Yukio Mishima

TEMPLUL de aur

Mishima (numele adevărat Hiraoka Kimitake) s-a născut la Tokyo, in 1925.
Registrul literar al celui mai talentat şi spiritual dintre romancierii japonezi postbelici este amplu şi profund (numără peste treizeci de romane, o mulţime de piese, numeroase eseuri şi pamflete – in total peste o sută de volume), dind expresie unei problematici de largă cuprindere. Tehnicile abordate sint tot atit de variate precum măştile pe care le foloseşte, orbind publicul prin strălucirea lor.
TEMPLUL DE AUR are ca punct de plecare un incident din realitate : in 1950, spre stupoarea şi dezamăgirea iubitorilor de artă tradiţională japoneză, templul Kinkakuji din Kyoto a ars pină-n temelii in urma incendierii de către un ministrant budist ce se decisese pentru o moarte spectaculoasă – să dispară impreună cu Templul.

EDITURA UNIVERS

GLOBUS

6 Lei

42011

YUKIO MISHIMA Templul de AUR

1985

YUKIO MISHIMA

TEMPLUL de AUR

Colecţia GLOBUS, Editura Univers

COPERTA COLECȚIEI : ION STATE
Grafica : Nicolae Sîrbu.

金閣寺
三島由紀夫著
新潮社版

YUKIO MISHIMA
KINKAKUJI
Editura Shinchosha

GLOBUS

Yukio Mishima

TEMPLUL de aur

Traducere
de
ANGELA
HONDRU

EDITURA UNIVERS

București
1985

CAPITOLUL I

TATA ÎMI VORBISE despre Templul de aur încă de pe vremea cînd eram copil.

Locul meu natal era o insuliță pustie ce dădea spre Marea Japoniei, la nord-est de Maizuru. Tata însă nu se născuse acolo, ci în Shiraku, un sat situat în partea de est a golfului Maizuru. Constrîns să se facă preot, luă în primire templul de pe insulă unde s-a și căsătorit. Fructul căsătoriei sînt eu.

În apropierea insulei Nariu nu exista nici o școală elementară, așa că ai mei se văzură nevoiți să mă trimită la unchiul meu — locul de baștină al tatii, de altfel. Mergeam la școală pe jos.

Vremea era de obicei senină în satul natal al tatii, dar prin noiembrie-decembrie în fiecare an, chiar și-n zilele în care nici un nor nu amenința cerul, aveam parte de patru-cinci răpăieli. Mă întreb dacă nu cumva și aceasta a avut influență asupra firii mele schimbătoare.

Cînd mă întorceam de la școală după-amiezele, stăteam în biroul meu de la etaj cu privirile ațintite în zare. Razele soarelui-apune

făceau ca frunzulițele copacilor de pe coama dealului să pară un ecran auriu ce se înălța exact în mijlocul cîmpului. Văzîndu-le, îmi apărea în fața ochilor imaginea Templului de aur.

Deși-l mai vedeam din cînd în cînd prin fotografii și manuale, imaginea care mi-a rămas întipărită în suflet a fost cea a Templului de aur zugrăvită de tatăl meu. Tata nu-mi spusese niciodată că adevăratul Templu de aur era de un aur strălucitor, sau ceva de soiul acesta, și totuși, după cum susținea el, nu exista pe lume nimic mai frumos. Pînă și ideogramele ce-i reprezentau numele și muzicalitatea fiecărui cuvînt îi confereau Templului de aur o valoare aproape ireală ce mi se întipări în minte.

Zărind dealurile îndepărtate ce sclipeau în razele soarelui, aveam senzația că ceea ce văd nu poate fi altceva decît umbra invizibilului templu. Soarele răsare exact deasupra trecătorii Kichizaka ce desparte prefectura Fukui de Kyoto-ul meu. Și deși actualul Kyoto se află în direcție total opusă, eu îmi imaginam Templul de aur înălțîndu-se spre cerul dimineții, în razele soarelui ce urcau de printre faldurile acelor dealuri situate la răsărit.

Imaginea Templului de aur plana pretutindeni și cu toate acestea nu-l puteam vedea, așa cum nu puteam vedea nici marea din cauza valurilor, deși golful Maizuru se afla la mai puțin de șapte kilometri spre vest de satul Shiraku, unde locuiam eu. În aer plutea însă mireasma mării purtată de aripile vîntului. Uneori, pe vreme urîtă, stoluri întregi de pescăruși își căutau refugiu pe cîmpul din apropiere.

Eram firav și întotdeauna ceilalți băieți mă întreceau la fugă și la gimnastică. În plus, mai eram și puțin bîlbîit din naștere, așa că preferam să stau mai retras. Toată lumea știa că sînt băiat de preot și vin de la templu. Băieții mai prost crescuți își băteau joc de mine imitînd un popă bîlbîit ce bolborosește sutra. Într-una din cărțile de școală era o povestire unde apărea un detectiv bîlbîit și băieții alegeau anume acest pasaj și mi-l tot citeau cu voce tare.

Inutil să mai mărturisesc că bîlbîiala mea era de fapt un obstacol între mine și lumea exterioară. Necazuri am la primul sunet pe care vreau să-l rostesc. Dar tocmai acest prim sunet constituie cheia de la ușa ce separă lumea mea interioară de cea din afară și nu m-am priceput niciodată să învîrt această cheie lin în broască. Majoritatea oamenilor, datorită faptului că stăpînesc cu ușurință cuvintele, sînt în stare să țină această ușă de la hotarul dintre lumea interioară și cea exterioară larg deschisă, astfel încît aerul trece liber. Mie mi-este însă cu neputință. A ruginit cheia probabil...

Cînd un bîlbîit face eforturi disperate să rostească primul sunet, el este ca o pasăre ce încearcă să scape din laț. Și dacă reușește pînă la urmă să se elibereze, este oricum prea tîrziu. Există cu siguranță momente cînd reali-

tatea lumii exterioare, ce pare să mă pîndească, își încolăcește brațele pe cînd eu mă zbat să mă eliberez. Nenorocirea este însă că această realitate nu-i nealterată. Cînd, după toate strădaniile mele, reușesc să ajung la lumea din afară, constat că este de fapt o realitate ce și-a schimbat pe loc înfățișarea și care nu mai prezintă interes — o realitate ce și-a pierdut prospețimea pe care o consideram demnă de mine și care emană putregai.

Nu-i deloc greu de imaginat că un tînăr ca mine ajunge să îmbrățișeze două năzuințe complet opuse. La istorie îmi plăcea prezentarea despoților. Mă închipuiam un tiran bîlbîit dar taciturn ; slujitorii urmăreau cu sufletul la gură orice expresie de pe chipul meu, tremurînd zi și noapte ca varga. Cred că nu-i nevoie să-mi mai justific cruzimea în cuvinte alese. Tăcerea poate fi și ea grăitoare. Mă amuza gîndul că m-aș putea răzbuna pedepsindu-mi profesorii și colegii care m-au chinuit zi de zi. Pe de altă parte, mă închipuiam mare artist, înzestrat cu cea mai limpede dintre viziuni — un adevărat suveran al lumii interioare. Aspectul meu exterior lăsa de dorit, dar interiorul meu devenea mai bogat decît al oricui altcuiva. Nu era normal ca un tînăr care suferea de un handicap ireparabil să ajungă să se considere o ființă aleasă ? Simțeam că mă așteaptă o misiune pe lumea aceasta de care nici eu nu știam încă nimic.

Îmi stăruie în minte o întîmplare de pe vremea aceea. Școala din Maizuru-est avea terenuri mari de sport înconjurate de coline și dealuri, iar clădirea școlii era modernă și strălucitoare.

Într-o zi, un fost absolvent al școlii, acum elev la Școala de Marină, veni în permisie să-și viziteze fosta școală. Era frumos bronzat și nasul puternic îi ieșea de sub chipiul pe care și-l trăsese pe ochi : părea un adevărat erou din cap pînă-n picioare. Stătea și le povestea juniorilor despre rigorile vieții militare. Deși vorbea despre o viață plină de privațiuni, aveai impresia că povestește despre cel mai luxos și mai extravagant mod de trai. Părea un îngîmfat, dar, în ciuda tinereții lui, era perfect conștient de importanța unei modestii prefăcute. Pieptul acoperit de galoane putea fi asemuit cu figura sculptată de la prova unei corăbii ce-și croiește drum în larg. Stătea pe treptele din piatră ce duceau la terenul de sport. În jurul lui se aflau patru-cinci elevi care-i sorbeau cuvintele. Florile de mai din straturile de pe deal înfloriseră : lalele, sîngele voinicului, anemone, margarete. Deasupra capetelor le atîrnau crenguțe înflorite de magnolie.

Atît vorbitorul cît și ascultătorii încremeniseră ca niște stane de piatră. Eu stăteam cîțiva metri mai încolo. Așa eram eu și asta era atitudinea mea față de florile de mai, față de îngîmfatul în uniformă și față de hohotele de rîs.

Pe tînărul erou începuse să-l preocupe persoana mea mai mult decît admiratorii săi. Se

părea că sînt singurul care nu i se ploconeşte şi gîndul acesta îl ofensa probabil. I-a întrebat pe ceilalţi cum mă cheamă.

— Hei, Mizoguchi ! strigă el.

Se uita la mine pentru prima dată. L-am ţintuit cu privirea fără să scot o vorbă. În zîmbetul pe care mi l-a adresat am putut distinge ceva din atitudinea unui om influent.

— De ce nu-mi răspunzi ? Eşti mut ?

— Sînt bî-bî-bîlbîit, răspunse unul din admiratorii săi în locul meu şi pufniră cu toţii în rîs. Ce uluitor a fost rîsul acela dispreţuitor ! Pentru mine a fost strălucitor — strălucitor ca lumina reflectată pe mănunchiul de frunze — rîsul acela crud al colegilor mei, atît de caracteristic pentru băieţi de vîrsta lor.

— Ce ? Eşti bîlbîit ? De ce nu vii la Şcoala de Marină ? Scot ei bîlbîiala din tine într-o singură zi !

Nu ştiu cum, dar am reuşit să răspund clar. Cuvintele s-au rostit lin, fără nici cel mai mic efort din partea mea.

— Nu vreau acolo. Am de gînd să mă fac preot.

Toată lumea tăcu. Tînărul erou plecă ochii, rupse un fir de iarbă şi-l băgă în gură.

— Ei bine, spuse el, poate vine într-o bună zi şi clipa înmormîntării mele şi-o să-ţi dau de lucru.

Începuse războiul din Pacific.

În clipa aceea am avut o revelaţie neaşteptată. Intuiţia că eu sînt cel ce aşteaptă într-o lume obscură cu ambele mîini întinse. Că

într-o bună zi florile de mai, uniformele, colegii mei răutăcioşi vor ajunge cu toţii pe mîinile mele... întinse. Să ajung să-mi dau seama că eu eram cel ce stăpînea lumea strivind-o pînă-n temelii... Dar această revelaţie era prea încărcată de semnificaţie pentru a putea deveni motiv de mîndrie pentru un tînăr ca mine.

Mîndria trebuie să fie ceva simplu, uşor de văzut, ceva strălucitor. Îmi doream ceva palpabil. Vroiam ca mîndria mea să fie văzută de toată lumea. De exemplu, sabia pe care *el* o purta la brîu era tocmai aşa ceva.

Această sabie pe care toţi elevii o admirau era într-adevăr o podoabă minunată. Se spunea că elevii de la Şcoala de Marină obişnuiau să-şi ascută creioanele cu ea. Ce elegant, consideram eu, să foloseşti un astfel de simbol pentru o bagatelă ca asta !

La un moment dat, tînărul îşi scoase uniforma lui de marină şi o agăţă de gardul alb. Pantalonii şi flanela albă de corp, atîrnate exact lîngă toate florile acelea — da, emanau un miros de sudoare de tînăr. O albină poposi din greşeală pe floarea-cămaşă albă strălucitoare. Chipiul, împodobit cu panglică aurie, zăcea pe un ţăruş din gard ; arăta de parcă se afla pe capul purtătorului, corect, tras pe ochi. Posesorul lui fusese provocat de unul din elevi la luptă corp la corp şi porni spre ringul din spate.

Privind obiectele azvîrlite, încercam să-mi imaginez un mormînt pe cinste. Florile de mai

îmi întăreau această senzaţie. Chipiul care reflecta negrul ca tăciunele din cozoroc, sabia şi cureaua de piele care atîrnau lîngă el fuseseră desprinse de trup şi emanau o frumuseţe aproape lirică. Erau la fel de perfecte ca şi amintirea ce mă lega de el ; arătau într-adevăr ca nişte relieve lăsate de un tînăr erou plecat pe front.

M-am asigurat că nu mă vede nimeni. Se auzeau ţipete dinspre ring. Mi-am scos din buzunar cuţitul meu ruginit pe care-l foloseam pentru ascuţirea creioanelor ; m-am strecurat pînă la gard şi pe dosul frumoasei teci negre am făcut nişte crestături oribile...

Povestindu-vă astfel de lucruri, aş putea fi luat drept un tînăr poet. Dar pînă-n clipa de faţă, departe de mine gîndul de a scrie vreo poezie ; n-am făcut decît să mîzgălesc nişte notiţe. Nu simţeam nevoia vreunui gest care să-i eclipseze pe alţii, cultivîndu-mi un nou talent şi căutînd să mă-mplinesc prin domenii în care nu mă simţeam stăpîn. Cu alte cuvinte, eram prea mîndru ca să fiu artist. Visul meu de a deveni despot sau mare artist n-a depăşit niciodată hotarele iluziei şi n-aveam nici cel mai mic chef să mişc vreun deget în sensul acesta.

Deoarece faptul că nu eram înţeles de alţii devenise adevărata mea sursă de mîndrie, n-am simţit niciodată nici cea mai mică dorinţă de a spune lucrurilor pe nume sau de a-i face pe alţii să înţeleagă ceea ce numai eu ştiam. Consideram că ce poate fi văzut şi înţeles şi de

alţii nu-mi era hărăzit mie. Singurătatea mea lua proporţii din ce în ce mai mari, ca un porc pus la-ngrăşat.

Brusc gîndurile mi se-ntoarseră la un incident tragic din satul nostru. Deşi nu eram de fapt implicat, nu mă pot debarasa de sentimentul de a fi participat la el.

Datorită acestui incident m-am văzut confruntat, dintr-un foc, cu totul : cu viaţa, cu plăcerile lumeşti, cu trădarea, cu ura şi dragostea — da, cu tot ce există pe lume. Dar memoria mea a preferat să respingă şi să treacă cu vederea ideea de sublim ce se ascundea acolo.

La două case mai încolo de casa unchiului meu, locuia o fată drăguţă. O chema Uiko. Avea ochi mari şi privirea senină. Poate pentru că se trăgea dintr-o familie de bogătaşi părea cam trufaşă. Deşi lumea o admira mult, nu-ţi puteai da seama ce gîndeşte cînd rămîne singură. Uiko era probabil virgină, dar femeile geloase o bîrfeau şi spuneau că frumuseţea ei prevesteşte femeia sterilă.

După ce a absolvit Şcoala de fete, Uiko s-a angajat voluntar ca infirmieră la Spitalul Naval din Maizuru. Spitalul fiind destul de aproape de casă, mergea la lucru cu bicicleta. Trebuia să fie la datorie dimineaţa foarte devreme aşa că pleca de acasă cînd mijea de ziuă, cu vreo două ore înainte de plecarea mea la şcoală.

Într-o seară, cu gîndul la Uiko, mă simţeam foarte deprimat. N-am putut închide ochii

toată noaptea, așa că la revărsatul zorilor, după ce mi-am încălțat tenișii, m-am strecurat afară. Era o noapte plăcută de vară.

Nu era prima oară cînd Uiko mă obseda. Frînturile de imagini se conturau tot mai limpede. Trupul ei, ce părea o închegare a gîndurilor mele, se scufundă într-o umbră mohorîtă, rămînînd însă alb și vioi ; această umbră se închegă și deveni trup înmiresmat. Mă gîndeam la căldura pe care ar simți-o degetele mele la atingerea lui. Mă gîndeam și la rezistența pe care ar întîmpina-o degetele mele și la mirosul asemănător polenului.

Am luat-o la fugă pe drum, prin beznă. Nu m-am împiedicat de pietre și parcă întunericul îmi deschidea calea.

Am ajuns pînă la o bifurcație ce ducea spre cătunul Yasuoka. Oici creștea un *keyaki*[1] mare, al cărui trunchi era umed de rouă. M-am ascuns după copac așteptînd să apară bicicleta lui Uiko dinspre sat.

N-aveam nici cea mai vagă idee de ce-am să fac după așteptare. Am alergat cu sufletul la gură, dar acum că poposisem la umbra copacului, nu știam nici eu cum să procedez. Am trăit prea rupt de realitate și de aceea îmi imaginam că odată pătruns în lumea din afară, totul devenea ușor, totul devenea posibil.

M-au pișcat țînțarii. Auzeam cocoșii cîntînd cucurigu ici-colo. Am scrutat drumul cu privirea. Am văzut ceva alb și nedeslușit în zare.

[1] Arbore oriental *(Zelkova serrata)* (n. tr.).

Aveam impresia că-i culoarea zorilor, dar era Uiko.

Mergea pe bicicletă. Farul era aprins. Bicicleta înainta fără zgomot. Am sărit de sub copac în fața bicicletei. Abia a reușit s-o oprească.

Am simțit că mă transform brusc în stană de piatră. Lumea exterioară pierduse contactul cu lumea mea interioară și mă împresura parcă cerîndu-și drepturile unei trăiri adevărate. *Eu*-l care fugise din casa unchiului, care-și încălțase tenișii albi și care bătuse atîta drum prin întuneric pînă la *keyaki*, ei bine, acel *eu* îl determină pur și simplu pe eul interior să fugă încoace. Totul era îngrozitor de lipsit de noimă : acoperișurile caselor ale căror contururi se întrevedeau vag în întuneric, copacii negricioși, culmile întunecate ale lui Aobayama[1], da, pînă și Uiko care stătea acum în fața mea. Parcă ceva conferise tuturor o realitate fără să mă aștepte și pe mine să particip ; și această mare realitate, fără sens, îngrozitor de întunecată mi-a fost dată mie, mă apăsa greoi, senzație pe care n-o încercasem niciodată pînă atunci.

Mi-a trecut prin minte, ca întotdeauna de altfel, că singurele care mă pot salva în astfel de situații sînt cuvintele. Mă caracteriza această înțelegere eronată. Cînd mi se cereau fapte, pe mine mă preocupau cuvintele ; și asta deoarece cuvintele îmi ieșeau cu atîta greutate din

[1] *Yama* — „munte“ (n. tr.).

gură, încît mă concentram asupra lor și uitam cu totul de fapte. Mie mi se părea că faptele, care erau uluitoare și deosebite, trebuie însoțite neapărat de cuvinte la fel de uluitoare și deosebite.

Nu priveam la ceva anume. Uiko, după cîte îmi amintesc, s-a speriat la început, dar cînd și-a dat seama că sînt eu, n-a făcut decît să se uite la gura mea. Bănuiesc că se uita la orificiul acela întunecat și tîmp, acel orificiu deformat și murdar ca un cuib de animal mic de cîmp și care acum se mișca fără noimă în întunecimea zorilor — privea doar la gura mea. Și, mulțumită că nu va fi în stare să rostească nici măcar un sunet care să mă lege de lumea exterioară, răsuflă ușurată :

— Sfinte Doamne ! zise ea. Ce straniu ! De ce-i în stare un bîlbîit !

Vocea lui Uiko avea ceva din prospețimea și decența brizei dimineții. Sună clopoțelul de la bicicletă și-și puse iar picioarele pe pedale. Mă ocoli de parcă evita o piatră din drum. Deși nu mai era țipenie de om prin jur, Uiko sună iar și iar clopoțelul și pe cînd pedala, eu îl auzeam răsunînd peste cîmp, în zare.

Uiko m-a pîrît, așa că în aceeași seară mama ei veni la unchiul meu. Unchiul, care de obicei era un om blînd, m-a certat zdravăn atunci. Am blestemat-o pe Uiko ; după cîteva luni blestemul meu avea să se adeverească. Din clipa aceea cred cu tărie în puterea blestemelor.

Îi doream moartea zi și noapte. Vroiam să dispară martora rușinii mele. Dacă nu mai erau martori, rușinea putea fi smulsă din rădăcini. Și alți oameni pot fi martori. Dar dacă alții nu există, n-are cum să se mai nască rușinea pe lume. Ceea ce văzusem eu pe chipul lui Uiko, în dosul acelor ochi care sclipeau ca apa în întunericul zorilor, era exact lumea celorlalți — adică lumea celor ce nu ne vor lăsa niciodată în pace, care sînt gata să fie parteneri și martori la crima noastră. Ceilalți trebuie distruși. Ca să pot într-adevăr să înfrunt soarele, lumea însăși trebuie distrusă...

La două luni după ce m-a pîrît, Uiko a renunțat la slujba ei de la spital și nu mai ieșea din casă. Circulau tot soiul de zvonuri. Apoi, la sfîrșitul toamnei, s-a întîmplat ce v-am spus.

Nici măcar n-am visat ca un dezertor din Marină să se refugieze tocmai în satul nostru. Într-o zi, pe la prînz, un polițist de la *kempei-tai* [1] veni la primărie. Nu era cu totul ieșit din comun faptul că un *kempei* [2] vine la noi, așa că n-am dat prea mare însemnătate vizitei sale.

Era o zi senină, spre sfîrșitul lui octombrie. Fusesem la școală ca de obicei, îmi terminasem lecțiile și mă pregăteam să mă culc. Toc-

[1] Jandarmerie (jap.) (n. tr.).
[2] Jandarm (jap.) (n. tr.).

mai cînd vroiam să sting lumina, am aruncat o privire pe fereastră și am auzit lumea din sat alergînd ; arătau ca o haită de cîini care gîfîiau. Am coborît. Mătușa și unchiul se treziseră și ei și am ieșit cu toții. La intrare unul din colegii mei stătea pironit locului, mut de uimire.

— *Kempei* tocmai au prins-o pe Uiko, ne strigă el. Au prins-o acolo. Hai să vedem !

M-am încălțat în grabă și am luat-o la goană. Era o noapte cu lună și ici-olo se zărea pe cîmp umbra firicelelor de orez.

În spatele unui mănunchi de copaci se zărea un grup de siluete în mișcare. Uiko ședea pe jos, îmbrăcată într-o rochie neagră. Era foarte palidă. În jurul ei roiau niște *kempei* și părinții ei. Unul dintre *kempei* îi întinse o cutiuță, care părea să fie cu mîncare, și țipă ceva. Tatăl ei își întorcea privirile de la un *kempei* la altul, ba scuzîndu-se, ba muștruluindu-și fiica. Mama ei stătea ghemuită la pămînt și plîngea.

Priveam scena din celălalt capăt al plantației de orez. Numărul spectatorilor spori treptat și umerii li se atingeau, tăcuți, în noapte. Deasupra capetelor noastre se înălța luna, mică, de parcă ar fi intrat la apă.

Colegul îmi șopti ceva la ureche. Se părea că Uiko o ștersese de acasă cu mîncare și se îndrepta spre satul vecin cînd a fost prinsă de *kempei* care o pîndeau de mult. Era limpede că vroia să dea cutia cu mîncare dezertorului. Uiko se împrietenise cu el pe cînd lucra la Spitalul Marinei, rămăsese însărcinată și fusese dată afară. *Kempei* încerca să afle acum unde se ascundea dezertorul, dar Uiko stătea nemișcată refuzînd cu încăpățînare să vorbească.

Cît despre mine, eu priveam la chipul lui Uiko fără să clipesc. Arăta ca o nebună prinsă. În lumina lunii, chipul ei era complet inexpresiv.

N-am mai văzut niciodată un altul atît de respingător. Al meu, consideram eu, fusese respins de lume, dar al lui Uiko respingea lumea. Lumina lunii se revărsa nemilos pe fruntea ei, pe ochi, pe conturul nasului, pe obraji ; dar, atîta tot : era ca o stană de piatră. Dacă și-ar fi mișcat măcar un pic ochii sau gura, lumea, pe care ea se străduia s-o respingă, ar fi luat aceasta drept un semnal de asalt asupra ei.

O priveam și-mi țineam răsuflarea. Contemplam chipul a cărui istorie s-a întrerupt chiar aici, în punctul acesta, și care nu va mai comunica în nici un fel cu viitorul sau cu trecutul. Astfel de chip mai poți zări doar pe trunchiul unui copac proaspăt doborît. Deși tăietura în copac pare tînără și proaspătă, orice creștere încetează în punctul acesta ; e deschisă vîntului și soarelui, către care n-ar fi trebuit să se deschidă niciodată, brusc expusă unei lumi care nu-i aparținea la origine — și și pe această secțiune, urmărind fibra frumoasă a lemnului, distingem un chip straniu.

Un chip ce continuă să existe pe lumea aceasta numai pentru a o respinge...

Şi nu puteam să nu gîndesc că n-o să mai vină niciodată clipa, nici în viaţa lui Uiko nici în a mea — spectatorul, în care chipul ei să pară atît de frumos. Nemişcarea n-a durat cît mă aşteptam. S-a produs o transformare bruscă pe faţa ei.

Uiko se ridică. Cred că în clipa aceea am văzut-o rîzînd. Am impresia că i-am văzut dinţii albi sclipind în lumina lunii. Nu mai am nimic de adăugat în legătură cu transformarea, pentru că, după ce s-a ridicat în picioare, chipul ei nu era în bătaia razelor lunii şi curînd se pierdu în umbra copacilor.

Ce păcat că n-am putut distinge transformarea pe chipul ei în momentul în care s-a decis să trădeze! Dacă aş fi putut face acest lucru, pătrunzînd orice detaliu, poate ar fi încolţit în mine dorinţa de a ierta oamenii, de a ierta tot ce este urît pe lume.

Uiko arătă spre ascunzătoarea de pe colina Kahara, din satul vecin.

— Aha! Deci este la Templul Kongo! strigă *kempei*.

Mă cuprinse o voioşie copilărească. *Kempei* s-au hotărît să se împartă în grupuri şi să înconjoare Templul Kongo din toate părţile. Au solicitat şi ajutorul sătenilor. Din duşmănie, parcă, m-am alăturat şi eu cîtorva băieţi din primul grup. Uiko era în fruntea noastră

servind drept ghid. Mă surprinse siguranţa ei, aşa cum mergea în faţa noastră pe aleea luminată de lună, flancată de *kempei*.

Templul Kongo era bine cunoscut. Fusese înălţat într-o ascunzătoare în munte la cincisprezece minute de satul Yasuoka şi era renumit pentru *kaya* [1], plantat de prinţul Takaoka, şi pentru minunata pagodă cu trei nivele, construită, zice-se, de Hidari Jingoro [2]. Veneam aici deseori vara să ne scăldăm în apa cascadei de peste deal.

Pavilionul principal se afla pe marginea rîului. Firicelele de iarbă deasă străluceau în noapte. Magnolia era înflorită la poarta templului. Grupul nostru înainta tăcut de-a lungul rîului.

Templul Kongo era deasupra noastră. Cînd traversai podul de lemn, pagoda cu cele trei nivele rămînea în dreapta; în stînga se întindea pădurea cu frunzele ei de toamnă, iar în inima ei se înălţau cele o sută cinci trepte de piatră acoperite cu muşchi. Pietrele erau din calcar, foarte alunecoase.

Înainte de a ajunge la podul de lemn, un *kempei* s-a întors şi ne-a făcut semn cu mîna să ne oprim. Se spune că foarte demult aici se afla Niomon [3], clădită de renumiţii sculptori Unkei şi Tankei. Dincolo de acest punct, dea-

---

[1] Arbore exotic *(Torreya nucifera)* (n. tr.).

[2] Renumit sculptor care a lucrat la Edo (Tokyo) (1615—24) (n. tr.).

[3] Poartă păzită de fioroşii regi Deva (n. tr.).

lurile văii Tsuzura erau considerate terenuri ale Templului Kongo.

Ne-am ținut răsuflarea. *Kempei* i-a făcut semn lui Uiko să meargă mai departe. A trecut podul de lemn singură și după o vreme am urmat-o. Partea de jos a treptelor de piatră era învăluită în umbră, dar mai sus ele era scăldată de lumina lunii. Ne-am ascuns, care cum a putut, la capătul treptelor. Frunzele începuseră să capete nuanțe ruginii, dar acum păreau negre.

Pavilionul principal se afla sus, în capătul treptelor. De aici pornea un culoar care ducea pînă la o sală goală ce părea să fi fost destinată dansurilor sacre *kagura* [1]. Oricum se asemăna cu cea a Templului Kiyomizu : suspendată deasupra dealului, sprijinită pe stîlpi și grinzi transversale. Sala propriu-zisă, culoarul și scheletul de lemn care o susținea erau în bătaia vîntului și a ploii. Nuanțele de roșu ale frunzelor de toamnă se asortau minunat cu acest schelet alb, care, în lumina lunii, părea misterios și fascinant.

Dezertorul se ascundea probabil în sala de deasupra scenei. *Kempei* intenționau să-l prindă folosindu-se de Uiko.

Noi, martorii arestului iminent, ne-am ascuns și ne țineam răsuflarea. Deși mă învăluia aerul rece de sfîrșit de octombrie, obrajii îmi ardeau.

Uiko urcă cele o sută cinci trepte de piatră cu mîndria unei lunatice. Albul profilului ei

---

[1] Aparțin credinței shintoiste (n. tr.).

frumos contrasta puternic cu negrul rochiei și al părului.

Vegheat de stelele ce licăreau printre nori în noapte, înconjurat de dealurile ai căror cedri semeți se mărgineau cu imensul cerului, cu luna pestriță deasupra capului și în jur clădirile templului care scăpărau un alb strălucitor în întunericul ambiant — ei bine, ignorînd parcă acestea, pe mine m-a îmbătat frumusețea limpede a gestului de trădare al lui Uiko. Această fată care urca singură acele trepte albe, țanțoșă. Trădarea ei se asemăna cu stelele și cu luna și cu cedrii semeți. Cu alte cuvinte, trăia și ea în aceeași lume cu noi, martorii ; și chiar accepta natura care ne înconjura pe toți. Urca treptele acelea ca reprezentanta noastră. Și nu puteam să nu gîndesc, cu sufletul la gură :

— Prin trădare ea m-a acceptat deci și pe mine. Acum îmi aparține !

La un moment dat, faptele sau evenimentele dispar din memoria noastră. Dar imaginea lui Uiko care urca atunci cele o sută cinci trepte acoperite de mușchi îmi persistă în fața ochilor. Mi se pare că urcă veșnic acele trepte.

Din clipa aceea ea deveni o ființă cu totul deosebită. Poate pentru că Uiko cea care urca treptele acelea m-a trădat, ne-a trădat iar. Din clipa aceea ea nu mai respingea lumea în totalitate. Dar nici n-o accepta în întregime. A capitulat pur și simplu în fața patimii, a coborît la rangul femeii care se dăruie unui singur bărbat.

Cred că acesta este motivul pentru care îmi amintesc ceea ce urmează de parcă ar fi fost o scenă descrisă într-o veche litografie. Uiko o luă pe culoar și strigă în întunecimea templului. Se ivi atunci silueta unui bărbat. Uiko îi spuse ceva. Bărbatul îndreptă revolverul spre treptele de piatră și trase. Traseră și *kempei* dinspre un tufiș din apropiere. Omul se pregătea iar să tragă, dar Uiko o luă spre culoar și începu să fugă. O ținti și Uiko căzu. Bărbatul duse țeava revolverului la tîmplă și mai trase o dată.

Mai întîi *kempei* și apoi restul dădură buzna pe trepte-n sus, spre cele două cadavre. Eu am rămas ascuns, nemișcat, la umbra frunzelor de toamnă. Scheletul de lemn al templului se înălța deasupra capului meu. Zgomotul pașilor de pe scîndurile de lemn îmi răsuna în urechi. Lumina păienjenișului de torțe trecu de balustrada culoarului și ajunse pînă la crengile roșiatice ale copacilor.

Senzația mea era că totul se pretrecea într-un trecut îndepărtat. Cei insensibili nu se indispun cînd văd sînge. Cînd se ajunge la vărsare de sînge, tragedia s-a încheiat... Am ațipit. Cînd m-am trezit, am constatat că toată lumea plecase. Era clar că uitaseră de mine. Văzduhul se umplea de ciripitul păsărelelor și soarele dimineții străbătea printre frunzele copacilor din jur. Clădirile scheletice de deasupra mea păreau să reînvie de la soarele ce le ilumina de dedesubt. Templul își întindea

liniștit și mîndru sala lui goală înspre valea cu frunze ruginii.

M-am ridicat tremurînd și m-am frecționat puțin să-mi pun sîngele în mișcare. Nu mai rămăsese decît răceala din trup. Era singura care mai persista.

Anul următor, tata a venit la unchiul meu în vacanța de primăvară. Își purta straiul de preot peste uniforma de campanie. A spus că mă duce la Kyoto pentru cîteva zile. Vechea boală a tatii se agravase și am fost pur și simplu șocat cînd l-am văzut atît de slăbit. Am încercat cu toții să-l facem să renunțe la călătorie dar nici n-a vrut să audă. Mi-am dat seama abia mai tîrziu că tata vroia să mă prezinte stareţului de la Templul de aur.

Nutream de mult speranța de a vizita Templul de aur pe care nu-l văzusem niciodată, dar nu mă-ncînta ideea să pornesc în călătorie cu tata, care, în ciuda eforturilor disperate pe care le făcea, se vedea de la o poștă cît era de bolnav. Pe măsură ce se apropia clipa în care urma să mă văd față-n față cu Templul de aur, o anume ezitare punea stăpînire pe mine. Orice s-ar fi întîmplat... esențialul era ca Templul să fie frumos Conta însă nu frumusețea în sine a templului, cît propria mea putere de a-mi imagina frumusețea.

Știam destul de multe despre Templul de aur, atît cît poate să știe și să priceapă un băiat de vîrsta mea. Am dat peste cîteva date sumare legate de istoria templului într-un album de artă :

„Ashikaga Yoshimitsu (1358—1408) a confiscat vila Kitayama de la familia Saionji și a transformat-o într-un adevărat palat. Pavilionul central este format din săli tipic budiste : Sarcofagul, Focul Sacru, Senbodo,[1] nivelul Hosui ; apoi clădirile rezidențiale care cuprind : palatul propriu-zis, Sala Seniorilor, Sala Adunării, Turnul Tenkyo, Turnul Kyohonku, Sala Izumi și Pavilionul Kansetsu. Sanctuarul este cel mai îngrijit dintre toate, devenind mai tîrziu Templul de aur. Nu se știe exact cînd i s-a dat acest nume, dar se pare că oricum după războiul Ojin (1467—77). În perioada Bunmei (1469—87) se vorbea în mod curent de Templul de aur.

Templul de aur este o pagodă formată din trei nivele. Se află într-o imensă grădină, pe malul unui lac (lacul Kyoko). A fost construit în anul al cincilea al împăratului Oei (1398). Primele două nivele au fost construite în stil propriu *shinden-zukuri*[2], cu obloane pliante ; nivelul al treilea constă dintr-un apartament tipic Zen. Acoperișul, învelit în scoarță de chiparos, în stil *hokei-zukuri*[3], are în vîrf o pasăre phoenix de un auriu-roșcat. Sala Tsuri ieșită în afară spre lac, cu acoperișul ei țuguiat, destramă monotonia arhitecturii înconjurătoare. Acoperișul Templului de aur este ușor

[1] Strană în religia creștină (n. tr.).
[2] *Shinden*, — palat, *tsukuri*, — alcătuire (jap.) — (n. tr.).
[3] *Ho* — comoară, *kei* — formă (jap.) (n. tr.).

înclinat, făcut din lemn puțin zgrunțuros. Este o construcție atrăgătoare și elegantă, o capodoperă a arhitecturii în care stilul imperial se îmbină armonios cu cel budist. Templul exprimă așadar gustul lui Ashikaga Yoshimitsu, care a îmbrățișat din toată inima cultura Curții Imperiale și transmite pe deplin atmosfera acelei perioade.

„După moartea lui Yoshimitsu, vila Kitayama s-a transformat în templu Zen, așa cum dorise Yoshimitsu ; s-a numit Rokuonji[1]. Mai tîrziu, aceste clădiri au fost mutate în altă parte și lăsate în paragină. Printr-o minune, Templul de aur a fost singurul care s-a salvat și rămîne..."

Ca și luna, simbol al nopții, Templul de aur fusese înălțat ca mesager al unor vremuri întunecate. De aceea templul visurilor mele trebuia să fie împresurat din toate părțile de beznă. În această obscuritate, templul se sprijinea liniștit și nemișcat pe piloni frumoși și zvelți, răspîndind o lumină palidă dinăuntru. Oricum i s-ar adresa lumea, Templul de aur trebuie să rămînă mai departe tăcut, etalîndu-și privirilor delicata siluetă și suportînd întunericul ce-l înconjoară.

Mă gîndeam deseori la phoenixul auriu-roșcat care încununa acoperișul și care de-atîta amar de vreme este expus vitregiilor naturii. Această misterioasă pasăre aurie nu cîntă în zori și nici nu bate din aripi — cu siguranță

[1] *Ji* — templu (jap.) (n. tr.).

c-a și uitat că este pasăre. Totuși, nu se poate spune că nu arată de parcă ar fi gata să zboare. Alte păsări zboară în văzduh, dar aceasta zboară etern în timp, pe aripile ei sclipitoare. Timpul își lasă amprenta pe aripi. Le atinge și plutește înapoi. Ca să zboare, pasărea phoenix rămîne nemișcată, cu privirea încruntată, cu aripile spre înalturi, fîlfîindu-și penele cozii, întinzîndu-și vitejește maiestuoasele-i picioare aurii.

Cînd gîndurile mă purtau înspre Templul de aur, acesta mi se părea un minunat vapor ce străbate marea timpului. Albumul de artă vorbea despre „niște clădiri expuse curentului“, dar și aceste cuvinte îmi aduceau în fața ochilor imaginea unui vapor. Lacul spre care dădea această minunată și complexă barcă a plăcerii putea fi considerat simbol al mării. Templul de aur își croise drum printr-o noapte nemărginită. O traversare al cărei sfîrșit nu se prevedea încă. Ziua, acest ciudat vapor își cobora nevinovat ancora, expunîndu-se privirilor mulțimii ; cînd se înnopta însă, întunericul din jur îi dădea forțe noi și plutea mai departe, cu acoperișul unduindu-se, ca o corabie mare.

Nu exagerez deloc dacă afirm că prima problemă de seamă pe care am avut-o de înfruntat în viața mea a fost cea a frumuseții. Tatăl meu nu era decît un biet preot de țară, cu un vocabular sărac, dar a fost cel care mi-a atras atenția că „pe lumea aceasta nu există

nimic mai frumos ca Templul de aur“. La gîndul că frumusețea a pătruns deja în lumea aceasta străină mie simțeam o oarecare stînjeneală și iritare. Și dacă într-adevăr exista frumusețe acolo, atunci propria mea existență era ceva lipsit de frumusețe.

Pentru mine Templul de aur n-a fost niciodată o simplă idee. Munții mă împiedicau să-l zăresc, dar dacă totuși vroiam să-l văd, n-aveam decît să mă duc la el, fiindcă *el* era mereu acolo. Frumusețea era deci ceva palpabil, ceva ce puteai atinge cu propriile-ți degete, ceva ce se putea reflecta în ochi. Știam și aveam convingerea fermă că printre toate lucrurile schimbătoare din lume, Templul de aur rămînea imuabil și nevătămat.

Erau momente cînd mă gîndeam la Templul de aur ca la o operă de artă mică, delicată, pe care puteam s-o țin în mîini ; alteori îl consideram o catedrală monstruoasă, care se înălța spre nesfîrșitul cerului. Tînăr fiind, eu nu puteam considera frumusețea ca fiind ceva cumpătat. Pentru mine contau doar extremele : ori mare, ori mic. Deci cînd vedeam floricele de vară udate de rouă, ce păreau să răspîndească o lumină vagă, ele mi se păreau la fel de frumoase ca Templul de aur. La fel îmi aminteau de templu și norii întunecoși încărcați de fulgere ce pluteau peste dealurile cu coama aurie. Cînd vedeam un chip frumos, îmi trecea prin minte comparația : „frumos ca Templul de aur“.

Călătoria a fost apăsătoare. Trenurile de pe linia Maizuru plecau din Gara de Vest și mergeau pînă la Kyoto via Ayabe, oprindu-se și în gări neînsemnate, ca Makura și Uesugi. Vagonul era murdar, iar cînd am ajuns în defileul Hozu și trenul începu să intre din tunel în tunel, fumul pătrunse necruțător în compartiment făcîndu-l pe tata să nu se mai oprească din tușit.

Majoritatea pasagerilor aveau o oarecare legătură cu Marina. Vagoanele de clasa a treia erau pline de rude care se întorceau din vizitele făcute subofițerilor, marinarilor, soldaților din infanteria marină și muncitorilor de la depozitele de muniții din Maizuru.

Priveam prin fereastră la cerul înnourat și plumburiu de primăvară. Priveam la veșmintele tatii și la tînărul ofițer rumen în obraji, al cărui piept sălta de parcă era gata-gata să rupă șirul de nasturi aurii. Aveam senzația că mă aflu între cei doi. Mă voi înrola și eu curînd. Dar nu eram sigur că dacă mă voi înrola, voi fi în stare să-mi fac datoria cu credință așa cum și-o făcea, probabil, subofițerul din fața mea. Oricum, în clipa de față, mă găseam exact între două lumi. Deși eram încă foarte tînăr și deloc frumos, eram conștient de faptul că lumea morții guvernată de tata și cea a vieții reprezentată de tînăr se uneau prin intermediul războiului. Poate și eu deveneam un intermediar. Dacă eram ucis în război, era clar că nu mai conta cîtuși de puțin

pe care din cele două cărări, ce se deschideau acum înaintea mea, o luam.

Mă îngrijora tusea tatii. Mă mai uitam și pe fereastră la rîul Hozu. Era albastru închis, o culoare apăsătoare precum sulfatul de cupru folosit în experiențele de laborator. De fiecare dată cînd trenul ieșea din tunel, defileul Hozu se vedea fie departe de șine, fie extrem de aproape. Înconjurată de stînci netede, apa părea un permanent vîrtej vinețiu.

Tata avea niște turte albe de orez în cutiuța lui cu mîncare, dar îi era rușine să le scoată în prezența celorlalți din compartiment.

— Nu sînt de la bursa-neagră, spuse el. Mi le-au dat din toată inima enoriașii mei. Le mănînc cu plăcere și recunoștință.

Vorbi tare ca să-l audă toată lumea, dar cînd începu să mănînce, abia fu în stare să înghită una mică.

N-aveam deloc impresia că acest tren negru de funingine va mai ajunge vreodată în oraș. Aveam senzația că este un tren cu destinația *moarte*. Din clipa în care îmi trecu așa ceva prin minte, fumul care umplea compartimentul de fiecare dată cînd trecea prin tunel, îmi mirosi a crematoriu.

Cu toate acestea, cînd am ajuns în cele din urmă la Poarta Somon de la Rokuonji, inima începu să-mi bată puternic. Urma să văd unul din cele mai frumoase lucruri din lume.

Soarele începu să coboare și dealurile erau învăluite în ceață. Mai intrau pe poartă și alți

vizitatori odată cu mine și cu tata. În stînga porții era clopotnița înconjurată de pruni înfloriți.

În fața pavilionului principal creștea un stejar uriaș. Tata s-a oprit la intrare și a cerut permisiunea să intre. Stareţul a trimis vorbă că este ocupat cu un vizitator și ne-a întrebat dacă putem aștepta douăzeci-treizeci de minute.

— Hai să vezi și tu Templul de aur! spuse tata.

Era limpede că vroia să-mi arate că mai are oarecare trecere prin locul acesta și încercă să intre fără să plătească. Dar se schimbase persoana care vindea bilete și talismane cît și cel care controla biletele la intrare cu zece ani în urmă, cînd tata venea mereu la templu.

— Presupun că data viitoare cînd voi veni, vor fi iarăși alții, spuse tata cu răceală.

Simțeam eu că tata nu mai credea în această „data viitoare".

I-am luat-o înainte tatii. Țopăiam pur și simplu, dar dinadins mă purtam ca un băiețaș vesel. (Numai în astfel de ocazii mai aveam și eu ceva copilăresc în mine.) Apoi, Templul de aur la care visasem atît de mult se dezvălui dezamăgitor, în întregime, în fața mea.

Stăteam pe marginea lacului Kyoko și de partea cealaltă a apei, Templul de aur își etala fațada în razele soarelui-apune. Sosei era pe jumătate ascuns în stînga. Templul de aur arunca o umbră minunată pe suprafața lacului unde pluteau lintițe și frunze de lotus.

Umbra era mai frumoasă decît însăși clădirea. Soarele-apune reflecta undele lacului ici-colo, pe cornișele celor trei nivele ale templului. În comparație cu lumina înconjurătoare, reflectarea aceasta era prea orbitoare și limpede; Templul de aur îmi dădea impresia că se încovoia, mîndru, îndărât.

— Ei, ce părere ai? mă întrebă tata. Frumos, nu? Nivelul întîi se numește Hosui-in, al doilea Choondo și al treilea Kukyocho.

Tata îmi cuprinse umărul cu mîna lui bolnavă, vlăguită.

Mi-am schimbat în cîteva rînduri unghiul din care priveam și mi-am plecat capul în diverse direcții. Dar templul nu mi-a provocat nici o emoție. Mi se părea mai degrabă o clădire mică, cu trei nivele, întunecată, veche. Pasărea phoenix de pe acoperiș arăta ca o cioară care tocmai a poposit să se odihnească. Și nu numai că n-a reușit să mă frapeze prin frumusețe, dar am avut chiar o senzație de lipsă de armonie și neliniște. Oare frumusețea poate să fie atît de lipsită de frumusețe?

Dacă aș fi fost un băiat modest și studios, mi-aș fi regretat lipsurile privind aprecierile estetice înainte de a mă descuraja atît de repede. Dar durerea de a fi fost decepționat de ceva de la care mă așteptam la mai mult m-a făcut să nu mai țin seama de nimic.

Îmi trecu prin minte că Templul de aur putea foarte bine să se deghizeze pentru a-și ascunde adevărata frumusețe. Oare nu tocmai pentru a se pune la adăpost de lume, frumu-

setea aceasta îi decepționa pe cei care o observau atent ? Trebuia să mă apropii mai mult de templu ; trebuia să îndepărtez obstacolele ce păreau urîte în ochii mei ; trebuia să-l examinez în întregime, în cele mai mici detalii și să pătrund esența frumuseții cu propriii mei ochi. În măsura în care eu credeam numai în frumusețea ce putea fi văzută cu ochiul liber, reacția mea de atunci era foarte firească.

Pătruns de respect, tata mă conduse pînă la veranda primului nivel, Hosui-in. Am privit mai întîi la macheta Templului de aur executată cu foarte multă migală. Se afla într-o cutie de sticlă și era foarte apropiată de templul visurilor mele. Urmărind cu privirea această minusculă și perfectă imagine a Templului de aur în cadrul templului propriu-zis, mi-au trecut prin minte nenumărate analogii între un univers mic plasat într-unul mare sau între unul și mai mic și unul mic. Era prima oară cînd puteam visa. Visam la micuțul dar perfectul Templu de aur, care era mai mic decît macheta ; și la Templul de aur, care era infinit mai mare decît cel real — atît de mare, încît învăluia aproape întregul univers.

N-am rămas prea mult în fața machetei. Tata m-a dus să-mi arate statuia din lemn a lui Yoshimitsu, considerată tezaur național. Statuia era cunoscută sub numele de Rokuonin-den-Michiyoshi, acesta fiind pseudonimul lui Yoshimitsu după tonsură.

Nu mi s-a părut decît o statuie ciudată, negricioasă și n-am văzut nimic frumos în ea. Apoi am intrat în Choondo, al doilea nivel, și am privit picturile de pe tavan atribuite lui Kano Masanobu : erau îngeri care cîntau. La nivelul al treilea, Kukyocho, am văzut jalnice rămășițe ale foiilor de aur care înveliseră inițial interiorul. Nu desluşeam nici urmă de frumusețe în toate acestea.

M-am rezemat de balustrada șubredă și am privit, dus pe gînduri, lacul în care se reflectau razele soarelui. Suprafața apei arăta ca o veche oglindă de bronz ruginită de vreme ; umbra Templului de aur cădea exact pe suprafața ei. Cerul înserării se reflecta și el în apă, dincolo de plante și lintițe. Era cu totul altfel decît cerul de deasupra capetelor noastre. Era limpede și senin ; de acolo de dedesubt și dinăuntru părea să înghită această lume a noastră, iar Templul de aur se adîncea în el ca o ancoră mare de aur complet înnegrită de rugină.

Stareţul templului, Tayama Dosen, fusese prieten cu tata pe vremea studenției. Își petrecuseră vreo trei ani împreună. Cei doi tineri urmaseră un seminar special la templul Shokoku (care a fost construit în timpul shogunului[1] Yoshimitsu) și după ce au trecut probele impuse de secta Zen au intrat în rîndurile preoțimii. Fără nici o legătură cu aceas-

---

[1] Comandant militar japonez cu drepturi ereditare și conducător politic virtual, pînă la desființarea acestei funcții în 1868. (n. tr.).

ta, am aflat eu mult mai tîrziu de la părintele Dosen, într-o zi cînd era bine dispus, că el și cu tata n-au împărtășit numai rigorile educației religioase ci uneori, serile, după ce se retrăgea toată lumea, săreau zidul templului și porneau în căutare de distracții.

După ce am vizitat templul, tata și cu mine ne-am întors la pavilionul central. Am fost introduși într-o sală lungă și spațioasă, după care am intrat în biroul stareţului din Marea Bibliotecă ce dădea spre grădina cu renumitul ei pin.

Eu stăteam drept și țeapăn în uniforma mea, dar tata se simți imediat în largul său. Deși tata și stareţul învăţaseră la aceeași școală, nu se asemănau deloc la înfățișare. Tata, măcinat de boală, arăta jalnic și pielea lui părea uscată și prăfuită. Părintele Dosen însă arăta foarte bine. Pe biroul lui zăceau maldăre de pachețele nedesfăcute, reviste, cărți și scrisori trimise din diverse colțuri de țară; toate acestea păreau o dovadă a bunăstării templului. Apucă niște foarfece cu degetele lui pufoase și desfăcu, cu îndemînare, unul din pachete.

— E un pachețel cu prăjituri trimis din Tokyo, explică el. Nu prea se mai găsește așa ceva în zilele noastre. Mi s-a spus că nu le mai dau la magazin, ci le trimit direct armatei și celor din guvern.

Am băut ceai japonez delicios și am mîncat niște prăjituri europene de care eu nu mai mîncasem niciodată. Cu cît eram mai încor-

dat, cu atît împrăștiam mai multe firimituri pe pantalonii mei negri, strălucitori.

Tata și stareţul își exprimau nemulțumirea la adresa celor din armată și a funcționarilor care acordau toată atenția templelor shintoiste fără să ia în seamă pe cele budiste. Și nu numai că le desconsiderau, dar le și tiranizau; apoi au pus problema administrării templelor pe viitor.

Stareţul era un bărbat durduliu. Era el ridat, dar ridurile păreau îngrijite. Avea fața rotundă dar nasul mare, lăsînd impresia unei rășine care s-a solidificat. Deși părea un om vesel, avea totuși un aer sobru. Aveai senzația că toată energia se concentrase în capul acela ras care aducea cu al unui animal.

Cei doi vorbeau acum despre zilele petrecute împreună la seminar. Eu priveam Pinul-barcă din grădină. I se dăduse forma de barcă prin coborîrea ramurilor și încolăcirea lor, ramurile de la proră fiind dirijate mai sus. Se auzeau vocile unor vizitatori întîrziați dinspre Templul de aur, de cealaltă parte a zidului. Pașii și vocile lor păreau că se contopesc cu aerul serii de primăvară; nu răsuna nimic strident, ci dimpotrivă, sunet gingaș și rotund. Pe măsură ce se retrăgeau precum refluxul, mi se părea că aud cu adevărat pași omenești ce calcă pămîntul. Am privit în sus la pasărea phoenix din vîrful templului; ea absorbea tot ce mai rămînea din lumina înserării.

— Copilul acesta...

Auzind vocea tatii, m-am întors spre el. În încăperea învăluită în întuneric, tata îmi încredința viitorul părintelui Dosen.

— Nu cred c-am să mai trăiesc mult. Te rog să ai grijă de copilul acesta.

Cît era el de preot și de obișnuit să consoleze lumea în astfel de ocazii, părintele Dosen nu a căutat de data aceasta cuvinte mîngîietoare, ci a răspuns simplu :

— Bine, o să am grijă.

Mă uimi însă faptul că se apucară, voioși, să povestească întîmplări legate de moartea unor preoți bine cunoscuți. Unul din ei murise spunînd : „Vai, nu vreau să mor !“ Altul sfîrșise rostind cuvintele lui Goethe : „Mai multă lumină !“ Un alt preot și-a dat obștescul sfîrșit numărînd banii templului.

Ni s-a oferit o cină cunoscută nouă credincioșilor budiști sub numele de „doctorie“ și se aranjase să rămînem la templu peste noapte. După cină l-am convins pe tata să mergem să mai vedem o dată Templul de aur, pentru că răsărise luna.

Tata era prea emoționat din cauza întîlnirii cu starețul după atîția ani așa că se simțea epuizat ; dar cînd mă auzi vorbind de Templul de aur, veni cu mine. Respira cu greutate și se rezema de umărul meu.

Luna răsări de după vîrful Fudo, luminînd spatele templului. Umbra ce-l înlănțuia părea să-l înghită încet-încet. Doar ferestrele Kato din Kukyocho mai permiteau razelor palide ale lunii să pătrundă în templu.

Dinspre insula Ashiwara se auzeau țipetele păsărilor de noapte ce-și luau zborul în zare. Simțeam greutatea mîinilor ofilite ale tatii pe umărul meu. Aruncînd o privire înspre umăr, am zărit în lumina lunii mîna tatii, care arăta ca cea a unui schelet.

După ce m-am întors la Yasuoka, Templul de aur, care mă dezamăgise atît de mult la prima vedere, începu să-și sporească frumusețea pe zi ce trecea, pînă cînd, în cele din urmă, deveni mai frumos decît fusese înainte de a-l vedea. N-aș fi fost în stare să spun în ce consta frumusețea. Se părea că speranțele pe care le nutrisem în frumoasele mele visuri se adeveriseră, și acum, la rîndul lor, puteau servi drept impuls pentru noi himere.

Nu mai eram în căutarea unui Templu de aur iluzoriu în natură și în obiectele din jur. Acest Templu de aur ajunse să prindă rădăcini puternice în mine. Toți pilonii, ferestrele Kato, acoperișul, pasărea phoenix din vîrf — toate pluteau limpede în fața ochilor mei de parcă le atingeam cu propriile-mi mîini. Cea mai mică parte a templului era în acord perfect cu complexitatea construcției. Aveai senzația că auzi niște note muzicale disparate și apoi întreaga compoziție îți inundă mintea : orice parte a Templului de aur alegeam, întreaga clădire reverbera ca un ecou.

„Era adevărat deci cînd îmi spuneai că Templul de aur este cel mai frumos lucru din lume“, îi scriam eu tatii în prima scrisoare.

După ce m-a dus înapoi la unchiul meu, tata s-a întors la templul lui din golfulețul îndepărtat. Ca răspuns la scrisoarea mea, am primit o telegramă de la mama în care mă înștiința că tata avusese o hemoragie puternică și murise.

CAPITOLUL II

ODATĂ CU MOARTEA TATII copilăria mea a luat sfîrșit. Întotdeauna m-a surprins faptul că perioada aceasta a fost cu totul lipsită de așa-zisele „griji". Și cînd am ajuns să-mi dau seama că nu sînt nici măcar trist din pricina morții tatii, această uimire s-a transformat într-o anume emoție neputincioasă care nu mai putea fi numită nici măcar surpriză.

Am plecat în grabă spre casă, dar cînd am sosit, tata era de-acum așezat în sicriu. Am luat-o prin Uchiura și de-acolo cu barca de-a lungul golfului Nariu, ceea ce însemnase o zi întreagă de drum. Era o căldură înăbușitoare și soarele frigea pur și simplu. Imediat după ce l-am văzut pe tata, sicriul fu dus la crematoriul din golfuleț și urma să fie incinerat pe malul mării.

Moartea unui preot de țară constituie un eveniment cu totul deosebit pentru că pare prea oportun. Preotul este, ca să zic așa, părintele spiritual al respectivei zone, păzitorul

vieților enoriașilor săi, omul căruia ei i-au încredințat existența lor ulterioară. Și tocmai omul acela a murit în templul său ! Ca și cînd și-ar fi făcut cu prisosință datoria ; ca și cînd omul care i-a învățat pe alții cum să moară a încercat o demonstrație publică și, din greșeală, a murit chiar el.

Sicriul tatii se afla într-un loc care părea anume făcut pentru el. Totul era pregătit pînă în cele mai mici amănunte. Mama, preotul cel tînăr și enoriașii plîngeau în fața sicriului. Vocea tînărului preot tremura ; parcă aștepta și acum indicații din partea tatii care zăcea în sicriu înaintea lui.

Fața tatii era îngropată în flori de primăvară. Prospețimea acelor flori îți dădea o senzație îngrozitoare. Parcă iscodeai fundul unei fîntîni. Și asta deoarece chipul unui mort coboară mult în adîncime față de momentele cînd omul trăia, lăsînd să se întrevadă doar conturul unei măști ; cade atît de adînc, încît nu mai poate fi niciodată scos la suprafață. Chipul unui mort ne poate spune mai limpede decît orice altceva pe lumea aceasta cît sîntem de departe de adevărata existență materială și cît ne este de imposibil să o pricepem. Eram confruntat pentru prima oară cu o astfel de situație în care spiritul se transformă prin moarte în substanță materială ; și abia acum simțeam că încep să înțeleg de ce florile de primăvară, soarele, banca mea, școala, creioanele — de fapt tot ce era realitate —

mi se păreau atît de reci, atît de îndepărtate de propriul meu eu.

Mama și enoriașii urmăreau cu coada ochiului ultima mea întîlnire cu tata. Dar inima mea neînduplecată nu vroia să accepte analogia cu lumea celor vii pe care o implica cuvîntul „întîlnire". Pentru că de fapt aceasta nu era o întîlnire ; *priveam* pur și simplu chipul de mort al tatii.

Toate privirile erau ațintite într-acolo. Și eu îl contemplam. Am constatat că *privitul* (adică pur și simplu faptul de a te uita la cineva fără o intenție anume) era privilegiul celor vii și acest *privit* putea fi la fel de bine și o expresie a cruzimii. Astfel înțelegea să se convingă de propria-i existență tînărul ce nu cîntase nicicînd cu voce tare și nu alergase niciodată țipînd cît îl ținea gura.

Deși în multe privințe îmi lipsea curajul moral, acum n-am simțit nici cea mai vagă urmă de rușine — acum, cînd mi-am întors fața senină, fără lacrimi, spre cei care jeleau moartea tatii.

Templul se afla pe o stîncă, la mare. În spatele convoiului funebru, norii se încolăceau deasupra Mării Japoniei, blocîndu-mi priveliștea.

Începui să cînt și eu, alături de preot, sutra Zen care însoțea ducerea scriului la locul incinerării. Templul era întunecat. Stindardul suspendat între doi stîlpi, florile din sanctuar, cădelnița și vazele cu flori — toate străluceau puternic la lumina slabă a lumînărilor.

Mai adia ușor vîntul dinspre mare, umflîndu-mi mînecile mantiei. Pe cînd cîntam sutra, eram tot timpul conștient de poziția norilor de vară reflectîndu-și lumina în colțul ochilor mei.

O fîșie de lumină, ce pătrundea de afară în templu, îmi inunda o parte a feței. Strălucea puternic — ce afront !

Cînd cortegiul funebru se afla la numai cîteva sute de metri de crematoriu, ne-a prins ploaia. Din fericire treceam chiar prin fața casei unuia dintre enoriașii mai înstăriți ; am intrat și ne-am adăpostit. Ploaia nu părea să se oprească. Cortegiul trebui să-și continue drumul, așa că primirăm cu toții umbrele și, după ce am acoperit sicriul cu o mușama, am pornit mai departe.

Se afla pe o porțiune de plajă pietroasă într-un golfuleț ce ieșea înspre mare, în partea de sud-est a orașului. Fusese ales acest loc pentru incinerări deoarece de aici nu ajungea fumul și mirosul pînă la locuințele oamenilor.

Marea era foarte agitată aici. Valurile se rostogoleau înainte înfoindu-se și spărgîndu-se, de aceea porțiunea aceasta ce nu cunoștea pic de liniște era în permanență asaltată de picături de ploaie. În obscuritatea ei, ploaia străpungea calm suprafața apei, neținînd seama de mișcarea permanentă a mării. Doar cîte o rafală de vînt sufla ploaia înspre stîncile pustii. Atunci acestea se înnegreau, de parcă ar fi fost stropite cu cerneală neagră.

Am trecut printr-un tunel și am ajuns la locul cu pricina. În timp ce muncitorii făceau pregătirile pentru incinerare, noi ne-am adăpostit de ploaie în tunel.

N-am putut zări marea. Nu se vedeau decît valurile și pietrele ude și negre și ploaia. Continuă să plouă și cît unseră sicriul cu ulei.

I-au dat foc. Uleiul era raționalizat, dar, fiind vorba de funeraliile unui preot, au reușit să-l obțină în cantitate suficientă și acum flăcările se luptau cu ploaia, ridicîndu-se în aer cu zgomotul unei plesnituri de bici. Deși era-n plină zi, flăcările se distingeau limpede prin fumul dens. Fumul se înălță drept în sus și, puțin cîte puțin, se deplasă spre stînci ; apoi, la un moment dat, flăcările se ridicară și ele grațios în ploaie.

Dintr-o dată, se auzi un sunet îngrozitor ; parcă se rupsese ceva. Capacul sicriului sări în sus.

Am privit-o pe mama care stătea lîngă mine. Ținea cartea de rugăciuni în ambele mîini. Chipul ei era inflexibil ; părea atît de mic și de înghețat, încît aveai senzația că-l poți lua în palmă.

Ascultînd de rugămințile tatii, m-am dus, ca *jiso* [1] la Templul de aur din Kyoto. Starețul mă luă sub aripa lui protectoare. Îmi plătea cheltuielile școlare, iar eu, în schimb, făceam treabă gospodărească. Poziția mea era

[1] Ministrant budist (jap.) (n. tr.).

echivalentă în termeni laici cu cea a unui servitor-student.

De îndată ce mi-am început slujba la templu, mi-am dat seama că nu mai rămăseseră decît oameni foarte bătrîni sau foarte tineri, mai ales după ce plecase și monitorul din căminul nostru. Era bine din multe puncte de vedere că mă aflam aici. Nu mă mai necăjea nimeni că sînt fiu de preot așa cum făceau colegii mei de școală ; pentru că aici toată lumea era la fel. Singura diferență era că eu mă bîlbîiam și că eram ceva mai urît decît ceilalți.

Îmi întrerupsesem cursurile școlii medii înainte de a le absolvi, dar cu ajutorul părintelui Tayama Dosen s-a aranjat să mi le continui la Colegiul Rinzai. Urma să reîncep școala în trimestrul al doilea, adică în mai puțin de o lună. Știam că de cum voi începe școala cea nouă, mă vor mobiliza pentru muncă obligatorie în vreo fabrică. Aveam de înfruntat o situație nouă, dar îmi mai rămăseseră cîteva săptămîni din vacanța de vară. Vacanță de vară în doliu ; vacanță de vară asupra căreia apăsau ultimele zile ale războiului din 1944. Viața mea ca *jiso* s-a desfășurat lin și, de cîte ori privesc în urmă, îmi dau seama că aceasta a fost singura mea vacanță adevărată. Îmi răsună și acum în urechi țîrîitul greierelui.

Templul de aur pe care-l revedeam după cîteva luni se înălța pașnic în lumina zilelor tîrzii de vară. Deoarece tocmai intrasem în

rîndurile preoţimii, aveam capul proaspăt ras. Simţeam aerul îmbrăţişîndu-mi, strîns, ţeasta ; aveam curioasa senzaţie că propriile mele gînduri păstrau contactul cu lumea din afară printr-o simplă membrană sensibilă, fragilă. Cînd am privit Templul de aur cu acest nou cap al meu, am simţit că acesta mă pătrundea nu numai prin ochi dar şi prin cap. Ca şi cum capul meu reacţiona încălzindu-se la soare şi răcindu-se la briza serii.

— În sfîrşit am ajuns să trăiesc aproape de tine, Templu de aur ! îmi şopteam în sinea mea şi am încetat, pentru cîteva clipe, să mai mătur frunzele. N-am pretenţia s-o faci dintr-o dată, dar te rog, împrieteneşte-te cu mine şi dezvăluie-mi secretul. Simt că sînt la doi paşi de a-ţi pătrunde frumuseţea şi totuşi n-o pot vedea. Te rog ajută-mă să văd adevăratul Templu de aur mai limpede decît îţi văd imaginea cu ochii minţii. În plus, dacă eşti într-adevăr atît de frumos încît nimic pe lumea aceasta nu se poate compara cu tine, atunci spune-mi de ce eşti atît de frumos, de ce e necesar să fii frumos ?

În vara aceea Templul de aur părea să contrasteze şi mai puternic cu veştile proaste de război care ajungeau zi de zi la urechea noastră, strălucind mai viu ca niciodată. În iunie americanii debarcaseră la Saipan şi aliaţii erau în cîmpiile Normandiei. Numărul vizitatorilor scăzu considerabil, dar Templul de aur părea că se bucură de singurătate, de tăcere.

Era firesc ca războaiele şi neliniştea, grămezile de cadavre şi vărsarea de sînge să sporească frumuseţea Templului de aur. Pentru că acest templu fusese clădit pe nelinişte de numeroşi stăpîni ursuzi care aveau un singur general în mijlocul lor. Diferitele proiecte ale celor trei nivele, în care specialistul în istoria artei putea distinge un amestec de stiluri, izvorăsc probabil din căutarea unui stil care să cristalizeze întreaga nelinişte înconjurătoare. Dacă însă ar fi fost construit într-un singur stil, Templul de aur ar fi fost incapabil să îmbrăţişeze neliniştea şi şi-ar fi dat de mult obştescul sfîrşit.

Cum stăteam cu mîna pe mătură fără să-mi dezlipesc ochii de la templu, mi se părea foarte ciudat că această clădire există cu adevărat în faţa mea. Templul de aur pe care-l văzusem cînd mi-am petrecut doar o noapte aici (atunci cînd l-am vizitat împreună cu tata) nu-mi dăduse această senzaţie. Şi acum abia-mi venea să cred că Templul de aur va fi mereu aici, în faţa ochilor mei, chiar dacă anii trec.

Cînd mă gîndeam la el pe vremea cînd stăteam la Maizuru, mi se părea că templul se află undeva, într-un colţ al oraşului Kyoto ; dar acum, că am venit să locuiesc aici, îmi apărea în faţa ochilor numai cînd îl priveam şi înceta să existe cînd dormeam în pavilionul central. De aceea mă duceam de cîteva ori pe zi să-i arunc o privire, spre amuzamentul colegilor mei. Întotdeauna mă uimea faptul că templul există de fapt şi după ce-l priveam

îndelung, mă întorceam în camera mea. Simțeam că dacă mă-ntorc brusc să-l privesc din nou, silueta lui va dispărea precum Euridice.

După ce am terminat de măturat prin jurul templului, am urcat pe dealul din spate ca să nu mă ardă soarele dimineții, ce încălzea tot mai puternic, și am luat-o pe cărare spre Yukatei. Era înainte de ora deschiderii, așa că nu se vedea picior de om. O formație de avioane de luptă, din escadronul aviației militare din Maizuru probabil, trecu cu zgomot asurzitor pe deasupra capului, zburînd destul de jos, aproape de Templul de aur care tocmai se trezea

Între colinele din spate era un lac plin de lintițe, cunoscut sub numele de Yasutamizawa. În mijlocul lui se afla o insulă mică, și pe ea se înălța Shirahebizuka, un turnuleț din piatră pe cinci nivele. Aerul dimineții se umplu de ciripitul păsărelelor; nu se vedea nici o pasăre dar întreaga pădure răsuna de cîntul lor.

În fața lacului creștea iarbă deasă, despărțită de cărare printr-un gărduleț. Lîngă el era întins un băiat tînăr în cămașă albă. O greblă din lemn de bambus stătea rezemată de un arțar mic.

Băiatul se ridică cu atîta energie, încît aveai impresia că o să scobească o gaură în aerul plăcut de vară ce ne învăluia; dar cînd mă văzu, spuse, dezamăgit parcă:

— Tu erai?

Îl cunoscusem chiar cu o seară în urmă. Îl chema Tsurukawa și venea de la un templu prosper din suburbiile orașului Tokyo. Provenea dintr-o familie înstărită și avea de toate: întreținere la școală, bani de buzunar, pachete de acasă. Fusese trimis la Templul de aur pentru că se înrudea oarecum cu starețul și în ideea de a vedea cum se face educația *jiso*-ilor obișnuiți. Plecase acasă pe perioada vacanței de vară și se întorsese la Kyoto în seara aceea. Tsurukawa avea un accent pur de tokyot. Urma să intre și el în toamna aceea la Colegiul Rinzai, în aceeași clasă cu mine și cu o seară în urmă mă intimidase cu turuiala și cu voioșia lui.

Cînd l-am auzit spunînd „Tu erai?" n-am mai fost în stare să rostesc nici un cuvînt. Am avut impresia că tăcerea mea îi sună a reproș.

— E-n ordine. Să știi că nu trebuie să măturăm chiar totul. Oricum se murdărește iar cînd vin vizitatorii. Mai ales că nici nu prea mai e lume în ultima vreme.

Am pufnit în rîs. Cînd rîdeam astfel, fără să vreau, se pare că-mi apropiam oamenii. Oricum, nu aveam de unde să știu ce impresie făceam asupra altora.

Am sărit gardul și m-am așezat lîngă Tsurukawa. Ținea mîna sub cap, așa că am observat că deși partea exterioară era bronzată binișor, cea ferită de soare era atît de albă, de i se vedeau venele prin piele. Razele soarelui de dimineață radiau printre copaci, îm-

prăștiind o umbră de un verde deschis în jur, pe iarbă. Instinctul îmi spunea că băiatul acesta nu iubește Templul de aur așa cum îl iubesc eu. Atașamentul meu față de templu își avea izvorul în propria mea urîțenie.

— Am auzit că ți-a murit tatăl, spuse Tsurukawa.

— Da.

Tsurukawa își întoarse privirile într-o parte și, fără să facă nici un efort pentru a ascunde cît era de preocupat de modul lui copilăresc de a interpreta lucrurile, continuă :

— Ție îți place Templul de aur atît de mult deoarece îți amintește de tatăl tău, nu ? Vreau să spun că atunci cînd îl privești, îți amintești cît de mult îl plăcea tatălui tău.

Mă bucura faptul că raționamentul lui pe jumătate corect nu produsese nici un soi de schimbare pe chipul meu apatic. Era evident că Tsurukawa clasa sentimentele omenești în sertărașe separate pe care le păstra în camera lui, exact ca băieții care clasează diverse specii de insecte ; și-i făcea plăcere să le scoată din cînd în cînd afară ca să facă experiențe pe ele.

— Ești trist din pricina morții tatălui tău, nu ? De aceea ești atît de retras... M-am gîndit la asta de cînd te-am întîlnit aseară.

Observațiile lui nu m-au contrariat. De fapt, sentimentul lui că eu păream retras îmi dădea o oarecare libertate și liniște a cugetului, drept care nu m-am bîlbîit deloc :

— N-am de ce să fiu trist, să știi.

Tsurukawa mă privi, netezindu-și cu mîna sprîncenele prea lungi, care păreau să-l încurce.

— Vai de mine ! exclamă el, deci îți urai tatăl ? Sau îi purtai antipatie ?

— Nu aveam nimic împotriva lui ; nici măcar nu pot să spun că nu-l iubeam.

— Atunci de ce nu ești trist ?

— Da, asta cam așa e. Nici eu nu înțeleg.

Pus în fața unei probleme atît de dificile, Tsurukawa se ridică.

— Atunci, pesemne că ai avut parte de vreo întîmplare neplăcută.

— Zău că nu știu, am răspuns eu.

Vorbindu-i, mă întrebam și eu de ce îmi face atîta plăcere să stîrnesc îndoială în mințile altora. În ceea ce mă privea, eu n-aveam nici cea mai mică urmă de îndoială. Problema era foarte clară : sufeream psihic din cauza bîlbîielii. Niciodată nu mă puteam exprima la timp. Poate de aceea simțeam eu că moartea tatii și tristețea mea n-au nici o legătură una cu alta. O mică nepotrivire în timp, o ușoară întîrziere face mereu ca sentimentele și evenimentele prin care am trecut să se înapoieze la starea lor fără noimă, incoerentă, care, în ceea ce mă privește, este probabil starea lor de bază. Cînd sînt trist, mă cuprinde regretul brusc și fără nici un motiv : nu are nici o legătură cu un anume eveniment.

Iar sînt incapabil de a-i explica toate acestea noului meu prieten. Tsurukawa se porni pe rîs pînă la urmă.

— Ce ciudat ești !

I se scutura cămașa de pe el de rîs. Razele soarelui, care se strecurau printre ramurile unduitoare ale copacilor, mă făceau să mă simt fericit. Viața mea era cutată precum cămașa tînărului de lîngă mine. Dar, așa încrețită, ce albă strălucea cămașa lui în lumina soarelui ! Cine știe, poate și eu ?

Făcînd abstracție de lumea exterioară, templul își continua existența conform principiilor sectei Zen. Vara nu ne sculam niciodată mai tîrziu de ora cinci. Sculareа însemna de fapt „acționarea conform normelor". De îndată ce ne trezeam, ne făceam datoria de dimineață cîntînd sutra. Aceasta era cunoscută sub denumirea de „revenire triplă" și-o recitam de trei ori. După aceea măturam interiorul templului și ștergeam pe jos cu cîrpa. Urma micul dejun numit „întrunirea la fiertura de orez", timp în care ascultam o anume sutra. După micul dejun ne așteptau tot felul de treburi, cum ar fi : plivitul, curățirea grădinii, tăiatul lemnelor. Apoi, în zilele de cursuri, plecam pe la școlile noastre.

La întoarcere, ne luam „doctoria", cum se numea masa de seară, urmată uneori de o prelegere ținută de stareț din scrierile sacre. La ora nouă venea „deschiderea pernei", adică ora culcării.

Cam așa se prezenta programul meu zilnic și semnalul care mă trezea în fiecare dimineață era clopoțelul pe care-l suna preotul ce răspundea de bucătărie și de ritualul meselor.

La început se presupunea că o să fim cam o duzină de oameni la templu, adică la Rokuonji. Dar în urma recrutării pentru serviciul militar și a muncii obligatorii, singurii locuitori, în afara ghidului (trecut de șaptezeci de ani), bucătăreasa (trecută de șaizeci), diaconul, vice-diaconul, mai eram cei trei *jiso*. Cei bătrîni erau demodați și doar pe jumătate vii, pe cînd cei tineri erau virtual copii. Diaconul mai avea pe cap și contabilitatea templului care era considerată „sarcină auxiliară".

La cîteva zile după sosire, mi se încredințase ducerea ziarelor la locuința starețului (pe care-l numeam „bătrînul profesor"). Ziarul sosea cam la ora la care noi ne terminam treburile dimineții inclusiv curățenia. Nu era ușor pentru noi, cei trei *jiso*, să ștergem într-un timp atît de scurt toate coridoarele templului cu peste treizeci de camere. De îndată ce terminam, mergeam la poartă să iau ziarele, treceam prin coridorul de la intrare unde se afla Camera Mesagerilor, treceam apoi prin spatele Camerei Vizitatorilor, îmi croiam drum printr-un coridor care ducea la Marea Bibliotecă unde aștepta „bătrînul profesor". Coridoarele proaspăt șterse erau încă umede iar pe alocuri, unde se mai afla cîte o gaură în dușumea, apa adunată acolo sclipea în razele soarelui de dimineață și mă udam pînă la

glezne. Vară fiind, senzația era plăcută. Îngenuncheam apoi în fața bibliotecii și strigam :

— Părinte, pot să intru ?

— Ihî ! răspundea el.

Înainte de a păși în cameră, îmi ștergeam picioarele ude cu poala anteriului, șmecherie pe care o învățasem de la colegi.

Eram foarte conștient de mireasma puternică și proaspătă a lumii exterioare care pătrundea prin ziarul tipărit și, aruncînd o privire titlurilor, am citit : „Este inevitabil raidul aerian asupra orașului imperial ?"

S-ar putea să pară ciudat, dar pînă atunci nu mă gîndisem niciodată să fac vreo legătură între Templul de aur și raidurile aeriene. De la căderea Saipanului, deveniseră inevitabile raidurile aeriene și pe insula principală, iar autoritățile solicitau urgent planuri de evacuare a unei părți din Kyoto ; totuși, în ce mă privea, nu mi se părea să fie vreo legătură între existența semi-eternă a Templului de aur și dezastrul raidurilor aeriene. După părerea mea, templul indestructibil și forța științifică a focului trebuie să perceapă deosebirile totale dintre ele și, chiar dacă se întîlnesc, se furișează automat unul pe lîngă celălalt. Adevărul este însă că Templul de aur era amenințat de pericolul de a arde pînă-n temelii într-un raid aerian. Într-adevăr, dacă lucrurile continuau tot așa, *Templul de aur se transforma sigur în cenușă.* De îndată ce această idee prinse rădăcini în mintea mea,

frumusețea tragică a templului spori și mai mult.

Era într-o după-amiază de vară tîrzie, cu o zi înainte de începerea școlii. Starețul plecase pe undeva să țină o slujbă comemorativă împreună cu vice-diaconul. Tsurukawa mă invitase să vedem un film dar pentru că pe mine nu prea mă amuza ideea, renunță și el imediat ; așa era Tsurukawa.

Primind o permisie de cîteva ore, am părăsit templul cu chipiurile de colegiu pe cap și cu jambiere la pantalonii noștri kaki. Templul se scălda în căldura zilei de vară și nu era nici un vizitator prin preajmă.

— Ei bine, unde mergem ? întrebă Tsurukawa.

I-am răspuns că înainte de a pleca undeva aș vrea să mai privesc o dată, pe îndelete, Templul de aur pentru că începînd de mîine n-o să-l mai putem vedea la ora aceasta și pentru că în timp ce vom munci în fabrică s-ar putea întîmpla ca templul să se transforme în cenușă în urma vreunui raid aerian. M-am poticnit și m-am bîlbîit pînă i-am explicat, dar Tsurukawa m-a ascultat surprins și ușor enervat. Cînd mi-am terminat micul meu discurs, fața îmi era lac de sudoare de parcă aș fi spus cine știe ce lucru rușinos. Tsurukawa era singura persoană căreia îi mărturisisem ciudatul meu atașament față de Templul de aur. Privindu-i chipul însă nu i-am descifrat decît acea privire iritată pe care mă obișnuisem s-o văd la cei care încercau să-mi

descifreze bîlbîiala. Astfel de oameni trebuie să înfrunt eu ! Cu astfel de oameni am eu de-a face ! Cînd destăinui taine importante, cînd încerc să-i fac pe alții să vibreze la vederea frumosului de care mie mi se umple sufletul, cînd mă deschid lumii — ei bine, trebuie să dau piept cu astfel de chipuri. Această înfățișare nu și-o iau și față de alții. Expresia asta este o copie perfectă a irascibilității mele ; este, ca să spun așa, o oglindă înspăimîntătoare a mea. În astfel de situații, oricît ar fi de frumos respectivul chip, el își asumă o urîțenie asemănătoare cu a mea. Și de îndată ce-mi dau seama de aceasta, lucrul important pe care aș fi vrut să-l exprim se năruie în ceva complet lipsit de importanță, ca o țiglă de pe acoperiș.

Între mine și Tsurukawa se interpuseseră puternicele raze ale soarelui de vară. Așteptînd să termin ce aveam de spus, fața lui strălucea de grăsime. Sprîncenele sclipeau ca aurul în lumina soarelui și nările i se dilataseră din cauza căldurii înăbușitoare.

Terminasem de vorbit și mă cuprinse furia. De cînd îl cunoscusem pe Tsurukawa, nu încercase nici măcar o dată să mă tachineze pentru bîlbîială.

— De ce ? îl întrebai eu cerîndu-i socoteală pentru indulgența manifestată.

După cum am mai subliniat, suportam mai ușor batjocura și insultele decît compătimirea. Un zîmbet abia perceptibil flutură pe chipul lui Tsurukawa.

— Eu nu sînt dintre aceia care se sinchisesc de astfel de lucruri.

Am rămas mut de uimire. Fiind crescut în mediu aspru de țară, nu eram obișnuit cu astfel de gingășii. Gestul lui Tsurukawa m-a făcut să înțeleg că și dacă era îndepărtată bîlbîiala din existența mea, eu rămîneam același. Mă simțeam bine că sînt tratat ca atare. Ochii lui Tsurukawa, cu genele lungi, au reușit să facă abstracție de bîlbîiala mea și mă accepta așa cum eram. Pînă în clipa aceea aveam strania impresie că a-mi ignora bîlbîiala însemna de fapt distrugerea acelei existențe care se numea EU.

Mă simțeam liniștit și fericit în același timp. Mă mir că n-am mai putut uita niciodată Templul de aur așa cum arăta el în clipa aceea. Am trecut amîndoi prin fața portarului care moțăia, am mers pe cărarea pustie ce trecea pe lîngă zid și am ajuns în fața Templului de aur.

Scena mi-e vie în minte. An stat amîndoi, unul lîngă altul, pe malurile lacului Kyoko, în cămăși albe. Și în fața acestor două chipuri, nedespărțite de nimic altceva, se înălța Templul de aur. În această ultimă vară, în aceste ultime vacanțe de vară — ba chiar ultima — tinerețea noastră plutea amețitor pe o muchie. Templul de aur stătea pe aceeași muchie, în fața noastră, ne vorbea. Așteptarea raidurilor aeriene ne apropiase și mai mult de templu.

Razele plăcute ale soarelui de vară tîrzie decorau acoperișul nivelului Kukyocho cu o foiță aurie, iar lumina ce cădea drept pe templu sporea și mai mult opacitatea lui nocturnă. Pînă acum mă apăsase veșnicia templului, ținîndu-mă la distanță ; dar destinul lui iminent, posibilitatea de a pieri din cauza unei bombe îl apropia de destinul nostru. S-ar putea ca Templul de aur să fie distrus înaintea noastră. La gîndul acesta mi se părea că *el* trăiește, ca și noi.

Dealurile din jur, cu pinii lor roșietici erau învăluite de țîrîitul greierilor, încît aveai impresia că nenumărați preoți invizibili cîntau rugăciunea pentru Stingerea Focurilor : *Guā gyā* cîntau ei, *gyakı gyakı, un nun, shifura shifura, harashifura harashifura !*

Această clădire minunată se va transforma curînd în cenușă, gîndeam eu. De aceea, poate, imaginea mea despre Templul de aur începu să se suprapună treptat peste templul însuși, în toate detaliile, exact cum copia făcută pe hîrtie de calc se suprapune perfect pe desenul original : acoperișul din imagine se suprapunea peste acoperișul adevărat, Sosei peste Sosei-ul care se întindea dincolo de lac, balustradele și ferestrele de la Kukyocho peste acele balustrade și ferestre. Templul de aur nu mai era o clădire de nezdruncinat. Se transformase, de fapt, într-un simbol al evanescenței lumii adevărate. Datorită gîndurilor care mă frămîntau, adevăratul templu nu era cu nimic mai prejos decît cel din imaginația

mea. S-ar putea ca mîine să plouă cu foc din cer ; atunci pilonii aceia subțirei, frumoasele curburi ale acoperișului vor fi transformate în cenușă și n-o să avem cum să-l mai privim. Dar deocamdată se înălța senin în fața noastră, în toate detaliile, scăldîndu-se în lumina aceea ca un foc de vară.

Dincolo de dealuri apărură cîțiva nori măreți, asemenea celor pe care-i văzusem cu coada ochiului cînd se cînta sutra la funeraliile tatii. Erau plini de un soi de lumină amorțită și priveau la delicata construcție a templului. În lumina puternică de vară Templul de aur părea să-și piardă detaliile de formă ; păstra obscuritatea mohorîtă și rece absorbită în el însuși iar cu conturul misterios ignora pur și simplu lumea uluitoare care-l înconjura. Doar pasărea phoenix de pe acoperiș își prinse bine picioarele de piedestal încercînd să nu se clatine din cauza luminii orbitoare a soarelui.

Plictisit de contemplarea mea îndelungată a templului, Tsurukawa luă de jos o pietricică și, cu mișcarea grațioasă a aruncătorului, o zvîrli drept în mijlocul umbrei pe care templul o arunca pe lacul Kyoko. Apa se undui printre lintițe și frumoasa și fragila construcție se prefăcu în praf și pulbere.

Anul care a urmat, pînă la terminarea războiului, a fost perioada în care m-am simțit cel mai apropiat de Templul de aur, în care m-a preocupat cel mai mult existența lui în afara primejdiei, total absorbit de frumusețea

lui. A fost perioada în care mi s-a părut că am coborît templul la același nivel cu mine și, crezînd acest lucru, am fost capabil de o iubire fără margini. Cu toate acestea, templul nu mi-a dat nimic din influența lui nefastă, nimic din veninul său.

M-a încurajat gîndul că Templul de aur și cu mine împărtășeam același pericol pe lumea aceasta. Și în acest pericol reușisem să găsesc un intermediar care să mă lege de frumusețe. Simțeam că s-a creat o punte între mine și lucrul care pînă atunci mă respinsese, mă ținuse la distanță.

Mă amețea gîndul că focul care mă va distruge pe mine va distruge probabil și templul. Existînd sub același blestem, la cheremul aceluiași destin damnat, mistuitor, templul și cu mine ajunsesem să trăim în lumi de aceeași dimensiune. Precum trupul meu șubred și urît, cel al templului, oricît părea el de tare, era din cărbune inflamabil. Uneori simțeam că ar fi posibil să zbor din locul acesta, luînd templul cu mine, ascunzîndu-l în propria-mi carne, în propriul meu sistem — exact cum un hoț înghite prețioasa bijuterie cînd își simte urmăritorul aproape.

Tot anul n-am mai învățat nici o sutra, n-am mai citit nici o carte ; în schimb am fost ocupat zi de zi, de dimineață pînă noaptea cu etica, cu manevrele, cu arta militară, cu munca în fabrică și antrenamentul pentru o eventuală evacuare forțată. Firea mea visătoare a devenit și mai visătoare, și datorită

războiului, viața de toate zilele s-a înstrăinat și mai mult de mine. Pentru noi, băieții, războiul era o experiență iluzorie, lipsită de orice realitate materială, ceva ca o rezervă izolată de spital în care ești complet rupt de sensul vieții.

După ce primele B-29 au atacat orașul Tokyo, în noiembrie 1944, toată lumea se aștepta să urmeze Kyoto. Visul meu secret era ca întregul Kyoto să fie cuprins de flăcări. Acest oraș era prea neliniștit ca să-și păstreze vechea stare de lucruri ; diversele temple shintoiste și budiste uitau de cenușa fierbinte care se născuse dinăuntru. Cînd îmi amintesc de marea bătălie de la Ojin care distrusese acest oraș, simțeam că orașul Kyoto își pierduse din frumusețe tocmai datorită faptului că nu mai avusese de mult parte de focul războiului.

Mîine Templul de aur va arde cu siguranță pînă la temelii. Silueta care ocupa spațiul acela va dispărea. Chiar și pasărea din vîrful templului va reînvia ca adevărata phoenix și-și va lua zborul spre înălțimi. Însuși Templul de aur care pînă atunci fusese încorsetat, se va elibera de conveniențe și va pluti, ici-colo, răspîndind o lumină palidă pe lac și pe apele întunecate ale mării.

Am tot așteptat, dar nici un raid aerian asupra orașului Kyoto. Chiar cînd am citit în ziare, pe data de 9 martie anul următor, că întregul Tokyo era o mare de flăcări și dezastrul se tot extindea, Kyoto era acoperit de un cer senin de primăvară timpurie.

Eram disperat de atîta aşteptare şi încercam să mă conving că acest cer de primăvară timpurie ascundea de fapt doar focuri şi distrugeri, aşa cum un geam de sticlă sclipitor ascunde ce se găseşte în spatele lui. După cum am mai spus eram tare lipsit de simţire. Nici moartea tatii, nici sărăcia mamei nu-mi prea afectau sufletul. Ceea ce visam eu era ceva ca un compresor uriaş divin care să provoace dezastru, cataclisme şi tragedii supraomeneşti, care să nimicească sub puterea lui distrugătoare toate fiinţele şi toate obiectele, indiferent dacă erau frumoase sau urîte. Uneori strălucirea neobişnuită a cerului de primăvară îmi părea lumina lamei reci a unui topor suficient de uriaş ca să cuprindă întreaga lume. Apoi aşteptam ca acest topor să cadă — să cadă cu o astfel de viteză, încît nimeni să nu mai aibă nici o clipă de răgaz.

Mă mai obsedează şi acum ceva straniu. Iniţial nu mă stăpîneau astfel de gînduri întunecate. Preocuparea mea, şi era singura mea problemă adevărată, era doar frumuseţea. Dar nu cred că războiul m-a afectat umplîndu-mi mintea cu gînduri lugubre. Cînd oamenii se concentrează asupra ideii de frumos, ei, fără să-şi dea seama măcar, se confruntă cu cele mai întunecate gînduri ce există în lume. Aşa cred eu că sînt făcute fiinţele omeneşti.

Mi-aduc aminte de o întîmplare petrecută în Kyoto spre sfîrşitul războiului. Era de necrezut, dar n-am fost singurul martor. Tsurukawa era lîngă mine.

Într-o zi cînd s-a întrerupt curentul, Tsurukawa şi cu mine tocmai vizitam templul Nanzen pentru prima oară. Am străbătut drumul de acces la templu şi am ajuns la podul de lemn de lîngă pontonul de unde plecau bărcile.

Era o zi senină de mai. Pontonul nu se mai folosea iar balustrada care ducea pînă la el ruginise şi se acoperise de buruieni. Printre buruieni îşi înălţau căpşorul nişte floricele plăpînde ce tremurau în bătaia vîntului. Pînă în punctul de unde începea panta, apa era murdară şi stătătoare iar umbrele cireşilor de pe partea noastră se scufundaseră cu totul în apă.

De pe pod priveam apa absenţi. Dintre toate amintirile de război, astfel de momente lasă cea mai puternică impresie. Aceste clipe scurte de neatenţie te pîndeau peste tot, precum petele de cer albastru ce priveso prin deschizăturile făcute în nori. E ciudat că tocmai un moment ca acesta mi-a rămas mie întipărit în minte, ca şi cînd ar fi fost prilej de plăcere sfîşietoare.

— E plăcut, nu ? spusei eu zîmbind.

— Îhî, răspunse Tsurukawa şi zîmbi şi el. Simţeam amîndoi foarte intens că aceste cîteva ore ne aparţin numai nouă.

Cărarea pietruită era încadrată de un şanţ cu apă curată pe care se unduiau plante acvatice. Curînd se ridică în faţa ochilor noştri Poarta Sanmon. Nu se zărea picior de om prin împrejurimile templului. Printre verdea-

ța proaspătă, țiglele de pe acoperiș străluceau puternic ca și cum în clipa aceea ar fi fost pusă acolo o carte mare argintie. Ce putea să însemne războiul în astfel de momente? Într-un anumit punct, într-o anume clipă, mi se părea că războiul devenise un incident spiritual fantomatic ce nu putea exista de sine-stătător, în afara conștiinței omenești.

Poate tocmai pe această Poartă Sanmon păși odinioară vestitul tîlhar Ishikawa Goemon și, de acolo, de sus, privi fascinat florile, în toată splendoarea lor. Eram amîndoi într-o dispoziție sufletească excepțională, ca niște copii nevinovați. Deși trecuse deja vremea florilor de cireș, aceștia acoperindu-se de frunze, ne-am gîndit că n-ar strica să le admirăm și noi din locul din care privise Goemon. Am plătit taxa de intrare și am urcat scările abrupte de lemn, complet înnegrite. În sala din vîrf destinată dansurilor religioase, Tsurukawa dădu cu capul de tavanul scund. Am rîs de el dar imediat m-am lovit și eu. Ne-am întors, am urcat pînă în capul scărilor și am ieșit în vîrful turnului.

După ce-am urcat scările înguste ca cele de pivniță, ne-am simțit minunat cînd am ajuns iar să ne expunem trupurile decorului exterior. Am privit cireșii și pinii, pădurea Templului Heian care se întortochea în zare, dincolo de șirurile de clădiri, lanțul de munți — Arashiyama, Kitanokata, Kibune, Minoura, Kompira — ce-și înălțau siluetele vagi undeva la extremitățile orașului Kyoto. După ce ne săturasem să le privim, ne-am scos pantofii și am intrat plini de respect în templu, ca niște *jiso* adevărați. Pe jos erau întinse douăzeci și patru de rogojini. În mijloc se afla statuia Shaka și ochii a șaisprezece Arhați străluceau în întuneric. Sala aceasta se numea Gohoro sau Turnul celor cinci phoenix.

Templul Nanzen aparținea aceleiași secte Rinzai ca și Templul de aur, dar pe cînd cel din urmă ținea de școala Sokokuji, primul era centrul școlii Nanzenji. Cu alte cuvinte, noi ne aflam acum într-un templu ce ținea de aceeași sectă ca și al nostru, dar aparținea de altă școală. Stăteam acolo ca niște elevi obișnuiți, cu un ghid în mînă și priveam în jur la picturile viu colorate de pe tavan, atribuite lui Tanyu Morinobu din școala Kano și lui Hogen Tokuetsu din școala Tosa. Pe o parte a tavanului erau pictați îngeri cu aripile întinse spre cer, cîntînd la flaut și la *biwa* [1]. În altă parte, o kalavinka cu un bujor alb în cioc bătea din aripi. Este o pasăre cu voce melodioasă despre care se spune în sutra că trăiește pe muntele Sessan: partea din față are forma unei fete durdulii, iar cea din spate este de pasăre. În centru se afla pictată o pasăre mitică care se presupune a fi surata celei de pe Templul de aur; dar aceasta părea un curcubeu splendid, complet diferită de pasărea sobră, aurie care îmi era atît de familiară.

[1] Mandolină japoneză (jap.) (n. tr.).

Am îngenuncheat și ne-am împreunat mîinile a rugăciune în fața statuii lui Shaka[1]. Apoi am părăsit templul. Ne era acum greu să ne tîrîm din turn jos. Ne-am rezemat de balustrada dinspre sud, din capul treptelor pe care le urcaserăm. Aveam impresia că văd undeva, în fața ochilor, o spirală mică, frumoasă, colorată. Trebuie să fi fost o imagine consecutivă a culorilor splendide pe care tocmai le zărisem pe picturile tavanului. Acest sentiment de comprimare de culori era ca și cînd pasărea kalavinka se ascundea undeva, printre aceste frunze tinere, sau pe niște crengi din pinii ce se întindeau jos, sub ochii noștri și ca și cum aceasta m-ar fi lăsat să arunc o privire într-un colț al aripilor ei minunate.

Dar nu era așa. Peste drum, sub noi, se afla chilia Tenju. O cărare pavată cu pietre late, ale căror colțuri se atingeau, ducea prin grădina în care erau plantați niște arbuști spre o sală mare cu uși glisante. Se puteau zări detalii ale alcovului și ale rafturilor așezate în trepte. Covorul de pe jos, de un roșu aprins, îți sugera limpede că această cameră servea la ceremonia ceaiului. Acolo stătea o femeie. De fapt ea mă frapă. În timpul războiului nu ți se oferea prea des ocazia să vezi femei îmbrăcate în kimonouri cu mîneci largi, atît de strălucitoare. Dacă îndrăznea cineva să se îmbrace ca ea și să iasă pe stradă, era apostrofat pentru lipsă de bun simț și se în-

[1] Statuia lui Buddha (n. tr.).

torcea acasă să se schimbe. Se percepeau greu detaliile desenului de pe kimono, dar am observat flori pictate și brodate pe un fond albastru deschis, iar pe brîul roșu fire aurii strălucitoare. Aveam senzația că aerul ambiant primea lumină de la strălucirea kimonoului ei. Tînăra femeie frumoasă ședea pe rogojină, într-o poziție ce-ți sugera multă grație; profilul ei ieșea în evidență de parcă era sculptat și în primele momente m-am întrebat dacă este totuși ființă vie.

— Doamne Dumnezeule! am spus eu bîlbîindu-mă îngrozitor. Oare e chiar vie?

— Și eu mă gîndeam la asta. Arată ca o păpușă, nu? răspunse Tsurukawa care stătea rezemat de balustradă fără să-și poată lua ochii de la femeie.

Chiar în clipa aceea își făcu apariția dinspre un colț al camerei un tînăr ofițer îmbrăcat în uniformă. Se așeză, țeapăn, în fața femeii, la cîțiva pași de ea. Se priviră tăcuți un timp.

Femeia se ridică și dispăru fără nici o vorbă în întunericul culoarului. După un timp se întoarse cu o ceașcă de ceai în mînă; mînecile ei lungi se legănau în mers. Îngenunche în fața bărbatului și-i oferi ceaiul. După ce-i dădu ceașca conform etichetei, se întoarse la locul ei. Bărbatul spuse ceva. Nu se atinse de ceașcă. Clipa următoare păru extrem de lungă și de încordată. Femeia își înclină mult capul.

Atunci se întîmplă ceva de necrezut. Ținîndu-se în continuare foarte dreaptă, femeia își

desfăcu gulerul kimonoului. Se auzea foșnetul mătăsii pe cînd o trăgea de sub brîul legat strîns. I-am văzut apoi pieptul alb. Mi-am ținut răsuflarea. Femeia luă unul din sîni în mînă. Ofițerul îi întinse ceșcuța închisă la culoare și îngenunche în fața ei. Femeia își frecă sînul cu ambele mîini.

Nu mai știu dacă am văzut totul dar am simțit limpede, ca și cum s-ar fi petrecut sub ochii mei, cum laptele alb, călduț, țîșni din pieptul ei în ceaiul verde închis, făcu spume în ceașcă, se scufundă apoi în lichid lăsînd doar picături albe la suprafață. Suprafața liniștită a ceaiului se tulbură și se înspumă de la pieptul alb.

Bărbatul duse ceașca la gură și bău ceaiul cel misterios pînă la ultima picătură. Femeia își ascunse sînul în kimono.

Tsurukawa și cu mine am privit scena înmărmuriți. Mai tîrziu, cînd am analizat situația la rece, am ajuns noi la concluzia că trebuie să fi fost o ceremonie de despărțire între ofițerul care pleca pe front și femeia care-i purta copilul. Dar emoțiile pe care le-am trăit în clipele acelea au făcut imposibilă orice explicație logică. Fiind atît de concentrați, nici n-am mai avut timp să observăm că bărbatul și femeia părăsiseră camera nelăsînd în urma lor decît covorul mare, roșu.

I-am văzut minunatul profil alb și sînul alb splendid. După ce a plecat femeia, m-a obsedat ceva toată ziua aceea și zilele care-au urmat. Femeia aceasta nu era altcineva decît Uiko. Reînviase.

CAPITOLUL III

SE ÎMPLINEA UN AN de la moartea tatii. Mama avu o idee ciudată. Deoarece eu nu puteam pleca acasă din cauza practicii la fabrică, s-a gîndit să vină ea la Kyoto și să aducă ea piatra funerară de pe mormîntul tatii pentru slujbă. Bineînțeles că nu avea bani ca să plătească slujba, așa că i-a scris stareţului Dosen apelînd la milostenia lui. Stareţul dădu ascultare rugăminții ei și mă înștiință și pe mine. O făcea de dragul fostului său prieten.

Vestea nu m-a încîntat deloc. Pentru un anume motiv, am evitat pînă acum să scriu despre mama. Nu prea am chef să mă ating de nimic din ceea ce e legat de ea.

Nu i-am reproșat mamei absolut nimic în legătură cu un anume incident. Nici măcar n-am vorbit despre asta vreodată. S-ar putea ca ea să nu-și fi dat seama că eu știu ceva. Dar de cînd s-a întîmplat ce s-a întîmplat, n-am mai putut-o ierta.

Era în prima mea vacanță de vară după ce am fost dat în grija unchiului meu din Maizuru. La vremea aceea, o rudă de-a mamei, pe nume Kurai, se întoarse la Nariu de la Osaka după ce dăduse faliment. Soția lui, dintr-o familie înstărită, n-a vrut să-l ia cu ea acasă și Kurai s-a aciuat în templul tatii pînă cînd s-au limpezit lucrurile.

Nu prea aveam plase împotriva țînțarilor la templu. Era o minune că nu ne-am îmbolnă-

vit, mama și cu mine, de boala tatii, deoarece dormeam sub aceeași plasă ; și acum mai era și Kurai cu noi. Îmi amintesc că într-o noapte de vară țîrîia un greiere în grădină. Probabil el m-a trezit. Se auzea deslușit zgomotul valurilor și partea de jos a plasei de un verde deschis fîlfîia în briza mării. Numai că mișcarea ei era foarte ciudată.

Plasa împotriva țînțarilor începea să se umfle o dată cu vîntul, apoi tremura șovăitor, ca și cînd ar fi lăsat vîntul să se filtreze prin ea. Dar nu se plia după cum bătea vîntul, ci părea să-l abandoneze și să-l priveze de putere. Mi s-a părut că aud un zgomot, ca foșnetul de bambus, a ceva care se freca de rogojinile de paie : era plasa care se freca de dușumea. Acesteia i se transmitea o anume mișcare ce nu venea de la vînt. O mișcare mai rafinată decît a vîntului ; o mișcare ce se răspîndea asemeni valurilor, unduindu-se pe toată lungimea plasei, făcînd ca materialul aspru să se contracte spasmodic, iar bolta ei, privită dinăuntru, să arate ca suprafața unui lac ce se umflă, tulburat. Să fi fost vreo creastă a unui val zămislit de vreun vapor ce despica valurile în zare sau era reflectarea de la distanță a unui val rămas pe urmele vaporului care a trecut pe-aici ?

Mi-am întors speriat privirile într-acolo. Cum priveam cu ochii larg deschiși în beznă, am avut senzația că un sfredel îmi străpunge pupilele.

Eram culcat lîngă tata ; plasa împotriva țînțarilor era mult prea mică pentru patru persoane și probabil m-am zvîrcolit în somn și l-am împins într-un colț, astfel că o bucată mare de cearșaf alb șifonat mă despărțea acum de ceea ce văzusem ; tata, ghemuit chiar în spatele meu, îmi respira exact pe gît.

Tocmai respirația lui neregulată și ușor sacadată m-a făcut să-mi dau seama că era treaz ; se abținea să tușească. Brusc, mi-am simțit ochii acoperiți de ceva mare și cald și n-am mai văzut nimic. Am înțeles pe loc. Tata își întinsese mîinile ca să mă împiedice să văd.

Asta se întîmpla cu mulți ani în urmă, pe cînd aveam numai treisprezece ani, dar amintirea acelor mîini îmi este încă foarte vie. Mîini extraordinar de mari. Mîini care m-au cuprins de la spate, ca să-mi împiedice priveliștea iadului pe care tocmai îl văzusem. Mîini venind parcă de pe altă lume. Nu știu dacă a făcut lucrul acesta din dragoste, din milă sau de rușine ; dar mîinile acelea au izolat instantaneu lumea îngrozitoare cu care eram confruntat și au îngropat-o în întuneric.

Sub mîinile acelea am făcut un semn ușor de aprobare și de la acel semn tata și-a dat seama imediat că am înțeles și că sînt gata să aprob tacit ; și-a retras mîinile de pe mine. Și apoi, exact cum îmi porunciseră mîinile acelea, mi-am ținut ochii mai departe închiși și am rămas nemișcat, fără să mai pot adormi pînă dimineață, cînd lumina orbitoare de afară își croi drum pe sub pleoapele mele.

Vă rog să vă amintiţi că după cîţiva ani, cînd sicriul tatii era scos din casă, eu priveam atît de concentrat chipul mortului, încît n-am vărsat nici măcar o singură larcimă. Amintiţi-vă că o dată cu moartea tatii m-am descătuşat de mîinile lui şi privindu-i atent faţa, am putut să-mi confirm propria-mi existenţă. Aşa am înţeles eu să mă răzbun pe mîinile acelea, adică pe ceea ce se cheamă dragoste pe lumea asta ; în ceea ce-o priveşte pe mama însă, lăsînd la o parte faptul că n-o puteam ierta, nu m-am gîndit niciodată să mă răzbun pe ea.

Se stabilise ca mama să vină la templu cu o zi înainte de slujbă, putînd să înnopteze aici. Stareţul scrisese la şcoală cerînd să mă învoiască în ziua respectivă. Cei care făceam practică la fabrică nu stăteam acolo, ci ne prezentam la ora stabilită şi apoi ne întorceam pe unde se nimerea să locuim. Cu o zi înainte de slujbă, mă întorceam la templu fără pic de tragere de inimă.

Tsurukawa, cu inima lui curată, se bucura pentru mine şi pentru reîntîlnirea mea cu mama după atîta timp, iar colegii mei mureau de curiozitate s-o vadă. Mie îmi era însă ruşine cu o mamă atît de săracă şi mă simţeam foarte jenat deoarece nu ştiam cum să-i explic bunului Tsurukawa de ce nu vreau s-o văd pe mama.

După ce ne-am terminat programul la fabrică, Tsurukawa mă luă de braţ şi spuse :

— Hai să fugim repede !

Asta puse capac la toate.

Nu că nu vroiam s-o văd pe mama chiar deloc. N-aş putea afirma că n-aveam nici un sentiment pentru ea. Adevărul este că nu-mi plăcea să fiu pus faţă-n faţă cu dragostea pe care ţi-o poartă o rudă apropiată şi că, de fapt, încercam să explic această senzaţie neplăcută în diverse feluri. În aceasta consta caracterul meu păcătos. Nu-mi era greu să justific sentimentele adevărate prin tot soiul de argumente şi motivări dar, uneori, nenumăratele motive stoarse de propriul meu creier atrăgeau sentimente care mă şocau şi pe mine ; şi acele sentimente nu fuseseră ale mele iniţial.

Numai ura era adevărată, pentru că mă lăsam uşor stăpînit de acest sentiment.

— N-avem de ce să fugim, i-am răspuns eu. Nu facem decît să obosim. S-o luăm încet !

— Înţeleg, spuse Tsurukawa. Deci vrei să te repezi la ea şi ca s-o dai gata te prefaci că eşti epuizat de alergare.

Tsurukawa îmi interpreta mereu orice gest şi mai întotdeauna greşea. Dar nu mă sîcîia deloc şi, de fapt, îmi devenise indispensabil pentru că era cu-adevărat interpretul meu bine-intenţionat — un prieten de neînlocuit, care-mi traducea propriile-mi cuvinte într-o limbă a lumii reale.

Da, Tsurukawa mi se părea uneori un alchimist în stare să transforme tabla în aur. Eu eram negativul fotografiei, iar el pozitivul. De cîte ori n-am rămas uluit cînd am văzut că sentimentele mele întunecate, confuze

se luminează și strălucesc după ce se filtrează prin inima lui Tsurukawa ! În timp ce eu ezitam și mă bîlbiam, el punea stăpînire pe sentimentele mele, le rotunjea și le transmitea lumii din afară. Ceea ce am reușit eu să învăț din acest proces uluitor a fost că măcar în ceea ce privește sentimentele nu există nici o inconsecvență între cel mai pur și cel mai neplăcut : același efect ; nu exista nici o deosebire între intențiile criminale și compasiunea cea mai adîncă. Tsurukawa n-ar fi putut oricum să priceapă așa ceva chiar dacă aș fi fost eu în stare să-i explic în cuvinte, dar pentru mine descoperirea s-a dovedit înspăimîntătoare. Și a ajuns să nu-mi pese că Tsurukawa mă consideră ipocrit, pentru că în mintea mea ipocrizia devenise doar o simplă insultă.

N-am avut parte de raiduri aeriene în Kyoto, dar, odată, cînd am fost la fabrica din Osaka cu niște comenzi de piese de schimb pentru avioane, am văzut așa ceva ; și apoi unul din muncitori a fost transportat pe targă — avea pîntecele spintecat.

De ce ți se pare atît de înfiorător să vezi niște intestine ? De ce, atunci cînd vedem interiorul unei ființe omenești trebuie să ne acoperim ochii, îngroziți ? De ce șochează curgerea de sînge ? De ce sînt urîte intestinele unei ființe ? Nu e vorba de aceeași calitate ca și în cazul pielii tinere, lucioase ? Ce s-ar mai minuna Tsurukawa dacă i-aș spune că tocmai de la el am învățat să gîndesc astfel

— un mod de gîndire care a anulat propria-mi urîțenie. De ce să pară inumană asemănarea ființelor omenești cu trandafirii și refuzarea oricărei distincții între interiorul și exteriorul organismelor ? De și-ar putea și ființele omenești expune interiorul, de l-ar putea întoarce cu grație precum petalele de trandafiri și apoi să-l lase-n voia brizei de primăvară și a soarelui...

Mama venise deja și stătea de vorbă cu starețul în camera lui. Tsurukawa și cu mine am îngenuncheat afară pe coridor, la asfințitul soarelui de vară, anunțîndu-ne întoarcerea.

Starețul m-a poftit numai pe mine înăuntru. Mi-a spus în fața mamei că-mi fac datoria cum se cuvine. Am stat cu capul plecat și n-am prea privit-o pe mama. Cu coada ochiului i-am zărit pantalonii de un albastru decolorat, ca niște burlane și degetele-i murdare.

Părintele Dosen ne-a spus că ne putem retrage la noi. Am făcut cîteva plecăciuni și am părăsit încăperea. Locuiam într-o cămăruță de cinci rogojini [1] ce dădea spre curte, la sud de biblioteca cea mică. Cînd am ajuns acolo, mama începu să plîngă. Așteptîndu-mă la o astfel de reacție, nu m-a impresionat deloc.

— Sînt sub oblăduirea lui Rokuonji și aș vrea să nu mă mai vizitezi pînă nu termin cu ucenicia.

— Înțeleg, înțeleg, spuse mama.

[1] O rogojină măsoară aproximativ trei metri pătrați (n. tr.).

Eram încîntat că reușisem s-o primesc pe mama cu vorbe atît de dure dar mă enerva faptul că, la fel ca întotdeauna, ea n-a dat nici un semn de aprobare sau de împotrivire. Totodată m-am înfiorat numai la gîndul că mama ar putea trece pragul cugetului meu.

Privind fața bronzată a mamei, i-am văzut ochii mici, șireți, vîrîți în orbite. Doar buzele erau roșii și strălucitoare, ca și cînd și-ar fi avut propria lor viață; avea dinți mari, puternici, de țărancă. Era la o vîrstă la care, dacă ar fi locuit la oraș, n-ar fi părut extravagantă dacă s-ar fi machiat puternic. Dar mama se străduise parcă să arate cît se poate de rău. Îmi dădeam seama însă că fața aceea scofîlcită trebuie să fi arătat bine dacă era îngrijită... și gîndul acesta mă tortura.

După ce am plecat din camera stareţului și după ce-a plîns pînă s-a descărcat, mama scoase un prosop pe care-l adusese de acasă, de la țară, și începu să-și șteargă pieptul gol, ars de soare. Prosopul, primit pe cartelă, era din cînepă. Materialul avea un lustru ca de piele de animal și după ce se îmbibă de transpirație păru și mai lucios.

Mama scoase niște orez din raniță. Zicea că vrea să-l ofere stareţului. Eu n-am spus nici un cuvînt. Apoi scoase plăcuța funerară pe care o învelise cu grijă într-o pînză veche gri și o puse pe raftul meu cu cărți.

— Sînt atît de bucuroasă. Tata ar fi foarte fericit să știe că stareţul i-a ținut slujba.

— Te întorci la Nariu după slujbă, mamă? am întrebat-o eu.

Răspunsul ei mă surprinse. Se pare că mama predase deja bunurile templului Nariu altcuiva și vînduse mica parcelă de pămînt. Plătise datoriile pe care le făcuse cu asistența medicală acordată tatii și aranjase să meargă să locuiască singură la un unchi din Kasagun, lîngă Kyoto. Așa că templul la care urma să mă întorc eu nu mai era al nostru! Nu mai rămăsese nimic în sătucul acela de pe promontoriul singuratic care să-mi dea binețe.

Nu știu cum a interpretat mama privirea de eliberare ce se putea citi pe chipul meu, dar se aplecă și-mi spuse aproape în șoaptă:

— Vezi, dragul meu, tu nu mai ai un templu al tău. Nu ți-a mai rămas decît să devii stareţul Templului de aur. Ai observat probabil că părintele ține la tine, așa că poți să-i iei locul la momentul oportun. Înțelegi, dragă? Numai pentru asta mai trăiește mama ta de acum încolo.

Eram prea uluit de întorsătura pe care o luaseră lucrurile și am încercat s-o privesc țintă pe mama, dar n-am putut. Eram prea tulburat.

Se lăsase întunericul în cămăruță. „Iubita mea mamă“ îmi vorbea la ureche și îi simțeam mirosul de transpirație. Mi-amintesc că mama a rîs atunci. Amintiri vagi de cînd mă îngrijea, pieptul ei bronzat — imaginile mi se învălmășeau în minte. În flăcările focurilor modeste exista un soi de forță fizică și tocmai aceasta părea să mă înspăimînte. Pe cînd

buclele cîrlionţate ale mamei îmi atingeau obrazul, am zărit o libelulă poposind pe muşchiul ce acoperea bazinul din curte. Cerul amurgului se reflecta la suprafaţa petecului rotund de apă din bazin. Nu se mai auzea nici un sunet şi Rokuonji părea un templu părăsit în clipa respectivă.

Pînă la urmă am reuşit să o privesc pe mama. Un zîmbet îi juca în colţul buzelor lucioase şi i-am văzut dinţii de aur strălucind.

— Da, am răspuns eu bîlbîindu-mă serios, dar după cîte ştii o să mă înrolez şi s-ar putea să fiu ucis în luptă.

— Prostule ! spuse ea. Dacă se apucă să angajeze bîlbîiţi ca tine în Armată, s-a zis cu Japonia !

Stăteam încordat şi simţeam ura învăluindu-mă. Dar cuvintele bîlbîite pe care le-am rostit apoi au fost de fapt doar o eschivare.

— S-ar putea ca Templul de aur să ardă într-un raid aerian, am spus eu.

— După cum stau lucrurile, spuse mama, nici vorbă de raid aerian asupra oraşului Kyoto. Americanii îl lasă în pace.

N-am mai zis nimic. Curtea ce se întuneca tot mai mult arăta acum ca albia mării. Pietrele se scufundară în beznă şi, privindu-le, aveai senzaţia că se luptau crîncen. Mama se ridică, nebăgînd în seamă tăcerea mea şi privi fără jenă spre uşa din lemn a camerei mele.

— Nu este încă ora cinei ? întrebă ea.

Privind în urmă, mi-am dat seama că această vizită a mamei influenţase mult modul meu

de gîndire. Atunci am reuşit să-mi dau seama că mama trăieşte într-o lume cu totul diferită de a mea şi era, oricum, pentru prima oară cînd modul ei de gîndire avea înrîurire asupra mea.

Mama, prin firea ei, nu era dintre cei pe care să-i impresioneze frumuseţea Templului de aur ; în schimb, avea un simţ al realităţii care-mi era străin mie. A spus că n-avem de ce să ne temem de un raid aerian asupra Kyoto-ului şi, în ciuda visurilor pe care le nutream, probabil chiar aşa stăteau lucrurile. Şi dacă nu exista nici o şansă să fie atacat Templul de aur, atunci cel puţin pentru moment nu mai am nici un rost în viaţă şi lumea în care sălăşluiesc trebuie să se prăbuşească.

Pe de altă parte, ambiţia pe care o nutrea mama şi pe care o rostise atît de simplu m-a fermecat cu totul, oricît îmi călcam eu pe inimă. Tata nu spusese niciodată nici un cuvînt despre aceasta, dar probabil gîndea şi el la fel ca mama cînd m-a trimis aici. Părintele Dosen era burlac. Presupunînd că şi el îşi obţinuse actuala poziţie la recomandarea vreunui predecesor care şi-a pus toate speranţele în el, nu aveam de ce să nu fiu pînă la urmă, dacă îmi dădeam toată silinţa, succesorul părintelui Dosen la Rokuonji. Dacă s-ar întîmpla una ca asta, atunci Templul de aur ar fi al meu !

Gîndurile mi se tulburară. Cînd cea de-a doua ambiţie devenea chinuitoare, mă întor-

ceam la primul meu vis (că Templul de aur va fi bombardat), și cînd acest vis era spulberat de raționamentul limpede al mamei, mă îndreptatm iar spre a doua ambiție, pînă cînd, în final, m-am simțit obosit de gîndurile ce dădeau năvală.

Îmi apăru o umflătură mare, roșie pe gît. Am lăsat-o în pace. Umflătura se cuibărise bine și începuse să mă apese pe ceafă cu forță, fierbinte. În somnul meu agitat am visat că-mi creștea pe gît o lumină pură, aurie, înfășurîndu-mi ceafa ca un soi de nimb elipsoidal ce se extindea încet-încet. Cînd m-am trezit, mi-am dat seama că era de fapt durerea provocată de umflătura periculoasă.

Am făcut pînă la urmă temperatură și a trebuit să stau în pat. Starețul m-a trimis să mă vadă un chirurg. Acesta, îmbrăcat în uniformă națională și încălțat cu ghetre, mi-a diagnosticat simplu umflătura : furuncul. Nevrînd să folosească alcool, și-a dezinfectat bisturiul deasupra flăcării și apoi l-a aplicat pe gîtul meu. Am răcnit. Universul fierbinte și chinuitor s-a deschis brusc în ceafa mea și l-am simțit contractîndu-se și prăbușindu-se.

Războiul se sfîrși. Cînd am ascultat, la fabrică, Declarația Împăratului ce anunța încetarea ostilităților, nu m-am gîndit decît la Templul de aur.

De îndată ce m-am întors de la fabrică, am dat fuga, cum era și normal, la templu. Pietricelele de pe cărarea pe care mergeau vizitatorii spre templu se coceau în soarele de vară și, una după alta, mi se împlîntară în talpa de cauciuc a tenișilor.

După ce au auzit Declarația, cei din Tokyo s-au adunat probabil în fața Palatului Imperial ; aici însă, o mulțime de oameni s-au strîns să plîngă în fața porților Palatului nelocuit din Kyoto. Kyoto este plin de temple budiste și shintoiste unde poți să mergi să plîngi în astfel de ocazii. Preoții au avut de lucru, nu glumă, în ziua aceea. Cu toată importanța Templului de aur însă, nimeni n-a venit să-l viziteze atunci.

Deci numai umbra mea se putea zări pe pietricelele ce se prăjeau la soare. Și ca să înțelegeți bine situația, eu eram de o parte, iar Templul de aur de cealaltă parte. Am simțit că legătura mea cu templul a suferit o schimbare față de clipa în care l-am zărit pentru prima oară. În momentele dificile, cum ar fi înfrîngere sau suferință națională, Templul de aur era în elementul său ; în astfel de momente era sublim, sau cel puțin vroia să pară sublim. Nu a fost așa pînă azi. Fără îndoială că faptul că scăpase pînă la urmă de raidul aerian și era acum în afara oricărui pericol i-a restituit vechea expresie care părea să spună : „Sînt aici din timpuri străvechi și voi rămîne aici o veșnicie.“

Stătea acolo într-o tăcere desăvîrșită, ca o piesă de mobilă elegantă dar inutilă, avînd folia interioară străveche de aur protejată de glazura soarelui de vară, ce-i dubla parcă pe-

reţii exteriori. Rafturi mari şi goale expuse la verdele arzător al pădurii. Ce obiecte ornamentale se puteau pune pe astfel de rafturi ? Nimic nu se potriveşte cu dimensiunile lor cu excepţia vreunei cădelniţe fantastic de mari sau a vreunui fleac cu adevărat colosal. Dar Templul de aur pierdu cu totul astfel de lucruri ; esenţa i se dizolvă brusc, etalîndu-şi o formă ciudat de ştearsă. Cel mai straniu lucru era însă faptul că deşi mă încîntase prin frumuseţea lui de nenumărate ori, mie acum mi se părea cel mai frumos. Niciodată nu şi-a etalat o frumuseţe atît de dură — o frumuseţe care depăşea chiar propria-mi imagine, da, care întrecea cu mult realitatea, o frumuseţe ce nu suporta comparaţie cu nimic din ce era evanescent ! Niciodată nu i-a strălucit atît de puternic frumuseţea, respingînd orice încercare de a-i găsi o semnificaţie.

Nu exagerez deloc dacă mărturisesc că pe cînd stăteam cu privirile aţintite la templu, picioarele îmi tremurau şi fruntea îmi era acoperită de broboane de sudoare. O dată, mai demult, cînd mă întorsesem la ţară după ce văzusem templul, părţile lui componente şi de fapt întreaga clădire răsunau armonios, ca o melodie minunată. Dar ceea ce auzeam de data aceasta era linişte totală, tăcere desăvîrşită. Templul de aur se înălţa în faţa mea ca o înspăimîntătoare pauză dintr-o piesă muzicală, ca o tăcere răsunătoare.

— S-a rupt *legătura* dintre mine şi Templul de aur, mi-am zis. Imaginea mea că templul şi cu mine locuim în aceeaşi lume s-a destrămat. Mă voi întoarce la fosta mea stare, dar va fi şi mai fără de ieşire decît pînă acum. O stare în care eu exist pe de o parte, iar frumuseţea pe de altă parte. O stare care nu se va ameliora atîta vreme cît dăinuie această lume.

Pierderea războiului a fost pentru mine o experienţă a disperării. Şi acum văd în faţa ochilor lumina aceea de vară ca o flacără a zilei înfrîngerii : 15 august. Se spunea că toate marile valori s-au prăbuşit ; dar în sinea mea, dimpotrivă, s-a deşteptat eternitatea, a reînviat şi-şi cerea drepturile. Eternitatea care mi-a spus că Templul de aur va rămîne pe veci acolo. Eternitatea care cobora din înalturi, lipindu-ni-se de obraji, de mîini, de stomac şi îngropîndu-ne cu totul în cele din urmă. Ce lucru blestemat ! Da, în ţîrîitul greierilor ce răsuna dinspre colinele din jur eu auzeam această eternitate, ca un blestem pe capul meu, care mă ferecase în mortarul auriu.

La slujba din seara aceea, înainte de a merge la culcare, ne-am rugat în special pentru liniştea Majestăţii Sale Împăratul şi pentru sufletele celor ucişi în război. Ne obişnuisem încă de la începerea războiului cu veşminte simple, dar în seara aceea stareţul era îmbrăcat în straiele de sărbătoare pe care nu le mai scosese la lumină de ani de zile. Faţa aceea durdulie şi neprihănită (aveai impresia că şi ridurile s-au şters) părea rumenă şi sănătoasă azi, debordînd de satisfacţie. Foşne-

tul rece al hainelor lui preoțești se auzea limpede în templu, în noaptea aceea călduroasă.

După recitarea sutrei, toată lumea a fost chemată în camera stareţului să-i asculte predica. Alesese pilda patrusprezece din *Mumonkan :* „Nansen omoară o pisică" (ce apare și în pilda șaizeci și trei din *Hekiganroku* sub numele de „Nansen omoară o pisicuță" și în pilda șaizeci și patru sub numele de „Choshu poartă o pereche de sandale pe Cap"). Era cunoscută ca fiind una din cele mai dificile probleme ale sectei Zen încă din timpuri străvechi.

În perioada T'ang trăia un binecunoscut preot Ch'an pe nume P'u Yüan care locuia pe muntele Nan Ch'üan și de aceea i se spunea Nan Ch'üan (Nansen — în citire japoneză). Într-o zi, cînd toți călugării ieșiră la tunsul ierbii, apăru în templul liniștit din munte o pisicuță. Toată lumea era curioasă s-o vadă. Au fugit după bietul animal și l-au prins. Acesta deveni obiect de dispută între aripa estică și cea vestică a templului : fiecare vroia să-l țină pentru el.

Părintele Nansen care urmărea cearta lor, înșfăcă pisicuța de ceafă și ducîndu-i secera la gît spuse : „Dacă sînteți capabili să spuneți ce trebuie, pisicuța este salvată ; dacă nu, va muri !" N-a fost nimeni în stare să răspundă, așa că părintele Nansen omorî pisicuța și o aruncă.

La lăsarea serii se întoarse la templu mai marele discipolilor, Choshu. Părintele Nansen i-a spus ce s-a întîmplat și i-a cerut părerea.

Choshu își scoase imediat pantofii, îi puse pe cap și părăsi încăperea. Văzînd acestea, părintele Nansen se jeli : „Oh, dacă ai fi fost aici astăzi, viața pisicuței ar fi fost cruțată."

Aceasta era povestea în linii mari. Partea în care Choshu își pune pantofii pe cap era considerată ca deosebit de dificil de interpretat, dar după spusele stareţului, nu ridica nici o problemă.

Motivul pentru care părintele Nansen omorîse pisica era retezarea iluziei de *eu* și stîrpirea tuturor gîndurilor vane și a închipuirilor. Dînd dovadă de necugetare, tăiase capul pisicii îndepărtînd astfel orice contradicții, opoziții și dușmănie între *eu* și alții. Această faptă era cunoscută sub numele de Sabia-ucigătoare, pe cînd cea a lui Choshu — Sabia-dătătoare-de-viață. Gestul lui de infinită mărinimie — să poarte el niște obiecte murdare și disprețuite pe cap — este considerat o dovadă de noblețe budistă.

Punînd astfel problema, stareţul își termină predica fără să aducă cîtuși de puțin vorba despre înfrîngerea Japoniei. Parcă fuseseră vrăjiți de șireata vulpe. N-am priceput deloc de ce alesese această problemă de filozofie Zen tocmai în ziua înfrîngerii țării. În timp ce ne îndreptam spre camerele noastre, îi împărtășeam lui Tsurukawa îndoielile mele. Și el păru surprins și dădu din cap.

— Nu înțeleg, spuse el. Cred că cine nu și-a trăit viața de preot nu e capabil să înțeleagă. Dar părerea mea este că secretul predicii

de astăzi este că tocmai despre înfrîngere nu trebuia să pomenească într-o zi ca aceasta, ci doar despre uciderea unei pisici.

Eu nu eram cîtuși de puțin nefericit că pierdusem războiul, dar privirea de mulțumire exagerată a starețului mă făcu să mă neliniștesc. Respectul pentru stareț contribuia de obicei la păstrarea ordinii din templu. Și totuși, de un an de zile de cînd eram sub oblăduirea acestui templu, n-am reușit să simt nici dragoste, nici respect pentru stărețul nostru. Lucrul în sine nu avea prea mare importanță, dar de cînd mama îmi aprinse în suflet flacăra ambiției, începusem să-l privesc pe stareț cu ochiul critic al băiatului de șaptesprezece ani.

Stărețul era cinstit și nepărtinitor. Dar era o cinste și o nepărtinire de care mă credeam și eu în stare în cazul în care ajungeam stareț. Omul acesta nu avea ceea ce se cheamă simțul umorului caracteristic unui preot din secta Zen. Mi se părea ciudat deoarece umorul era de obicei un atribut nelipsit al oamenilor grași.

Auzisem că stărețului i-au plăcut femeile în tinerețe. Cînd am încercat să mi-l imaginez dedîndu-se la astfel de plăceri, mă amuzam dar mă și jenam. Ce poate simți o femeie îmbrățișată de un trup ca o plăcintă rotundă? Avea probabil impresia că acel trup moale și trandafiriu se putea întinde pînă la capătul lumii, de parcă se îngropa într-o masă de carne.

Oricum mi se părea ciudat că un preot din secta Zen poate să aibă astfel de porniri. Motivul pentru care stărețul s-a ținut de femei poate să fi fost dorința lui de a-și manifesta desconsiderarea față de poftele trupești, disprețul pentru trup pe care și-l jertfea în felul acesta. Dar dacă așa stăteau lucrurile, mi se părea ciudat că acest trup pe care el îl disprețuia a putut să înmagazineze atîta hrană și era în stare să învăluie cu atîta fățărnicie spiritul. Trupul supus, blînd, spășit, ca un animal domestic bine dresat. Trupul care era amantul spiritului pentru stareț...

Să vă spun ce a însemnat de fapt pierderea războiului pentru mine. Nu-i pot spune eliberare. Nu, în nici un caz. N-a fost altceva decît o revenire la neschimbata și eterna practică budistă care se contopea cu viața noastră de zi cu zi. S-a reluat ferm această practică și a continuat fără întrerupere din ziua capitulării: începerea ceremonialului, sarcinile de dimineață, întrunirea la fiertura de orez, rugăciunea, doctoria sau masa de seară, baia, deschiderea pernei. Stărețul ne-a interzis cu desăvîrșire introducerea în templu a orezului de la bursa neagră. De aceea, singurele firicele de orez pe care le vedeam plutind în prăpăditele noastre castronele erau cele trimise de enoriași sau ceva din orezul cumpărat la bursa neagră de diacon. Diaconul obținea orezul pentru noi pe motiv că eram în creștere și aveam nevoie de hrană consistentă; dar el întotdeauna pretexta că acest orez de la bursa neagră este parte a contribuției ce se cuvine

templului. Uneori mai ieșeam în oraș și ne cumpăram cartofi dulci. Nu ni se dădea fiertură de orez numai la micul dejun ; și masa de prînz și cina constau din fiertură și cartofi dulci și de aceea ne era mereu foame.

Tsurukawa a cerut dulciuri de acasă, așa că părinții lui îi mai trimiteau uneori pachete din Tokyo. Își aducea proviziile la mine în cameră seara tîrziu și mîncam împreună. Fulgerul scăpăra cînd și cînd pe cerul întunecat.

L-am întrebat pe Tsurukawa de ce stă aici cînd are un cămin atît de prosper și părinți iubitori.

— E un soi de educație pe care mi-o impun, îmi explică el. În orice caz voi moșteni templul tatii la momentul oportun.

Se părea că nimic nu-l deranjează pe Tsurukawa. Se încadrase perfect în acest regim de viață, ca un bețigaș în cutia lui. I-am spus apoi lui Tsurukawa că s-ar putea ca țara noastră să treacă printr-o perioadă cu totul neobișnuită. Mi-amintisem de ce se povestea la școală la cîteva zile după capitulare. Era vorba de un ofițer care răspundea de o anume fabrică și care, imediat după ce s-a terminat războiul, a încărcat un camion cu marfă și pornind spre casa lui spuse deschis :

— De acum încolo o să mă apuc de afaceri la bursa neagră.

Mi-l imaginam pe acest ofițer îndrăzneț, aspru, cu privirea pătrunzătoare, gata să păcătuiască cu bună știință. Drumul pe care urma să pășească în bocancii săi de militar dezvăluia caracterul precis al morții în bătălie ; se prezenta sub forma unui haos ce-mi amintea de roșeața puternică a soarelui-răsare. Cînd plecă, fularul de mătase îi flutura probabil la piept și obrajii erau expuși răcorii nopții care încă mai persista. Spinarea i se va încovoia sub greutatea lucrurilor furate : se va trece cu o viteză uimitoare. Dar în zare se auzea ușor clopotul haosului răsunînd în clopotniță.

Eu eram departe de asemenea lucruri. N-aveam bani, nu eram liber, nu eram emancipat. Era limpede însă că în mintea mea de copil de șaptesprezece ani „o perioadă nouă" implica o hotărîre fermă de a merge pe un anume făgaș, chiar dacă acesta nu căpătase încă o formă concretă.

— Dacă ființele de pe lumea aceasta, îmi ziceam, au de gînd să se înfrupte din ticăloșii prin acțiuni și fapte, atunci eu mă voi afunda cît pot în lumea lăuntrică a nebuniei.

Numai că răutatea cu care cochetam eu la început nu era alta decît încercarea de a intra în grațiile starețului prin tot soiul de tertipuri pentru a ajunge să pun mîna pe Templul de aur, sau visul pur și simplu absurd de a-l otrăvi pe stareț, înlăturîndu-l în felul acesta. Cu astfel de planuri în minte, mi-am simțit conștiința mai ușoară, o dată ce m-am asigurat că Tsurukawa nu nutrește aceleași ambiții.

— Nu ai nici o grijă sau vreo speranță pentru viitor ? l-am întrebat eu.

— Nu, nici una. La ce mi-ar folosi ?

Nu mi s-a părut deloc trist cînd a spus aceasta și nici n-a dat doar un răspuns întîmplător. Chiar în clipa aceea, un fulger i-a luminat sprîncenele înguste și ușor arcuite, singurele mai reușite. Tsurukawa îl lăsase pe frizer să-l radă cum vrea el, așa că sprîncenele, și așa subțiri, se subțiaseră de tot și se vedea o umbră ușoară, albastră la capete, pe unde trecuse aparatul de ras.

Cînd am zărit acel albastru, m-am tulburat. Băiatul acesta tînăr care ședea în fața mea, trecea prin viață neîntinat, era puritatea întruchipată, cu totul altfel decît mine. Viitorul lui se arăta atît de nebulos, încît părea că arde. Flacăra viitorului lui plutea pe ulei rece, limpede ca cristalul. Cine pe lume trebuia să-și prevadă inocența și puritatea? Și asta în cazul în care nu i-ar fi rămas decît inocență și puritate.

În noaptea aceea, după ce Tsurukawa s-a dus în camera lui, n-am putut închide ochii din cauza căldurii înăbușitoare a verii.

...Am sărit din pat și m-am strecurat afară prin ușa de serviciu a micii biblioteci. În spatele lui Rokuonji și la est de Yukatei se înaltă muntele Fudo. Era acoperit cu o pădure deasă de pini și, printre firele dese de iarbă ce se întindea printre copaci, își scoteau capul floarea-soarelui, azaleele și alte flori. Cunoșteam bine muntele și puteam să-l urc și noaptea fără să mă împiedic. Din vîrf se vedea

Kyoto de sus și partea centrală, iar în zare, munții Eizan și Daimonjiyama.

Am luat-o-n sus pe pantă. Am urcat în bătaia de aripi a păsărilor speriate de apropierea mea; nu mă uitam pe unde calc și cu toate acestea nu m-am împiedicat de buturugi. Simțeam că urcușul acesta, fără să mă gîndesc la ceva anume, mă tămăduia. Cînd am ajuns în vîrf, am simțit vîntul rece al nopții înviorîndu-mi trupul asudat.

M-a surprins priveliștea din fața ochilor. Camuflajul fusese suspendat de mult și o mare de lumini se întindea în zare. Mi s-a părut un adevărat miracol, mai cu seamă că n-am mai călcat pe aici, noaptea, de la terminarea războiului.

Luminile formau un corp solid. Împrăștiate pe o suprafață întinsă, nu lăsau impresia că sînt aproape sau departe; în fața ochilor mei, în noapte, se înălța însă o clădire uriașă, diafană, formată în întregime din lumini, care părea să-și răsfire turnul înaripat și se ținea mîndră. Aici se dezvăluia un adevărat oraș. Numai pădurea din jurul Palatului Imperial rămase neluminată și părea o peșteră mare, neagră. Din cînd în cînd, în direcția muntelui Eizan, scăpăra fulgerul pe cerul întunecat.

— Aici se află universul lumesc, mi-am zis. Acum, că războiul s-a sfîrșit, sub lumina aceea oamenii sînt mînați de gînduri păcătoase. Nenumărate cupluri se privesc la lumină și în nările lor stăruie mirosul *faptei asemănătoare morții*, care îi apasă direct. Mă consolează gîn-

dul că toate aceste nenumărate lumini sînt stînjenitoare, nu fac decît să împiedice. Fie ca răutatea din inima mea să sporească și să se înmulțească la nesfîrșit astfel încît să fie în concordanță, pînă în cele mai mici amănunte, cu lumina imensă din fața ochilor mei ! Fie ca bezna din inima mea, în care este îngrădită ticăloșia, să egaleze bezna nopții care conține acele nenumărate luminițe !

Numărul celor care vizitau Templul de aur sporea. Starețul a solicitat la primărie mărirea taxei de intrare, ca să țină și el pasul cu inflația.

Vizitatorii pe care-i văzusem pînă acum erau oameni modești, îmbrăcați în uniforme, haine de lucru sau pantaloni ca niște burlane. De cînd au sosit însă trupele de ocupație a început să înflorească viața de desfrîu prin jurul Templului de aur. Dar nu toate schimbările au luat întorsătură neplăcută. A renăscut obiceiul ceremoniei ceaiului și femeile veneau acum la templu în kimonouri viu colorate pe care le puseseră deoparte în anii de război. Noi, preoții, îmbrăcați în veșminte întunecate, contrastam puternic cu restul ; parcă jucam roluri de preoți din amuzament sau parcă eram locuitorii unui anume cartier care se străduia din răsputeri să păstreze vechile obiceiuri ciudate în interesul turiștilor interesați. Soldații americani erau pur și simplu șocați din pricina noastră : ne trăgeau de mîneci fără nici o jenă și rîdeau de noi. Uneori ne ofereau bani

ca să-i lăsăm să ne poarte veșmintele și îmbrăcați astfel își făceau fotografii ca amintire. Asemenea lucruri se întîmplau cînd Tsurukawa și cu mine am fost recomandați ca interpreți vizitatorilor străini, în locul ghizilor care nu știau deloc engleză.

Era prima iarnă după război. Începuse să ningă vineri seara și continuă și sîmbătă. Fiind la școală dimineața, ardeam de nerăbdare să mă întorc să văd Templul de aur acoperit de zăpadă.

Ninse și după-masă. Am ieșit de pe aleea vizitatorilor și, încălțat cu cizmele de cauciuc și cu ghiozdanul pe umeri, am pornit spre lacul Kyoko. Fulgii de zăpadă cădeau cu iuțeală, necontenit. Cînd eram copil și ningea îmi ridicam fața spre cer, cu gura deschisă. Așa am făcut și de data aceasta și fulgii mi-au atins dinții. Aveam impresia că-i aud lovindu-se de o foiță foarte subțire de metal. Am simțit fulgii de nea împrăștiindu-mi-se prin toată gura caldă, și topindu-se la atingerea ei. În clipa aceea mi-a venit în minte imaginea gurii păsării phoenix de pe vîrful nivelului Kukyocho. Gura fierbinte și netedă a acelei păsări aurii.

Zăpada ne dă tuturor un soi de sprinteneală. Și ar fi oare nepotrivit să afirm că eu, care nu împlinisem încă optsprezece ani, simțeam un avînt tineresc ?

Templul de aur era nespus de frumos învăluit în zăpadă. Crusta golașă a acestei clădiri, cu pilonii înălțîndu-se aproape unul de altul,

expusă intemperiilor, părea înviorată. Zăpada bătea nestingherită înspre înăuntru.

— Zăpada de ce nu se bîlbîie ? mă întrebam eu.

Uneori, cînd fulgii de nea se loveau de frunzele de *yatsude* [1], cădeau pe pămînt, ca și cum s-ar fi împleticit. Dar în clipa în care m-am simțit învăluit de zăpada ce se lăsa încet-încet din înalturi, am uitat de veninul din inimă și mi s-a părut că mă întorc la o cadență spirituală mai nobilă, de parcă mă scăldam în muzică.

Datorită zăpezii, tridimensionalul Templu de aur a căpătat cu adevărat o statură netedă, ca într-o fotografie și încetă să mai sfideze lumea exterioară. Ramurile golașe de arțari, ce se întindeau de jur împrejurul lacului, nu prea suportau zăpada pe ele, așa că păduricea părea mai golașă ca oricînd. Ici-colo însă, zăpada se îngrămădea pe pini. Era splendidă ! Se adună zăpadă și la suprafața înghețată a lacului ; dar, ce curios : în unele locuri nu era deloc zăpadă iar în altele lacul părea pur și simplu spoit cu pete mari, albe, asemeni norilor dintr-un tablou decorativ. Stînca Kyusanhakkai și insula Awaji păreau legate prin zăpada de la suprafața înghețată a lacului, iar pinii care creșteau acolo păreau să se arcuiască, cu totul întîmplător, din mijlocul unei cîmpii de gheață și zăpadă.

Trei părți ale Templului de aur erau uimitor de albe : acoperișurile nivelelor Kukyocho

[1] Arbust *(Fatsia japonica)* (n. tr.).

și Choondo precum și cel al lui Sosei. Partea nelocuită a clădirii era întunecată și această negreală a complicatei construcții de lemn avea o oarecare prospețime, contrastînd puternic cu zăpada. Cu cît privești mai mult un tablou ce aparține curentului sudic, reprezentînd un castel cuibărit în munți, cu atît vrei să te apropii de pînză pentru a vedea dacă nu cumva locuiește cineva dincolo de ziduri. Tot așa, farmecul ce-l exercita asupra mea vechiul lemn negru mă făcea să vreau să aflu dacă nu cumva turnul templului este locuit. Dar chiar dacă-mi apropiam fața de Templul de aur, nu făceam decît să mă ciocnesc de pînza mătăsoasă de zăpadă ; și mai mult de atît nu mă puteam apropia.

Ușile nivelului Kukyocho erau și acum deschise către cerul acoperit de zăpadă. Am ridicat privirile și am urmărit atent fulgii de nea, ce se roteau parcă pe loc, ca apoi să se așeze pe pereții vechi, înveliți într-o foiță aurie ce-și pierduse strălucirea, și stăteau acolo pînă formau broboane aurii.

Ziua următoare era duminică. Dis-de-dimineața veni după mine bătrînul ghid. „Avem vreun oaspete străin înainte de ora deschiderii", gîndii eu. Ghidul îi vorbise soldatului prin semne, rugîndu-l să aștepte și veni să mă cheme, deoarece, cum am mai spus, eu știam engleza. Surprinzător, dar mă descurcam mai bine decît Tsurukawa și nici măcar nu mă bîlbîiam.

La intrare oprise o mașină. Un soldat american, beat mort, stătea rezemat de unul din stîlpi. Cînd mi-am făcut apariția, m-a privit de sus și a rîs disprețuitor.

Grădina strălucea orbitor din cauza zăpezii. Pe acest fundal sclipitor, se îndreptau spre mine, dinspre fața cărnoasă a tînărului ofițer, nori albicioși de aburi amestecați cu miros de whisky. Mă simțeam stînjenit ca de obicei și mă gîndeam ce poate simți o persoană care mă depășește atît de mult ca statură.

Cum îmi făcusem un obicei din a nu mă împotrivi, am acceptat și de data aceasta să-i arăt templul, deși nu se deschisese încă. I-am cerut să plătească taxa de intrare și taxa pentru ghid. Spre surprinderea mea însă, individul cel mătăhălos și beat nu dădea nici un semn că ar avea de gînd să plătească. Apoi s-a uitat în mașină și a zis parcă :

— Ieși !

Pe pragul mașinii văzui un picior încălțat într-un pantof fin, cu tocuri înalte. M-a surprins faptul că deși era frig, nu avea ciorap. Mi-am dat seama pe loc că fata era o prostituată întreținută de soldați străini, pentru că avea o haină de un roșu aprins, iar unghiile de la mîini și de la picioare erau la fel de roșii. Cînd i s-a desfăcut puțin haina, am zărit pe dedesubt o cămașă de noapte jegoasă, din material de prosop. Și fata era foarte beată și privea fix. Bărbatul era îmbrăcat îngrijit, în uniforma lui, dar ea își aruncase pur și simplu o haină peste cămașa de noapte. Plecase în pripă.

La lumina zăpezii, fata părea foarte palidă. Roșul aprins de pe buze contrasta puternic cu pielea albă, ce părea aproape lipsită de culoare. De îndată ce puse piciorul jos pe pămînt, fata începu să strănute ; mici cute se adunară în jurul nasului subțire și ochii ei obosiți și tulburi priviră o clipă în zare, ca apoi să devină iar greoi, inexpresivi. Apoi, îl strigă pe bărbat :

— *Jaak, Jaak ! Tsū kōrudo, tsū kōrudo !* [1] Vocea fetei părea să rătăcească prin zăpadă, tristă. Bărbatul nu răspunse.

Era prima oară cînd constatam că o astfel de femeie poate fi într-adevăr frumoasă. Nu pentru că semăna cu Uiko. Arăta ca un portret desenat cu multă migală, în așa fel încît nici măcar o trăsătură să nu aducă a Uiko. Această fată avea o frumusețe proaspătă, provocatoare, ce părea să fie tocmai o reacție la amintirea mea despre Uiko. Și mă măgulea oarecum rezistența mea la tulburarea senzuală, urmare a primei mele experiențe legate de frumusețe.

Avea un singur punct comun cu Uiko. Nu mă băga deloc în seamă, așa cum stăteam acolo, îmbrăcat într-un pulover murdar și încălțat cu teniși.

Toată lumea de la templu se sculase devreme și curăța zăpada, dar nu reușiseră să degajeze decît cărarea vizitatorilor. Ar fi fost

[1] *Too cold* — prea frig (n. tr.).

foarte complicat dacă ar fi venit acum vreun grup de vizitatori, deoarece nu era loc de trecere decît pentru cîțiva și pe un singur șir. Am luat-o înaintea soldatului și a fetei.

Cînd a ajuns la lac și i s-a deschis priveliștea în fața ochilor, americanul ridică mîinile și scoase un chiot de bucurie. A mai zis ceva, dar n-am înțeles. Apoi o scutură zdravăn pe fată. Fata încruntă din sprîncene și repetă simplu :

— *O, Jaak, tsū korudo !*

Americanul mă întrebă ce sînt boabele acelea roșii ale plantei aurii, care se vedeau printre frunzele încărcate de zăpadă, dar n-am fost în stare să-i spun decît *aoki.*[1] Probabil trupul lui de uriaș a fost străbătut de un fior liric, dar se citea multă cruzime în ochii-i senini, albaștri. În cîntecele și poeziile pentru copii ale „Mamei Gîște"[2] se vorbește despre ochi negri cruzi și pizmași. Adevărul este că atunci cînd îți imaginezi cruzimea, în mod normal îi atribui altă trăsătură.

Am început să-i vorbesc despre Templul de aur așa cum scrie la carte. Soldatul era îngrozitor de beat și n-avea deloc siguranță în picioare. Cu degetele amorțite de frig, am început să răsfoiesc cărțulia în engleză despre Templul de aur, pe care obișnuiam s-o citesc în astfel de ocazii. Dar americanul mi-a

[1] Plantă orientală cu frunze aurii (n. tr.).

[2] Vestită autoare sau colecționară de vechi poezii pentru copii, publicate sub titlul *Mother Goose's Melodies* (n. tr.).

smuls-o din mînă și a început el să citească, maimuțărindu-se. Am înțeles că nu mai era nevoie de explicațiile mele.

M-am rezemat de balustrada de la Hosui-in, lăsîndu-mă pradă încîntării provocate de sclipirea lacului. Interiorul Templului de aur nu fusese niciodată expus atît de mult luminii, atît de strălucitor. Ți-era și greu să-l privești.

Cînd mi-am ridicat privirile, mi-am dat seama că bărbatul și femeia se puseseră pe ceartă în drum spre Sosei. Cearta părea să se înteţească dar nu pricepeam o iotă. Fata i-a răspuns brutal ; nu-mi dădeam seama dacă vorbește în engleză sau în japoneză. Au luat-o spre Hosui-in, continuîndu-și cearta. Păreau să fi uitat cu totul de mine.

Americanul se porni s-o insulte. Ea-i arse o palmă cu toată puterea. Apoi se întoarse și o luă la fugă spre ieșire. N-am înțeles ce se întîmpla dar și eu am părăsit Templul de aur și am luat-o la fugă pe malul lacului. Cînd am ajuns lîngă fată, americanul cu picioarele lui lungi mi-o luase înainte și o ținea acum strîns de gulerul hainei. O ținea pe ea și mă privea pe mine. A dat drumul gulerului. Avea probabil o forță fantastică în mîna aceea, pentru că în clipa în care a luat mîna de pe guler, fata căzu. Poalele hainei s-au desfăcut și i s-au văzut pulpele dezgolite, întinse pe zăpada albă.

Fata nici nu încercă măcar să se ridice. Îl străfulgera cu privirea, de acolo de jos, pe uriașul care o domina. Abia m-am abținut să

nu îngenunchez și s-o ajut să se ridice. Tocmai mă pregăteam să fac lucrul acesta, cînd americanul a strigat :

— Hei !

M-am întors. Stătea în fața mea cu picioarele desfăcute. Mi-a făcut un semn cu degetele. Apoi, cu o voce complet schimbată — o voce caldă, dulce — spuse în engleză :

— Calc-o ! Hai, calc-o !

Nu înțelegeam ce vrea. Citeam parcă un ordin în ochii lui albaștri, ce mă priveau de la înălțime. Vedeam peste umerii lui lați Templul de aur acoperit de zăpadă, strălucind sub cerul albastru, posomorît. Nu era nici urmă de cruzime în ochii lui albaștri acum. Nu știu de ce, dar în momentul acela mi se păreau chiar foarte duioși.

Ridică mîna, mă apucă de ceafă și mă săltă. Cu toate gesturile lui brutale, vocea îi era caldă și blîndă.

— Calc-o ! spuse. Trebuie s-o calci !

Incapabil să mă opun, mi-am ridicat piciorul încălțat. Americanul mă bătu pe umăr. Piciorul mi se ridică și am pășit pe ceva moale ca noroiul de primăvară. Era stomacul fetei. Fata închise ochii și gemu.

— Hai, mai tare ! Nu te lăsa !

Mi-am lăsat piciorul pe fată. Lupta care se dăduse în mine cînd am apăsat-o prima dată făcu loc acum unei plăceri de nedescris.

„E stomac de femeie, gîndeam. Acesta este pieptul." Nu mi-am putut imagina niciodată

că un trup omenesc poate fi atît de elastic, că el poate reacționa cu atîta mobilitate.

— Ajunge, spuse americanul deslușit.

Ridică fata politicos, îi șterse noroiul și zăpada de pe haine și o ajută să se urce în mașină. El pășea înainte, fără să privească în direcția mea ; nici fata nu m-a privit deloc. Cînd au ajuns la mașină, a lăsat-o pe fată să urce mai întîi. Se pare că se dusese efectul băuturii. Americanul se întoarse spre mine și-mi spuse grav :

— Mulțumesc.

A vrut să-mi dea ceva bani, dar i-am refuzat. Luă atunci două cartușe de țigări americane din mașină și mi le vîrî în brațe.

Obrajii îmi ardeau și se reflectau parcă în albul zăpezii. Mașina dispăru în zare, ridicînd în urma ei un nor de zăpadă. Vibram tot de emoție.

După ce mi-a mai trecut, m-am gîndit la un plan. Ce-ar fi să dau și eu dovadă de puțină abilitate și diplomație ! Starețului îi plăceau țigările. Ce încîntat ar fi să primească acest dar ! *Și fără să știe absolut nimic.*

Nu trebuia să mărturisesc tot ce se întîmplase. Am făcut ce-am făcut pentru că mi s-a ordonat și am fost constrîns. Dacă nu l-aș fi ascultat pe american, cine știe ce-aș fi pățit !

Am mers la stareț în Marea Bibliotecă. Diaconul îi rădea capul, fiind foarte priceput la astfel de treburi. Am așteptat pe verandă unde strălucea puternic soarele dimineții. Se adunase în grădină zăpada pe Pinul-barcă și scli-

pea strălucitor; arăta exact ca o barcă pliantă nou-nouță.

Starețul stătea cu ochii închiși cînd îl rădea. Ținea în mînă o bucată de hîrtie în care aduna părul tuns. Conturul capului animalic se schița tot mai mult, pe măsură ce diaconul își continua operația. După ce a terminat, diaconul înfășură capul proaspăt ras într-un prosop fierbinte. Îndepărtă apoi prosopul și ieși de sub el un cap nou-născut, sclipitor, ce arăta de parcă ar fi fost fiert.

Am reușit să-i spun ce vreau și i-am dat cele două cartușe de Chesterfield, cu o plecăciune.

— Ah ! spuse starețul, îți mulțumesc foarte mult.

Zîmbi puțin. Asta a fost tot. Apoi luă negustorește cele două cartușe și le puse, ca din întîmplare, pe biroul ticsit de hîrtii și scrisori. Cînd diaconul începu să-i maseze umerii, starețul închise iar ochii.

A trebuit să mă retrag. Fierbeam de nemulțumire. Fapta rea și de neînțeles pe care o comisesem, țigările pe care le primisem drept răsplată, faptul că starețul le-a luat pur și simplu fără să știe măcar de unde și de ce le-am primit — toate acestea trebuiau să ducă la ceva mai dramatic și mai violent. Faptul că o persoană de talia starețului ignora complet ce se întîmplase constituia un motiv în plus de a-l disprețui.

Pe cînd mă pregăteam să ies din cameră, starețul mă opri.

— Ascultă ! spuse el. Am de gînd să te trimit la Universitatea Otani de îndată ce termini școala. Trebuie să înveți serios, băiatule, ca să obții medii bune la admitere. Aceasta ar fi fost și dorința tatălui tău.

Vestea a fost răspîndită imediat în tot templul de către diacon. Un *jiso* căruia starețul îi recomandă să-și urmeze studiile mai departe, asta însemna că e un tînăr de nădejde. Se întîmpla și pe vremuri ca *jiso* să meargă seară de seară la stareț să-i maseze umerii, nutrind speranța că-l va recomanda pentru universitate și în multe dintre cazuri ambițioșii se realizau. Tsurukawa, care urma să intre la Universitatea Otani pe cheltuielile părinților, m-a bătut pe umăr încîntat cînd a auzit vestea. Alții însă, cărora starețul nu le promisese nici o recomandare, n-au mai vorbit cu mine după aceea.

CAPITOLUL IV

ÎN PRIMĂVARA ANULUI 1947 începeau cursurile de pregătire pentru admiterea la universitate. Dar rezultatele obținute de mine n-au fost considerate ceva cu totul ieșit din comun ; starețul mă proteja în continuare, iar colegii de la templu mă invidiau. Dacă priveam problema din afară, puteam să o iau drept un motiv de mîndrie dar, de fapt, avansarea mea a fost întunecată de o situație ne-

plăcută la care nici măcar nu vreau să mă gîndesc.

Într-o zi, cînd m-am întors de la școală, cam la o săptămînă după ce starețul îmi dăduse recomandarea pentru universitate, l-am văzut pe celălalt *jiso,* care nu primise așa ceva, privindu-mă fericit. Pînă atunci acest tînăr nu-mi adresase nici un cuvînt. Și diaconul și paracliserul păreau schimbați. Îmi dădeam seama totuși că se străduiesc să nu pară altfel decît pînă acum.

M-am dus la Tsurukawa în cameră în seara aceea și m-am plîns de schimbarea survenită în atitudinea celor de la templu față de mine. La început, fără să mă privească în ochi, încercă să mă convingă că nu se întîmplase nimic ; dar nu era el omul care să fie în stare să-și ascundă sentimentele și imediat i-am citit vinovăția în priviri.

— Am auzit și eu de la celălalt *jiso,* spuse Tsurukawa, și nici el nu știe decît din auzite, pentru că era la școală. Oricum, se pare că s-a întîmplat ceva bizar cît ai fost plecat.

Aveam o bănuială, așa că am insistat să continue. Tsurukawa m-a rugat să păstrez secretul. Privindu-mă fix în ochi, începu să-mi povestească.

În după-amiaza respectivă, a venit la templu o fată și a cerut să vorbească cu starețul. Purta haină roșie și era în mod cert o prostituată întreținută de străini. A venit la poartă diaconul în locul starețului. Fata i-a vorbit urît diaconului și a insistat să-l vadă pe stareț. În clipa aceea, din nefericire, starețul își făcu apariția pe culoar. Văzînd fata, a venit la intrare. Fata i-a spus că aproximativ cu o săptămînă în urmă, în dimineața în care ninsese, vizitase templul împreună cu un soldat străin. Soldatul a trîntit-o pe jos și unul din *jiso,* ca să se dea bine pe lîngă el, a călcat-o în picioare. În seara aceea a avortat. Dată fiind situația, se simțea îndreptățită să ceară despăgubire de la templu. În cazul în care nu i se acorda, avea de gînd să demaște întreaga afacere de la Rokuonji și să-și reclame drepturile public.

Starețul i-a dat niște bani, fără să spună un singur cuvînt și a trimis-o acasă. Toată lumea știa că eu am făcut pe ghidul în ziua respectivă dar starețul a spus că, deoarece nu sînt martori la templu care să-mi fi văzut comportarea necuviincioasă, mai bine să nu mi se spună. Și el avea de gînd să închidă ochii la tot. Cînd cei de la templu au auzit povestea de la diacon, au bănuit imediat că eu eram vinovatul.

Tsurukawa mă luă de mînă. Era gata să plîngă. M-a privit cu ochii lui curați și m-a întrebat direct, copilărește :

— Ai putut tu să faci una ca asta ?

Mi-am scotocit puțin starea de spirit. Tsurukawa mă provocase. De ce-mi pusese o astfel de întrebare ? Din prietenie ? Își dădea oare seama că se lepăda de adevărata lui datorie ? Știa el oare că astfel mă trăda pe mine, în ce aveam eu mai profund ?

Am mai spus că Tsurukawa era reversul meu pozitiv. Dacă s-ar fi străduit cît de cît să mă înțeleagă și mi-ar fi fost cu adevărat devotat, nu mi-ar fi pus astfel de întrebări, nu m-ar fi întrebat nimic, ci mi-ar fi luat tristețea ca atare și ar fi transformat-o în bună dispoziție. Atunci minciuna ar fi devenit adevăr și adevărul minciună. Dacă Tsurukawa și-ar fi păstrat bunul obicei de a transforma umbra în lumină, noaptea în zi, lumina lunii în lumina soarelui, umezeala mușchiului noaptea în freamătul frunzelor tinere, strălucitoare din miezul zilei — atunci poate aș fi fost capabil să-mi bîlbîi cumva mărturisirea. Dar tocmai de data aceasta n-a procedat așa. Tristețea mi-a sporit de aceea și mai mult.

Am rîs în doi peri. Beznă în templul neîncălzit. Genunchi reci. Bătrînii piloni uriași ai templului se înălțau în jurul nostru. Noi doi stăteam ghemuiți și vorbeam în șoaptă.

Eram îmbrăcat doar în pijama și tremuram probabil din cauza frigului. Dar plăcerea de a-l minți în față pe prietenul meu pentru prima oară era suficientă ca să-mi tremure genunchii.

— N-am făcut nimic, i-am răspuns.

— Zău ? exclamă Tsurukawa. Deci fata a mințit. Lua-o-ar naiba ! Și unde mai pui că și diaconul a crezut-o !

Indignarea îndreptățită a lui Tsurukawa spori. Spuse că are de gînd să-i explice starețului situația a doua zi. În clipa aceea, îmi trecu

prin minte imaginea capului proaspăt ras, care arăta ca o legumă fiartă. Apoi i-am văzut obrajii trandafirii, cuminți. Nu știu de ce, dar mi s-a făcut brusc silă.

Era important să-i stăvilesc indignarea lui Tsurukawa, să i-o îngrop înainte de a ieși la lumină.

— După părerea ta, starețul crede că eu am făcut o asemenea faptă ? l-am întrebat.

— Știu eu ? spuse Tsurukawa, vădit încurcat de această nouă idee.

— N-au decît să mă vorbească în spate cît poftesc. Atîta vreme cît starețul ține cu mine, sînt liniștit. Eu așa văd lucrurile.

Apoi am reușit să-l conving pe Tsurukawa că dacă încearcă să-mi ia apărarea, de fapt stîrnește mai mult bănuiala celorlalți. Numai pentru că starețul credea în nevinovăția mea, i-am explicat eu, a preferat să nu spună nimic și să nu bage în seamă toată tărășenia. Pe măsură ce vorbeam, bucuria îmi umplea inima, și această bucurie prinse treptat rădăcini. Era o bucurie care părea să spună : „Nu sînt martori. *Nimeni* nu te poate acuza.“

Nu mă gîndeam nici o clipă că starețul crede în nevinovăția mea, ci dimpotrivă : el era singurul absolut convins de ea. Faptul că a trecut atît de ușor peste fapta mea mă îndreptățea și mai mult să-mi mențin bănuiala. Poate că și-a dat seama chiar în clipa în care i-am dat cartușele de Chesterfield. Poate motivul pentru care a trecut lucrurile sub tăcere a fost și faptul că mă pîndea, mă aștepta să vin de bună

voie să mă spovedesc. Şi nu numai atît. Poate recomandarea pentru universitate a fost tocmai momeala care să-mi smulgă mărturisirea : dacă nu-i spuneam adevărul şi-o retrăgea drept pedeapsă pentru necinstea mea ; dacă mărturiseam, totuşi, şi dacă se convingea pe deplin că mă căiesc, putea să-mi facă o favoare să-mi lase recomandarea.

Capcana cea mare consta în faptul că îi spusese diaconului să nu-mi sufle o vorbă. Dacă eram cu adevărat nevinovat, puteam să trăiesc mai departe, senin, fără să ştiu sau să-mi dau seama că se întîmplase ceva. Dacă, pe de altă parte, făcusem fapta aceea urîtă, aş putea foarte bine (presupunînd că sînt deştept) să mă prefac că trăiesc mai departe liniştit, arătînd astfel că n-am nici o vină — starea normală a unui om care nu are nimic pe conştiinţă. Aşa că ar fi mai bine să mă prefac. Era cea mai bună soluţie, era singurul mijloc prin care-mi puteam dovedi nevinovăţia. Stareţul insinua prea mult. Grozavă cursă mi-a mai întins ! La gîndul acesta mă cuprinse furia. Se părea că n-aveam nici o scuză pentru ce făcusem. Dacă n-aş fi călcat-o pe fată, americanul putea foarte bine să scoată revolverul şi să mă ameninţe. La urma urmei nu ai cum să te opui forţelor de ocupaţie. Fusesem obligat să fac ceea ce făcusem.

Dar senzaţia pe care am avut-o cînd i-am simţit stomacul pe talpa tenişilor, senzaţia pe care mi-a dat-o elasticitatea trupului ei, gemetele, felul cum arăta — ca o floare strivită gata să înflorească —, ameţeala, descumpănirea pe care mi-a provocat-o, senzaţia care a trecut în clipa aceea ca un fulger din trupul fetei în al meu — nu mai pot pretinde că m-a obligat cineva să mă bucur de toate aceste lucruri. Tot nu pot uita farmecul acelei clipe. Şi stareţul ştia cu siguranţă ce-am simţit, ştia totul pînă în cele mai mici amănunte, ştia sigur ce plăcere am simţit !

În anul următor am fost ca o pasăre în colivie. Colivia îmi apărea mereu în faţa ochilor. Hotărît să nu mărturisesc niciodată, mă simţeam încordat peste zi. Ciudat ! Fapta aceea a mea, care la momentul respectiv n-a stîrnit nici un sentiment de vinovăţie în mine, începu să-mi strălucească în minte. Nu-mi era chiar uşor, deoarece ştiam că din cauza mea fata pierduse sarcina. Fapta mea se aşternuse ca o pulbere aurie în memorie şi începuse să iradieze o lumină orbitoare care-mi sfredelea privirile. Strălucirea mîrşăviei. Da, asta era. Poate să nu fi fost un păcat prea mare, dar oricum eram conştient de faptul că-l comisesem. Această conştiinţă a vinovăţiei atîrna ca un ornament în interiorul meu.

Cît despre aspectul practic al problemei, pînă la examenul de admitere la Universitatea Otani nu-mi rămînea decît să trăiesc într-o stare de nesiguranţă continuă, dîndu-mi silinţa să ghicesc adevăratele intenţii ale stareţului în ce mă priveşte. Stareţul n-a spus niciodată nimic în legătură cu retragerea promisiunii de a mă ajuta să urmez această facultate. Pe de altă

parte însă, nu m-a încurajat în nici un fel vorbindu-mi de pregătirile pentru examenul de admitere. Cît mai aşteptam să-mi spună ceva, orice, numai să-mi spună ! Dar parcă dinadins nu spunea nimic, supunîndu-mă unei torturi epuizante. Cît despre mine, poate de teamă sau din încăpăţînare, ezitam să-l întreb ce gînduri are cu mine. Pe vremuri, îl priveam pe părintele Dosen cu respectul cuvenit şi din cînd în cînd cu ochi critici. Dar acum începuse să dobîndească treptat proporţii monstruoase, aveam impresia că în trupul lui nu sălăşluieşte o inimă omenească obişnuită. Ori de cîte ori vroiam să-mi întorc privirile, această fiinţă plutea în faţa mea ca un castel-fantomă.

Către sfîrşitul toamnei, stareţul fusese solicitat la funerariile unui fost enoriaş şi deoarece făcea două ore cu trenul pînă la locul respectiv, ne anunţă cu o seară înainte că pleacă la ora cinci şi jumătate dimineaţa. Îl însoţea diaconul. Ca să fim gata pentru plecarea stareţului, trebuia să ne sculăm la ora patru, să facem curat, să pregătim micul dejun. De cum ne-am trezit, ne-am şi făcut „datoria de dimineaţă“ care consta în recitarea sutrei, în timp ce diaconul îl ajuta pe stareţ la pregătirile de plecare. Dinspre curtea rece şi întunecoasă venea scîrţîitul neîntrerupt al găleţii din fîntînă. Ne-am spălat repede pe faţă. Cîntatul cocoşilor din grădină străpungea zorile ; era ceva proaspăt în cucurigul lor.

Ne-am suflecat mînecile mantiilor noastre preoţeşti şi am luat-o în grabă spre sala vizi-

tatorilor unde urma să ne întrunim. În răcoarea zorilor, rogojinile de paie din sala cea mare, pe care nu dormise nimeni niciodată, îţi dădeau o senzaţie ciudată, parcă îţi respingeau atingerea. Lumînările din altar pîlpîiau. Ne-am închinat. Mai întîi ne-am făcut plecăciunea din picioare, apoi am îngenuncheat pe rogojini şi ne-am plecat capul de trei ori la sunetul gongului.

Îmi plăcea prospeţimea vocilor bărbăteşti la cîntarea sutrei de dimineaţă. Aveau cea mai puternică rezonanţă. Vocile profunde păreau să risipească toate gîndurile necurate ce s-au adunat peste noapte ; aveai senzaţia că din corzile vocale ale tuturor cîntăreţilor ţîşnesc în şuvoi stropi negri, ce sînt împroşcaţi în jur. Nu ştiu dacă şi vocea mea răsuna la fel, dar îmi plăcea să cred că şi ea risipea aceleaşi gînduri necurate ca şi ale altora.

Stareţul era gata de plecare încă înainte de a se termina „întrunirea la fiertură“. Conform obiceiului, ne-am aliniat cu toţii la intrare ca să-l petrecem. Era încă întuneric şi cerul era plin de stele. Sub cerul înstelat, cărarea de pietre se întindea lin, pînă la poarta Sanmon, dar umbrele marilor stejari, pruni şi pini se tîrau pe pămînt, amestecîndu-se între ele şi ocupînd toată suprafaţa. Puloverul meu era numai găuri, aşa că aerul rece al zorilor îmi pişca coatele.

Totul se desfăşură în tăcere. Am făcut plecăciunile de rigoare stareţului fără să scoatem un cuvînt, iar el ne răspunse aproape imper-

ceptibil. Apoi zgomotul pașilor stareţului și ai diaconului s-a stins treptat, pe măsură ce se îndepărtau pe cărarea pietruită. Obiceiul este, la cei din secta Zen, ca atunci cînd petreci pe cineva la plecare, să aștepți pînă dispare complet din raza vizuală. Acum nu le mai distingeam bine siluetele. Nu se mai vedeau decît poalele albe ale mantiilor și șosetele albe. La un moment dat, păreau să fi dispărut complet, dar de fapt nu era așa : îi ascundeau copacii. După un timp, apărură iar mantiile și șosetele albe, și nu știu de ce ecoul pașilor lor mi se păru mai puternic decît înainte. Îi priveam cum se îndepărtează și mi s-a părut că a trecut o veșnicie pînă să dispară cele două siluete pe poarta principală.

În clipa aceea un impuls ciudat prinse contur. Exact la fel ca atunci cînd cuvinte importante încercau să-și croiască drum, libere, din gura mea, dar erau blocate de bîlbîială ; aceeași soartă avu și acest impuls, înăbușit, arzîndu-mi gîtul. Era de fapt o dorință subită de eliberare, de ușurare. În aceeași clipă ambițiile mele anterioare — dorința mea de a intra la universitate, și mai mult, speranța sugerată de mama de a-i lua locul stareţului — încetară să mai existe. Vroiam să mă eliberez de o forță mută ce pusese stăpînire pe mine și mă domina.

Nu pot spune că în clipa aceea duceam lipsă de curaj. Curajul necesar pentru a putea face o mărturisire era de fapt un fleac. Pentru unul ca mine care și-a trăit cei douăzeci de ani în tăcere, valoarea unei confesiuni nu era prea mare de fapt. S-ar putea ca lumea să mă considere exagerat, dar adevărul este că, ținîndu-mi firea în ciuda tăcerii stareţului și refuzînd să mă spovedesc, m-am confruntat doar cu o singură problemă : „Există oare păcate ?" Și dacă o ţineam așa pînă la capăt și nu mărturiseam, atunci se dovedea că păcatul, chiar și unul mic, exista totuși. Pe cînd întrezăream, printre copaci, mantia și șosetele albe ale stareţului dispărînd în întunecimea zorilor, forța care-mi ardea gîtul deveni aproape de nestăpînit și vroiam să fac o mărturisire totală. Aș fi vrut să fug după stareț, să mă agăț de mîneca lui și să-i povestesc cu voce tare tot ce se întîmplase în dimineața aceea cu ninsoare. Nu cred că din respect pentru omul care-mi stîrnise astfel de dorinți. Forța pe care o exercita stareţul asupra mea era mai mult forță fizică.

La gîndul că dacă mă spovedesc, se spulberă primul păcat din viața mea, am avut însă o ezitare puternică : parcă mă trăgea ceva înapoi. Apoi silueta stareţului trecu de poartă și dispăru sub cerul liniștit, întunecat.

Toți s-au relaxat subit și porniră zgomotoși spre intrare. Stăteam pe loc, dus pe gînduri, dar m-a trezit Tsurukawa din visare, bătîndu-mă pe umăr. Umărul s-a trezit. Umărul meu slab și prăpădit și-a redobîndit mîndria.

După cum am mai spus, am reușit să absolv cu bine cursurile anului pregătitor, în ciuda dificultăților întîmpinate. N-a trebuit să

fac nici o mărturisire. La cîteva zile după aceea, stareţul ne-a chemat, pe mine şi pe Tsurukawa, şi ne-a spus, scurt, că trebuie să începem să ne pregătim pentru examene şi vom fi scutiţi de treburile de la templu atîta timp cît sîntem ocupaţi cu învăţatul.

Am reuşit la universitate, cu toate acestea problemele nu erau complet lămurite. Atitudinea stareţului nu-mi lăsa deloc de înţeles ce părere are el de ziua aceea cu zăpadă ; nici nu-mi puteam da seama ce intenţii are în ceea ce priveşte succesorul.

Universitatea Otani însemna un moment de răscruce. Era pentru prima oară în viaţa mea cînd mă familiarizam cu idei, cu idei pe care le alesesem eu deliberat. Otani data de prin 1663, cînd căminele studenţeşti au fost mutate de la templul Chikushi Kanzeon la conacul Kikoku din Kyoto. De atunci încoace a servit drept mănăstire pentru urmaşii sectei Otani a templului Honganji. Pe vremea celui de-al cincisprezecelea Patriarh al templului Honganji, un adept pe nume Soken Takagi, care locuia la Niniwa, făcuse o donaţie mare. S-au stabilit pe actualul teren de la Rakuhoku Karasumagashira din partea de nord a capitalei şi au înfiinţat acolo universitatea. Terenul se întindea pe numai zece acri de pămînt şi era prea mic pentru o universitate. Şi totuşi aici au studiat şi s-au iniţiat în principiile budismului mulţi tineri, nu numai din secta Otani, ci din toate sectele budiste.

O poartă veche din cărămidă despărţea terenurile universităţii de stradă şi de liniile de tramvai. În partea de vest, poarta dădea spre muntele Hiei. De aici o alee pietruită ducea pînă la poarta cea mare pentru maşini de la clădirea principală, o construcţie întunecată, mohorîtă, cu două nivele. Pe vîrful acoperişului de la intrare se înălţa un turn arămiu. Nu era nici pentru ceas, nici pentru clopot ; sub paratrăsnetul subţire, o fereastră pătrată eclipsa un colţ din cerul albastru.

Lîngă intrare se înălţa un tei bătrîn, ale cărui frunze minunate străluceau precum cuprul în soare. Universitatea, care la origine avusese doar clădirea principală, se extinsese cu timpul, şi diferitele ei părţi fură legate între ele la întîmplare. Era, în mare parte, o construcţie veche din lemn, cu un singur nivel. Înăuntrul clădirii nu puteai intra încălţat, şi diferitele ei aripi erau legate prin coridoare interminabile făcute din scînduri din lemn de bambus. Cu vremea, duşumeaua începu să trosnească. Din cînd în cînd se mai reparau porţiunile stricate şi, cînd treceai dintr-o aripă în alta, călcai pe un adevărat mozaic de lemn închis şi deschis la culoare, deoarece scîndurile vechi şi noi erau intercalate.

Cînd te înscrii la o şcoală nouă sau la universitate, deşi vii cu forţe proaspete, ai parcă sentimentul zădărniciei lucrurilor. Aşa am păţit şi eu în primele zile la Universitatea Otani. Deoarece nu-l cunoşteam decît pe Tsurukawa, m-am văzut obligat să vorbesc numai cu el.

Totuși, după cîteva zile ne-am dat seama că nu e bine să facem opinie separată. Tsurukawa a fost de aceeași părere, așa că după ce-am hotărît să nu mai stăm împreună în pauze, fiecare a încercat să-și lege noi prietenii. Fiind însă bîlbîit, eu n-aveam curajul lui Tsurukawa și, pe măsură ce numărul prietenilor lui sporea, eu mă simțeam din ce în ce mai izolat.

În programa din anul pregătitor de la universitate am avut următoarele obiecte : etică, japoneză, studiul ideogramelor, chineză, engleză, istorie, scriptura budistă, logică, matematică și educație fizică. De la bun început mi-au dat de furcă cursurile de logică. Într-o bună zi, m-am hotărît să-l abordez pe unul din studenți în pauza de prînz, mai cu seamă că îmi propusesem de cîtva timp să fac cunoștință cu el. Stătea întotdeauna singur și-și lua gustarea lîngă straturile de flori din grădină. Obiceiul acesta al lui era ca un soi de ritual și nici unul din studenți nu se apropia, în special de cînd au constatat cu cît dezgust își privește mîncarea. Nici el nu vorbea cu ceilalți studenți și părea să respingă ideea de a se împrieteni cu vreunul din ei.

Știam că-l cheamă Kashiwagi. Ce m-a frapat la el erau picioarele lui strîmbe și că avea un mers tare ciudat. Întotdeauna îți lăsa impresia că umblă prin noroi : cînd reușea, în sfîrșit, să scoată un picior din noroi, parcă se împlînta celălalt. Nu puteai însă să nu-i remarci sprinteneala fizică. Mersul lui era ca un dans exagerat, cu totul și cu totul original.

Era normal să-l fi remarcat pe Kashiwagi încă din prima zi. M-am simțit ușurat cînd mi-am dat seama cît este de urît. Picioarele lui strîmbe însemnau de la bun început acord perfect cu starea mea.

Kashiwagi își deschise cutiuța cu gustare pe un petec de trifoi din grădină. Grădina se afla lîngă o clădire dărăpănată, ce adăpostea camerele în care noi făceam exerciții de karate și jucam ping-pong ; nu mai rămăsese aproape nici un geam la ferestre. În grădină creșteau niște pini prăpădiți și cîteva rame din lemn acopereau răsadnițele goale. Vopseaua albastră a ramelor începu să se scorojească ; era urîtă și încrețită ca niște flori artificiale. Lîngă răsadnițe se aflau cîteva rafturi pentru vase cu *bonsai*[1], o grămadă de țigle și pietricele, precum și un strat de ciuboțica-cucului și unul de zambile.

Era plăcut să stai pe trifoi. Frunzele lui gingașe absorbeau lumina, și o grămadă de umbre micuțe parcă pluteau ușor deasupra pămîntului. Kashiwagi nu se deosebea cu nimic de ceilalți studenți ; numai cînd umbla te frapa diformitatea. Chipul lui palid avea o frumusețe rece. Percepeai o sluțenie fizică și în același timp o frumusețe aproape feminină. Handicapații fizic și femeile frumoase se satură să tot fie priviți, se plictisesc de ideea de a fi în permanență în atenția altora, se simt îngrădiți ; ei răspund privirilor prin propria lor pre-

[1] Arbuști pitici (jap.) (n. tr.).

zență. Cel care privește cu adevărat e cel care cîștigă. Kashiwagi se uită la gustarea lui, dar simțeam că ochii lui examinează atent lumea din jur.

Părea un îngîmfat, cel puțin aceasta a fost impresia pe care mi-a lăsat-o mie atunci. Privindu-l în lumina primăverii, printre flori, mi-am dat seama că el nu suferea de sfiiciune, de vinovăția secretă pe care o simțeam eu. El era o umbră care-și revendica drepturile, care se afirma sau, mai simplu, era umbra însăși. Soarele n-avea cum să pătrundă prin pielea aceea dură.

Cutia cu gustarea n-a fost prea consistentă, dar i-a mîncat conținutul preocupat și scîrbit ; oricum, gustarea pe care și-o pregătise era doar cu puțin inferioară celei pe care mi-o pregăteam eu diminețile, din rămășițele de la micul dejun pe care le găseam pe la templu. În 1947, dacă nu-ți puteai permite să-ți procuri alimente de la bursa neagră, era imposibil să mănînci ca lumea. M-am așezat lîngă Kashiwagi cu caietul și cutia cu gustarea în mînă. Umbra mea îi căzu pe mîncare, așa că-și ridică privirile. S-a uitat la mine, apoi și-a coborît iar privirile și și-a reluat mestecatul monoton, ca un vierme de mătase care ronțăie frunze de dud.

— Scuză-mă, am spus bîlbîindu-mă teribil. Vroiam să te întreb ceva în legătură cu niște chestiuni pe care nu le-am înțeles la ultimul curs.

Vorbeam limba standard din Tokyo, deoarece mă hotărîsem să renunț la accentul Kyoto după intrarea mea la universitate.

— Nu înțeleg o iotă din ce zici, spuse Kashiwagi. N-aud decît o bîlbîială nesfîrșită.

Am simțit că mă înroșesc. Kashiwagi își linse bețigașele cu care mîncase și continuă :

— Știu de ce-ai intrat în vorbă cu mine. Te cheamă Mizoguchi, nu ? Dacă tu ești de părere că trebuie să ne împrietenim numai pentru faptul că sîntem amîndoi niște handicapați, n-ai decît, nu mă deranjează. Dar în comparație cu ce am eu, crezi că bîlbîiala ta este chiar atît de gravă ? Nu crezi că faci prea mult caz de ea și de tine totodată ?

Mai tîrziu, cînd am aflat că acest Kashiwagi provenea dintr-o familie din secta Rinsai-Zen, mi-am dat seama că prin întrebările și răspunsurile lui nu făcea decît să abordeze problemele în maniera caracteristică unui preot Zen ; n-am cum să neg însă influența puternică pe care a exercitat-o asupra mea la vremea aceea.

— Bîlbîie-te ! Hai, bîlbîie-te !

Îl ascultam, uimit la culme de modul în care spusese lucrurilor pe nume.

— Ai dat în sfîrșit de cineva în fața căruia poți să te bîlbîi nestînjenit, nu ? Așa sînt oamenii, doar știi. Toți își caută un tovarăș. Ia ascultă, ești încă virgin ?

Am dat din cap că da, fără măcar să zîmbesc. Kashiwagi mi-a pus întrebarea exact ca un doctor, așa că am considerat că-i mai bine să nu-l mint.

— Da, așa m-am gîndit și eu. Ești virgin. Dar nu ești frumos. N-ai nimic frumos. N-ai succes la fete și ți-e teamă de profesioniste. Asta e ! Dar dacă atunci cînd te-ai gîndit să te împrietenești cu mine te-ai gîndit că și eu sînt virgin, atunci te înșeli. Vrei să auzi povestea mea ?

Fără să aștepte vreun răspuns, Kashiwagi continuă :

— Sînt fiul unui preot Zen din Sannomiya și m-am născut cu picioarele strîmbe. Cînd mă auzi destăinuindu-mă în felul acesta, îți imaginezi probabil că sînt un amărît bolnăvicios căruia nu-i pasă cu cine stă de vorbă, de vreme ce a găsit în fața cui să-și ușureze inima. Ei bine, nu sînt așa. N-aș fi în stare să mă destăinuiesc oricui. Nu prea îmi convine că-ți spun, dar adevărul este că te-am ales deliberat pe tine de la bun început ca să-mi asculți povestea vieții. Înțelegi, m-am gîndit că poate tu o să ai mai mult de profitat decît oricare altul dacă o să afli ce-am făcut. Cel mai bun lucru ar fi să faci și tu la fel. După cum bine știi, credincoșii îi adulmecă pe credincioși, abstinenții pe abstinenți.

Ei bine, mie îmi era rușine de situația în care mă aflam. Am considerat că a mă împăca cu ea însemna înfrîngere. Dacă era să mă apuc să port pică, bineînțeles că nu duceam lipsă de motive. Părinții mei ar fi putut să aranjeze să mă opereze la picioare cînd eram mic. Acum e prea tîrziu. Dar părinții îmi sînt absolut indiferenți și mă enervează ideea de a avea un dinte împotriva lor.

Credeam că n-o să mă iubească femeile. După cum probabil știi și tu, e mai comod și mai liniștitor să gîndești astfel. Nu era neapărat o contradicție între această credință și refuzul meu de a mă împăca cu situația. Înțelegi, dacă aș fi crezut că femeile mă pot iubi așa cum arăt, adică în actuala situație, atunci, în măsura în care aș fi crezut asta, m-aș fi împăcat cu starea de lucruri. Mi-am dat seama că cele două tipuri de curaj — curajul de a judeca realitatea exact cum se prezenta ea și curajul de a lupta cu acest raționament — se puteau foarte bine împăca unul cu altul. Fără să mă tulbur cîtuși de puțin, puteam foarte bine să am sentimentul că lupt.

Aceasta fiind starea mea de spirit, era normal să nu caut compania unor femei profesioniste, așa cum au procedat mulți dintre prietenii mei. Ceea ce m-a împiedicat de fapt să le aleg pe ele este faptul că prostituatele nu se culcă cu clienții lor din dragoste. Ele au tot soiul de clienți : bătrîni senili, cerșetori fără un ochi, bărbați arătoși — chiar și leproși, atîta vreme cît nu știu că sînt leproși. Această egalitate în drepturi face pe orice tînăr să se simtă în largul lui și să-și vadă voios de treburi, cumpărînd prima femeie ce-i iese în cale. Dar eu nu apreciam această egalitate. Nu mă puteam împăca cu gîndul că o femeie poate trata un bărbat perfect normal și unul ca mine ca fiind egali. Mi se părea un fel de

autopîngărire. Înţelegi, mi-era teamă că dacă handicapul meu era scăpat din vedere sau ignorat pur şi simplu, eu aş înceta, într-un sens, să exist. Era aceeaşi teamă care te stăpîneşte şi pe tine acum, nu ? Pentru ca starea mea să fie complet recunoscută şi aprobată, era absolut necesar ca lucrurile să se petreacă mult mai somptuos decît ar fi fost necesar în mod normal. Orice s-ar întîmpla, gîndeam eu, înseamnă că aşa mi-a fost soarta.

Puteam fără îndoială să trec peste sentimentul îngrozitor de insatisfacţie — insatisfacţie pentru că eu şi lumea ne aflam în relaţii antagonice. Ar fi fost posibil dacă mă schimbam eu sau lumea. Dar nu-mi venea să mă gîndesc la astfel de schimbări. Detestam orice gînduri absurde. Concluzia logică la care am ajuns după reflectări îndelungate a fost că dacă schimbam lumea, încetam să exist, iar dacă mă schimbam eu, nu mai exista lumea. Şi, paradoxal, această concluzie însemna un soi de împăcare, un soi de compromis. Lumea se putea împăca cu ideea că aşa cum arătam, nu puteam fi niciodată iubit. Capcana în care cade în cele din urmă un tip diform, respingător, nu constă în rezolvarea situaţiei de antagonism a lui cu lumea, ci în aprobarea totală a acestui antagonism, în resemnare. De aceea nu se poate niciodată vindeca un tip slut.

În momentele acelea, cînd eu eram în floarea tinereţii — folosesc intenţionat această expresie — mi s-a întîmplat ceva de necrezut. Am cunoscut o fată dintr-o familie înstărită,

enoriaşi ai templului nostru. Fata absolvise Şcoala de Fete din Kobe şi era tare drăguţă. Într-o zi s-a dat de gol că mă iubeşte. Nu-mi puteam crede urechilor. Pentru că arătam cum arătam, studiam foarte atent psihologia altora. Din această cauză nu m-am încăpăţînat să iau lucrurile prea uşor, cum ar fi făcut mulţi alţii care ar fi atribuit această dragoste compătimirii pur şi simplu. În schimb, am presupus că dragostea fetei se datora mîndriei ei excesive. Fata aceasta era foarte conştientă de frumuseţea şi feminitatea ei şi-i era imposibil să accepte vreun pretendent încrezut. Nu putea suporta ideea de a-şi măsura propria mîndrie cu îngîmfarea unui încrezut. Avea şansa să facă aşa-zise partide bune, dar cu cît erau mai bune, cu atît îi displăceau mai mult. În cele din urmă respinse cu dezgust orice dragoste care implica un echilibru — a fost foarte corectă din punctul acesta de vedere — şi puse ochii pe mine.

Ştiam ce răspuns aveam să-i dau. Poate o să rîzi de mine, dar i-am spus simplu : „Nu te iubesc". Ce puteam să-i spun ? Răspunsul era cinstit şi foarte natural. Dacă, în schimb, m-aş fi hotărît să nu pierd ocazia şi aş fi răspuns declaraţiei ei prin : „Şi eu te iubesc", poate aş fi părut mai mult decît ridicol — poate chiar tragic. Oamenii care arată caraghios, aşa ca mine, sînt extrem de atenţi să evite pericolul de a părea tragici din greşeală. Ştiam foarte bine că dacă par o dată tragic, lumea n-o să se mai simtă nestingherită în contactul cu

mine. Era foarte important pentru celelalte suflete ca eu să nu par un nenorocit. De aceea i-am replicat scurt : „Nu te iubesc."

Răspunsul meu n-a surprins-o pe fată. Fără pic de reținere, mi-a spus că mint. Un adevărat spectacol s-o vezi cum încerca să mă cîștige, fiind însă extrem de atentă să nu-mi rănească amorul propriu. Fata aceasta nu-și putea imagina că ar exista vreun bărbat pe lumea aceasta care să n-o iubească, dacă avea șansa. Dacă exista o astfel de persoană, atunci nu făcea decît să se amăgească. Așa că se porni să mă analizeze amănunțit, ajungînd în final la concluzia că de fapt eram îndrăgostit de ea de cîtva timp. Era o fată deșteaptă. Pretinzînd că mă iubește, trebuie să-și fi dat seama că iubea o persoană la care se ajungea foarte greu. Orice-ar fi spus, era neadevărat. Dacă ar fi pretins că sînt atrăgător cînd de fapt nu eram, m-ar fi enervat. Dacă mi-ar fi spus că picioarele mele strîmbe sînt frumoase, m-ar fi enervat și mai tare. Dacă ar fi făcut cît de cît aluzie la faptul că nu mă iubește pentru fizicul meu, ci pentru ce simte ea că există în sufletul meu, m-ar fi supărat cu adevărat. Oricum, fiind foarte deșteaptă, s-a gîndit la toate acestea și a continuat simplu : „Te iubesc." Și conform analizei făcute de ea, bineînțeles că descoperise în mine un sentiment care corespundea dragostei ei.

Nu puteam accepta acest soi de lipsă de logică. În același timp mă copleși o pasiune puternică pentru fată, dar nu consideram că

această pasiune era suficientă pentru a ne lega unul de altul. Îmi trecu prin minte că dacă era cea care mă iubea cu adevărat, pesemne că aveam o trăsătură distinctivă, ceva care mă deosebea de ceilalți. Și despre ce putea fi vorba dacă nu despre picioarele mele strîmbe ? Astfel am ajuns la concluzia, deși ea nu mi-a mărturisit, că-mi iubea picioarele.

Dar lucrul acesta era absolut imposibil, atît cît puteam eu judeca situația. Dacă individualitatea mea n-ar fi stat în picioarele mele strîmbe, această dragoste putea fi acceptabilă. Dar dacă ar fi să-mi recunosc individualitatea — rațiunea mea de a fi — în altceva, aceasta ar atrage după sine un soi de recunoaștere suplimentară. Și atunci, inevitabil, aș ajunge să recunosc rațiunea altora de a fi în acest mod suplimentar și, la rîndul ei, ar duce la recunoașterea unui eu complet absorbit de univers. Așa că dragostea era imposibilă. Părerea ei că era îndrăgostită de mine era o pură iluzie și-mi era imposibil s-o iubesc. De aceea continuam să-i spun : „Nu te iubesc".

Ciudat, dar cu cît îi spuneam mai mult că nu o iubesc, cu atît mai mult cădea sub povara iluziei că este îndrăgostită de mine. Într-o seară sfîrși prin a mă lua cu asalt. Mi-a oferit trupul ei și pot să spun că era ameţitor de frumos, dar am fost cu totul neputincios cînd a sosit momentul.

Acest teribil eșec al meu a rezolvat totul foarte simplu. În cele din urmă, se pare că i-am dovedit că nu o iubesc. M-a părăsit.

M-am simțit rușinat de eșec, dar în comparație cu rușinea pe care o simțeam din cauza picioarelor mele strîmbe, nimic nu mai conta. Ceea ce m-a îngrijorat însă, a fost cu totul altceva. Știam motivul pentru care am eșuat : gîndul atingerii picioarelor ei frumoase de către picioarele mele diforme. Această descoperire a distrus cu totul liniștea mea sufletească. Eram convins că nici o femeie nu mă va iubi niciodată.

În clipa aceea, înțelegi, am simțit un soi de bucurie nesinceră la gîndul că — prin satisfacerea dorinței mele — voi dovedi imposibilitatea dragostei. Dar trupul mă trădase. Ceea ce am vrut să realizez cu spiritul, am realizat cu trupul și astfel am fost confruntat cu o nouă contradicție. Ca să fiu vulgar, visasem la o dragoste, ferm convins că nu pot fi iubit dar, în cele din urmă, am înlocuit dragostea cu dorința sexuală și m-am simțit ușurat. Am înțeles că însăși dorința de a poseda solicita, pentru realizarea ei, ca eu să uit de condițiile concrete ale existenței mele și că trebuie să mă lepăd de ceea ce constituia singura barieră în dragoste, și anume convingerea că nu pot fi iubit. Considerasem întotdeauna dorința de a poseda ca pe ceva mult mai clar decît era de fapt și nu mi-am dat seama că ea cerea oamenilor să se vadă pe ei înșiși ca în vis, mai puțin realist.

Din clipa aceea, trupul mă interesă mai mult decît spiritul, dar nu puteam deveni o încarnare a dorinței pure. Eram ca vîntul. M-am

transformat în ceva ce nu putea fi văzut de alții, dar care vede totul, care se apropie ușor de țintă, o dezmiardă și în cele din urmă pătrunde în cel mai tainic cotlon al ei. Dacă vorbesc de conștiința trupului, cred că o să-ți imaginezi o conștiință ce se asociază cu un obiect tare, masiv, opac. Dar nu eram așa. Ca să realizez că sînt un singur trup, o singură dorință, însemna să devin transparent, invizibil, cu alte cuvinte, ca vîntul.

Dar picioarele mele strîmbe s-au dovedit pe loc a fi un mare obstacol. Ele n-au cum să devină transparente. Nu păreau atît picioare, cît un cuplu de spirite încăpățînate. Existau — mai solide, mai trainice decît însuși trupul.

Cred că oamenii gîndesc că nu se pot vedea pe ei înșiși dacă n-au oglindă. Dar dacă ești diform, ai o oglindă sub nas tot timpul. În orice clipă a zilei trupul meu se reflecta în acea oglindă. Ceea ce lumea considera jenă, pe mine mă frapa ca fiind un simplu joc de copii. Nu putea fi vorba de jenă în cazul meu. Faptul că existam astfel era sigur, la fel de sigur ca și existența pămîntului și a soarelui, a păsărilor frumoase și a crocodililor urîți. Lumea era neclintită ca o piatră funerară.

Nici cea mai mică neliniște, nici cel mai vag punct de sprijin — în aceasta consta modul meu original de viață. Pentru ce trăiesc? La gîndul acesta oamenii se alarmează și vor chiar să-și pună capăt zilelor. Pe mine nu mă deranja însă. Perechea de picioare strîmbe — rațiunea mea de a fi, țelul și idealul vieții, viața

însăşi. Eram mai mult decît mulţumit numai pentru faptul că exist. Întîi de toate, oare nu tocmai neliniştea legată de existenţă izvorăşte dintr-un soi de insatisfacţie exagerată la gîndul că omul nu-şi trăieşte din plin viaţa ?

Remarcasem o văduvă bătrînă care locuia singură la noi în sat. Unii ziceau că are şaizeci de ani, alţii chiar mai mult. Am fost trimis în locul tatălui meu să ţin slujba la parastasul tatălui ei. N-a venit nici o rudă de-a ei la slujbă, aşa că am fost doar noi doi. După ce-am terminat cu sutrele, m-a servit cu ceai în altă cameră. Pentru că era o zi foarte călduroasă de vară, am rugat-o să mă lase să mă spăl. M-am dezbrăcat şi bătrîna a turnat apă rece pe mine. Am văzut-o că se uită compătimitor la picioarele mele şi imediat mi-a încolţit un plan în minte.

M-am spălat şi m-am întors în camera în care stătusem înainte. În timp ce mă ştergeam, i-am spus foarte serios că înainte de a mă naşte, i-a apărut mamei în vis Buddha şi a anunţat-o că femeia care i se va închina acestui copil cînd se va face mare, va renaşte în paradis. În timp ce vorbeam, bătrîna credincioasă mă privi fix în ochi, pipăind mătăniile cu degetele. Stăteam întins pe spate, gol-goluţ, ca un cadavru ; cu cartea sfîntă strînsă la piept, mă prefăceam că recit sutra. Am închis ochii.

Cred că poţi să-ţi imaginezi cît m-am abţinut să nu rîd ! Nu visam deloc cu ochii deschişi. Îmi dădeam seama de seriozitatea cu

care bătrîna se închina picioarelor mele şi-şi citea sutra. Nu mă preocupau decît picioarele mele şi mă înăbuşeam de rîs din cauza situaţiei ridicole. Picioare strîmbe, picioare strîmbe — era singurul lucru la care mă mai puteam gîndi, era tot ce mai vedeam în mintea mea. Forma monstruoasă a picioarelor mele. Urîţenia extremă. Ce caraghioslîc ! Şi ca lucrurile să fie şi mai amuzante, cîteva şuviţe de păr ale bătrînei îmi atingeau tălpile pe cînd mi se tot închina şi mă gîdilau.

Se pare că mă înşelasem în privinţa mea chiar din clipa în care i-am atins picioarele frumoasei fete, deoarece am trăit cu impresia că n-am să simt niciodată nimic. Dar chiar în timpul comediei de care-ţi vorbesc mi-am dat seama că sînt excitat. Şi nu era doar o iluzie ! Da, şi tocmai în cele mai nepotrivite condiţii !

M-am ridicat brusc şi am împins-o pe bătrînă. Nici măcar n-am avut timp să mă gîndesc că-i ciudat că nu o surprinde gestul meu. Bătrîna văduvă zăcea acolo unde o împinsesem eu, cu ochii închişi, recitîndu-şi sutra. Curios, dar îmi amintesc foarte bine că sutra era un capitol din Marea Compasiune Darani : *Iki iki. Shino shinõ. Orasan. Furashirī. Haza hazã furashayã.* Bineînţeles că ştii cum este comentat capitolul acesta : „Te implorăm, te implorăm să ne dai esenţa nepîngărită a purităţii ireproşabile din care cele Trei Păcate (lăcomia, furia şi prostia) au dispărut cu totul“.

În fața ochilor mei, chipul femeii de șaizeci de ani — un chip ars de soare, nefardat — părea că mă primește cu brațele deschise. Excitația mea n-a slăbit în intensitate. În aceasta consta absurditatea maximă a întregii farse, dar eu mă lăsasem furat de ea fără să vreau. Sau mai bine zis nu eram inconștient de ea, eu vedeam totul. Nemaipomenită calitate să poți pătrunde totul pînă în cel mai mic amănunt ! Și să vezi totul pe un asemenea întuneric !

Fața ridată a bătrînei n-avea nimic frumos și nimic sfînt. Cu toate acestea, urîțenia și vîrsta ei înaintată păreau să constituie o confirmare a condiției mele de viață lipsită de iluzii. Cine putea să spună că dacă ar fi să privești o femeie fără să visezi cîtuși de puțin, oricît ar fi ea de frumoasă, chipul ei nu se transforma într-unul asemănător cu al bătrînei ? Picioarele mele strîmbe și chipul acesta. Da, asta era. Privind realitatea în față îmi întrețineam starea de excitație fizică. Acum, pentru prima oară, am fost în stare să cred în dorința trupească și o consideram cu un oarecare sentiment de prietenie. Mi-am dat seama că rezolvarea nu consta în a încerca să micșorez distanța dintre mine și obiect, ci în păstrarea acestei distanțe, astfel încît obiectul să rămînă obiect.

E plăcut să-ți privești obiectul. În clipa aceea am descoperit logica erotismului meu din punctul de vedere al handicapatului : chiar dacă este în impas, el nu se simte jenat. Am des-

coperit ceea ce se cheamă în mod normal a fi îndrăgostit nebunește. Dorința trupească era ca vîntul sau ca o haină magică ce-și ascunde purtătorul. Și îmbinarea născută dintr-o astfel de dorință nu putea fi decît un vis. În timp ce priveam, trebuia să mă las și privit. Din cînd în cînd eliminam din lumea mea și picioarele mele strîmbe și femeile. Le țineam, atît pe unele cît și pe celelalte, la o oarecare distanță de mine. Realitatea se dezvăluia în goliciunea ei ; dorința era pură iluzie. Și în timp ce priveam, mă simțeam rostogolindu-mă în hăul iluziei și în același timp aruncat la suprafața realității pe care o priveam. Picioarele mele strîmbe și femeile mele nu se vor atinge niciodată, nu se vor suprapune ; dar vor fi amîndouă azvîrlite în afara lumii. Dorința din mine sporea. Pentru că picioarele mele strîmbe și acele picioare frumoase nu se vor atinge niciodată, în veci.

Ți-e greu să mă urmărești ? E nevoie să-ți dau vreo explicație ? Dar sînt sigur că înțelegi și tu că nu mi-a fost greu să cred după aceea că *dragostea este imposibilă.* Am scăpat de jenă. Am scăpat de dragoste. Lumea s-a oprit, dar în același timp continua să meargă înainte. E nevoie să mai precizez *lumea noastră?* Astfel că pot să definesc în cîteva cuvinte marea luzie în ce privește *dragostea* din lumea aceasta. Este efortul de a lega realitatea de aparență. Mi-am dat seama imediat că această convingere a mea -- convingerea că nu voi fi niciodată iubit — stătea ea însăși la baza

existenței omenești. Deci știi cum mi-am pierdut eu fecioria.

Kashiwagi termină de vorbit. L-am ascultat foarte atent. Am oftat în cele din urmă. Vorbele lui m-au impresionat profund și n-am mai putut scăpa de senzația dureroasă că m-a afectat un mod de a privi lucrurile la care eu nu mă gîndisem pînă atunci. Imediat după ce Kashiwagi termină de vorbit, soarele de primăvară se trezi în jurul meu și trifoiul strălucea puternic. Se auzi din nou și gălăgia de pe terenul de baschet din spatele clădirii. Dar deși era tot prînz și aceeași zi de primăvară, înțelesul tuturor acestor lucruri părea să se fi schimbat complet.

Nu aveam astîmpăr. Vroiam să zic și eu ceva, să intervin în vreun fel. Am bîlbîit însă ceva penibil :

— Trebuie să te fi simțit tare singur de atunci încoace.

Kashiwagi iar s-a prefăcut că nu înțelege ce spun și mă rugă să repet. În răspunsul pe care mi l-a dat însă, se dovedi oarecum mai prietenos.

— Singur, zici ? De ce să fiu singur ? O să vezi cum am evoluat după ce ajungi să mă cunoști.

Sună clopoțelul pentru începerea orelor de după-amiază. Eram pe punctul de a mă ridica, dar Kashiwagi, care stătea încă pe iarbă, mă trase brutal de mînecă. Purtam aceeași uniformă pe care o purtasem și la colegiu, peticită și jerpelită. Îi schimbasem doar nasturii.

Pe lîngă toate acestea, mai era și prea strîmtă și mă făcea și mai slab decît eram în realitate.

— Ora următoare e studiul ideogramelor, nu ? E îngrozitor de plictisitoare. Hai mai bine la plimbare !

Se ridică, ceea ce însemnă un efort extraordinar : se părea că se dezmembrează tot și apoi se asamblează iar. Asta îmi aminti de o cămilă pe care am văzut-o, odată, într-un film, ridicîndu-se.

N-am lipsit de la nici un curs pînă atunci, dar nu vroiam să ratez ocazia de a mai auzi cîte ceva despre Kashiwagi. Am pornit-o spre poarta principală.

Abia după ce am trecut de poartă mi-am dat seama bine de mersul lui caraghios și m-am simțit pur și simplu jenat. Ciudat că puteam să-mi îngădui astfel de sentimente și că-mi era rușine să merg alături de Kashiwagi.

Kashiwagi fu cel care mă lămuri de ce mi-e rușine. Tot el mă îmboldi să-mi trăiesc viața. Cuvintele lui înlăturară toată stînjeneala și păcătoșenia din inima mea și le transformară în ceva proaspăt. Poate tocmai din cauza asta, pe cînd treceam de poarta principală pe cărarea pietruită, muntele Hiei, pe care îl vedeam în zare neclar din pricina soarelui strălucitor, îmi apărea în fața ochilor ca și cînd îl vedeam pentru prima dată. Și mi se părea că-și făcea din nou apariția acolo, în fața mea cu o semnificație nouă, în același mod în care o mulțime de lucruri din preajma mea, care zăcuseră amorțite pînă atunci, păreau să se fi

trezit, să fi căpătat un sens nou. Vîrful muntelui era ascuţit, dar colinele de la poale se întindeau la nesfîrşit, exact ca o temă muzicală ce persistă în aer. Priveam muntele Hiei ce se înălţa dincolo de acoperişurile joase; doar faldurile laterale ieşeau limpede în evidenţă şi păreau foarte aproape ; umbrele primăvăratice ale restului de munte erau îngropate într-un albastru întunecat.

Nu prea era lume pe stradă şi treceau foarte puţine maşini. Din cînd în cînd se auzea tramvaiul huruind pe şine între gara Kyoto şi depoul Karasuma. Pe partea cealaltă a străzii, chiar în faţa porţii pe care ieşisem, se înălţau stîlpii porţii universităţii, iar la stînga se insinuau nişte *gingko* [1] cu frunze proaspete.

— Hai să dăm o raită terenului ! spuse Kashiwagi.

Am traversat şinele de tramvai. Kashiwagi se împletici greoi pînă trecu strada, aproape goală, întregul lui trup zdruncinîndu-se de mişcările bruşte pe care le făcea. Terenurile universităţii erau întinse. Un grup de studenţi, care nu aveau cursuri sau care se hotărîseră să chiulească, băteau mingea. Războiul abia se terminase de cîţiva ani, dar tinerii se şi gîndeau cum să-şi cheltuiască energia. Mă gîndeam la mîncarea proastă de la templu. Ne aşezarăm pe un leagăn aproape putred şi priveam în gol spre colegii noştri, care alergau spre noi antrenîndu-se pentru maraton şi apoi

---

[1] Arbori orientali cu frunze în formă de evantai (jap.) (n. tr.).

spre terenul de joc elipsoidal. Chiulitul de la ore îţi dădea aceeaşi senzaţie pe care ţi-o lasă o cămaşă nouă pe piele ; lumina soarelui ce ardea şi briza uşoară mi-au accentuat-o. Un grup de alergători se îndreptară spre noi, respirînd greu ; pe măsură ce oboseau, slăbeau pasul ; apoi dispăreau iar, ridicînd în urma lor un nor de praf.

— Proştii ! spuse Kashiwagi. Nişte proşti, asta sînt ! Cuvintele lui nu sunau a invidie. Ce naiba se dau atîta în spectacol ? Au probabil impresia că o fac pentru sănătate. Dar la ce serveşte atîta paradă ? Peste tot se organizează întreceri sportive, nu ? Zău că e un semn de decădere. Ar trebui să se prezinte publicului ceva ce nu s-a mai prezentat. Ar trebui să se prezinte execuţii ! De ce nu se organizează execuţii publice ?

Kashiwagi tăcu o clipă, apoi continuă, visător :

— Cum îţi imaginezi că au reuşit să menţină liniştea şi ordinea în timpul războiului dacă nu prin manifestări publice de moarte violentă ? Cred că motivul pentru care au pus capăt execuţiilor este că se temeau ca lumea să nu devină cumva însetată de sînge. Curată prostie ! Cei care adunau cadavrele în urma raidurilor aeriene erau blînzi şi binevoitori. Cînd vezi oameni chinuindu-se, cînd îi vezi acoperiţi de sînge şi le auzi gemetele devii mai bun, mai blajin, mai paşnic. Nu în astfel de momente devenim cruzi şi doritori de vărsări

de sînge. Nu, ci într-o după-amiază frumoasă de primăvară, ca aceasta. Într-un moment ca acesta — nu crezi ? — cînd privești absent, soarele cum se strecoară printre frunzele copacilor de pe pajiștea proaspăt tunsă. Orice coșmar de pe lumea aceasta, orice coșmar din istorie a luat ființă astfel. În lumina clară a zilei, tocmai ideea indivizilor plini de sînge, ce se sting în suferință cumplită, dă un contur limpede coșmarului și ajută la materializarea visului. Coșmarul nu mai este propria noastră agonie, ci suferința fizică cumplită a altora. Dar nu sîntem obligați să simțim durerea altora. Ah, ce alinare !

Dogmatismul sîngeros al lui Kashiwagi își avea farmecul lui, dar ce mă interesa pe mine acum era să aud ce i s-a mai întîmplat după povestea cu bătrîna, pentru că, după cum v-am mai mărturisit, mă bizuiam pe el, îl vroiam de model. Am reușit să-l întrerup și să fac aluzie la ce mă interesa.

— Vrei să spui femeile ? Hm !... Am ajuns să pot intui perfect dacă unei femei îi place un bărbat cu picioarele strîmbe. Sînt și din astea, să știi ! S-ar putea să fie și femei care-și ascund toată viața simpatia pentru bărbați cu picioare strîmbe, care-și duc secretul cu ele în mormînt. Ar fi singura lipsă de gust a unei astfel de femei, poate singurul ei vis... Hai să vedem ! Cum distingi tu o femeie căreia îi plac bărbații cu picioare strîmbe ? De obicei,

e o frumusețe de mîna întîi. Are nas rece, ascuțit, dar o oarecare degajare în expresia gurii...

În clipa aceea se îndrepta spre noi o fată.

CAPITOLUL V

NU CHIAR PE TEREN. Dincolo de terenul de sport, un drum ducea pe lîngă niște locuințe. Drumul era cu aproape un metru mai jos de nivelul terenului. Pe acolo trecea ea.

Fata ieși dintr-o casă elegantă, în stil spaniol, care îți lăsa o impresie de fragilitate, cu cele două coșuri, ferestrele cu zăbrele înclinate și acoperișul de sticlă ce acoperea sera aceea mare ; efectul general se pierdea însă din cauza gardului înalt de sîrmă care mărginea terenul universității de cealaltă parte a drumului și care fusese înălțat, fără îndoială, la insistențele proprietarului casei.

Kashiwagi și cu mine stăteam pe leagănul de dincolo de gard. Am privit chipul fetei și am rămas mut de uimire. Trăsături splendide, exact ca cele pomenite de Kashiwagi cînd vorbise despre tipul de femeie căreia îi plac „bărbații cu picioarele strîmbe". Mai tîrziu, cînd m-am gîndit la uimirea pe care am încercat-o în acele momente, m-am simțit ridicol și m-am întrebat dacă nu cumva Kashiwagi cunoștea chipul acela de multă vreme și dacă nu cumva visa la el.

Stăteam acolo și o așteptam pe fată. Sub razele calde ale soarelui de primăvară piscul vinețiu al muntelui Hiei se înălța în zare, pe cînd aici, aproape, fata se îndrepta spre noi. Încă nu-mi revenisem din emoția provocată de observațiile lui Kashiwagi — observația că picioarele lui strîmbe și femeile lui sînt presărate în lumea reală ca două stele pe cer, fără să se atingă vreodată și ciudatele sale cuvinte în legătură cu putința de a-și satisface dorințele, rămînînd în același timp mereu îngropat într-o lume iluzorie. Chiar în clipa aceea un nor acoperi soarele : o umbră subțire ne învălui pe Kashiwagi și pe mine și ni se păru că lumea noastră își etală brusc acea latură fantomatică. Totul era șters și vag, însăși existența mea mi se părea confuză. Aveai senzația că doar vîrful purpuriu al muntelui Hiei și fata aceea mlădioasă ce se îndrepta spre noi mai străluceau în această lume reală și aveau o existență autentică.

Era limpede că fata venea spre noi. Dar pe măsură ce clipele treceau, timpul sporea agonia și cu cît se apropia, cu atît se lămurea totul, parcă era alt chip — chipul cuiva care n-avea nici o legătură cu ea.

Kashiwagi se ridică și-mi șopti apăsat :

— Hai să mergem ! Fă cum îți spun !

M-am văzut nevoit să pornesc. Am luat-o amîndoi pe lîngă zidul de piatră ce era mai sus de nivelul drumului, paralel cu fata.

— Sari jos ! spuse Kashiwagi înghiontindu-mă cu degetele lui ascuțite în spate. Am

sărit jos, pe drum. Distanța n-a fost mare, așa că nu mi-a fost deloc greu să sar. Dar n-apucai eu să sar că l-am și auzit pe Kashiwagi prăbușindu-se lîngă mine, cu un zgomot teribil. Încercînd să sară pe picioarele lui strîmbe, căzu. Privindu-l, i-am văzut spatele negru al uniformei vălurindu-se pe jos. Cum zăcea acolo pe burtă, nu arăta deloc a ființă omenească ; o clipă mi se păru că-i o pată uriașă, nedefinită, ca o băltoacă tulbure după ploaie.

Kashiwagi căzu exact în fața fetei. Ea rămase înlemnită, pe loc. Cînd m-am aplecat să-l ajut să se ridice, am privit în sus, la fată ; i-am văzut nasul rece, arcuit, gura inexpresivă, privirea încruntată — văzînd toate acestea mi-a trecut prin fața ochilor chipul pe care-l văzusem la lumina lunii, chipul lui Uiko.

Iluzia îmi dispăru imediat și vedeam acum o fată pînă în douăzeci de ani care mă privea disprețuitor. Zău că era cît pe-aci să treacă mai departe, dar Kashiwagi care intuia mai bine lucrurile decît mine, începu să strige. Țipătul lui răsună ca un ecou în strada pustie.

— Ființă nemiloasă ! Ai de gînd să mă lași aici în halul acesta ? Din cauza ta am ajuns în starea asta !

Fata se întoarse. Tremura, și cu degetele ei subțiri, uscățive, părea că vrea să-și frece obrajii lipsiți de culoare. Se întoarse imediat spre mine și mă întrebă :

— Ce să fac ?

Kashiwagi ridică ochii și o străfulgeră cu privirea. Apoi spuse, apăsînd fiecare cuvînt.

— Doar n-o să ne spui că n-ai nici un medicament în casă ?

Fata stătu tăcută și nemișcată o clipă. Apoi se întoarse și o luă în direcția din care venise. L-am ajutat pe Kashiwagi să se ridice. Pînă cînd am reușit să-l pun pe picioare mi s-a părut foarte greu. Gîfîia. Cînd am pornit, i-am oferit umărul să se sprijine de el dar păși, sprinten, înainte.

Am luat-o la fugă spre stația din fața depoului Karasuma și am urcat în tramvai. Am respirat ușurat în clipa în care tramvaiul porni spre Templul de aur. Palmele îmi asudaseră.

După ce l-am ajutat pe Kashiwagi să intre pe poarta casei în stil spaniol, m-am simțit pur și simplu înspăimîntat. L-am lăsat acolo, cu fata lîngă el și, fără măcar să întorc capul, am luat-o la goană. N-am mai avut timp să mă opresc la universitate. Alergam pe străzile pustii, trecînd pe lîngă farmacii, cofetării, magazine cu articole electrice. Îmi amintesc că am zărit cu coada ochiului ceva roșu, în aer. Trecusem probabil prin fața bisericii Kotoku din Tenrikyo și zărisem felinarele pe care erau desenate frunze de prun ; acestea contrastau puternic cu zidul negru. Nici nu-mi dădeam seama încotro fug. Cînd tramvaiul s-a apropiat încet-încet de Murasakino, mi-am dat seama că inima mea tulburată mă ducea înapoi spre Templul de aur.

Eram în plin sezon turistic și, deși era într-o zi lucrătoare, Templul de aur se umpluse de vizitatori. Bătrînul ghid mă privi bănuitor pe cînd îmi croiam drum printre oameni, îndreptîndu-mă spre templu.

Și iată-mă acolo, în fața Templului de aur, care, în această după-amiază de primăvară, era învăluit de nori de praf și asaltat de o grămadă de oameni. Vocea ghidului răsuna puternic, dar templul se prefăcea în continuare că-și ascunde parte din frumusețe. Doar umbra lacului strălucea. Dacă priveai într-o anume direcție, norii de praf păreau firicele de praf aurii ce împresurau pe Bodhisattvas din pictura ce reprezenta coborîrea îngerilor, în care Amida Buddha descinde pe pămînt însoțit de toți Bodhisattvas ; și Templul de aur, estompat de norii de praf, lăsa impresia unui desen vechi, decolorat. Nu mi se părea ciudat ca zgomotul și harababura din jur să pătrundă în pilonii subțiri ai templului, să fie absorbite de cerul albicios spre care se înălța Kukyocho și pasărea phoenix din vîrf, subțiindu-se tot mai mult. Templul acesta, numai prin faptul că stătea acolo unde stătea, constituia o forță de control, de reglare. Cu cît sporea zgomotul înconjurător, cu atît Templul de aur — această construcție asimetrică, minunată, cu Sosei de o parte și deasupra Kukyocho, care se îngusta mult către vîrf — acționa ca un filtru care transformă apa noroiasă în apă limpede, curată. Templul nu respingea trăncăneala vizitatorilor, ci filtra sunetele astfel încît ele să

poată pătrunde în pilonii permeabili și să devină parte integrantă a tăcerii și a purității. Astfel el desăvîrșea pe pămînt exact ceea ce umbrele lacului nemișcat realizau pe apă.

Inima mi se liniști și teama îmi dispăru în cele din urmă. Pentru mine aceasta înseamnă frumusețe cu adevărat și o astfel de frumusețe mă poate izola de viață și mă poate proteja.

— Dacă viața-mi e să fie ca a lui Kashiwagi, apără-mă ! Nu cred că eu aș putea-o suporta așa.

Am simțit nevoia să mă rog, acolo, în fața templului.

Ceea ce-mi sugerase Kashiwagi prin vorbe și-mi demonstră și practic însemna de fapt că a trăi și a distruge înseamnă unul și același lucru. O astfel de viață nu avea nimic natural în ea și nimic din frumusețea Templului de aur ; era, de fapt, ceva mai mult decît o frămîntare. O astfel de existență mă atrăgea într-adevăr și pe mine și mă puteam recunoaște în ea ; dar era, oricum, îngrozitor să te gîndești că trebuie mai întîi să-ți însîngerezi mîinile cu frînturi spinoase de viață. Kashiwagi disprețuia instinctul și intelectul în aceeași măsură. Existența lui părea o minge cu o formă ciudată care se tot rostogolea încercînd să se ciocnească de zidul realității. Nu implica nici măcar o singură faptă. Viața pe care mi-o sugerase el era, pe scurt, o farsă periculoasă cu ajutorul căreia încercai să nimicești realitatea care te-a decepționat cîndva

și cu care să golești lumea de tot ce-ți poate fi necunoscut.

Am realizat toate acestea văzînd afișul din camera lui Kashiwagi. Era o litografie scoasă de o agenție de turism și care reprezenta Alpii japonezi. Pe culmile albe ale munților care se înălțau spre cerul albastru fuseseră tipărite cuvintele : „Vă invităm într-o lume necunoscută !“ Kashiwagi ștersese mesajul cu pensula, cu cerneală roșie și mîzgălise alături niște litere care păreau că dansează și care îți aduceau în minte mersul lui săltat : „Nu pot să sufăr necunoscutul“.

Eram îngrijorat a doua zi cînd am ajuns la universitate. Privind retrospectiv, mi-am dat seama că n-a fost frumos și prietenește din partea mea să fug și să-l las singur pe Kashiwagi și deși nu mă simțeam foarte vinovat, eram totuși neliniștit la gîndul că s-ar putea ca prietenul meu să nu vină la cursuri în dimineața aceea. Exact cînd cursul era pe punctul de a începe apăru și Kashiwagi, semeț, cu mersul lui săltat.

În pauză l-am luat imediat de braț. Nu obișnuiam să fac astfel de gesturi. Kashiwagi zîmbi în colțul buzelor și ieșirăm amîndoi pe coridor.

— Nu te-ai lovit prea rău, nu ? zisei eu.

— Lovit ? spuse Kashiwagi, zîmbind compătimitor. Cînd să mă fi lovit ? Eh ? De ce naiba ți-a intrat în cap că m-am lovit ?

Am rămas trăsnit de vorbele lui. Pregătindu-mă pe îndelete, Kashiwagi îmi dezvălui secretul lui :

— Am jucat teatru. M-am antrenat pentru căzătura asta de zeci de ori, de-am ajuns să fac lumea să creadă că am căzut atît de rău, încît mi-am rupt și oasele. Trebuie să-ți mărturisesc că nu mă așteptam ca fata să-și continue, nepăsătoare drumul. Dar trebuia să vezi ce s-a întîmplat. Fata e deja pe cale să se îndrăgostească de mine. Sau, să fiu mai exact, să se îndrăgostească de picioarele mele strîmbe. Înțelegi, chiar ea mi-a uns picioarele cu iod. Și-a ridicat pantalonul și mi-a arătat tibia toată galbenă. I-am priceput, în sfîrșit, șiretlicul. Era normal să simuleze căzătura pentru a atrage atenția fetei, dar oare nu încerca el să-și ascundă tocmai picioarele lui strîmbe prin lovitura simulată ? Îndoiala aceasta era însă departe de a mă face să-l disprețuiesc ; dimpotrivă, țineam parcă mai mult la el. În plus, aveam senzația — ca orice adolescent — că cu cît filozofia lui era mai plină de șiretlicuri, cu atît mai mult își dovedea sinceritatea în fața vieții.

Tsurukawa n-a fost de acord cu prietenia dintre mine și Kashiwagi. M-a sfătuit prietenește să nu mă leg de el, dar sfaturile lui n-au făcut decît să mă enerveze. Am mers pînă acolo, încît am răspuns destul de obraznic obiecțiilor lui, spunîndu-i că n-are decît să-și găsească el prieteni buni, pentru mine Kashiwagi era tovarășul potrivit. Cu cît regret îmi aminteam mai tîrziu de expresia negrăitor de tristă din privirile lui Tsurukawa în momentul acela !

În luna mai, Kashiwagi plănui o excursie la Arashiyama, aproape de Kyoto. Ca să evităm aglomerația de la sfîrșit de săptămînă a zis că ar fi mai bine să chiulim o zi în cursul săptămînii. În stil cu totul și cu totul caracteristic, m-a anunțat că nu mai merge dacă e vreme bună, ci numai dacă e o zi înnorată. O lua și pe fata de la casa spaniolă și aranjase să aducă de unde stătea el cu chirie una și pentru mine.

Urma să ne întîlnim la stația Kitano de pe linia Keifuku. Din fericire era o zi neobișnuită pentru acea perioadă a anului — înnorată și apăsătoare cum și-a dorit-o Kashiwagi.

Exact în perioada aceasta s-a întîmplat ca Tsurukawa să aibă niște probleme familiale, așa că s-a învoit pentru o săptămînă și a plecat la Tokyo. Mie mi-a convenit de minune. Deși Tsurukawa nu era omul care să mă pîrască la templu, eram mulțumit că oricum nu ar avea prilejul s-o facă.

Ei bine, amintirile legate de excursia aceea nu sînt dintre cele mai plăcute. Toți patru, cei care am pornit spre Arashiyama, eram tineri și se părea că întreaga zi e dominată de melancolia, iritarea, neliniștea, nihilismul caracteristic tinerilor. Kashiwagi prevăzuse probabil totul și special alesese o zi apăsătoare. Bătea un vînt dinspre sud-vest ; cînd te așteptai să se pornească să sufle cu furie, se potolea brusc,

urmînd apoi rafale puternice. Cerul era acoperit, dar mai pătrundea, cînd și cînd, cîte o rază de soare. Parte din nori erau albicioși ca pieptul unei femei, pe care-l distingi cu greu de sub rîndurile de haine ; mai încolo însă, albul devenea nedeslușit și, deși puteai spune unde-i soarele, acesta se amesteca totuși cu culoarea uniformă, posomorîtă a cerului.

Kashiwagi nu mă mințise. Ajunsese la țanc la intrarea-n stație, flancat de două fete. Una era, într-adevăr, fata pe care o mai văzusem. O fată frumoasă, cu un nas rece, arcuit și o gură inexpresivă ; pe umăr îi atîrna o butelcuță de import după cîte se părea, cu apă în ea. Cealaltă fată, dolofana de la Kashiwagi din casă, îi era inferioară acesteia și la înfățișare și la îmbrăcăminte. Doar bărbia și buzele, pe care aveai impresia că și le încheiase cu nasturi, aveau ceva atrăgător, feminin.

Dispoziția de scurtă vacanță în loc să fie foarte plăcută, se strică încă din tren. Nu auzeam ce vorbește Kashiwagi cu tînăra lui domnișoară, dar oricum s-au certat tot timpul. Ea își mușcă din cînd în cînd buzele ca să se stăpînească să nu izbucnească în plîns. Cealaltă părea total indiferentă la tot ce se petrecea în jur ; fredona încet o melodie populară. Se întoarse apoi brusc spre mine și-mi spuse următoarea poveste :

— Lîngă noi locuiește o femeie foarte frumoasă care predă *ikebana*. Zilele trecute mi-a spus o poveste tare tristă. A avut un prieten în timpul războiului. Era ofițer și a sosit în

cele din urmă clipa în care el a trebuit să plece pe front. Abia au reușit să-și ia un rămas-bun scurt la templul Nanzen. Părinții lor n-au fost de acord cu legătura lor, dar lucrul acesta n-a constituit o piedică pentru ei. Fata a rămas însărcinată. A născut un copil mort, biata de ea ! Ofițerul a fost foarte supărat. Cînd a văzut-o cu o zi înainte de plecare, i-a spus că dacă n-au copilul, măcar să-i dea lui să bea lapte de la pieptul ei. N-au mai avut timp să meargă nicăieri așa că și-a stors lapte într-o ceașcă și i l-a dat să-l bea. Cam la o lună după aceea ofițerul a murit în război. De atunci trăiește absolut singură și n-a mai avut nici un prieten. Zău că e tare drăguță și e încă tînără.

Nu-mi venea să-mi cred urechilor. Mi-am amintit de scena aceea incredibilă la care am fost martor împreună cu Tsurukawa, spre sfîrșitul războiului, de pe poarta templului Nanzen. Mă hotărîsem să nu-i dezvălui fetei amintirile pentru că simțeam că dacă-i spun, emoția pe care am încercat-o ascultîndu-i povestea, va trăda starea ciudată care mă cuprinse în ziua aceea, la templu. Dar nespunîndu-i, se părea că povestea ei, departe de a rezolva misterul, îl adîncea și mai mult.

Trenul trecea prin apropierea crîngului de bambuși de lîngă lacul Narutaki. În luna mai frunzele bambușilor îngălbeneau. Vîntul fremăta printre crengi, împrăștiind frunzele uscate ; partea inferioară a bambușilor părea neafectată însă de vînt ; păreau cufundați în tăcere, cu încheieturile încolăcite la întîmplare.

După ce trecu trenul, bambuşii din jur păreau să dea un mare spectacol : se plecară și tremurară. Un bambus mai tînăr, strălucitor, se remarcă printre ceilalți. Plecăciunea lui, plină de durere parcă, îmi lăsă impresia unei mișcări fermecătoare ; l-am surprins cu privirea, apoi se îndepărtă și dispăru în zare.

Cînd am ajuns la Arashiyama, am luat-o spre podul Togetsu și am ajuns la mormîntul doamnei Kogo, pe care nu-l văzuse nici unul dintre noi vreodată. Cu multe sute de ani în urmă, această doamnă se ascunsese în Sagano de teamă să nu atragă asupră-i mînia lui Taira no Kiyomori. Minamoto no Nakakuni pornise în căutarea ei din ordinul împăratului și-i descoperise ascunzătoarea după sunetul harpei la care cînta, într-o noapte de toamnă cu lună. Ea cînta melodia *Gînduri iubitoare pentru soț*. În piesa *Kogo* din teatrul *No* scria : „Cînd apăru în noapte, tînjind după lumina lunii, ajunse la Horin și aici auzi el harpa. Nu-și dădea seama dacă era vuietul furtunii deasupra culmilor munților sau foșnetul vîntului printre pini. Cînd întrebă cum se cheamă melodia pe care o cînta doamna, i se răspunse că e *Gînduri iubitoare pentru soț*. Se bucură grozav ; asta înseama că cea care cînta se gîndea cu drag la soțul ei.“ Doamna Kogo își petrecu restul vieții la Sagano rugîndu-se pentru mîntuirea împăratului Takakura.

Mormîntul, situat la capătul unei cărări înguste, era de fapt un stîlp mic din piatră între un arțar uriaș și un prun bătrîn, ofilit. Kashiwagi și cu mine rostirăm o sutră în memoria cucernicei doamne. Mi se părea pur și simplu bătaie de joc felul în care rostea Kashiwagi cuvintele sfinte. M-am molipsit de la el și am început să cînt și eu, cu îndrăzneală, ca studenții care fredonează melodiile nazal. Această profanare mă destinse și m-am mai înviorat.

— Mormîntul acesta pare tare sărăcăcios, nu? spuse Kashiwagi. Puterea politicii și a bogăției trebuie să aibă ca rezultat morminte splendide. Morminte cu adevărat impresionante, zău așa. Ființele acestea nu prea au avut imaginație cît au trăit, lucru care se reflectă și în mormintele lor. Dar aristocrații trăiesc numai din imaginația lor și a altora, așa că ei lasă morminte ca acesta să-ți stîrnească imaginația. Ce ticăloșie ! Astfel de oameni, și după ce mor se străduiesc să cerșească lumii imaginație.

— Vrei să spui că noblețea stă în puterea de imaginație ? am intervenit eu vesel. Deseori vorbești de realitate. Care consideri tu că este realitatea aristocrației ?

— Asta ! spuse Kashiwagi, lovind piatra funerară acoperită de mușchi. E piatră sau os — reziduu anorganic lăsat de oameni după moarte.

— Ești budist convins, nu ?

— Ce legătură are cu budismul sau cu baliverne de soiul ăsta ? spuse Kashiwagi. Noblețe, cultură, ceea ce lumea consideră estetic — realitatea acestora este searbădă și anorganică. Ceea ce vezi nu e templul Ryuan, ci o grămadă de pietre. Filozofia, arta — doar pie-

tre goale. Singura preocupare sistematică pe care o au oamenii este politica. Ce rușine, nu ? Se poate spune că ființele umane nu sînt decît niște creaturi corupte.

— Dar viața sexuală ? În ce categorie intră ?

— Ei bine, aceasta este undeva pe la jumătatea drumului. E o chestiune de învîrtire în cerc vicios de la ființe omenești la piatră și înapoi la ființe, un fel de baba-oarba.

Aveam chef să adaug ceva care să-i întineze frumusețea gîndurilor dar cele două fete se plictisiseră de conversația noastră și o luară înapoi pe cărarea îngustă. Ne-am întors și noi și le-am urmat. Rîul Hozu se vedea de pe cărare. Ne aflam exact lîngă stăvilar, la nord de podul Togetsu. Dealurile Ranzan de peste mal erau încărcate de un verde mohorît, dar chiar în clipa aceea o dîră înspumată traversă rîul și în aer pluti zgomotul provocat de rostogolirea apei.

Am mers de-a lungul rîului pînă am ajuns la parcul Kameyama de la capătul drumului. Erau multe bărci pe rîu dar cînd am intrat în parc, am văzut doar resturi de hîrtii împrăștiate : era limpede că trecuse puțină lume pe acolo.

Ne-am mai întors o dată în poartă să privim rîul Hozu și frunzișul Arashiyamei. De partea cealaltă a rîului se vedea o cascadă mică.

— Strașnic peisaj, nu ? spuse Kashiwagi.

Cînd Kashiwagi făcea astfel de afirmații, simțeam eu că vorbește fără să se gîndească. Totuși am încercat să privesc cu ochii lui Kashiwagi și să recunosc că este strașnic, cum

spusese el. Efortul pe care l-am făcut n-a fost zadarnic. Simțeam și eu fiorul ce străbate peisajul liniștitor, degajat, care se desfășura în fața ochilor mei, învăluit în frunzișul lui proaspăt. Splendoarea putea să apară ziua sau noaptea, în orice clipă, în orice loc, pur și simplu ca răspuns la gîndurile sau dorințele cuiva. Se părea că e suficient s-o solicităm, la dispoziția noastră și ea își făcea imediat apariția.

Cireșii din Arashiyama, despre care se spunea că ar fi fost aduși în secolul al treisprezecelea de pe binecunoscutul munte Yoshino, își pierduseră complet florile și înfrunzeau acum. După ce trecea sezonul florilor de cireș, copacii aceștia nu mai meritau alt nume decît cel de frumuseți moarte.

Majoritatea pomilor din întinsul parc Kemeyama erau pini înalți și înfrunziți doar spre vîrf, care nu-și schimbau culoarea o dată cu anotimpurile. Parcul părea tulburător din cauza nenumăraților copaci golași, ale căror trunchiuri se întretăiau neregulat. De jur împrejurul parcului, se întindea o cărare lată, plină de pante inegale și cînd aveai impresia că o să urci, de-abia atunci coborai. Ici-colo se zăreau trunchiuri de copaci, arbuști și pini micuți. Lîngă stîncile albe ce ieșeau din pămînt, îngropate pe jumătate, înfloreau azalee purpurii. Sub cerul înnourat aveai impresia că acestea adăpostesc vreun gînd rău. Am urcat pe o colină mică și ne-am așezat să ne tragem sufletul sub un umbrar. Pe o pantă, sub ochii noștri, era un leagăn pe care se ba-

lansau doi tineri. Din locul în care ne aflam vedeam întregul parc desfășurîndu-se spre răsărit, iar înspre vest se zărea printre copaci și rîul Hozu. Scîrțiitul continuu al leagănului ajungea pînă la noi aducînd cu scrîșnitul dinților.

Tînăra lui Kashiwagi desfăcu pachețelul pe care-l adusese. Avusese dreptate cînd spusese că nu trebuie să luăm masa în oraș. Pachețelul conținea tartine suficiente pentru patru persoane, precum și biscuiți de import, care se procurau greu și chiar o sticlă de whisky Suntory, care se putea cumpăra pe vremea aceea doar la bursa neagră, deoarece stocul existent era pus deoparte pentru trupele de ocupație. Se părea că orașul Kyoto era centrul bursei negre din zona Osaka-Kyoto-Kobe.

Eu nu prea beam băuturi alcoolice, dar cînd fata ne-a oferit, lui Kashiwagi și mie, păhărelele, mi-am împreunat mîinile respectuos și l-am acceptat pe al meu. Fetele au băut ceai din butelcuță. Încă tot nu-mi era limpede cum a reușit Kashiwagi să se împrietenească atît de bine cu fata. Nu înțelegeam cum de se împrietenise fata aceasta mofturoasă cu un student cu picioarele strîmbe și fără o lețcaie. După ce băuse cîteva păhărele de whisky, Kashiwagi începu să vorbească ; răspundea parcă întrebărilor ce mă frămîntau.

— Îți amintești că ne-am certat mai devreme, în tren, nu ? Știi de ce ? Pentru că familia fetei insistă ca ea să se mărite cu un om care nu-i place cîtuși de puțin. Parc-ar fi debilă mintal și n-ar pricepe situația, gata-gata să le cedeze în orice clipă. Așa că eu o consolez și o amenint că mă dau peste cap să împiedic acest mariaj.

N-ar fi trebuit să spună astfel de lucruri în prezența fetei, dar lui Kashiwagi nu-i păsa, de parcă n-ar fi fost și ea acolo. Fata nu se schimbă la față cîtuși de puțin ; purta la gîtul ei mlădios un șirag de mărgele albastre fine. Trăsăturile îi ieșeau bine în evidență în contrast cu cerul înnourat, estompate însă de părul ei negru, abundent. Avea ochii adînci, și îți lăsau impresia de proaspăt, de simplu. Ca de obicei, gura ei inexpresivă era ușor întredeschisă. Printre buzele subțiri, se zăreau dinții ascuțiți, proaspeți, uscați și albi. Erau ca dinții unui animal mic.

— Ah, mă doare, mă doare ! strigă dintr-o dată Kashiwagi, aplecîndu-se și cuprinzîndu-și picioarele cu mîinile. Am dat fuga speriat și am încercat să fac ceva pentru el dar m-a împins la o parte și s-a strîmbat în bătaie de joc. Mi-am retras mîna.

— Ah, mă doare ! gemu el cît se poate de convingător. Aruncai în clipa aceea o privire tinerei de lîngă el. Se schimbă la față. Ochii își pierduseră liniștea și gura îi tremura puternic. Doar nasul rece, arcuit părea nemișcat de ceea ce se întîmpla și contrasta puternic cu restul ; armonia și echilibrul chipului ei dispărură complet.

— Oh, îmi pare rău ! spuse ea. Îmi pare rău ! Te fac bine ! Te fac eu bine imediat !

Era pentru prima oară cînd o auzeam vorbind astfel, fără pic de jenă, piţigăiat, de parcă era singură cu el. Îşi înălţă gîtul ei lung şi graţios şi privi o clipă în gol. Apoi îngenunche imediat pe o piatră şi-i îmbrăţişă picioarele. Îşi lipi obrazul de picioare şi începu să le sărute.

Am fost îngrozit, cum de fapt mai fusesem o dată. M-am întors spre fata care era cu mine. Ea privea în altă parte şi fredona o melodie.

Avusesem impresia în clipa aceea că soarele străpunsese norii, dar n-a fost decît o iluzie. Cu toate acestea întregul aspect al parcului îşi pierduse armonia. Simţeam trosnituri uşoare deschizîndu-se pe întreaga suprafaţă a tabloului în care ne aflam — acel tablou străveziu ce conţinea pădurea de pini, reflectarea strălucitoare a rîului, colinele din zare, suprafaţa albă a stîncilor, azaleele răspîndite ici-colo.

Bineînţeles că minunea aşteptată se produsese şi Kashiwagi nu mai gemea. Îşi ridică privirea şi-mi aruncă un rînjet batjocoritor.

— Mă simt bine, spuse el. M-ai vindecat. Ciudat, nu ? Cînd începe să mă doară şi tu mă mîngîi, îmi trece imediat, de fiecare dată.

Luă părul fetei în ambele mîini şi-i ridică faţa. Ea-l privi ca un cîine credincios şi-i zîmbi. În clipa aceea lumina palidă, albicioasă făcu acest chip frumos să arate exact ca al bătrînei de şaizeci de ani de care-mi vorbise Kashiwagi.

Miracolul producîndu-se, Kashiwagi era foarte bine dispus. Era atît de bine dispus, încît aveai impresia că nu e-n toate minţile. Rîse zgomotos, o ridică pe fată pe genunchi şi se porni s-o sărute. Rîsul lui se auzi ca un ecou printre ramurile pinilor de la poale.

— Tu de ce n-o iubeşti pe fata aceea ? îmi spuse, văzîndu-mă că stau liniştit. Doar ştii că am adus-o special pentru tine. Sau ţi-e ruşine deoarece crezi că o să rîdă de tine dacă te bîlbîi. Dă-i drumu' ! Bîlbîie-te, bîlbîie-te liniştit ! E foarte posibil să se îndrăgostească de un bîlbîit.

— Eşti bîlbîit ? întrebă fata, de parcă acum realiza lucrul acesta pentru prima oară. Ei bine, astăzi sînt reprezentate toate metehnele !

Cuvintele ei m-au izbit şi simţeam că nu mai pot sta locului. Dar ciudat, ura pe care o simţisem se transformase brusc în dorinţă şi mă cuprinse un soi de ameţeală.

— De ce nu ne despărţim ? spuse Kashiwagi privind în jos la cuplul de tineri ce stăteau în leagăn. Ne ducem partenerele în locuri mai retrase şi ne întîlnim tot aici peste două ore.

L-am lăsat pe Kashiwagi şi pe prietena lui şi, însoţit de fată, am coborît colina şi apoi am urcat iar o pantă lină spre est.

— A ajuns s-o facă pe fată să se creadă o sfîntă. Acesta este şiretlicul de care uzează mereu.

— De unde ştii ? am întrbat-o eu, bîlbîindu-mă îngrozitor.

— Am avut şi eu de-a face cu Kashiwagi.

— S-a terminat totul între voi, nu? Și totuși iei lucrurile atît de ușor.

— Da, așa e. Dar n-ai încotro cu un tip slut ca el.

De data aceasta cuvintele ei, în loc să mă înfurie, mi-au dat curaj și am reușit s-o întreb fără să mă bîlbîi:

— Ai fost și tu îndrăgostită de picioarele lui caraghioase, nu?

— Termină! N-am chef să vorbesc de picioarele alea de broască ale lui. Oricum, are ochi frumoși.

Iar mi-am pierdut încrederea în mine. Orice-ar crede Kashiwagi, fata aceasta iubea la el ceva ce el însuși observase că este frumos; și eu care pretindeam că știu totul despre mine am ajuns la concluzia că nu pot să am nimic bun..

Cînd am ajuns în vîrful pantei, am dat de o întindere mică, liniștită. Se distingeau în zare, printre pini și cedri, Daimonjiyama, Nyoigatake și alți munți. De pe colina unde ne aflam se întindea o pădurice de bambus, în jos, pe povîrnișul ce ducea spre oraș. La marginea păduricii se înălța un cireș singuratic și întîrziat, ale cărui flori nu se scuturaseră încă. Zău că erau flori întîrziate și mă întrebam dacă nu cumva se bîlbîiseră și ele la deschidere.

Aveam o senzație de apăsare pe piept și-mi simțeam stomacul greu. Dar nu pentru că mă îmbătasem. Acum, că se apropia momentul crucial, dorința mea sporea în greutate, se transforma în ceva separat de trup și-mi apăsa umerii. Aveam impresia unui mecanism greu, din fier negru.

După cum am mai spus, apreciam faptul că prietenul meu Kashiwagi mă îmboldise spre viață, nu știu însă dacă din amabilitate sau din răutate. Recunoscusem de mult că eu, care zgîriasem teaca colegului meu încă de elev, n-aveam cum să pășesc în viață lin, senin. Kashiwagi a fost cel care mi-a deschis ochii asupra cărării dosnice și întunecate prin care puteam intra în viață. La prima vedere aceasta mi s-a părut o cale ce mă ducea la pierzanie; și totuși abunda în stratageme neașteptate, transforma lașitatea în curaj, se putea chiar numi un soi de alchimie care transforma imoralitatea în starea ei inițială de energie pură. Era și aceasta viață; o viață care avansa, cucerea, schimba, se pierdea. Nu se prea putea numi viață tipică și totuși era înzestrată cu toate funcțiile vieții. Admițînd că undeva, într-un loc invizibil, sîntem confruntați cu premisa că fiecare formă de viață este lipsită de sens, atunci această viață pe care mi-a arătat-o Kashiwagi trebuia să dobîndească treptat o valoare echivalentă cu cele mai obișnuite tipuri de viață.

Nu s-ar putea spune, gîndeam eu, că însuși Kashiwagi nu suferea de amețeli. Realizasem de mult că în orice aspect al cunoașterii, oricît ar fi el de întunecat, se ascundea însăși beția cunoașterii. Dar ceea ce amețea de fapt lumea era alcoolul.

Fata și cu mine ne-am așezat lîngă niște irișii ofiliți, mîncați de viermi. Nu înțelegeam de

ce vrea să devină partenera mea. Nu înțelegeam — și de aceea folosesc o expresie mai dură — ce impuls o împingea spre această *dorință de contaminare*. În lumea aceasta a noastră trebuie să existe o supunere pasivă, plină de timiditate și blîndețe ; dar fata aceasta mi-a luat pur și simplu mîinile în mîinile ei durdulii, ca niște muște ce se așază pe cineva care doarme. Totuși, sărutul smuls și bărbia catifelată a fetei m-au stîrnit. Probil că la asta visasem eu atîta timp, dar senzația era acum slabă și superficială. Dorința mea nu avansa direct, lua o pistă ocolită. Cerul alb, înnourat, foșnetul păduricii de bambus, eforturile înverșunate ale unei gărgărițe de a urca pe frunza irisului — toate acestea rămîneau ca și pînă acum risipite.

Încercam să scap gîndindu-mă la fata din fața mea ca la obiectul dorinței mele trupești. Trebuie să mă gîndesc că aceasta este viață. Trebuie să mă gîndesc că aceasta este o barieră în calea avansării și cuceririi. Dacă pierdeam și șansa aceasta, viața n-avea să mi se tot ofere la nesfîrșit. Mi-am amintit de nenumărate dăți cînd cuvintele îmi erau blocate de bîlbîială și îmi era imposibil să le scot pe gură. În clipa aceasta simțeam nevoia să deschid gura și să spun ceva chiar dacă mă bîlbîiam. Puteam în felul acesta să stăpînesc viața. Porunca brutală a lui Kashiwagi, ordinul lui brutal : „Bîlbîie-te, bîlbîie-te !“ îmi răsuna în urechi și mă punea la grea încercare. În cele din urmă am început să mîngîi fusta fetei.

Mi-a apărut în fața ochilor Templul de aur — delicat, mohorît, plin de demnitate. O construcție a cărei poleială se coji pe ici-pe colo și care arăta ca scheletul unui fost obiect luxos. Da, Templul de aur a apărut în fața mea — clădirea aceea ciudată pe care cînd o credeai aproape se îndepărta, clădirea aceea care plutea clar într-un punct din spațiul impenetrabil, apropiată celui care o privea și totuși atît de îndepărtată. Tocmai clădirea aceasta veni să se așeze între mine și viața la care țineam. La început a fost ca un tablou în miniatură, dar crescu într-o clipă pînă înghiți toată lumea ce mă înconjura umplînd fiecare nișă și fisură a ei, exact ca în modelul pe care-l văzusem odată și în care Templul de aur era atît de uriaș, încît cuprinse totul. Umplu lumea de muzică extraordinară, și această muzică deveni ea însăși suficientă pentru a absorbi întregul sens al existenței, lumea întreagă. Templul de aur, care mă trata uneori cu atîta indiferență și se înălța în afara mea, mă înghiți acum cu totul și-mi permise să mă plaseze în însăși structura lui.

Fata cu care eram se îndepărtă, ca un firicel de praf. În măsura în care ea nu a fost acceptată de Templul de aur și eforturile mele de a găsi viața au eșuat. Cum puteam eu să-mi întind mîinile spre trăirea clipei cînd eram atît de fermecat de frumusețe ? Poate avea și frumusețea dreptul de a-mi cere să abandonez fosta mea țintă. Pentru că este absolut imposibil să prinzi cu o mînă eternitatea și cu

cealaltă clipa. Presupunînd că sensul acelor acţiuni care vizează viaţa este de a făgădui devotament unei anumite clipe şi efortul de a opri clipa pe loc, atunci poate Templul de aur ştia foarte bine lucrul acesta și, de la o vreme, încetase să fie indiferent faţă de mine. Aveam impresia că templul își atribuise forma unei singure clipe și mă năvălise aici, în parc, ca să-mi dau și eu seama cît era de goală, de lipsită de sens tînjirea mea după viaţă. În viaţă, o clipă care-și însușește forma eternităţii ne ameţeşte ; dar Templul de aur ştia foarte bine că o astfel de clipă este nesemnificativă în comparaţie cu ceea ce se întîmplă cînd eternitatea își asumă forma unei clipe, așa cum făcuse el acum. În astfel de momente eternitatea frumuseţii ne poate anihila viaţa şi otrăvi existenţa. Frumuseţea de moment pe care ne-o oferă viaţa este neputincioasă în faţa acestei otrăvi. Otrava o zdrobeşte şi o distruge pe loc, expunînd însăşi viaţa pericolului suprem.

Imaginea aceasta a Templului de aur mă copleși doar cîteva clipe. Cînd mi-am revenit complet, templul se și ascunsese. Nu era decît o clădire ce stătea nemişcată la nord-est, în Kinugasa, şi pe care mi-era imposibil s-o văd de aici. Trecuse clipa în care mă lăsasem furat de iluzia că am fost acceptat și îmbrăţişat de Templul de aur. Stăteam întins pe vîrful unei coline din parcul Kameyama. În jurul meu, doar fata aceea lungită pe iarbă, florile și fîlfîitul de aripi monoton al insectelor. Văzîndu-mă furat de timiditate, fata se ridică şi mă

privi drept în faţă. Mi-a întors spatele și și-a luat o oglinjoară din geantă. N-a scos nici un cuvînt, dar dispreţul ei m-a străpuns din cap pînă-n picioare, precum scaieţii ce se prind de haine, toamna.

Cerul era înnorat. Începură să cadă picături de ploaie pe iarbă şi pe frunzele irișilor. Ne-am ridicat repede și am luat-o pe cărare, spre umbrar.

Ziua aceasta mă posomorî nu numai pentru faptul că excursia s-a terminat atît de jalnic. În seara aceea, înainte de „deschiderea pernei", stareţul a primit o telegramă de la Tokyo. Am fost și noi încunoștinţaţi imediat de conţinutul ei.

A murit Tsurukawa. În telegramă se spunea pur și simplu că a murit într-un accident, dar am aflat amănunte mai tîrziu. Cu o seară în urmă, Tsurukawa se dusese în vizită la un unchi ce locuia în cartierul Asakusa și băuse cam mult *saké*. Nu era obișnuit cu băutura, așa că l-a ameţit. În drum spre casă, a fost lovit de un camion, care apăru brusc pe o stradă laterală. A murit pe loc, în urma unei fracturi craniene. Familia se pierduse cu firea şi nu s-au gîndit că trebuie să telegrafieze la templu pînă a doua zi după-amiază.

Deși n-am plîns la moartea tatii, am plîns acum. Eram mult mai legat de Tsurukawa prin problemele ce mă frămîntau. L-am cam neglijat de cînd l-am cunoscut pe Kashiwagi, dar acum, că l-am pierdut, mi-am dat seama că

moartea a rupt singurul fir ce mă mai lega de raza de lumină. Plîngeam pentru că pierdusem raza de lumină, strălucirea, vara.

Am vrut să dau fuga la Tokyo să-mi prezint condoleanţele mele familiei Tsurukawa, dar n-aveam bani. Primeam doar cinci sute de yeni pe lună de la stareţ ca bani de buzunar. Mama era şi ea săracă. Tot ce putea să facă era să-mi trimită două-trei sute de yeni de cîteva ori pe an. Dacă ar fi avut mai mult nu vindea templul şi n-ar fi mers la Kasagun să locuiască cu unchiu-meu. Pur şi simplu nu se putea descurca cu cei cinci sute de yeni pe lună, care reprezentau contribuţia enoriaşilor, şi cu micul ajutor bănesc oferit de prefectură.

Cum puteam eu să mă împac cu gîndul că Tsurukawa nu mai există, dacă nu-i vedeam cadavrul şi dacă nu luam parte la funeralii ? Problema aceasta mă chinuia. Stomacul acela acoperit de cămaşa albă, pe care l-am văzut odată strălucind în razele soarelui ce se strecurau printre copaci, se prefăcu în cenuşă. Cine-şi putea imagina trupul şi sufletul acestui băiat făcut să strălucească, zăcînd în mormînt ? Nu dăduse nici cel mai mic semn de a fi fost predestinat unei morţi premature, nu prezenta nici urmă de defect fizic sau suferinţă şi nici cel mai mic indiciu care să-ţi fi putut măcar sugera cuvîntul moarte. Probabil tocmai de aceea a murit atît de subit. Ar fi fost, poate, imposibil să-l salvezi pe Tsurukawa de la moarte tocmai pentru că era format doar din elemente pure de viaţă şi avea fragilitatea unui animal pur-sînge. În cazul acesta, se părea că eram sortit să trăiesc pînă la o vîrstă blestemată.

Structura transparentă a lumii în care a trăit a constituit pentru mine întotdeauna un mister profund, dar o dată cu moartea lui, acest mister a devenit şi mai înspăimîntător. Camionul acela a zdrobit lumea lui transparentă, ca şi cum s-ar fi ciocnit de o pînză de geam, invizibilă tocmai pentru că este transparentă. Faptul că Tsurukawa n-a murit de boală corespundea perfect acestei imagini. Era normal ca el, a cărui viaţă a fost atît de fără pată, să moară accidental. În coliziunea aceea care n-a durat mai mult de o secundă, s-a stabilit un contact subit şi viaţa s-a contopit cu moartea. Un proces chimic rapid. Fără îndoială că acest tînăr fără umbră nu-şi putea uni umbra cu moartea decît pe o astfel de cale violentă.

Lumea în care trăise Tsurukawa era inundată de o mare sensibilitate şi de bune intenţii. Dar pot să afirm cu mîna pe inimă că el n-a trăit într-o astfel de lume dintr-o confuzie sau datorită capacităţii lui de înţelegere deosebite.

Inima lui deschisă, care nu aparţinea acestei lumi, era sprijinită de o putere şi o energie nemaiîntîlnită care au ajuns să-i reglementeze faptele. Îmi transforma sentimentele întunecate în unele luminoase şi strălucitoare cu o precizie ieşită din comun. Uneori aveam impresia că Tsurukawa trăia propriile mele sentimente. Nu se putea explica altfel corespondenţa per-

fectă dintre strălucirea lui și obscuritatea mea. Dar nu, nu despre asta era vorba ! Strălucirea lumii lui era și pură și unilaterală. Însuflețise propriul său sistem amănunțit, cu o precizie care se putea foarte bine asemăna cu cea a nefastului. O luase înainte, în plin galop și camionul dăduse peste el.

Aspectul plăcut și firea optimistă a lui Tsurukawa — sursa impresiei favorabile pe care o făcea asupra altora — m-au determinat, acum că el nu mai exista, să meditez asupra laturii vizibile a ființelor umane. Mă gîndeam cît este de ciudat că ceva ce există pur și simplu poate exercita o forță atît de puternică. Mă gîndeam la cîte trebuie să știi despre trup pentru ca spiritul să-și poată percepe propria existență. Se spune că esența filozofiei Zen este lipsa oricărei particularități și că adevărata viziune constă în a pricepe că inima n-are nici formă, nici însușiri. Și totuși puterea de cunoaștere, în stare să contemple absența însușirilor, trebuie să fie extraordinar de pătrunzătoare, ca să reziste atracției fenomenelor formale. Cum poate cineva, incapabil să perceapă forme sau însușiri cu subtilitate lipsită de egoism, sesiza și înțelege absența oricărei forme și însușiri ? Posibil ca forma limpede a unei persoane ca Tsurukawa, ce răspîndea lumină în jur prin însuși faptul că exista, persoană la care ajungeai cu amîndouă mîinile și amîndoi ochii, putîndu-se de fapt numi viață de dragul vieții, posibil deci să constituie cea mai limpede metaforă pentru a descrie absența

formei... acum, că era mort ; și accepțiunea lui în ce privește propria existență ar putea deveni cel mai veridic și real model de nonexistență. Aveai impresia că el însuși nu era mai mult decît o simplă metaforă. De exemplu, coincidența dintre Tsurukava și florile de mai, înseși florile aruncate pe sicriu.

Viața mea nu era pătrunsă de un simbolism atît de profund ca al lui Tsurukawa. Și ceea ce invidiam eu cel mai mult la el era că a reușit să atingă finele vieții fără conștiința, cît de vagă, a poverii unei individualități excepționale, sau măcar vreun sentiment de misiune specială, ca mine. Acest simț al individualității a anihilat simbolismul vieții, adică puterea de a servi, ca Tsurukawa, ca o metaforă pentru ceva exterior ei ; în același mod m-a lipsit și de senzația de extindere a vieții și de unire, devenind sursa singurătății ce mă urmărea mereu, pretutindeni. Era ciudat. Nu mă simțeam solidar nici măcar cu neantul.

Singurătatea puse iar stăpînire pe mine. N-am mai văzut-o pe fata aceea și cu Kashiwagi nu mai eram în relații prea bune. Felul lui de viață mă fascina încă puternic dar am simțit ca o datorie morală față de Tsurukawa să fac un oarecare efort pentru a rezista tentației și am încercat, împotriva voinței mele, să mă țin mai la distanță. I-am scris mamei clar să nu mai vină să mă vadă pînă nu sînt complet liber. Îi spusesem deja prin viu grai, dar simțeam că

nu mă liniștesc dacă nu îi scriu. Răspunsul ei se pierdea în fraze încîlcite. Îmi scria că muncește din greu la ferma unchiului meu ; urmau apoi cîteva propoziţi cu iz de sfaturi copilăreşti. Apoi : „Nu vreau să mor pînă nu te văd cu ochii mei preot la Templul de aur". M-a enervat această parte a scrisorii, stăruindu-mi în minte cîteva zile.

Nici în cursul verii nu i-am făcut vreo vizită mamei. Din cauza mîncării proaste de la templu, căldura verii a fost și mai greu de suportat. Pe la mijlocul lunii septembrie se prevăzuse apropierea unui taifun. Trebuia să stea cineva de pază noaptea și m-am oferit eu.

Am impresia că tocmai în această perioadă s-a produs o ușoară schimbare în sentimentele mele față de Templul de aur. Nu era ură, ci un soi de avertisment că într-o bună zi se va crea în mod inevitabil o situație, în care ceea ce încolțea în mine, acum, va deveni incompatibil cu Templul de aur. Senzația aceasta începuse să pună stăpînire pe mine din momentul incidentului ce avu loc în parcul Kameyama, dar m-am temut să-i dau un nume. Eram fericit acum că în timpul pazei de noapte mi se va încredința mie templul și nu-mi mai puteam ascunde bucuria.

Mi s-a dat cheia de la Kukyocho, considerat cel mai valoros nivel al templului. La intrare, cam la înălțimea de un metru și jumătate, atîrna, o tăbliță impresionantă pe care se afla o inscripție a împăratului Go Komatsu.

Se anunțase la radio că taifunul se poate abate dintr-o clipă într-alta, dar nu se simțea nimic încă. Plouase cu intermitențe toată după-amiaza, dar acum se înseninase și pe cer se ivi luna plină. Locatarii templului s-au tot plimbat prin grădină, scrutînd cerul. Cineva a spus că aceasta-i liniștea care prevestește furtuna.

Templul a adormit. Am rămas singur. Îndreptîndu-mă spre o parte a clădirii unde nu pătrundea luna, m-a fascinat întunericul dens, de nepătruns, care mă învăluia. Această fascinație puse stăpînire pe mine tot mai mult pînă deveni un soi de halucinație. Mi-am dat seama brusc că pătrunsesem de fapt în acea himeră care mă smulsese vieții, în după-amiaza aceea din parcul Kameyama.

Eram singur acolo și Templul de aur — absolut, ferm — mă învălui. Oare eu stăpîneam templul sau el pe mine ? N-ar fi oare mai corect să spun că se constitui în clipa aceea un echilibru straniu, un echilibru ce-mi permitea să fiu eu Templul de aur și Templul de aur să-mi ia locul ?

După ora unsprezece și jumătate vîntul se înteți. Am deschis lanterna și am urcat treptele templului. Cînd am ajuns sus, am deschis ușa de la Kukyocho.

Mă rezemam de balustradă. Vîntul bătea dinspre sud-est. Cu toate acestea cerul era neschimbat. Luna se reflecta pe lac, în spațiile dintre plante. Bîzîitul insectelor și orăcăitul broaștelor se auzeau pretutindeni.

Cînd mă lovi prima rafală de vînt drept în obraz, mă trecu un fior de plăcere prin trup. Vîntul deveni tot mai puternic. Părea să fie o prevestire pe care urma s-o distrug împreună cu Templul de aur. Inima-mi era parcă și în templu și plutea și undeva pe aripile vîntului. Templul de aur a cărui construcție era identică cu a mea parcă, nu avea perdele care să fîlfîie în bătaia vîntului ; el stătea acolo, liniștit, scăldîndu-se în lumina lunii. Dar nu mai aveam nici o îndoială că marele vînt, intenția mea rea, vor zgudui pînă la urmă templul, îl vor trezi și, în momentul distrugerii, îi vor smulge semeția aceea.

Asta era ! Mă învăluia frumusețea, mă aflam cu siguranță în interiorul frumuseții ; și totuși mă întreb dacă eram cu desăvîrșire absorbit de frumusețe, încît vîntul a cărui putere creștea tot mai mult să nu mă influențeze, să nu mă scoată chiar deloc din vrajă. Exact cum mă îndemnă Kashiwagi : „Bîlbîie-te ! Bîlbîie-te !“ încercam acum eu să îmboldesc vîntul strigînd la el de parcă încurajam un cal ce galopa :

— Mai tare, mai tare ! Hai ! Mai multă forță !

Pădurea fremăta. Ramurile copacilor de lîngă lac se frecau unele de altele. Cerul în noapte își pierduse culoarea lui obișnuită, dobîndind o nuanță de cenușiu închis. Țîrîitul insectelor nu încetă cîtuși de puțin, însuflețind peisajul. Vîntul misterios, ce suna ca un flaut, se apropia din depărtări ; părea să-i mai slăbească furia de pînă atunci.

Priveam mulțimea norilor mînați de vînt tăind calea lunii. Se înălțau, unul după altul, din spatele dealurilor dinspre miazăzi, ca niște mari batalioane. Nori groși. Nori subțiri. Nori uriași, întinși. Smocuri mici de nori nenumărați. Toți se iveau dinspre sud, ațineau pentru o clipă calea lunii, treceau de Templul de aur și porneau în goană spre nord de parcă aveau cine știe ce afaceri importante de rezolvat. Mi se păru că aud strigătul ascuțit al păsării phoenix aurii deasupra capului.

Vîntul se domoli brusc ; apoi recăpătă forțe noi parcă. Pădurea răspundea sensibil la toate schimbările : se liniștea, apoi foșnea sălbatic. S-a schimbat și reflecția lunii pe lac, întunecîndu-se și luminîndu-se alternativ ; uneori își aduna fasciculele de lumină risipite și mătura apa cu ele. Mănunchiul imens de nori se întortochea pe după dealuri, întinzîndu-se ca o mînă uriașă peste cer. Era înspăimîntător să-i vezi cum nu-și mai găseau locul și cum se îmbrînceau parcă tot mai mult pe măsură ce se apropiau. Mai apărea, cînd și cînd, și cîte o pată de senin, dar era acoperită de nori într-o clipită. Cînd trecea cîte un nor mai subțirel, se zărea prin el luna, strălucind palid.

Cerul păru în mișcare toată noaptea. Nu exista nici un semn de întețire a vîntului. Am adormit lîngă balustradă. Dimineața devreme — o dimineață senină, strălucitoare — a venit la mine paracliserul să-mi spună că, din fericire, taifunul a ocolit orașul Kyoto și eram în afara oricărui pericol.

CAPITOLUL VI

SE ÎMPLINEA ANUL de la moartea lui Tsurukawa. Din clipa în care am început să fiu iar singur, mi-am dat seama că nu-mi va fi deloc greu să mă reobișnuiesc. Mi-era mult mai ușor să nu trebuiască să vorbesc cu nimeni. Nu mai eram ursuz. Fiecare zi își avea farmecul ei.

Biblioteca universității era singurul loc de refugiu care-mi făcea plăcere. Nu citeam cărți de filozofie Zen, ci traduceri de romane și opere filozofice care-mi picau în mînă. Îmi dau foarte bine seama de influența pe care au avut-o asupra mea și că au trezit în mine dorința de a săvîrși fapta aceea ; și totuși vreau să cred că respectiva faptă a fost propria mea creație ; în special nu vreau să admit că poate fi explicată ca fiind înrîurită de vreo filozofie oarecare.

După cum am mai mărturisit, faptul că nu eram înțeles era singura mea sursă de mîndrie încă din fragedă tinerețe și nu simțeam cîtuși de puțin nevoia să mă explic astfel ca să fiu înțeles. Cînd încercam totuși să-mi clarific gîndurile și faptele, o făceam fără vreun motiv anume. Nu știu dacă făceam asta ca să mă autoînțeleg. Un astfel de motiv se armonizează cu adevăratul caracter al cuiva și constituie automat o punte între acel cineva și alții. Beția pe care mi-o provoca Templul de aur slujea la nedeslușirea personalității mele, o făcea

și mai opacă ; și deoarece această beție îmi răpea orice altă posibilitate de a mă îmbăta, mă vedeam nevoit să-i rezist făcînd un efort deliberat pentru a-mi păstra laturile clare ale personalității. Nu știu cum e cu alții, dar în cazul meu claritatea însăși eram eu și nu era cazul să fiu eu posesorul.

În 1948 eram student în anul doi. Venise vacanța de primăvară. Într-o seară starețul ieși în oraș. Cum eu nu aveam prieteni și nici altceva mai bun de făcut, m-am gîndit să profit de lipsa lui plimbîndu-mă de unul singur. Am părăsit templul ieșind pe poarta Somon. Dincolo de poartă era un șanț lîngă care se afla un avizier. Îl văzusem de multe ori, dar niciodată nu mă oprisem să-l citesc pe îndelete. Se scălda în lumina lunii :

Anunț :

1. *Să nu se aducă nici o modificare construcției fără aprobare specială.*
2. *Nici o intervenție care să dăuneze parcului natural. Publicul este rugat să respecte regulamentul interior. Se pedepsește conform legii orice încălcare a regulamentului.*

Serviciul cultelor *31 martie 1928*

Era limpede că anunțul se referea la Templul de aur și totuși nu exista nici cea mai mică insinuare. Nu-mi puteam învinge impresia că un astfel de anunț exista într-o lume cu totul și cu totul deosebită de cea în care sălășluia neschimbătorul și indestructibilul tem-

plu. Însuși afișul anticipa parcă o faptă enigmatică, imposibilă. Cel ce concepuse acest ordin și care fusese în stare să rezume astfel fapta, trebuie că-și pierduse cumpătul. Nu putea fi decît fapta unui nebun ; și cum puteai să sperii un nebun dinainte decît amenințîndu-l cu pedeapsa ? Poate ar fi fost nevoie de un stil pe care să nu-l priceapă decît nebunii.

Astfel de gînduri fără noimă îmi umblau prin cap, cînd am văzut o siluetă apropiindu-se de poartă. N-aveau ce căuta la ora aceea vizitatorii din cursul zilei ; doar pinii și lumina orbitoare a farurilor mașinilor care mai treceau pe drum păreau să împlinească noaptea.

Am recunoscut imediat silueta lui Kashiwagi. Mi-am dat seama că este el după mers. Mă gîndeam din cînd în cînd să pun capăt înstrăinării pe care o preferasem în ultimul an și la recunoștința pe care ar trebui să i-o port pentru ceea ce făcuse el pentru mine în trecut. Pentru că, zău, mă tămăduise. Din prima zi de cînd l-am cunoscut îmi tămăduise gîndurile bolnave prin cuvinte fără perdea și care m-au rănit atunci, prin mărturisirile directe. Ar fi trebuit să-mi dau seama ce bucurie era pentru mine să fiu în stare, pentru prima oară, să conversez cu cineva de pe picior de egalitate. Ar fi trebuit să savurez bucuria (asemănătoare comiterii unui act de imoralitate) de a mă fi lăsat absorbit de convingerea fermă că sînt și preot și bîlbîit. Toate acestea au fost nimicite însă de relația mea cu Tsurukawa.

L-am salutat pe Kashiwagi zîmbindu-i. Era îmbrăcat în uniforma studențească și avea în mînă un pachețel îngust.

— Pleci undeva ? mă întrebă.

— Nu.

— Ce bine că te-am întîlnit ! Se așeză pe niște trepte de piatră și desfăcu legăturica.

— Uite-aici, spuse el arătîndu-mi două tuburi negre, lucioase, care nu erau altceva decît un flaut *shakuhachi* [1]. Un unchi de-al meu a murit nu de mult și mi-a lăsat ca amintire flautul acesta. Îl mai am și pe cel care mi l-a dat cu mult timp în urmă, pe vremea cînd mă învăța să cînt. Acesta este mai bun, dar vezi tu, îl prefer pe cel cu care m-am obișnuit și n-are rost să am două lucruri identice. L-am adus pentru tine.

Pentru mine, care nu primeam niciodată nici un cadou de la nimeni, a fost o mare bucurie. Am luat flautul și l-am cercetat. Avea patru găuri în față și una în spate.

— Eu cînt în stilul școlii Kinko, continuă Kashiwagi. E frumoasă luna-n seara asta, așa că m-am gîndit să-l aduc la templu să cînt. Mă gîndeam în același timp că aș putea să te învăț și pe tine puțin.

— Ai ales momentul potrivit, am spus eu. Starețul a plecat în oraș, iar îngrijitorul acela leneș n-a terminat încă de măturat. Porțile nu se închid pînă nu se termină curățenia.

Apariția lui la poartă a fost bruscă și la fel și propunerea de a cînta la templu într-o sea-

[1] Flaut din lemn de bambus cu cinci găuri (n. tr.).

ră cu o lună atît de frumoasă. Acesta era Kashiwagi pe care-l cunoşteam. În plus, în viaţa mea monotonă şi simplul fapt că mă surprindea ceva constituia o plăcere. Cu noul meu flaut în mînă, l-am condus pe Kashiwagi la Templul de aur.

Nu-mi aduc aminte limpede despre ce am discutat în seara aceea, dar nu cred să fi vorbit despre lucruri importante. Kashiwagi nu dădea nici un semn că ar dori să se aventureze în meditaţii filozofice excentrice şi paradoxuri usturătoare. Poate intenţiona să-şi dezvăluie o latură a cărei existenţă eu nici măcar nu o bănuiam. Şi în seara aceea, acest tînăr cu limba ascuţită, pe care-l interesa frumuseţea numai în măsura în care o putea pîngări, şi-a etalat în faţa mea un aspect al firii sale cu adevărat plăcut. Teoria lui despre frumuseţe era mult mai meticuloasă. Nu mi-a spus-o în cuvinte, ci prin gesturi şi priviri, prin melodiile cîntate la flaut şi prin fruntea aceea a lui care răsărea în lumina lunii.

Stăteam rezemaţi de balustrada de la nivelul Choondo. Coridorul de sub streaşina uşor curbată se sprijinea pe opt console în stil Tenjiku care păreau să se înalţe de la suprafaţa lacului unde se cuibărise luna. Mai întîi Kashiwagi a cîntat o piesă scurtă intitulată „Caleaşca imperială“. M-a uimit priceperea lui. Am încercat să-l imit, dar cînd am pus gura pe muştiuc n-am reuşit să scot nici un sunet. M-a învăţat cu multă răbdare cum se ţine flautul de sus, cu mîna stîngă, şi cum să-mi fixez

degetele pe deschizături ; m-a învăţat şi cum să ţin gura pe muştiuc şi cum să suflu aerul în fila de metal. Am tot încercat, dar n-a ieşit nimic. Mi se încordaseră obrajii şi ochii şi, deşi nu bătea vîntul, aveam impresia că luna de pe lac se face ţăndări.

Mă simţeam istovit şi pentru o clipă l-am bănuit pe Kashiwagi că vroia să mă pedepsească intenţionat, ca să se distreze pe seama bîlbîielii mele. Totuşi, efortul pe care-l făcusem în disperarea de a scoate un sunet care nu voia să iasă nicicum păru să-mi purifice energia aceea intelectuală pe care o depuneam pentru a evita bîlbîitul, să reuşesc să rostesc cîteva cuvinte lin, fără pic de împleticeală. Aveam senzaţia că sunetele acelea, care se încăpăţînau să nu iasă, existau de fapt undeva în lumea aceasta liniştită, scăldată în lumina lunii. Eram mulţumit şi dacă reuşeam să ajung să trezesc sunetele respective după eforturi îndelungate.

Cum o să ajung eu la sunetul acela — acel sunet misterios pe care-l sufla Kashiwagi la flautul lui ? De îndemînare aveam nevoie. Frumuseţea însemna îndemînare. Îmi trecu un gînd prin minte şi prinsei curaj : aşa cum Kashiwagi era capabil să obţină astfel de sunete clare în ciuda picioarelor lui strîmbe şi eu puteam ajunge la frumuseţe prin abilitate. Dar mai recunoşteam şi altceva : Kashiwagi a reuşit să cînte atît de frumos „Caleaşca imperială“ nu numai datorită minunatului decor în lumina lunii, dar şi datorită oribilelor lui picioare strîmbe.

Mai tîrziu, cînd am ajuns să-l cunosc mai bine, am înțeles că nu putea suferi frumusețea veșnică. Lui îi plăceau lucruri ca muzica, ce se risipea imediat, sau *ikebana*, pentru că florile se ofileau în cîteva zile ; nu putea suferi arhitectura și literatura. Nu cred că s-ar fi gîndit vreodată să viziteze Templul de aur în alte momente ; doar o noapte cu astfel de lună se potrivea firii lui.

Și totuși, ce ciudată este frumusețea muzicii ! Frumusețea scurtă, căreia cîntărețul îi dă ființă, transformă o anume perioadă de timp în durată pură ; în mod cert nu se mai repetă ; ca și existența efemerelor și a altor creaturi care trăiesc puțin, frumusețea este abstracția și creația perfectă a însăși vieții. Nimic nu se aseamănă mai mult cu viața decît muzica ; totuși, deși Templul de aur avea același tip de frumusețe, nimic nu putea fi mai departe de lume și mai disprețuitor decît frumusețea acestei clădiri. De îndată ce Kashiwagi termină de cîntat „Caleașca imperială", muzica — acea viață imaginară — se termină și nu mai rămase nimic decît trupul lui slut și gîndurile sumbre, nevătămate și nealterate.

Nu alinarea și-o căuta Kashiwagi în frumusețe. Am înțeles lucrul acesta fără să-mi spună o vorbă. Ceea ce-i plăcea lui era că imediat ce răsuflarea-i producea frumusețea, picioarele lui strîmbe și dispoziția-i melancolică ieșeau mai bine, mai clar în evidență. Inutilitatea frumuseții, faptul că frumusețea ce trecea prin trupul lui nu lăsa nici măcar o

urmă, că nu schimba absolut nimic — asta iubea Kashiwagi. Dacă frumusețea ar însemna și pentru mine același lucru, ce simplă ar fi viața !

Am continuat să încerc conform instrucțiunilor lui Kashiwagi. Fața mi se înroși, respiram greu. Apoi, ca și cum aș fi devenit brusc pasăre și ca și cum cîntecul unei păsări mi-ar fi ieșit din gît, flautul scoase un singur sunet, temerar.

— Bravo ! strigă Kashiwagi rîzînd.

N-a fost un sunet prea frumos, dar l-am repetat. Mi-am imaginat apoi că misteriosul sunet, care nu părea să provină de la mine, era vocea păsării phoenix aurii de deasupra capetelor noastre.

Apoi am învățat după manualul pe care mi l-a dat Kashiwagi, exersînd serios în fiecare seară ca să mă perfecționez. Cu timpul am ajuns să cînt melodii ca „Soarele roșu la răsărit pe un fundal alb" și mi s-au trezit din nou fostele mele sentimente pentru Kashiwagi.

În luna mai m-am gîndit că s-ar cuveni să-i ofer ceva lui Kashiwagi drept recunoștință pentru că m-a învățat să cînt la flaut. N-aveam bani să-i cumpăr un cadou. I-am vorbit deschis de încurcătura în care mă aflam. Mi-a spus că nu vrea nimic care să mă coste bani. Apoi, schimonosindu-și gura ciudat, spuse :

— Ei bine, dacă ai apucat să-ți mărturisești intenția, să știi că vreau ceva. Zilele acestea voiam să aranjez niște flori, dar florile sînt

prea scumpe pentru mine. Cred că acum este sezonul irişilor şi-i poţi găsi la Templul de aur. Crezi că ai putea să-mi faci rost de cîţiva ? Unul-doi înmuguriţi, doi care sînt pe cale să înflorească şi doi înfloriţi complet. Aş vrea şi nişte papură. Pentru diseară. Ce-ar fi să mi-i aduci acasă diseară ?

Abia după ce am consimţit, mi-am dat seama că mă pune să fur. Ca să ies basma curată în faţa lui, trebuia să mă fac hoţ de flori.

În seara aceea, nu ni s-a servit orez la cină, ci numai legume fierte şi pîine neagră. Din fericire era sîmbătă şi mulţi plecaseră încă de după-masă. Sîmbăta era numită „cortină deschisă spre interior“ : puteai să pleci de la templu devreme şi erai liber pînă la ora unsprezece ; a doua zi dimineaţa se numea „căderea în somn“ şi ni se permitea să stăm în pat pînă tîrziu. Stareţul plecase în oraş.

Soarele apuse pe la şase şi jumătate. Începuse să bată vîntul. Aşteptam primul clopot al serii. La ora opt sunetul puternic al clopotului Ojikijo, din stînga porţii centrale, anunţa primul tur al pazei de noapte ; bătea de optsprezece ori şi ecoul lui plutea mult timp în aer.

O cascadă mică de lîngă Sosei, înconjurată pe jumătate de un stăvilar, purta apa de la lacul cu lotuşi în lacul Kyoko. Acesta era locul cu irişi din belşug. Erau extraordinar de frumoşi în perioada aceea. Pe măsură ce mă apropiam, auzeam irişii foşnind în bătaia vîntului. Splendidele petale purpurii tremurau în tăcerea apei. Partea aceea a grădinii era foarte întunecoasă : şi purpuriul florilor şi verdele închis al frunzelor păreau la fel de negre. Am încercat să culeg cîţiva irişi ; în bătaia vîntului, florile şi frunzele îmi evitau mîna şi m-am tăiat într-o frunză.

Cînd am ajuns în cele din urmă acasă la Kashiwagi cu un braţ de irişi şi papură, l-am găsit întins, cu o carte în mînă. N-aveam chef să mă întîlnesc cu fata care locuia în casa aceea şi care venise cu noi în excursie ; din fericire, se părea că e plecată în oraş.

Mica mea hoţie mă bine dispusese. Legătura mea cu Kashiwagi nu se baza decît pe mici acte de imoralitate, mici profanări, mici fapte necuviincioase. Şi acestea mă bine dispuneau întotdeauna ; dar nu-mi dădeam seama dacă sporirea păcatelor atrăgea după sine intensificarea corespunzătoare a bunei dispoziţii.

Kashiwagi a fost încîntat de cadoul meu. S-a dus la proprietăreasă să împrumute o găleată şi alte diverse ustensile necesare *ikebanei*. Casa în care locuia el era o clădire cu etaj ; camera lui Kashiwagi era foarte mică.

Am luat flautul lui care stătea rezemat de nişă, mi-am apropiat buzele de muştiuc şi am încercat un studiu. Am reuşit să-l cînt foarte bine, spre surprinderea lui Kashiwagi care tocmai se întorsese în cameră. Dar Kashiwagi din seara aceea nu era cel care vizitase Templul de aur.

— Nu te mai bîlbîi cînd cînţi din flaut, nu ? Cînd te-am învăţat să cînţi, speram să aud cum sună o muzică bîlbîită !

Cu această remarcă s-a creat între noi exact starea de la prima noastră întîlnire. Și-a reluat vechea poziție. Tocmai de aceea am fost capabil să-l întreb ce s-a întîmplat cu fata de la casa în stil spaniol.

— O, fata aceea ? răspunse simplu. S-a măritat demult. Am făcut totul însă ca s-o învăț să ascundă faptul că nu mai era fecioară. Soțul ei e un tip dintr-o bucată, inocent și se pare că lucrurile au mers foarte bine.

Pe cînd vorbea, scoase irișii, unul cîte unul din vasul cu apă în care erau și-i privi atent. Apoi băgă foarfecele în vas și le mai tăie din tulpini sub apă. De fiecare dată cînd ținea un iris în mînă, umbra mare a florii se mișca pe dușumeaua acoperită de rogojini. Apoi spuse brusc :

— Știi renumitele cuvinte din capitolul „Iluminarea" din „Rinsairoku" ?[1] „Cînd îl întîlnești pe Buddha, ucide-l pe Buddha ! Numai astfel te vei salva." Și asta a fost situația, înțelegi ? Fata era adeptă a lui Buddha.

— Și așa ai găsit tu de cuviință să te salvezi.

— Hm, făcu Kashiwagi, aranjînd niște iriși pe care tocmai îi tăiase și-i privea fix. Uciderea înseamnă însă mai mult de-atît, să știi.

[1] „Cartea lui Rinsai". Rinsai (? —867) — întemeietorul uneia dintre sectele Zen (n. tr.).

Vasul argintiu pe dinăuntru era plin cu apă limpede. Kashiwagi privi atent la *kenzan*[1] și aranjă unul din țepi care era ușor îndoit. Mă simțeam stînjenit și încercam să rup tăcerea spunînd vrute și nevrute.

— Știi povestea părintelui Nansen și a pisicuței, nu ? Imediat după terminarea războiului, starețul ne-a adunat pe toți și ne-a ținut o predică.

— Oh, Nansen omoară o pisicuță ? spuse Kashiwagi, pe cînd se hotăra asupra lungimii pe care să o dea papurei. Este o problemă care intervine de cîteva ori în viața unui om, mereu sub alt aspect. E cam sinistră, să știi. De fiecare dată cînd dai peste așa ceva la un moment de răscruce în viața ta, are altă formă și alt sens, deși problema în sine e mereu aceeași. Mai întîi trebuie să-ți spun că pisicuța pe care a omorît-o părintele Nansen era o sălbăticiune mică. Era frumoasă, să știi, deosebit de frumoasă. Avea ochii aurii și blănița lucioasă. Toate plăcerile și frumusețile din lumea aceasta se curbau ca un arc în trupul ei plăpînd. Majoritatea comentatorilor, cu excepția mea, au uitat să menționeze faptul că pisicuța era un mănunchi de frumusețe. Pisicuța își făcuse brusc apariția dintr-un smoc de iarbă. Ochii ei blînzi, șireți sclipeau și a fost prinsă de unul din preoți — ca și cînd ar fi făcut-o intenționat. Și de

[1] Suport metalic cu țepi în care se introduc tulpinile florilor pentru a le da înclinația dorită ; *kenzan*-ul se așază pe fundul vasului în care se aranjează florile (n. tr.).

aici s-a iscat cearta între cele două partide din templu. Deși frumusețea se poate arăta oricui, nu aparține de fapt nimănui. Să vedem !... Cum să-ți spun ? Frumusețea — da, frumusețea e ca un dinte cariat : îți jenează limba, stă acolo și te doare, făcîndu-și simțită prezența. Pînă la urmă nu mai suporți durerea, te duci la dentist și ți-l scoate. Apoi, pe cînd privești la dintele mic, prăpădit, însîngerat, te gîndești : „Ăsta să fie ? Asta a fost tot ? Asta mi-a provocat atîta durere, m-a hărțuit atîta, înrădăcinîndu-se cu încăpățînare în mine ? Ei bine, acum e mort. Dar oare chiar e vorba de unul și același obiect ? Dacă acesta, la origine, nu ținea de existența mea, cum — prin ce ironie a soartei — a ajuns să fie legat de ea, reușind să provoace atît de multă durere ? Care era baza existenței sale ? Se afla această bază în interiorul ființei mele ? Sau în obiectul însuși ? Și totuși creatura aceasta care mi-a fost smulsă din gură și zace acum în mîna mea este cu totul altceva. Nu poate fi *acela !*“ Înțelegi, spuse Kashiwagi, așa e și frumusețea. Uciderea pisicuței a fost asemenea dintelui cariat extras, asemenea uciderii frumuseții. Și totuși nu se știa dacă aceasta a fost, pînă la urmă, soluția cea mai bună. Rădăcina frumuseții nu fusese înlăturată și, deși pisicuța era moartă, s-ar putea foarte bine ca frumusețea pisicuței să mai dăinuie. Tocmai pentru a satiriza ușurința cu care s-a soluționat problema și-a pus Choshu pantofii pe cap. El știa, ca să zic așa, că nu exista altă soluție decît

aceea de a suporta durerea provocată de dintele cariat.

Interpretarea lui Kashiwagi era cu totul originală, dar nu puteam să nu mă întreb dacă nu cumva el, care mi-a pătruns și cel mai ascuns colț al sufletului, nu se distra pe seama mea. Pentru prima oară mi-era cu-adevărat frică de el. Mi-a fost teamă să mai păstrez tăcerea, așa că m-am grăbit să-l întreb :

— Tu care dintre ei ești ? Părintele Nansen sau Choshu ?

— Ei bine, să vedem ! După cum se prezintă lucrurile, acum eu sînt Nansen și tu ești Choshu. Dar într-o bună zi, s-ar putea ca tu să devii Nansen și eu Choshu. Situația se poate schimba, precum ochii pisicii.

În timp ce Kashiwagi vorbea, mîinile i se mișcau ușor, aranjînd mai întîi *kenzan*-ul mic și ruginit în vas, apoi papura, care reprezenta Cerul în aranjament, adăugînd apoi irișii pe care-i rînduise cîte trei. Se contura treptat stilul școlii Kansui. Lîngă vas se afla o grămăjoară de pietricele albe și maronii, bine spălate, care așteptau parcă să fie folosite la ultimele retușuri.

Mișcarea mîinilor lui Kashiwagi era splendidă, gesturile ferme, succedîndu-se, efectele contrastului și simetriei tinzînd spre perfecțiune totală. Plantele naturii erau acum dirijate artificial, în așa fel încît să se conformeze unei melodii stabilite. Florile și frunzele, care existaseră înainte *așa cum erau,* fuseseră acum transformate în flori și frunze *cum trebuiau să*

fie. Papura și irișii nu mai erau luați în parte, plante anonime ce aparțin speciei respective, ci au devenit acum manifestare concisă, directă a ceea ce s-ar putea numi esența irișilor și a papurei.

Și totuși era ceva brutal în mișcarea mîinilor lui. Se comportau de parcă aveau un privilegiu neplăcut, sumbru asupra plantelor. Poate din această cauză, de fiecare dată cînd auzeam foarfecele și vedeam cîte o tulpină tăiată, aveam impresia că disting picături de sînge.

Terminase de aranjat florile. În partea dreaptă a vasului, unde linia dreaptă a papurei se îmbina cu linia curbă a frunzelor de iris, una din flori era înflorită, iar ceilalți doi erau muguri pe cale să se deschidă. Kashiwagi puse vasul în nișă; umplea aproape întregul spațiu. Apa din vas se domoli curînd. Pietricelele ascundeau *kenzan*-ul dînd în același timp impresia clară de margine de rîu.

— Minunat! am exclamat eu. Unde-ai învățat să aranjezi flori?

— Locuiește pe-aproape o femeie care dă lecții. Trebuie să pice din clipă-n clipă. M-am împrietenit cu ea și pe deasupra mă-nvață și *ikebana*. Dar acum că am început să mă descurc și singur am cam început să mă plictisesc. Profesoara aceasta este încă tînără și arată bine. Mi se pare că-n timpul războiului a fost combinată cu un ofițer și a rămas însărcinată. Copilul s-a născut mort și ofițerul ucis în război. De atunci se dă-n vînt după bărbați. Are ceva bani puși deoparte, iar lecțiile acestea le dă

doar din pasiune. Oricum, dacă vrei, du-o undeva-n oraș astă seară. Merge oriunde.

Vestea m-a tulburat grozav. Cînd o văzusem de sus, de pe poarta templului Nanzen, Tsurukawa era cu mine. Acum, după trei ani, urma să apară-n fața mea și s-o văd, în schimb, cu ochii lui Kashiwagi. Pînă acum considerasem tragedia acestei femei ca pătrunsă de mister; de-acum încolo o priveam cu ochii celui care nu mai crede în nimic. Adevărul gol-goluț este că pieptul ei, care păruse de la distanță ca luna albă în lumina zilei, fusese atins de atunci de mîinile lui Kashiwagi iar picioarele ei înfășurate atunci în acel kimono minunat fuseseră atinse de picioarele strîmbe ale lui Kashiwagi. Adevărul este că fusese sedusă de Kashiwagi, dar cu bună știință.

Gîndul acesta mă chinuia îngrozitor și aveam senzația că nu-mi mai găsesc locul, dar curiozitatea mă țintui. De fapt nu-mi era tocmai ușor s-o aștept pe femeia aceasta pe care o considerasem cîndva ca reîncarnare a lui Uiko, dar care urma să-și facă acum apariția ca fostă metresă a unui student infirm. Pentru că, devenind complicele lui Kashiwagi, eram gata să mă complac în plăcerea iluzorie de a-mi pîngări prețioasele mele amintiri cu propriile-mi mîini.

Cînd a sosit femeia, n-am simțit nici cea mai mică urmă de emoție. Amintirea acelui moment îmi stăruie încă în minte. Vocea aceea ușor răgușită, manierele alese și vorbirea afectată care contrastau puternic cu expresia de sălbăticie ce-i străfulgera ochii, tristețea care

emana din vocea ei cînd îi vorbea lui Kashiwagi, în ciuda stînjenelii evidente din pricina mea — am văzut toate acestea și abia atunci am înțeles de ce mă invitase Kashiwagi la el în seara aceea : intenționa să se folosească de mine ca de un obstacol.

Femeia aceasta nu avea nimic comun cu eroina visurilor mele. Îmi lăsase impresia unei persoane cu totul diferite, pe care o vedeam pentru prima oară. Deși continua să fie politicoasă, devenea tot mai absentă. Mie nu-mi acorda nici cea mai mică atenție.

În cele din urmă, suferința ei mi se păru insuportabilă și am avut impresia că se hotărîse să renunțe momentan la orice efort de a-l face pe Kashiwagi să se răzgîndească. Se prefăcu brusc calmă și-și roti ochii prin cameră. Deși venise de o jumătate de oră, abia acum zărea parcă florile aranjate care fuseseră așezate în nișă exact cu scopul de a atrage privirile.

— Ce minunat aranjament Kansui ! Zău că l-ai nimerit !

Kashiwagi care aștepta ca ea să facă o astfel de remarcă părea că trage concluziile acum.

— Nu-i rău deloc, nu ? spuse el. Și dacă am reușit să ajung pînă aici, nu mai văd ce m-ai mai putea învăța. Nu mai am nevoie de tine. Zău, crede-mă !

Kashiwagi păru foarte oficial. Am văzut-o pe femeie schimbîndu-se la față și mi-am întors privirile. Zîmbea ușor. Se tîrî în genunchi pînă la flori. Apoi am auzit-o spunînd :

— Ce ? Ce fel de flori sînt acestea ? Da, ce sînt ?

Într-o clipă vărsă apa pe jos, papura se răsturnă, irișii se rupseră : toate florile pe care le-am procurat prin hoție zăceau împrăștiate, ca vai de ele. Stăteam pe jos, dar am sărit brusc în picioare. Neștiind ce să fac, m-am rezemat de fereastră. L-am văzut pe Kashiwagi apucînd-o pe femeie de încheieturile fragile. Apoi a apucat-o de păr și a pălmuit-o. Succesiunea de brutalități ale lui Kashiwagi au dovedit aceeași cruzime liniștită pe care o constatasem nu cu mult timp în urmă, pe cînd rupea frunzele și tăia tulpinile florilor ; gesturile sale brutale păreau să fie o continuare firească a mișcărilor lui anterioare.

Femeia își cuprinse fața în mîini și ieși în fugă din cameră. Kashiwagi se uită la mine Eu înlemnisem. Îmi aruncă un zîmbet nevinovat spunîndu-mi :

— Acum e șansa ta. Fugi după ea ! Încearcă s-o consolezi ! Hai, repede !

Nu știu dacă autoritatea cu care-mi ordonă Kashiwagi mă puse-n mișcare sau pentru că-mi era pur și simplu milă de femeie, dar am luat-o la fugă după ea. Am ajuns-o din urmă după cîteva case, tocmai la Itakuramachi, în spatele depoului de tramvaie Karasuma. În noaptea înnorată se auzeau tramvaiele intrînd în depou și luminițele purpurii dispărură în întuneric. Femeia se îndepărtă repede de Itakuramachi și o luă spre est, pe o străduță lăturalnică. Pășeam în spatele ei fără să scot o

vorbă. Plîngea. Și-a dat seama imediat că sînt și eu pe-acolo și s-a apropiat. Apoi, cu o voce și mai răgușită din pricina lacrimilor, începu să se plîngă pe-ndelete de ticăloșiile lui Kashiwagi.

Ne-am plimbat mult pe străzi în seara aceea. M-a tot bătut la cap cu Kashiwagi, vorbindu-mi de josnicia lui, de comportarea lui mizerabilă ; singurul cuvînt care-mi răsuna în urechi era „viață". Cruzimea, micile lui uneltiri, trădările, neîndurarea, șiretlicurile lui pentru a stoarce bani de la femei — toate acestea nu făceau decît să-i scoată în evidență ingeniozitatea. Singurul lucru în care eu aveam nevoie să cred era sinceritatea lui Kashiwagi față de picioarele lui strîmbe.

După moartea bruscă a lui Tsurukawa, am trăit o perioadă fără să simt viața. Apoi m-am simțit înviorat venind în contact cu o nouă formă de viață — mai întunecată și deci mai puțin fericită, o viață ce însemna lezarea permanentă a semenilor. Cuvintele simple ale lui Kashiwagi : „Uciderea înseamnă mai mult de-atît", s-au conturat tot mai precis, fascinîndu-mă. Și mi-am mai amintit, în clipa aceea, dorința pe care am rostit-o în gînd atunci cînd am urcat pe muntele din spatele templului la sfîrșitul războiului și am privit în jos la luminile orașului : „Fie ca întunericul din sufletul meu să fie pe măsura întunericului nopții care împresoară acele nenumărate lumini !"

Femeia n-o luă spre casă, ci bătea străzile lăturalnice fără nici o țintă ; trecea lume puțină pe aici și putea vorbi în voie. Cînd am ajuns în cele din urmă în fața casei ei, habar n-aveam prin ce parte a orașului mă aflu.

Se făcuse zece și jumătate. Voiam să mă întorc la templu, dar femeia mă convinse să n-o părăsesc, așa că am intrat cu ea în casă. O luă înainte și aprinse lumina.

— Ai blestemat vreodată pe cineva, dorindu-i moartea ? mă întrebă ea brusc.

— Da, am răspuns scurt.

Ciudat, dar nu mă gîndisem la așa ceva pînă în clipa aceasta ; acum însă îmi era limpede că-i doream moartea fetei pe care mi-o adusese Kashiwagi și care fusese martoră la rușinea mea.

— E un lucru îngrozitor, spuse ea prăbușindu-se pe rogojină. Și eu !

Camera ei era mult prea luminată, ținînd cont de restricțiile de energie din zilele noastre. Avea probabil un bec de o sută de wați, de trei ori mai puternic decît becul din camera lui Kashiwagi. Îi vedeam trupul bine luminat pentru prima oară. Brîul ei în stil Nagoya era de un alb strălucitor, iar pîcla purpurie a glicinei care forma modelul kimonoului ei Yuzen se detașa clar.

De la poarta templului Nanzen și pînă la camera pentru oaspeți Tenjuan era o distanță pe care doar o pasăre o putea străbate, dar acum simțeam că în toți anii aceștia eu am parcurs-o încet și am reușit în cele din urmă să mă apropii de destinație. Din după amiaza aceea în care m-am aflat pe poartă, am fărî-

mițat timpul în particule mici și acum ajungeam cu adevărat să pătrund misterul scenei din Tenjuan. Așa trebuia să fie, gîndeam eu. Era normal ca această femeie să se fi schimbat, la fel cum aspectul pămîntului se schimbă în clipa în care l-a ajuns lumina unei stele îndepărtate. Dacă atunci cînd am văzut-o de pe poarta templului Nanzen, ea și cu mine ne-am unit anticipat în vederea întîlnirii de azi, schimbările care s-au petrecut cu ea de atunci se puteau șterge ; numai cu cîteva modificări, lucrurile puteau fi reduse la fosta lor stare și fostul *eu* o putea înfrunta pe fosta *ea*.

Apoi i-am spus povestea. I-am spus-o pe nerăsuflate, bîlbîindu-mă. Pe măsură ce vorbeam, frunzele verzi începură să strălucească și mai mult și legendara phoenix și îngerii pictați pe tavanul templului prinseră din nou viață. Obrajii femeii căpătară iar culoare și privirea sălbatică, — o expresie șovăitoare și tulburată.

— Deci așa a fost ? spuse ea. Doamne sfinte-! Deci așa s-a întîmplat ! Ce *karma* ciudată ! Da, pe legea mea !

În timp ce vorbea, ochii i se umplură de lacrimi de bucurie. Uitase de umilirea la care fusese supusă nu cu mult timp în urmă și se lăsă pradă amintirilor. Trecea dintr-o emoție în alta, încît îți făceai impresia că-și pierde și mințile. Poalele kimonoului cu modelul de glicină erau complet răvășite.

— Nu mai am lapte, spuse ea. Oh, bietul meu copilaș ! Nu, nu mai am lapte, dar oricum voi face și pentru tine acum ce-am făcut odată. Deoarece mă iubești de atunci, voi considera că ești omul acela. Atîta vreme cît pot să cred lucrul acesta, n-are de ce să-mi fie rușine. Da, zău că voi face ce-am făcut și atunci.

Vorbea de parcă transmitea o hotărîre măreață. Gestul care a urmat părea să provină fie dintr-un exces de entuziasm, fie dintr-unul de disperare. Presupun că încîntarea fu cea care o împinse la fapta plină de pasiune, dar adevărata forță care o determinase era disperarea provocată de Kashiwagi, sau măcar gustul acru pe care ți-l lasă disperarea.

Își desfăcu brîul în fața ochilor mei și-și dezlegă nenumăratele șnururi. Brîul se desprinse cu un sunet mătăsos, și, eliberat din strînsoare, gulerul kimonoului se deschise. Distingeam vag sînii albi ai femeii. Băgă mîna în kimono, scoase sînul stîng și mi-l întinse.

Aș fi un mincinos dacă aș spune că nu m-a cuprins amețeala. I-am privit sînul cu multă atenție. Doar atît. Punctul alb, misterios pe care-l văzusem de la distanță, de pe poarta templului, nu fusese o sferă materială de carne, ca aceasta. Impresia aceea clocotise atît de mult timp în mine, încît sînul pe care-l vedeam acum părea să nu fie altceva decît carne pură, nimic altceva decît un obiect palpabil. Și obiectul acesta nu avea nici cea mai mică putere de atracție sau tentație. Expus astfel în fața mea și complet izolat de viață, servea mai degrabă ca o dovadă a monotoniei existenței.

Totuși nu vreau să spun minciuni și fără îndoială vederea sînului ei alb m-a amețit. Necazul era însă că priveam prea atent și prea minuțios, astfel că ceea ce vedeam eu trecea dincolo de punctul de a fi pur și simplu un sîn de femeie și se transformă treptat într-o frîntură lipsită de noimă.

Apoi se produse minunea. După ce fusese supus acestui proces dureros, pieptul mă izbi prin frumusețea lui. Era înzestrat cu caracteristicile aride și reci ale frumuseții și, pe cînd stătea în fața mea, sînul se închise în interiorul propriului eu. Exact cum se închide și trandafirul. Frumusețea mi se dezvăluie cu întîrziere. Alți oameni o percep și imediat descoperă frumusețea și dorința senzuală în aceeași clipă ; pentru mine însă ea apare mereu mult mai tîrziu. Acum, într-o clipită, pieptul femeii își recăpătă legătura cu întregul, depăși faza în care a fost doar o parte de trup și deveni o substanță insensibilă, trainică, legată de eternitate.

Sper că reușesc să mă fac înțeles. Templul de aur îmi apăru iar în fața ochilor. Sau mai bine-aș spune că sînul s-a transformat în Templul de aur.

Mi-am amintit de noaptea cu taifunul de la începutul toamnei cînd am rămas să veghez templul. Oricît ar fi fost clădirea luminată de lună, asupra ei domnea o întunecime apăsătoare, abundentă, care pătrunsese și în templul nocturn, în obloane, în ușile din lemn, sub acoperișul cu foița aurie scorojită. Și era normal

să fie așa, pentru că însuși Templul de aur nu era decît ceva neînsemnat, schițat și construit cu grijă exagerată. Exact în același mod, deși exteriorul acestui sîn degaja luciul strălucitor al cărnii, interiorul era întunecat. Adevărata substanță consta din aceeași întunecime apăsătoare, abundentă.

Nu puterea mea de înțelegere m-a amețit. Am călcat-o în picioare și am tratat-o cu dispreț ; bineînțeles că și viața, și dorința sexuală au suferit același proces. Dar sentimentul profund de extaz nu m-a părăsit nici o clipă și am rămas mult timp ca paralizat, cu ochii ațintiți pe sînul dezgolit.

Am întîlnit privirea ei rece, disprețuitoare. Își băgă sînul din nou în kimono. I-am spus că trebuie să plec. M-a condus pînă la ieșire și a închis ușa zgomotos în urma mea.

Am fost ca vrăjit pînă am ajuns la templu. Cu ochii minții vedeam Templul de aur și sînul femeii succedîndu-se unul după altul. Mă cuprinse o bucurie de nestăpînit.

Dar cînd a apărut conturul templului prin pădurea întunecată de pini care fremătau în bătaia vîntului, am început să-mi revin ; eram stăpînit doar de senzația de neputință și amețeala care se transformă în ură — uram nu știu ce.

— Iar m-am înstrăinat de viață, mi-am zis. De ce încearcă Templul de aur să mă protejeze ? De ce încearcă să mă despartă de viață fără să mă întrebe și pe mine ? S-ar putea să

vrea să mă salveze de la prăbușirea în infern. Dar procedînd astfel, Templul de aur mă face și mai rău decît oamenii care pier în iad, mă face să cunosc infernul mai bine ca oricine altcineva.

Poarta principală a templului era întunecată și liniștită. Portița însă, unde lumina nu se stingea pînă la clopotul dimineții, strălucea palid. Am împins-o. Auzeam dinspre interior zăngănitul lanțului de fier ruginit. S-a deschis. Paznicul se culcase. Pe partea interioară a porții scria că cel care vine ultimul, după ora zece, răspunde de încuierea porții. Două dintre plăcuțele de lemn indicau că stăpînii lor nu se întorseseră : una era a starețului, cealaltă a bătrînului grădinar.

Pe cînd mă îndreptam spre templu, am zărit niște scînduri de lemn de vreo cinci metri lungime, care urmau să fie folosite la reconstrucție. Chiar și noaptea se puteau distinge nervurile lemnului. Apropiindu-mă, am văzut și rumeguș împrăștiat pe acolo ; arăta ca niște floricele galbene ; mirosul plăcut al lemnului plutea în întunericul nopții. M-am întors să mai arunc o privire Templului de aur înainte de a intra în bucătărie. Am luat-o pe cărare și încet-încet clădirea se contură în fața ochilor mei. Era pătrunsă de foșnetul copacilor, dar stătea acolo, nemișcată, și totuși trează de-a binelea, în toiul nopții... de parcă ea ar fi fost paznicul nopții. Deși partea din Rokuonji care era locuită dormea noaptea, eu n-am văzut niciodată Templul de aur dormind. Această clădire nelocuită a putut uita complet de somn. Întunecimea ce sălășluia înăuntru era cu totul eliberată de legi omenești.

Apoi, cu un ton de parcă aruncam un blestem asupra cuiva, m-am adresat Templului de aur, tăios :

— Va veni ziua cînd te voi domina. Da, să știi că într-o bună zi te voi stăpîni și n-o să îndrăznești să-mi mai ații calea vreodată.

Vocea mea a răsunat, spartă, în umbra lacului Kyoko, în noapte.

CAPITOLUL VII

EXPERIENȚA MEA DE VIAȚĂ părea să fie guvernată de un cod. Ca într-un coridor de oglinzi, se tot reflecta o singură imagine la nesfîrșit. Lucruri pe care eu le văzusem în trecut se reflectau clar în cei pe care-i întîlneam pentru prima oară și aveam senzația că sînt purtat de astfel de asemănări în adîncimile coridorului, într-o cameră interioară în care nu se putea pătrunde ușor. Noi nu ne ciocnim brusc de destinul nostru. Persoana care urmează să fie cîndva executată își reprezintă în minte în mod constant — de fiecare dată cînd vede un stîlp de telegraf în drum spre servici, sau ori de cîte ori trece o cale ferată — o imagine a locului execuției, astfel

încît ajunge să se familiarizeze cu această imagine.

În ceea ce privește experiența mea însă, nu putea fi vorba de vreo acumulare, de soiul îngrămădirii unui strat după altul, astfel încît să poată forma un munte. Nu mă simțeam apropiat de nimic pe lumea asta cu excepția Templului de aur; nici măcar de fostele mele experiențe. Ceea ce știam însă era că printre toate aceste experiențe, anumite elemente mici — elemente ce nu păreau înghițite de marea întunecată a timpului, elemente ce nu denaturau într-o repetare fără noimă, interminabilă — se vor uni, formînd un tablou sinistru și neplăcut.

Care erau, deci, aceste elemente? M-am tot gîndit la ele. Totuși, aceste frînturi de experiență erau și mai lipsite de ordine și sens decît cioburile sclipitoare ale sticlei de bere pe care o vezi la marginea drumului. Nu puteam crede că aceste frînturi nu erau decît țăndări din ceea ce mai demult se voia un lucru de o frumusețe perfectă. Pentru că, în lipsa lor de sens, de ordine, în urîțenia lor cu totul aparte, fiecare din aceste frînturi, excluse aș spune, părea să viseze totuși la un viitor. Da, așa frînturi, visau la viitor fără teamă, ciudat, liniștit! La un viitor care nu se va tămădui, nu se va restabili, la care nu se va ajunge niciodată, un viitor cu adevărat fără precedent!

Reflecții nedeslușite de tipul acesta îmi provocau uneori o emoție lirică ce nu mi se

potrivea deloc, recunosc. În astfel de cazuri, dacă se întîmpla să fie și nopți cu lună, îmi luam flautul și cîntam lîngă Templul de aur. Am ajuns și eu să cînt melodia lui Kashiwagi „Caleașca imperială“ fără să mai privesc partitura. Muzica pare un vis. În același timp este însă un fel de realitate, chiar mai clară decît orele noastre de veghe. Mă întrebam care din cele două o fi cu-adevărat muzică? Muzica avea puterea uneori să anuleze aceste două elemente contrarii. Uneori mă puteam contopi cu melodia pe care o cîntam. Spiritul meu se obișnui cu bucuria de a se întruchipa în muzică. În cazul meu, spre deosebire de Kashiwagi, muzica era cu adevărat o mîngîiere.

Ori de cîte ori terminam de cîntat la flaut, mă întrebam:

— De ce oare disprețuiește Templul de aur fapta aceasta a mea? De ce nu mă mustră sau nu mă întrerupe cînd mă contopesc cu muzica astfel? Nici măcar o dată nu m-a ignorat însă atunci cînd voiam să mă las pradă fericirii și plăcerilor lumești. În astfel de situații a avut întotdeauna grijă să-mi pună piedici și să mă oblige să mă întorc la mine însumi. De ce îmi permite Templul de aur îmbătare și uitare în cazul muzicii?

La astfel de gînduri vraja muzicii pălea; însuși faptul că Templul de aur îmi permitea o astfel de plăcere o făcea să slăbească. În măsura în care templul îmi dădea acordul lui tacit, muzica, oricît de mult semăna

ea cu viața, devenea o formă de viață imaginară și contrafăcută; și oricît încercam să mă contopesc cu ea, acea contopire nu putea fi decît temporară.

Nu vreau să las impresia că m-am resemnat și m-am retras în urma celor două eșecuri: la femei și la viață. Pînă la sfîrșitul anului 1948 am mai avut eu astfel de ocazii, precum și îndrumarea lui Kashiwagi; nici una nu m-a descurajat, dar rezultatul a fost mereu același.

Între fată și mine, între viață și mine apărea invariabil Templul de aur, din care cauză ceea ce atingea mîna mea pe cînd încerca să prindă, se prefăcea în cenușă și perspectiva în pustiu.

Odată, pe cînd îmi trăgeam sufletul după ce muncisem pe terenul din spatele bucătăriei, am zărit întîmplător o albină mică ce se așeză pe o crizantemă galbenă, de vară. Veni în zbor, în lumina omniprezentă de pe aripioarele ei aurii, apoi alese o floare din numeroasele crizanteme și-i dădu tîrcoale. Am încercat să privesc floarea cu ochii albinei. Crizantema stătea la locul ei, cu petalele întinse. Era la fel de frumoasă ca un Templu de aur în miniatură și la fel de perfectă ca templul; dar nu se transformă în templu, rămînînd o crizantemă de vară, solitară. Da, a rămas neclintit, crizantemă, o floare, o formă unică, fără implicații metafizice. Observînd în acest mod regulile propriei ei existențe, ea răspîndea suficientă vrajă pentru a deveni obiect de atracție pentru albină. Cît de tainic stătea la pîndă parcă, existînd ca țintă pentru acea dorință mișcătoare, zburătoare, fără formă. Treptat forma se rarefiază, ai senzația că e pe cale să se prefacă-n pulbere, se înfioară, tremură. E normal să fie așa, deoarece crizantema a fost croită pe măsura dorințelor albinei și tocmai frumusețea ei a înflorit, anticipînd respectiva dorință. Acum este momentul în care sensul formei florii capătă strălucire înăuntrul vieții. Forma însăși e plămădire a vieții, care se scurge neîncetat și care n-are formă; în același timp, scurgerea vieții fără formă este plămădirea tuturor formelor din lumea aceasta... Astfel, albina își croiește drum în floare și acoperită de polen, se lasă pradă amețelii. Crizantema primi albina cu brațele deschise transformîndu-se ea însăși parcă, într-o albină galbenă, blindată, senzuală; am văzut-o scuturîndu-se cu putere, încît aveai senzația că vrea să-și ia zborul de pe propria-i tulpină.

Lumina și cele văzute m-au amețit pur și simplu. Apoi, de îndată ce nu am mai privit cu ochii albinei și m-am întors la propriii mei ochi, mi-am dat seama că ochii mei, care iscodiseră scena, erau exact ochii Templului de aur. Da, așa stăteau lucrurile. În același mod în care eu am revenit de la ochii albinei la ai mei, în clipele acelea cînd simțeam viața apropiindu-se, mi-am abandonat proprii ochi, înlocuindu-i cu ai Templului de aur. În astfel de

momente templul se interpunea între mine și viață.

M-am întors la ochii mei. În această lume vastă, confuză, a obiectelor, albina și crizantema verii rămaseră ele însele. Zborul albinei și tremurul florii nu se deosebeau cu nimic de freamătul vîntului. În această lume liniștită, înghețată, toate erau pe picior de egalitate și forma aceea care răspîndise o vrajă atît de puternică se stinse. Crizantema nu mai era frumoasă datorită formei ei, ci datorită numelui de *crizantemă* pe care i-l atribuim, datorită făgăduielii pe care ne-o face. Cum nu eram albină, nu mă tenta crizantema și, deoarece nu eram crizantemă, nici o albină nu tînjea după mine. Înțelesesem scurgerea vieții cu toate formele ei, dar îmi dispăruse acest sentiment de înțelegere. Lumea fusese azvîrlită în relativitate și doar timpul se mai mișca. Nu vreau să dau prea multe amănunte. Nu vreau să spun decît că atunci cînd apărea eternul și absolutul Templu de aur și cînd ochii mei se schimbau în ochii templului, lumea din jur suferea exact transformările de care vorbeam și în această lume transformată, numai Templul de aur își păstra forma și frumusețea, prefăcînd totul în pulbere. Din clipa în care am călcat în picioare trupul acelei prostituate în grădina templului și mai ales de la moartea lui Tsurukawa îmi pun mereu aceeași întrebare : Există totuși păcate ?

Într-o sîmbătă din luna ianuarie 1948, am profitat de o după-amiază liberă ca să văd un film la un cinematograf de cartier. După film

m-am plimbat singur prin Shinkyogoku, ceea ce nu mai făcusem de foarte mult timp. Am zărit deodată în mulțime un chip cunoscut, dar pînă să-mi dau seama cine este, a și fost înghițit de marea de trecători și a dispărut undeva în urma mea.

Bărbatul purta o pălărie de fetru, un palton elegant și un fular, și era împreună cu o fată îmbrăcată cu un palton roșu-ruginiu ; fata era cu siguranță gheișă. Fața rotundă și trandafirie a bărbatului, aerul lui neprihănit, atît de deosebit de al bărbaților între două vîrste, nasul lui lunguieț — da, aducea cu stareţul, părintele Dosen, și doar pălăria de fetru l-a făcut de nerecunoscut pentru moment. Deși n-avea de ce să-mi fie rușine, reacția mea a fost de teamă că aș putea fi văzut, deoarece am simțit pe loc că nu trebuie să fiu martorul aventurii clandestine a starețului meu, evitînd astfel un schimb de încredere și neîncredere între mine și el.

Apăru un cîine negru prin mulțime. Era un cîine mare, mițos, vădit obișnuit cu lume multă, deoarece își croia dibaci drum printre picioarele femeilor îmbrăcate în paltoane colorate și ale bărbaților în uniforme militare, oprindu-se din cînd în cînd în fața cîte unui magazin. L-am văzut oprindu-se și adulmecînd în fața unui magazin cu suveniruri care rămăsese neschimbat de pe vremea lui Shogoin Yatsuhashi. Acum vedeam cîinele mai bine la lumina vitrinei. Un ochi îi fusese zdrobit și sîngele închegat în colțul ochiului arăta

ca un rubin. Cu celălalt privea drept în pămînt. Părul de pe spinare era parcă lipit și arăta jalnic.

Nu prea știu de ce-mi atrăsese atenția cîinele acesta. Poate pentru că, așa cum hoinărea, purta în el, cu îndărătnicie, o lume ce era complet diferită de strada aceasta strălucitoare, zgomotoasă. Cîinele pășea printr-o lume întunecată, stăpînită de simțul mirosului. Această lume se suprapunea celei a străzilor pline de oameni și ca urmare luminile orașului, cîntecele de pe discuri și rîsetele păreau, toate, amenințate de mirosuri persistente, întunecate. Și toate acestea, deoarece calitatea mirosului era mai exactă și mirosul de urină pe care-l emanau picioarele lui umede se lega strîns de mirosul slab, neplăcut, emanat de organele interne ale ființelor omenești.

Era îngrozitor de frig. Un grup de tineri, ce păreau specializați în bursa neagră, se plimbau pe stradă, smulgînd crenguțele de pin puse la porți cu prilejul Anului Nou și care se mai vedeau încă, pe ici-colo, deși trecuseră sărbătorile. Și-au deschis palmele înmănușate să vadă cine a strîns mai multe. Unul din bărbați avea doar cîteva ; altul o ramură întreagă Se amuzară și dispărură.

M-am trezit că merg în urma cîinelui. Am crezut o clipă că l-am pierdut, dar reapăru. Porni spre strada Kawaramachi. Am luat-o după el și am ajuns pe o stradă pe care circulă tramvaie. Era mai întuneric aici decît în Shinkyogoku. Cîinele dispăru. M-am oprit și am privit în toate părțile. Am mers pînă la colțul

străzii continuînd să-l caut. În clipa aceea se opri în fața mea o mașină închiriată, lustruită. Șoferul deschise portiera și o fată păși înăuntru. M-am trezit uitîndu-mă după ea. Un bărbat era și el gata-gata să intre după fată, dar cînd m-a văzut, a rămas țintuit locului.

Era stărețul. Nu știu cum s-a întîmplat că stărețul, care mă depășise înainte și făcuse un ocol cu fata, dădu iar peste mine. Oricum, iată-l, și paltonul fetei care intrase în mașină era același pe care-l văzusem și mai devreme.

N-aveam cum să-l evit, dar m-a indispus întîlnirea și n-am putut scoate o vorbă. Înainte de a fi în stare să rostesc vreun cuvînt, sunete bîlbîite începură să mi se învălmășească în gură. Pînă la urmă, mi-am luat o mină pe care nu o intenționasem, de fapt am făcut un gest foarte nepotrivit pentru situația respectivă : am izbucnit în rîs, am rîs de stărețul meu.

Nu-mi dau seama ce m-a apucat. Aveam impresia că vine din afară, lipindu-mi-se brusc de gură. Dar cînd m-a văzut rîzînd, stărețul s-a schimbat la față :

— Prostule ! spuse el. Mă urmărești ?

Apoi a intrat în mașină și mi-a trîntit portiera în nas. Pe cînd mașina se îndepărta, mi-am dat seama că stărețul mă văzuse și înainte cînd a trecut pe Shikyogoku.

Mă așteptam să mă mustre a doua zi. Ar fi fost o ocazie bună să mă explic. Dar, ca și în situația anterioară, cînd am călcat-o în picioare

pe femeie, stareţul începu să mă tortureze, trecînd problema sub tăcere.

Cam pe-atunci am mai primit de la mama o scrisoare, care se sfîrşea ca şi celelalte : trăia în speranţa că mă va vedea stăpîn al Templului de aur.

„Prostule ! Mă urmăreşti ?" — cu cît mă gîndeam mai mult la cuvintele stareţului, cu atît mi se părea furia lui mai nelalocul ei. Dacă era un preot Zen cu adevărat, mai deştept şi cu mai mult umor, nu şi-ar fi dojenit niciodată elevul astfel. Ar fi trebuit să facă o observaţie mai energică, mai eficace. Acum nu-şi mai putea lua cuvintele înapoi, bineînţeles ; dar sînt sigur că în clipa aceea a crezut că l-am urmărit intenţionat şi am rîs de el în bătaie de joc, ca şi cînd l-aş fi prins în flagrant delict ; de aceea se enervase şi-şi manifestase furia în mod atît de vulgar.

Oricum ar fi stat lucrurile, tăcerea stareţului mă neliniştea, mă apăsa zi de zi tot mai mult. Existenţa lui devenise o forţă puternică, ca umbra unei molii care-ţi fîlfîie supărător prin faţa ochilor.

Stareţul obişnuia să ia cu el unul sau doi *jiso* ori de cîte ori era solicitat să ţină vreo slujbă în afara templului. Mai demult îl însoţea întotdeauna diaconul în astfel de ocazii, dar în ultima vreme, ca parte a procesului de democratizare, toţi cinci — diaconul, paracliserul, eu şi ceilalţi doi *jiso* — îl însoţeam, pe rînd. Supraveghetorul dormitorului, a cărui severitate devenise proverbială, fusese recrutat şi ucis

în război. Sarcinile lui au fost preluate de paracliserul între două vîrste. După moartea lui Tsurukawa, un alt *jiso* îi luase locul.

Cam prin vremea aceea muri stareţul unui templu (care aparţinea sectei Sokokuji şi care avea aceeaşi obîrşie ca şi Rokuonji) şi stareţul nostru fu invitat să participe la instalarea succesorului. Era rîndul meu să-l însoţesc şi deoarece stareţul n-a făcut nimic ca să mă evite, mă aşteptam să fie o şansă bună pentru o explicaţie între noi doi, fie la dus, fie la întors. Cu o seară înainte însă se stabili să mai vină cu noi un *jiso* nou, aşa că speranţele mele s-au spulberat.

Cititorii care cunosc literatura Gosan[1] o să-şi amintească fără îndoială de predica ţinută la intrarea lui Ishimuro Zenkyu în templul Manju din Kyoto, în anul I al erei Koan (1361). Frumoasele cuvinte rostite de noul preot la sosirea la templu, de la poarta principală pînă la Sala Pămîntului, apoi pînă la Sala Strămoşilor şi în final pînă la Camera Abatelui s-au transmis din generaţie în generaţie pînă la noi. Arătînd spre poarta principală, rosti mîndru cuvinte pline de bucurie la gîndul preluării noilor îndatoriri : „Înăuntrul lui Tenjo Kyucho, în faţa porţii Teijo Manju. Cu mîinile goale descui zăvorul, cu picioarele goale urc pe muntele sacru Konron".

---

[1] Denumirea unui anumit gen literar creat de preoţii din templele budiste ale sectei Zen, din Kyoto şi Kamakura (n. tr.).

Începu ceremonia tămîierii. Mai întîi preotul execută Shihoko[1] în onoarea marelui preot Shiho. În timpuri străvechi, cînd religia Zen nu era înghițită încă de convenții și cînd trezirea spirituală a individului era apreciată mai mult ca orice altceva, se obișnuia ca elevul să-și aleagă profesorul și nu invers. Pe vremea aceea elevul primea „încuviințare" religioasă nu numai de la preotul care l-a instruit pentru prima dată, dar și de la mulți alți profesori, și în timpul ceremoniei de tămîiere Shihoko, el trebuia să rostească în public numele profesorului pe care aspira să-l urmeze cu devotament.

Pe cînd urmăream această impresionantă ceremonie a tămîierii, mă întrebam dacă, atunci cînd o să vină clipa succesiunii mele la Templul de aur, o să rostesc cu voce tare numele stareţului, așa cum cerea obiceiul. Poate am să încalc un obicei vechi de șapte sute de ani și am să anunț alt nume. Răcoarea din Sala Abatelui în această după-amiază de început de primăvară, mirosul îmbătător de cinci soiuri de tămîie, diadema sclipitoare din spatele celor Trei Ustensile și nimbul splendid ce-l înconjura pe Buddha, strălucirea stiharelor purtate de preoții care oficiau slujba... oare cum o să fie dacă într-o bună zi eu voi oficia ceremonia Shihoko? Îmi imaginam cum o să-mi stea ca preot care trece prin ceremonia inaugurării. Inspirat de atmosfera riguroasă a începutului de primăvară, o să trădez cu bucurie vechiul obicei. Va participa și stareţul; auzindu-mi cuvintele o să rămînă mut de uimire și palid de furie. Pentru că am să rostesc alt nume. Alt nume? Dar cine este profesorul care m-a inițiat pe mine pe adevărata cale a iluminării? Nu-mi vine numele lui... E blocat de bîlbîială și nu se lasă rostit. Mă bîlbîi; și, pe măsură ce mă bîlbîi, începe să se ivească celălalt nume — *Frumusețea*, încep să spun, și *Neantul*. Toți cei de față izbucnesc în rîs și eu rămîn înțepenit locului, stîngaci, printre hohotele lor.

M-am trezit brusc din visare. Stareţul trebuia să îndeplinească o ceremonie și eu eram acolo ca să-l ajut. Era o mîndrie pentru un *jiso* să fie prezent în astfel de ocazii; mai cu seamă eu trebuia să fiu foarte mîndru, deoarece stareţul de la Templul de aur era oaspetele de onoare printre cei care oficiau ceremonia. După ce arse tămîia, stareţul meu lovi o dată cu ciocanul de lemn cunoscut sub numele de „ciocan alb", atestînd astfel faptul că preotul care a fost instalat ca stareț al templului nu este un *ganfuto*, adică un șarlatan clerical. A rostit formula tradițională și a lovit puternic cu ciocanul alb. Mi-am dat iar seama de forța miraculoasă pe care o avea stareţul meu.

Nu mai puteam suporta trecerea sub tăcere a evenimentului ce avu loc cu puțin timp în urmă, mai cu seamă că nu-mi puteam da seama cît o să mai dureze. Dacă eu eram înzestrat cu oarecare sentimente omenești, de ce să

[1] *Ko* — tămîie (jap.) (n. tr.).

nu aştept să fiu tratat cum se cuvine de oameni, ca stareţul, de exemplu, cu care vin în contact ? Fie că e vorba de sentimente de dragoste, fie de ură. Luasem prostul obicei de a examina expresia feţei stareţului ori de cîte ori mi se oferea prilejul, dar n-am fost în stare să surprind nici urmă de sentiment. Lipsa de expresie nu era nici măcar echivalentă cu răceala. Trebuie să fi însemnat dispreţ, dar, dacă aşa stăteau lucrurile, nu era dispreţ faţă de mine ca individ, ci mai degrabă ceva universal, ceva, de exemplu, ce el adresa omenirii în general, sau chiar diverselor idei abstracte.

Cam în perioada aceasta încercam eu să-mi evoc în minte imaginea capului animalic al stareţului şi funcţiile fizice indecente pe care le îndeplinea. Mi-l imaginam în braţele fetei cu palton roşu. I-am văzut trăsăturile lipsite de expresie relaxîndu-i-se şi o expresie ce putea fi ori de amuzament, ori de durere apărîndu-i pe chip în urma moleşelii pe care ţi-o dă plăcerea trupească.

Aspectul trupului său moale, neted, dizolvîndu-se în al fetei, la fel de moale şi de neted, devenind virtual de nedesluşit. Modul în care stomacul lui umflat apăsa stomacul fetei. Ciudat însă, oricît de vie mi-ar fi fost imaginaţia, trăsăturile lipsite de expresie ale stareţului se asociau în mintea mea doar cu noţiunea animalică de defecare şi act sexual şi nu exista nimic altceva care să umple spaţiul dintre cele două. De la o extremă la alta, fără nici o trecere, fără nici o nuanţă de curcubeu

care să le lege. Singurul lucru care asigura o legătură minimă era reproşul acela vulgar pe care mi l-a adresat stareţul în după-amiaza aceea : „Prostule, mă urmăreşti ?“

Epuizat de gînduri şi de aşteptare, am fost în cele din urmă stăpînit de o dorinţă îndîrjită : nu voiam decît să disting pe chipul stareţului o privire de ură. Ideea era nebunească, copilărească şi cert în dezavantajul meu ; dar nu mă mai puteam stăpîni. Nu ţineam seama nici de faptul că această nebunie a mea nu făcea decît să confirme părerea greşită a stareţului legată de urmărirea mea intenţionată.

Cînd l-am întîlnit pe Kashiwagi la universitate, i-am cerut numele şi adresa magazinului. Mi-a dat informaţiile solicitate fără să mă întrebe măcar în ce scop i le cerusem. M-am dus imediat şi am examinat numeroase fotografii tip carte-poştală care prezentau gheişe renumite din cartierul Gion. La început toate fetele mi s-au părut la fel din pricina machiajului exagerat, dar, încet-încet, am început să disting o mare gamă de tonuri din diversele fotografii. Puteam distinge acum, prin măştile identice de pudră şi ruj, nuanţe diferite : tristeţe sau vioiciune, sprinteneală a minţii sau lipsă de ascuţime, proastă dispoziţie sau bucurie exagerată, ghinion sau noroc. Datorită luminii electrice din magazin, reflectarea imaginii sclipea pe hîrtia lucioasă şi-mi era greu să văd bine fotografia, dar pe măsură ce aceasta se stabiliza, mi-am dat seama că este într-adevăr fata cu palton roşu.

— V-aş ruga să-mi daţi fotografia aceasta, i-am spus eu vînzătorului.

Îndrăzneala mea cu totul ieşită din comun se datora faptului că de cînd îmi încolţise noul plan în minte, mă schimbasem cu totul, eram mai vesel, mă stăpînea o bucurie inexplicabilă. La început mă gîndisem să aleg un moment în care stareţul e plecat şi să profit de lipsa lui ; dar noua mea dispoziţie mă determina să-mi pun planul în aplicare cu mult curaj, astfel încît să nu existe nici o îndoială în ceea ce priveşte propria-mi responsabilitate.

Tot mie îmi revenea sarcina să-i duc stareţului ziarul de dimineaţă. Într-o dimineaţă din martie, cînd încă era răcoare afară, m-am dus ca de obicei să iau ziarul de la intrare. Bătăile inimii se înteţiseră cînd am scos din buzunar fotografia gheişei din Gion şi am băgat-o în ziar.

Soarele dimineţii îşi cobora razele pe palmierul *sago* din mijlocul curţii, înconjurată de gard circular. Scoarţa aspră a palmierului părea haşurată în lumina soarelui. În stînga era un tei mic. Nişte cintezoi întîrziaţi ciripeau dulce pe ramurile lui, ciripit ce se asemăna cu rostogolirea unui şirag de mărgele. Ciudat că mai existau cintezoi la vremea asta din an, dar petele acelea galbene pe care le zăream în razele soarelui pătrunzînd printre ramuri, nu puteau fi altceva. Pietricelele albe zăceau, liniştite, în curte.

M-am strecurat pe coridor în aşa fel încît să nu-mi ud picioarele prin apa rămasă de la

spălat. Uşa biroului stareţului era bine închisă. Era încă atît de devreme, încît albul hîrtiei de pe uşa glisantă strălucea puternic.

Am îngenuncheat pe coridor şi m-am anunţat ca de obicei :

— Pot să intru, părinte ?

Primind încuviinţarea stareţului, am împins uşa glisantă, am intrat în cameră şi am pus, uşor, ziarul împăturit pe un colţ al biroului. Stareţul era absorbit în lectura unei cărţi, aşa că nu s-a uitat în ochii mei. M-am retras, am închis uşa şi m-am întors încet în camera mea, făcînd un efort disperat să rămîn calm.

Ajungînd în cameră, m-am aşezat şi m-am lăsat pradă emoţiei, pînă cînd s-a făcut ora la care trebuia să plec la cursuri. Niciodată în viaţa mea n-am aşteptat ceva mai cu nerăbdare decît acum. Deşi plănuisem să-i stîrnesc mînia stareţului, scena pe care o întrezăream era plină de pasiunea dramatică a momentului în care două fiinţe ajung să se înţeleagă una pe alta.

Stareţul va da buzna poate în camera mea şi mă va ierta. Şi dacă m-ar ierta poate aş atinge şi eu, pentru prima oară în viaţă, puritatea în care a trăit întotdeauna Tsurukawa. Stareţul şi cu mine ne-am îmbrăţişa şi nu ne-ar mai rămîne decît regretul că n-am reuşit să ajungem mai repede la înţelegere reciprocă.

Visul n-a durat însă mult, dar nu-mi pot explica cum de-am fost în stare să mă las, chiar şi pentru scurt timp, pradă unor astfel de fantezii stupide. Cînd m-am gîndit la acestea liniştit,

mi-am dat seama că, în timp ce atrăgeam asupra mea mînia stareţului printr-un astfel de gest prostesc, îndepărtînd cu propria-mi mînă numele meu de pe lista candidaţilor posibili la succesiune, netezindu-mi eu însumi calea spre o situaţie în care nici măcar nu mai puteam spera să devin stăpîn al Templului de aur — în tot acest timp am fost atît de absorbit de obiectivul meu imediat, încît am uitat cu totul de dăruirea mea totală însuşi Templului de aur.

Atenţia îmi era concentrată asupra oricărui sunet ce putea veni dinspre camera stareţului, dar nu se auzea nimic.

Începusem să mă aştept la furie turbată din partea lui, la ţipete asurzitoare. Simţeam că n-o să regret nici dacă tăbăra pe mine, nici dacă mă lovea sau dacă mă rănea. Dar domnea o linişte desăvîrşită în direcţia Marii Biblioteci ; nu se apropia nici măcar un sunet pe cînd stăteam şi aşteptam în camera mea.

Cînd a sosit momentul să plec la cursuri, inima-mi era complet sfîşiată, eram disperat. Mi-a fost imposibil să mă concentrez şi cînd profesorul mi-a pus o întrebare, am răspuns complet aiurea. Toată lumea a rîs de mine. I-am aruncat o privire lui Kashiwagi şi mi-am dat seama că lui nu-i păsa de nimic ; privea afară pe fereastră. Îşi dădea fără îndoială seama de drama din sufletul meu.

Cînd m-am întors la templu, nu se schimbase nimic. Eternitatea întunecată, mucegăită a vieţii de la templu părea atît de bine înrădăcinată, încît nu puteau exista deosebiri între o zi şi alta.

Aveam cursuri de religie Zen de două ori pe lună şi aceasta se întîmplă să fie una din zile. Toată lumea se aduna în apartamentul stareţului şi-l asculta. Mă gîndeam că s-ar putea să vorbească despre scriptura *Mumonkan* [1], ca un bun pretext de a mă pedepsi în faţa celorlalţi. Aveam motive speciale să cred lucrul acesta. Faptul că m-am aşezat vizavi de stareţ în seara aceea îmi dovedea că eram însufleţit de un curaj bărbătesc cu totul exagerat. Mă aşteptam ca stareţul să răspundă şi el cu un gest bărbătesc : să calce ipocrizia în picioare şi să-şi mărturisească păcatul în faţa tuturor ; în felul acesta mă pedepsea pentru fapta mea josnică.

Locatarii templului se adunară cu toţii la lumina palidă, cu exemplare din *Mumonkan* în mîini. Era o noapte rece şi nu exista decît un vas cu jăratic lîngă stareţ. Toată lumea îşi trăgea nasul. Stăteau cu toţii acolo, tineri şi bătrîni, cu feţele umbrite, plecate ; o neputinţă de nedescris li se citea pe chip. Noul ucenic, care lucra ziua ca învăţător, era un tînăr miop şi ochelarii îi tot alunecau pe nasul jigărit.

Numai eu îmi dădeam seama de puterea din mine. Cel puţin aşa îmi imaginam. Stareţul îşi deschise cartea şi ne privi, pe rînd, pe toţi.

---

[1] Cartea lui Mumon Ekai (1183—1260), preot chinez din secta Zen, considerată una dintre cele mai importante în cadrul sectei (n. tr.).

I-am urmărit privirea. Voiam să vadă bine că nu-mi plec ochii-n pămînt. Cînd a ajuns cu ochii lui ridaţi la mine, n-a dat nici cel mai mic semn de interes şi a trecut la următorul.

Cursul începu. Aşteptam clipa în care se va discuta de mine. Ascultam foarte atent. Vocea lui piţigăiată răsuna mai departe monoton, netrădîndu-i nici cel mai mic sentiment.

N-am putut închide ochii în noaptea aceea. Pe cînd stăteam treaz, m-am simţit năpădit de dispreţ faţă de stareţ şi de dorinţa de a-mi bate joc de ipocrizia lui. Treptat, însă, se trezi regretul în mine şi am început să-mi revizuiesc înfumurarea. Dispreţul meu faţă de ipocrizia stareţului se lega ciudat de slăbirea treptată a entuziasmului meu şi în final am ajuns să consider că în măsura în care am realizat ce nulitate era stareţul, nu mai putea constitui o înfrîngere faptul că-i ceream iertare. Inima mea care a urcat pînă în vîrful unei pante abrupte, cobora acum repede.

M-am hotărît să mă duc dimineaţa să-i cer scuze. Apoi m-am gîndit că ar fi mai bine să găsesc un moment prielnic în cursul zilei. Am observat că el era neschimbat.

Bătea vîntul în ziua aceea. Cînd m-am întors de la universitate, am deschis întîmplător sertarul. Am văzut ceva înfăşurat în hîrtie albă : era fotografia. Nici un cuvinţel pe hîrtie. Era limpede că stareţul vroia să pună capăt situaţiei. N-a vrut să treacă complet cu vederea fapta mea, dar a ţinut să mă facă să-i

înţeleg inutilitatea. Felul ciudat de înapoiere a fotografiei mi-a adus în minte o suită de imagini.

„Deci şi stareţul a suferit ! gîndeam eu. Trebuie să fi trecut prin mari chinuri pînă s-a decis să procedeze astfel. Acum mă urăşte cu siguranţă şi probabil nu din cauza fotografiei, ci pentru că l-am făcut să se poarte atît de nedemn. Pentru o simplă fotografie a trebuit să umble pe furiş prin propriul lui templu. A trebuit să caute un moment cînd nu era nimeni pe coridor ca să poată intra în camera unuia dintre ucenicii săi, în care nu mai pusese niciodată piciorul, şi a trebuit să-i deschidă sertarul de parcă ar fi comis un delict. Da, acum are motive suficiente să mă urască.“

La gîndul acesta mă inundă o bucurie de nedescris. Apoi m-am apucat de o treabă plăcută : am luat nişte foarfece şi am tăiat fotografia bucăţi. Apoi am înfăşurat-o bine într-o foaie de hîrtie din caietul meu şi, ţinînd-o strîns în mînă, am luat-o în direcţia Templului de aur. Templul, dominat de echilibrul lui sumbru se înălţa spre cerul luminat de lună, în adierea vîntului. Pilonii subţiri se ridicau unul lîngă altul ; luminaţi de lună, arătau ca nişte corzi de harpă şi templul însuşi părea un instrument muzical ciudat, uriaş. Impresia deosebită pe care mi-o lăsa depindea de înălţimea lunii. Nu se putea să te înşeli într-o seară ca aceasta. Totuşi vîntul bătea de pomană printre spaţiile dintre corzile acelea lipsite de sunet.

Am luat de jos o piatră, am înfășurat-o în hîrtie și am prins pachețelele împreună. Apoi fragmentele ce reprezentau chipul fetei, trase în jos de greutatea pietrei, s-au scufundat în mijlocul lacului Kyoko. Undele s-au împrăștiat libere și au ajuns imediat la marginea apei, unde stăteam eu.

Fuga mea neașteptată de la templu în noiembrie se datora tuturor acestor lucruri. Reflectînd mai tîrziu, mi-am dat seama că deși părea neașteptată, fusese de fapt precedată de reflectări profunde și ezitări. Am preferat, cu toate acestea, să cred că m-a îmboldit un impuls de moment. Cum însă nu mă caracteriza spontaneitatea, trebuie să mărturisesc că m-am lăsat în voia unei false spontaneități. Un om se decide să meargă la mormîntul tatălui său a doua zi, dar în ziua respectivă, ajuns în fața gării, se răzgîndește subit și preferă să-și viziteze vreun prieten în compania căruia să bea ceva — se poate numi aceasta adevărată spontaneitate ? Nu este această răzgîndire subită, un soi de răzbunare pe propriul plan ? Nu este, de fapt, ceva mult mai conștient decît înseși pregătirile îndelungate pentru vizitarea mormîntului ?

Motivul imediat al fugii mele se putea găsi în destăinuirea pe care mi-a făcut-o starețul cu o zi în urmă : „A fost o vreme cînd mă gîndeam să te las succesor la templu. Dar îți spun cinstit că nu mai am astfel de intenții acum".

Îmi spunea pentru prima oară așa ceva, dar trebuia să mă aștept și să fiu pregătit pentru o asemenea veste. Nu pot spune că a picat ca un trăsnet și m-a lăsat cu gura căscată, sau că m-a cuprins panica. Chiar așa stînd lucrurile, eu tot vreau să cred că fuga mea se datora cuvintelor starețului și am acționat sub impulsul momentului.

După ce m-am asigurat că starețul este furios, folosindu-mă de șiretlicul cu fotografia, am început să-mi neglijez învățatul, ceea ce bătea la ochi. În anul de pregătire am avut cele mai bune rezultate la chineză și istorie, am obținut optzeci și patru de puncte la cele două cursuri și un total de șapte sute patruzeci și opt de puncte, situîndu-mă pe locul al douăzeci și patrulea din optzeci și patru. Din patru sute șaizeci și patru de ore am lipsit numai patrusprezece. În anul doi am obținut numai un total de șase sute nouăzeci și trei de puncte și am coborît pe locul treizeci și cinci din șaptezeci și șapte. Din anul trei am început să-mi neglijez studiile — și nu pentru că aveam bani destui ca să-mi pierd timpul, ci pur și simplu din plăcerea de a lîncezi. Primul trimestru din anul trei a început exact după incidentul cu fotografia. Ce coincidență !

La finele primului trimestru, universitatea a trimis un raport la templu privind rezultatele mele și starețul m-a mustrat. M-a certat pentru notele proaste și pentru enorm de multele absențe. Cel mai mult l-a enervat faptul că am absentat de la orele speciale de practi-

că Zen, care se țineau doar trei zile pe trimestru. Astfel de seminare aveau loc înainte de vacanța de vară, de iarnă și de primăvară — deci nouă zile pe an — și se desfășurau în același mod ca orice seminar special.

Starețul m-a chemat în camera lui să-mi facă morală, ceea ce se întîmpla extrem de rar. Am stat tăcut, cu capul plecat. În adîncul inimii, speram să treacă la un anume subiect ; dar n-a făcut nici cea mai mică aluzie la incidentul cu fotografia și nici la prostituată și șantajul ei.

Cam din vremea aceea, starețul începu să se poarte foarte rece cu mine. Era chiar deznodămîntul pe care-l prevedeam, dovada pe care mi-o doream de mult timp și care reprezenta pentru mine o victorie. Deci singurul lucru de care avusesem nevoie a fost trîndăvia. În primul trimestru din anul trei, am lipsit șaizeci de ore — cam de cinci ori mai mult decît lipsisem tot anul întîi. În toate aceste ore n-am citit nici măcar o singură carte, nici nu m-am distrat. Uneori vorbeam cu Kashiwagi, dar în cea mai mare parte a timpului stăteam singur și nu făceam nimic. Da, stăteam liniștit de unul singur și nu făceam nimic, iar amintirile mele legate de Universitatea Otani se asociau strîns cu pasivitatea ; această pasivitate era poate felul cum înțelegeam eu practicarea filozofiei Zen ; atîta timp cît m-a captivat inactivitatea nu am simțit nici urmă de plictiseală.

Odată, am stat pe iarbă ore în șir și am privit un mușuroi de furnici ocupate cu transportarea unor particule minuscule de pămînt roșu. Problema furnicilor nu mă interesa însă cîtuși de puțin. Altădată am stat la nesfîrșit lîngă universitate, privind ca un prostănac la fumul ce ieșea din coșul fabricii din apropiere... și nu pentru că-mi plăcea fumul. În astfel de momente aveam impresia că sînt absorbit cu totul de existența lui *eu însumi*. Lumea exterioară se răcise și fusese apoi reîncălzită. Cum să vă explic ? Simțeam că o reperam și apoi iar se îndepărta. Lumea mea lăuntrică și cea exterioară își schimbau locul încet și la intervale neregulate. Priveliștea lipsită de sens care mă înconjura strălucea în fața ochilor mei ; strălucind, își croia drum în mine și numai acele părți care nu mă pătrundeau continuau să strălucească viu în afară. Aceste obiecte strălucitoare puteau fi ori steagul fabricii, ori vreo pată de pe perete, ori ceva aruncat în iarbă. Prindeau viață clipă de clipă în mine — acestea sau orice altceva — și apoi se topeau iar. Sau să-i spun orice gînd fără formă ? Lucrurile importante se îmbinau cu cele mai triviale și situația politică din Europa despre care citisem în ziarul de dimineață se alătura inevitabil gunoiului de la picioarele mele.

Am reflectat mult asupra unghiului ascuțit pe care-l formează un anume fir de iarbă. Dar poate cuvîntul „reflectat“ nu este tocmai potrivit. Gîndul acela ciudat, neînsemnat, al meu nu era continuu, ci reapărea stăruitor, ca un

refren. De ce trebuie să fie unghiul acela ascuţit atît de ascuţit ? Dacă ar fi obtuz, n-ar mai exista oare ceea ce se numeşte *iarbă* şi atunci, în mod inevitabil, s-ar distruge şi natura ? Dacă se îndepărtează o singură rotiţă din mecanismul naturii, oare nu se distruge cu totul ? Şi mintea mea examina, fără nici un rost, problema, din diferite unghiuri de vedere.

Se răspîndi imediat vestea că stareţul mă mustră şi atitudinea celor de la templu faţă de mine deveni şi mai ostilă. Colegul meu, care fusese invidios pe mine cînd am fost recomandat să-mi urmez studiile la universitate, chicotea triumfător ori de cîte ori mă vedea.

Viaţa mea la templu îşi urma cursul, însă n-am mai schimbat nici o vorbă cu nimeni toată vara şi toamna. Cu o dimineaţă înainte de fuga mea, stareţul l-a trimis pe diacon după mine. Era nouă noiembrie. Fiind pe punctul de a pleca la cursuri, purtam uniforma de student.

Stareţul era de obicei bine dispus, dar pentru că avea probabil să-mi comunice ceva neplăcut, chipul lui părea ca de gheaţă. În ceea ce mă priveşte, totuşi, preferam ca stareţul să se uite la mine ca la un lepros. De cînd aşteptam eu din partea lui o privire mai omenească !

Stareţul îmi întoarse spatele, frecîndu-şi mîinile deasupra vasului cu jăratic pe cînd îmi vorbea. Mîinile lui pufoase nu făceau zgomot mare, dar îmi vibrau puternic în urechi, nimicind puritatea aerului dimineţii. Frecarea mîinilor îmi dădea impresia unei intimităţi cu totul inutile.

— Ce supărat ar fi tatăl tău să ştie toate acestea, spuse el. Priveşte scrisoarea ! Iar au scris de la universitate, şi cam dur de data aceasta. Mai bine gîndeşte-te unde o să ajungi, dacă continui tot aşa ?

Şi apoi, fără nici o legătură, adăugă :

— Într-o vreme mă gîndeam să te las succesorul templului. Dar îţi spun cinstit că nu mai am astfel de intenţii.

— Deci nu aveţi de gînd să mă mai sprijiniţi în nici un fel, am spus după o clipă de tăcere.

— Chiar crezi că aş mai putea, după tot ce-ai făcut ? zise stareţul după ce reflectă puţin.

Nu i-am mai răspuns la întrebare, dar m-am trezit bîlbîindu-mă :

— Mă cunoaşteţi, părinte, pînă în străfundurile fiinţei mele şi cred că şi eu vă cunosc.

— Şi ce dacă mă cunoşti ? spuse stareţul cu o undă de melancolie în priviri. Nu-ţi serveşte la nimic. E absolut inutil.

Nu mai văzusem niciodată un chip omenesc atît de absent. Nu mai întîlnisem un bărbat care să se fi îmbuibat mai mult cu bani şi cu femei şi care, cu toate acestea, să dispreţuiască atît de mult lumea. Ura puse stăpînire pe mine, de parcă eram lîngă un cadavru cald încă şi sănătos la înfăţişare.

În clipa aceea mă stăpîni o dorință puternică de a scăpa de anturajul respectiv, chiar și pentru scurt timp. După ce-am plecat din camera stareţului, dorinţa deveni şi mai puternică şi eram incapabil să mă mai gîndesc la altceva.

Mi-am înfăşurat dicţionarul budist şi flautul primit de la Kashiwagi într-un *foroshiki*[1]. Pornind spre universitate cu legăturica şi servieta în mînă, nu mă preocupa decît ideea evadării.

Intrînd pe poarta universităţii, am fost încîntat să-l văd pe Kashiwagi îndreptîndu-se spre mine. L-am luat de braţ şi l-am tras la o parte. L-am rugat să-mi împrumute trei mii de yeni şi să ia dicţionarul şi flautul să facă ce vrea cu ele. Chipul lui nu mai iradia expresia lui obişnuită cînd făcea observaţii cu totul originale — acea expresie pe care o puteai numi voioşie filozofică. Se uită la mine bănuitor, mijindu-şi ochii.

— Îţi aminteşti de sfatul pe care i l-a dat Laertes fiului său în *Hamlet?* „Nu împrumuta de la nimeni nimic şi nu da nimănui nimic. Împrumutul te pierde şi pe tine şi pe prieten."

— Nu mai am părinte, am răspuns. Dar dacă nu poţi n-are nici o importanţă.

— N-am spus că nu pot, spuse Kashiwagi. Hai să discutăm. Nu sînt sigur că reuşesc să mă scormonesc de trei mii de yeni.

[1] O bucată pătrată de mătase, ale cărei colţuri se leagă şi care e folosită în loc de sacoşă (n. tr.).

Voiam să-l învinuiesc de ceea ce auzisem de la femeia care l-a învăţat *ikebana* — de tactica lui de a stoarce bani de la femei — dar m-am abţinut.

— Mai întîi să ne gîndim cum să ne descotorosim de dicţionar şi de flaut.

Spunînd acestea, Kashiwagi făcu brusc stînga-mprejur şi o luă înapoi spre poartă. Am luat-o şi eu după el, încetinindu-mi pasul după al lui. Începu să vorbească de colegul nostru, preşedintele unei societăţi de credit cunoscută sub numele de Clubul Hikani, care fusese arestat în urma acuzaţiei de speculă. I se dăduse drumul în septembrie şi de atunci o ducea foarte greu, reputaţia lui primind o lovitură puternică. Pe Kashiwagi începuse de prin luna aprilie să-l intereseze foarte mult acest preşedinte al Clubului Hikari şi vorbeam deseori despre el. Amîndoi aveam convingerea că este încă destul de influent şi nu ne aşteptaserăm deloc să-şi pună capăt zilelor două săptămîni mai tîrziu.

— La ce-ţi trebuie banii aceştia? mă întrebă Kashiwagi brusc.

Ciudat că-mi punea o asemenea întrebare.

— Vreau să plec undeva. N-am o ţintă anume.

— Te mai întorci?

— Poate.

— De ce-o ştergi?

— Vreau să scap de tot ce mă-nconjoară, de mirosul de neputinţă ce emană în jurul meu.

Stareţul este neputincios. Grozav de neputincios. Am înţeles foarte bine lucrul acesta.

— Vrei să scapi şi de Templul de aur ?

— Da, chiar aşa ! Şi de Templul de aur.

— Şi Templul de aur e neputincios ?

— Nu, bineînţeles că nu. El este sursa neputinţei tuturor celorlalţi.

— Deci aşa consideri tu, spuse Kashiwagi plescăind din limbă voios pe cînd înainta cu mersul lui exagerat de săltat.

Am intrat cu el într-un magazin de obiecte vechi, unde a vîndut flautul. N-a primit decît patru sute de yeni pe el. Apoi ne-am oprit la un anticariat şi am reuşit să vindem dicţionarul cu o sută de yeni. Pentru restul de două mii cinci sute de yeni, Kashiwagi m-a dus la el acasă. După ce mi-a împrumutat banii, mi-a spus să consider flautul un obiect împrumutat pe care i l-am înapoiat, iar dicţionarul cadou. De fapt eu nu făcusem decît să-i dau ceea ce-i aparţinea şi cei cinci sute de yeni obţinuţi din vînzare îi aparţineau lui. Dacă mai adăugam şi cei două mii cinci sute de yeni, împrumutul se ridica la trei mii de yeni. Pentru aceşti trei mii de yeni Kashiwagi voia o dobîndă lunară de zece la sută, pînă îi plăteam datoria. În comparaţie cu cei treizeci şi patru la sută dobîndă pe care-i încasa Clubul Hikari, dobînda lui era atît de mică, încît puteam s-o consider un chilipir. A scos o foaie groasă de hîrtie şi cerneală pe care a scris condiţiile împrumutului. Apoi mi-a spus să-mi pun pe hîrtie amprenta degetului mare. Cum nu-mi

plăcea deloc să-mi fac griji de viitor, mi-am pus degetul mare pe tuşieră şi apoi l-am apăsat pe chitanţa de mînă.

Inima-mi bătea puternic de nerăbdare. După ce am plecat de la Kashiwagi cu cele trei mii de yeni în buzunar, am luat tramvaiul pînă la parcul Funaoka. Am urcat în fugă treptele ce duceau la templul Tateisao unde aveam de gînd să trag un *mikuji* [1] ca să ştiu şi eu încotro s-o apuc. Jos, în capătul scărilor, se vedea clădirea principală a templului Yoshiteru Inari, de un roşu ţipător şi două vulpi de piatră înconjurate de un gard de sîrmă. Fiecare vulpe avea un sul de pergament în gură şi pînă şi interiorul urechilor le era roşu.

Se arăta o zi răcoroasă. Soarele abia strălucea şi adia vîntul. Razele palide pătrundeau printre crengile copacilor, luminînd treptele, încît aveai impresia că cineva a împrăştiat cenuşă pe ele. Dar părea cenuşă murdară pentru că soarele iradia slab...

Am alergat pe trepte-n sus fără să-mi trag sufletul cîtuşi de puţin, şi, cînd am ajuns în curtea din faţa templului Tateisao, eram lac de sudoare. Un alt şir de trepte ducea de aici pînă la templul propriu-zis. Acoperişul cu ţigle drepte ajungea parcă la trepte. De ambele părţi ale templului se ridicau nişte pini micuţi ce păreau să se răsfire, întortocheat, spre cerul iernii. Clădirea veche, din lemn, a biroului templului se afla în dreapta şi pe uşă

[1] Bileţel sacru în care se prezice destinul (n. tr.).

scria : Institutul de cercetări pentru studierea destinului omenesc. Între birou și templul propriu-zis mai era un soi de magazie, în spatele căreia creșteau niște cedri răzleți sub norii reci, opalescenți, presărați deasupra mea, funebri parcă. De aici se vedeau munții de la vest de Kyoto.

Principala zeitate divinizată la templul Tateisao era marele războinic feudal Nobunaga. Și fiul lui cel mare, Nobutada, a fost pus în raclă, fiind considerat zeitate. Templul era o clădire simplă și singura culoare care părea să-l mai înviorèze era roșul balustradei ce înconjura pavilionul principal.

Am urcat treptele și m-am închinat zeilor. Apoi am luat vechea cutie hexagonală ce se afla pe un raft de lîngă colectă. Am scuturat-o. Din orificiul de deasupra a ieșit un băț de bambus frumos crestat pe care scria cifra 14. Am plecat.

— Patrusprezece, patrusprezece, bombăneam eu pe cînd coboram scările. Silabele păreau să mi se coaguleze pe limbă căpătînd, treptat, înțeles.

M-am prezentat la biroul templului, unde m-a primit o femeie între două vîrste. Spălase probabil niște rufe și acum se ștergea pe șorț. Fără să i se clintească nici cel mai mic mușchi de pe față, acceptă taxa obișnuită de zece yeni pe care i-am întins-o.

— Ce număr aveți ?

— Patrusprezece.

— Așteptați acolo, vă rog.

M-am așezat pe coridor și am așteptat. Ce ciudat și lipsit de sens mi se părea să-mi las soarta în mîinile acestea ude, crăpate. Dar nu mai avea nici o importanță, deoarece cu astfel de intenții venisem la templu. De cealaltă parte a ușii se auzea sunetul metalic al unui sertar vechi pe care femeia se străduia să-l deschidă. Apoi am auzit rupînd o hîrtie, după care ușa s-a deschis.

— Poftim, spuse femeia, întinzîndu-mi o foaie subțire de hîrtie și închise iar ușa. Degetul ud al femeii lăsase urme pe colțul hîrtiei.

Am citit-o. „Numărul patrusprezece — ghinion“, scria pe ea. „Dacă rămîi aici, nenumărați zei te vor distruge complet.“

„Prințul Okuni, după ce a trecut prin pietre încinse, prin săgeți și prin alte torturi, a plecat din eparhia aceasta, fiind sfătuit de zei străbuni. Iată semnele prevestitoare ale fugii tale secrete.“

Urma apoi interpretarea textului care prevedea tot soiul de greutăți și de incertitudini ce mă așteptau. Nu m-am speriat. M-am uitat peste diversele puncte de pe listă și am găsit și pe cel ce se referea la călătorie : „Călătoria — nenorocoasă. Evită în special să călătorești spre nord-vest.“

Citind acestea, m-am hotărît s-o iau tocmai spre nord-vest.

Trenul spre Tsuruga pleca din gara Kyoto la șapte fără cinci minute dimineața. La templu ora de sculare era cinci și jumătate. Pe

data de zece, cînd m-am trezit și m-am îmbrăcat în uniformă, nimeni n-a bănuit nimic. Se obișnuiseră cu toții să se prefacă a nu mă vedea.

Era destulă agitație la templu la revărsatul zorilor. Unii măturau, alții ștergeau cu cîrpa udă. Pînă la șase și jumătate se făcea curățenie. Am ieșit afară și am început să mătur curtea din față. Mă gîndisem să plec în călătorie direct de la templu fără să iau nimic cu mine, să las impresia că am dispărut pur și simplu. Mătura se mișca o dată cu mine pe cărarea pietruită, ce strălucea vag în lumina zorilor. Dintr-o dată, mătura o să cadă, eu voi dispărea și în obscuritate nu vor mai rămîne decît pietricelele albe de pe cărare. Astfel mi-am imaginat plecarea mea.

Acesta a fost motivul pentru care nu mi-am luat rămas-bun de la templu. Era important să mă smulg deodată din întreg mediul în care trăiam. Și acest mediu includea și Templul de aur. M-am îndreptat încet-încet, măturînd, spre poarta principală. Se vedeau stelele dimineții printre ramurile copacilor.

Inima-mi bătea puternic. Acum *trebuie să plec*. Însuși cuvîntul părea să se agite în aer. Orice s-ar întîmpla, trebuie să plec — să renunț la tot ce mă-nconjoară, să renunț la ideea mea de frumusețe care m-a încătușat atît de puternic, să las în urmă obscuritatea însingurării în care am trăit pînă acum, să-mi părăsesc bîlbîiala și toate celelalte elemente ale existenței mele.

Mătura îmi căzu din mînă în întunericul ierbii ca un fruct copt din pom. M-am furișat spre poartă, ascunzîndu-mă pe după copaci. De îndată ce am trecut de poartă, am rupt-o la fugă cît mă țineau picioarele. Începuseră să iasă tramvaiele. L-am luat pe primul. Erau puțini pasageri și toți păreau muncitori. M-am lăsat inundat de lumina electrică. Mi se părea că n-am mai fost în viața mea într-un loc atît de luminos.

Îmi amintesc foarte bine toate amănuntele călătoriei, căci nu plecasem fără o destinație precisă. Mă hotărîsem să ajung într-un loc pe care-l mai vizitasem cu prilejul unei excursii cu școala. Dar pe măsură ce mă apropiam de locul respectiv, senzația de *plecare* și de *eliberare* era atît de puternică, încît aveam impresia că mă îndrept spre un loc cu totul necunoscut.

Călătoream pe o linie bine cunoscută, ce ducea spre orașul meu natal, dar niciodată nu mi s-a părut vagonul acesta vechi și plin de funingine mai ciudat ca acum, mai viu colorat. Gara, șuieratul locomotivei, chiar și vocea stridentă a megafonului ce răsuna în zori, toate îmi dădeau o singură senzație, o întăreau și derulau o perspectivă amețitoare, lirică în fața ochilor mei. Soarele dimineții despica peronul cel mare în secțiuni. Zgomotul pașilor ce alergau de-a lungul peronului, sunetul încăpățînat dar monoton al clopoțelului gării, zgomotul saboților care te asurzea pur și simplu, culoarea mandarinelor pe care le-a scos din coș

un vînzător de pe peron — toate mi se păreau aluzii sau semne prevestitoare ale imensului lucru în seama căruia mă încredințam.

Fiecare părticică din gară, oricît de mică, apăsa asupra sentimentului predominant de despărțire și plecare. Peronul începu să se îndepărteze de mine, politicos și cu cea mai mare seninătate. Da, simțeam cum suprafața aceea concretă, lipsită de expresie era luminată de obiectul care se îndepărta, se despărțea, pleca.

Îmi puneam toate speranțele în tren. Ciudat mod de a mă exprima, dar nu găsesc altceva mai potrivit pentru a-mi dezvălui gîndul acela incredibil : mă îndepărtam încet de gara Kyoto, purtat de tren. Noapte de noapte auzeam la templu șuieratul mărfarelor ce treceau prin apropiere și acum mi se părea foarte ciudat că tocmai eu mă aflam într-unul din trenurile ce treceau zi și noapte pe acolo, dispărînd în zare.

Trenul prinse viteză de-a lungul rîului Hozu, pe care l-am mai văzut cu mult timp în urmă, cînd am călătorit cu tatăl meu bolnav. În zona aceasta, pînă la Sonobe, la vest de munții Atago și Arashiyama, clima era complet diferită de cea din Kyoto — probabil din pricina curenților de aer. În ultimele trei luni din an se ridica deasupra rîului Hozu o ceață deasă, cam pe la ora unsprezece seara, ce cuprindea întreaga zonă pînă a doua zi dimineață pe la zece. Rareori vedeai cîte un petec de senin.

Cîmpul se deschidea vag de ambele părți ale trenului, și porțiunile de pe care se strînsese recolta arătau ca niște ciuperci verzi. Pe movilele dintre straturile de orez se înălțau, răzleț, copaci diferiți ca dimensiune și înălțime. Ramurile mai joase și frunzele fuseseră tăiate, iar trunchiurile subțiri înfășurate în rogojini de paie (cunoscute în regiune sub numele de *seiro* [1]), astfel că acești copaci, ce răsăreau unul după altul din ceață, păreau niște năluci. La un moment dat, se contură, clar și aproape de tren, o salcie. De jur împrejur, se întindea, aproape insesizabil, plantația de orez ; frunzele umede ale salciei atîrnau greoi și întregul copac părea să se legene ușor în ceață.

Eu, care plecasem destul de bine dispus din Kyoto, începui să fiu năpădit de amintiri legate de morți. Amintindu-mi de Uiko, de tata, de Tsurukawa, m-am lăsat furat de o duioșie de nedescris și mă întrebam dacă nu cumva singurele ființe pe care am fost în stare să le iubesc erau numai persoane decedate ? Ce simplu era să iubești morții în comparație cu viii !

Vagonul de clasa a treia nu era foarte aglomerat. Stăteau acolo cei atît de greu de iubit și-și pufăiau țigările sau cojeau mandarine. Lîngă mine ședea un funcționar, care lucra probabil prin vreo instituție publică. Vorbea tare cu alt bărbat. Amîndoi purtau costume vechi și am zărit o bucată de căptușeală

[1] Aburitor (n. tr.).

ruptă ieșind pe la mînecă. Încă o dată m-a izbit faptul că mediocritatea nu descreştea o dată cu înaintarea în vîrstă. Chipurile acelea de la ţară, ridate, arse de soare, vocile acelea răgușite de băutură reprezentau esenţa unui anume tip de mediocritate.

Vorbeau despre persoanele de la care trebuiau să încaseze contribuția pentru instituţia lor. Mai era lîngă ei un bătrîn chel, calm, care nu se băga în discuţie ; își tot ștergea mîinile pe o batistă din bumbac, albă cîndva, dar care se îngălbenise de atîta spălat.

— Priviţi-mi mîinile ! bombăni el. S-au murdărit de funingine de cînd m-am așezat pe locul acesta. Ce neplăcut !

— Nu v-aţi plîns odată la ziar de funingine? spuse altul, care se prinse în vorbă.

— Nu, spuse chelul. Dar mă enervează cumplit funinginea asta !

Deși nu ascultam, i-am auzit fără să vreau, mai cu seamă că repetau mereu cuvintele „Templul de aur“ și „Templul de argint“. Căzuseră cu toţii de acord asupra faptului că trebuie să obţină o contribuţie mai substanţială de la aceste două temple. Venitul Templului de argint reprezenta doar o doime din cel al Templului de aur, dar era totuși o sumă considerabilă. Venitul anual al Templului de aur, spuse unul dintre bărbaţi dorind să exemplifice, era probabil de peste cinci milioane de yeni, iar costul întreţinerii templului, supunîndu-se regulilor impuse de orice templu Zen, inclusiv preţul curentului electric și al apei, nu putea depăși două sute de mii. Ei bine, ce se petrecea acolo ? Foarte simplu ! Stareţul le dădea *jiso*-ilor și ucenicilor orez rece, iar el ieșea în oraș noapte de noapte și cheltuia banii cu gheișele din cartierul Gion. Și templele erau scutite de taxe, de parcă se bucurau de drepturi extraordinare. Da, ar trebui să li se perceapă taxe fără milă !

Astfel se desfășura conversaţia lor. Cînd terminară, bătrînul chel, care tot își mai ștergea mîinile cu batista, spuse :

— E îngrozitor !

Nu era nici urmă de funingine pe mîinile lui ; fuseseră șterse și lustruite bine și semănau cu o sculptură *netsuke* [1]. Mîinile acelea, confecţionate parcă, semănau mai bine cu o pereche de mănuși decît orice altceva.

S-ar putea să pară ciudat, dar aduceam pentru prima oară în gînd, o observaţie critică lumii din afară. La Templul de aur aparţineam cu toţii lumii preoţilor, iar universitatea făcea și ea parte din aceeași lume. Nu ni s-a întîmplat niciodată să schimbăm păreri critice la adresa templului. Cu toate acestea, conversaţia celor doi funcţionari nu m-a surprins cîtuși de puţin. Tot ce spuseseră mi s-a părut foarte adevărat. Noi mîncam orez rece. Stareţul vizita cartierul Gion. Era perfect normal să fie așa. Însă faptul că și eu voi fi judecat exact în același mod m-a umplut de o ură

[1] Sculptură mică, ornamentală deasupra inelului de care se prinde săculeţul cu medicamente sau cu tutun (n. tr.).

fără margini. Şi nu puteam suporta gîndul că şi eu voi fi înţeles prin *cuvintele lor* deoarece *cuvintele mele* erau cu totul altfel. Nu uitaţi că nici cînd l-am văzut pe stareţ plimbîndu-se cu gheişa aceea din Gion n-am simţit strop de ură.

Tocmai din aceste motive, conversaţia celor doi funcţionăraşi bătrîni mi-a zburat din minte, lăsînd loc unui sentiment vag de ură şi mirosul neplăcut al mediocrităţii. N-aveam de gînd să caut suport public gîndurilor mele şi nici nu-mi trecea prin minte să-mi îmbrac ideile ca să le fac mai pe-nţelesul lumii. După cum am mai spus, adevărata raţiune a existenţei mele era însuşi faptul că nu eram înţeles.

Uşa vagonului se deschise şi intră un vînzător cu un coş mare atîrnat de gît. Şi-a anunţat marfa cu o voce răguşită. Mi-am dat brusc seama că-mi este foarte foame şi am cumpărat o cutiuţă cu tăiţei. Ceaţa se ridicase, dar cerul era întunecat. Se vedeau duzii ce creşteau pe pămînt sterp, la poalele muntelui Tamba, precum şi atelierele de fabricare a hîrtiei.

Golful Maizuru. Simpla rostire a numelui mă emoţionă ca pe vremuri. Nu ştiu prea bine de ce. Chiar din copilăria petrecută în satul Shiraku, *Maizuru* devenise un soi de termen generic pentru o mare ce nu poate fi văzută şi pînă la urmă ajunsese să reprezinte chiar presimţirea mării.

Se putea vedea bine marea aceea invizibilă de pe muntele Aoba, care se înălţa în spatele

satului Shiraku. Mă urcasem de două ori acolo, şi a doua oară avusesem prilejul să văd escadra combinată ce ancorase în portul naval Maizuru. Poate vapoarele ancorate în golful strălucitor au avut vreo misiune secretă. Tot ce înconjura această escadră avea iz de mister şi-ţi venea să te întrebi dacă flota aceasta exista de fapt. De aceea escadra pe care o văzusem în zare părea un stol de păsări negre de apă maiestuoase, pe care le ştiai eventual după nume, dar pe care nu le-ai văzut pînă acum decît în fotografii. Aveai impresia că savurează o scăldare în mare, sub privirile atente ale unei păsări bătrîne, fioroase şi habar n-aveau că sînt observate.

M-a trezit din visare vocea conducătorului care anunţa gara următoare, Maizuru-Vest. Nu se mai afla printre pasageri nici unul din marinarii care-şi aruncau grăbiţi raniţa-n spinare. Singurii care se pregăteau să coboare, în afară de mine, erau cîţiva bărbaţi ce arătau ca nişte speculanţi de bursă neagră.

Totul se schimbase. Mi se părea un port străin. Indicatoarele în limba engleză de la intersecţii înfloriseră ameninţător şi-am văzut grupuri mari de americani. Sub cerul înnourat al iernii, adia o briză sărată pe drumul ce părea să fi fost construit tocmai în scopuri militare. Avea mai degrabă miros de fier ruginit decît de briza mării. Fîşia îngustă de mare care ducea pînă-n centrul oraşului, suprafaţa liniştită a apei, vasul de război mic, american, ancorat la mal — aveai senzaţia de

ordine perfectă, însă măsurile exagerate de igienă i-au răpit portului fostul aspect de neîngrijit dar puternic și au făcut ca întregul oraș să arate ca un spital.

Nu mă așteptam să mă simt aproape de mare aici, deși se putea foarte bine ca vreo mașină să-mi facă vînt de la spate drept în mare. Dacă stau și mă gîndesc, impulsul călătoriei mele l-a constituit tocmai comunicarea mea intimă cu marea; dar bineînțeles, nu o mare artificială ca cea pe care ți-o oferă portul Maizuru, ci o mare agitată care să-și păstreze forța inițială, asemenea mării cu care am luat eu contact în copilăria petrecută pe golful Nariu. Marea este de obicei agitată de-a lungul coastei Japoniei, înspumată, dezlănțuită.

M-am hotărît să merg la Yura. Vara plaja era plină de lume, dar acum e pustie probabil, doar marea și țărmul luptîndu-se între ele. De la Maizuru-Vest la Yura erau cam șapte mile. Picioarele mele își aminteau vag drumul.

Acesta trecea prin partea inferioară a golfului, la vest de Maizuru, traversa linia Miyazu în unghi drept, trecea prin trecătoarea Takajiri și ieșea la rîul Yura. Apoi, după ce traversa podul Okawa mergea spre nord de-a lungul malului vestic al rîului Yura, urmînd apoi cursul rîului pînă la vărsarea în mare.

Am părăsit orașul luînd-o pe drumul spre Yura. Îmi simțeam picioarele obosite și mă întrebam :

— Ce-o să găsesc la Yura? Peste ce vreau eu să dau de fac atîta efort? Probabil că n-o

să întîlnesc decît întinderea Mării Japoniei și o plajă pustie.

Dar picioarele nu dădeau nici un semn de încetinire. Numele locului spre care mă îndreptam nu avea nici un înțeles deosebit. Am prins curaj — un curaj aproape imoral — și eram gata să-mi înfrunt destinul, oricare-ar fi el.

Razele soarelui străluceau palid din cînd în cînd, îmbietor, printre crengile copacilor *keyaki* de la marginea drumului. Dar nu știu din ce motive nu puteam zăbovi. N-aveam timp să mă odihnesc.

În locul unei pante line care să ducă spre o vale largă, am văzut deodată rîul Yura dintr-o trecătoare îngustă în munte. Deși rîul era lat, apa albastră curgea mohorît sub cerul înnourat și părea că se tîrăște spre mare fără tragere de inimă.

Cînd am ajuns pe malul vestic al rîului, nu se mai vedeau mașini și oameni pe drum. Cînd și cînd se mai zărea la marginea drumului cîte o pădurice de portocali, dar nici măcar un suflet de om. Cînd am trecut pe lîngă micul cătun Kazue, am auzit foșnetul ierbii. Era un cîine și i se vedea numai fața. Părul de pe vîrful nasului era negru.

Știam că zona este bine cunoscută, fiind (conform unei tradiții cam îndoielnice) reședința fostului moșier Sansho Dayu; dar n-aveam de gînd să poposesc deloc, așa că am trecut mai departe fără s-o observ măcar. Pentru că mă uitam numai la rîu. În mijlocul

rîului se afla o insulă înconjurată de bambuși. Deși pe drum nu sufla nici o adiere, bambusul de pe insulă se înclina în fața vîntului. Pe insulă era o plantație de orez de patru-cinci acri, irigată cu apă de ploaie, dar n-am văzut nici măcar un țăran prin preajmă. Se zărea doar un bărbat, cu spatele la mine, cu o undiță în mînă. Nu mai văzusem de mult suflet de om, așa că am simțit o undă de prietenie pentru respectivul. Aveam impresia că pescuiește chefali. „În cazul acesta nu sînt departe de gura rîului", mi-am zis.

Apoi foșnetul bambusului ce se pleca în fața vîntului a înghițit susurul rîului. Se ridică ceața pe insulă : probabil începea să plouă. Se vedeau urmele picăturilor de ploaie pe malul uscat al insulei și, pînă să-mi dau eu seama bine, începură să cadă și pe mine. Privind insula pe cînd începeam să simt bine ploaia, mi-am dat seama că acolo nu plouă de fapt. Bărbatul care pescuia nu s-a clintit deloc, de cînd îl zărisem mai înainte. Răpăiala trecu și de mine curînd.

La fiecare cotitură a drumului, privirile-mi erau atrase de papură și de florile toamnei. Ajungeam în curînd la locul în care gura rîului avea să se deschidă în fața ochilor mei : o briză extrem de rece îmi izbi nările. Apropiindu-se de capăt, rîul Yura oferea privirilor o mulțime de insulițe pustii. Era limpede că apa rîului se apropia de mare, iar apa sărată o și invadase, dar suprafața lui devenea din ce în ce mai liniștită și nu prevestea în nici

un fel ceea ce avea să vină — exact ca cineva care a leșinat și moare fără să-și mai recapete cunoștința.

Gura rîului era neașteptat de îngustă. Marea se întindea acolo, una cu norii-ntunecați, topind rîul, asaltîndu-l. Ca să pot percepe tactil marea mai aveam de străbătut o distanță considerabilă ; vîntul sufla tăios dinspre cîmp și dinspre plantațiile de orez, lăsîndu-și amprenta pe toată suprafața mării. Tocmai din cauza mării își irosea vîntul energia puternică pe acest cîmp pustiu. Și marea era o mare de vapori, care învăluia această zonă iernatică, o mare imperioasă, dominantă, invizibilă.

Dincolo de gura rîului, valurile se împleteau, unele peste altele, strat peste strat, dezvăluind treptat întinderea cenușie a suprafeței mării. Pe rîu plutea o insulă în formă de pălărie Derby. Era insula Kanmuri, cunoscută pentru păsările rare *omizunagi*.

M-am hotărît să intru într-o plantație. Am privit în jur. Era pustiu. În clipa aceea îmi străfulgeră prin minte o semnificație. N-apucai să realizez bine că scînteia s-a și stins, și o dată cu ea semnificația. Am rămas o clipă locului, dar vîntul înghețat ce-mi biciuia trupul mă despuie de orice gînd. Am pornit mai departe în bătaia vîntului. Plantațiile sărăcăcioase dispăreau în pămîntul pietros, pustiu. Iarba era veștedă, doar iarba ce aducea cu mușchiul de copac mai era cît de cît verde, dar și aceasta strivită, prăpădită. Pămîntul era nisipos.

Am auzit un sunet nedeslușit, înfiorător. Apoi am auzit glasuri, dar numai atunci cînd m-am întors cu spatele la vîntul înfiorător și mi-am ridicat privirile spre culmea muntelui Yuragatake.

Am privit în jur. O cărăruie îngustă ducea spre plajă, de-a lungul unor stînci pitice. Știam că se depun eforturi mari pentru a împiedica eroziunea acestor stînci. Ici-colo se înălțau stîlpi de beton ca niște schelete și culoarea betonului pe nisip avea o prospețime ciudată. Sunetul acela nedeslușit, înfiorător venea dinspre malaxorul care amesteca cimentul în timp ce-l turna. Un grup de muncitori cu nasurile roșii de frig mă priviră ciudat. Probabil așa și arătam în uniforma aceea studențească. Le-am aruncat o privire. La atît s-a limitat schimbul de saluturi.

Marea se lăsa în jos conic și abrupt de la mal. În timp ce înaintam cu greu pe nisip spre apă, mă simțeam învăluit de o bucurie de nedescris la gîndul că mă îndreptam, pas cu pas, spre singura semnificație ce mi-a fulgerat mintea cu puțin timp în urmă. Vîntul era rece și, pentru că nu aveam mănuși, mîinile-mi erau înghețate, dar nu mă sinchiseam cîtuși de puțin.

Da, aceasta era într-adevăr coasta Mării Japoniei ! Iată izvorul întregii mele nefericiri, a tuturor gîndurilor negre, originea urîțeniei mele și a forței mele. Era o mare sălbatică. Cu greu puteai desluși printre talazuri pescărușii cenușii, liniștiți, ce pluteau în zbor între două valuri. Îngrămădiți peste marea deschisă, norii imenși păreau apăsători, dar în același timp gingași. Deoarece mormanul acela de nori grei, nedefiniți avea drept bordură o linie ușoară și rece ca cea mai fragilă dintre pene, iar în centru ascundea un cer albastru palid, de a cărui existență nici măcar nu puteai fi sigur. Dincolo de apele plumburii se înălțau munții negri-vineții de pe malurile golfului. Totul părea pătruns de tulburare, de o forță întunecată, în permanentă mișcare, de o senzație de metal coclit.

Mi-am amintit brusc ce-mi spusese Kashiwagi în ziua în care ne-am cunoscut. Abia în clipa în care stai pe o pajiște proaspăt tunsă, într-o după-amiază splendidă de primăvară, și privești, pierdut, soarele ce pătrunde printre frunzele copacilor, abia atunci țîșnește cruzimea în noi.

Înfruntam acum valurile și vîntul aspru dinspre nord. Nu era o după-amiază splendidă de primăvară și nici o pajiște proaspăt tunsă. Dar aceste locuri pustii îmi mîngîiau mai mult sufletul, le simțeam mai strîns legate de existența mea decît orice pajiște dintr-o după-amiază de primăvară. Aici puteam fi eu însumi. Nimic nu mă amenința.

Oare ideea care-mi venise era *crudă* în sensul lui Kashiwagi ? Nu știu, dar în orice caz, această plăsmuire care prindea viață în mine își dezvălui o semnificație a ei, o semnificație care-mi fulgeră mintea mai devreme și mă făcu să strălucesc puternic înăuntrul ființei

mele. N-am încercat încă să mă gîndesc mai profund la ea, mi-a captivat doar atenția, ca și cînd m-ar fi orbit o lumină. Și totuși ideea aceea, care nu-mi venise niciodată în minte, începu să prindă forță și să ia dimensiuni imediat. Fără să o pot măcar înfrîna, m-am simțit eu însumi învăluit de ea :

— Trebuie să dau foc Templului de aur !

CAPITOLUL VIII

MI-AM CONTINUAT DRUMUL pînă ce am am ajuns la gara Tango-Yura de pe linia Miyazu. Cînd am mai fost pe aici în excursie cu școala din Maizuru, am mers pe același traseu și am luat trenul din această gară. Era foarte puțină lume în gară și nu era deloc greu de presupus că oamenii de pe-aici își cîștigau existența mai mult pe seama turiștilor, care veneau în număr mare vara.

M-am hotărît să trag la un han mic unde am văzut scris : „Hanul Yura — pentru cei ce doresc să facă baie“. Am tras ușa din sticlă de la intrare și mi-am anunțat prezența, dar n-am primit nici un răspuns. Era praf de scări. Jaluzelele erau trase și înăuntru întuneric. Nu se vedea nici țipenie de om.

M-am dus la intrarea din spate. De acolo se vedea o grădină mică, cu cîteva crizanteme, ofilite. Pe un raft se găsea o găleată, probabil pentru vizitatorii care veneau vara și care o

foloseau în chip de duș, ca să-și spele nisipul de pe ei cînd se întorceau de la plajă.

Aproape de clădirea principală se mai înălța o căsuță, unde locuia probabil proprietarul cu familia lui. Se auzea radioul prin ușa de sticlă închisă. Muzica aceea stridentă suna a spart și-mi lăsă impresia că de fapt nu e nimeni acasă. La intrare erau aruncați niște saboți. În clipa cînd melodia încetă am întrebat de afară dacă e cineva acasă. Dar, după cum mă așteptasem, nici aici nu-mi răspunse nimeni.

Apăru o umbră dinspre spatele casei. Soarele se infiltra încet pe cerul noros. Nu-mi dădusem seama pînă n-am văzut luminîndu-se puțin cutia stacojie din lemn de la intrare. O femeie mă privea. Era foarte grasă, conturul trupului ei alb ieșind bine în relief, iar ochii atît de înguști, încît aveai impresia că nu-i are. I-am spus că doresc o cameră. Fără să-mi spună nici un cuvînt, nici măcar s-o urmez, se întoarse pe călcîie și o luă spre intrarea hanului.

Mi s-a dat o cameră mică, pe colț, la etajul întîi, cu fața spre mare. Camera nu mai fusese folosită de mult timp, și focul slab de la vasul cu jăratic pe care mi-l adusese femeia umplu repede aerul de fum și-l făcu insuportabil de umed. Am deschis fereastra, lăsîndu-mă în bătaia vîntului ce venea dinspre nord. Înspre mare, norii își continuau, în tihnă, jocul lor plicticos pe care nu se așteptau să-l urmărească nimeni. Norii aceștia păreau să fie o

reflectare a vreunui impuls al naturii. Pe alocuri se vedeau părticele de cer — cristale mici, albastre, limpezi. Marea însă nu se vedea.

M-am întors la gîndul ce mă frămînta. Mă întrebam de ce nu-mi venise ideea să-l omor pe stareţ înainte de a mă gîndi să dau foc templului. De-abia acum realizam că mă străfulgerase ideea de a-l omorî pe stareţ, dar mi-am dat pe loc seama cît este de inutil. Deoarece chiar dacă reuşeam să-l omor, capul lui ras de preot şi răutatea lui amestecată cu neputinţa vor apărea fără încetare la orizontul întunecat. În general, lucrurile înzestrate cu viaţă n-aveau, precum Templul de aur, calitatea de a dura o veşnicie. Fiinţelor umane li se încredinţa doar o părticică din nenumăratele însuşiri ale naturii şi, printr-o metodă eficace de substituire, ele difuzau şi multiplicau acea însuşire. Dacă scopul unui asasinat era distrugerea acelei calităţi a victimei, atunci acel asasinat era o eroare. Gîndurile acestea mă făceau să realizez şi mai bine contrastul extraordinar dintre existenţa Templului de aur şi a fiinţelor omeneşti. Pe de-o parte, din aspectul aparent destructibil al fiinţelor ieşea la iveală o nălucă a veşniciei ; pe de altă parte, frumuseţea aparent indestructibilă a Templului de aur dădea naştere posibilităţii de a-l distruge. Nu te poţi descotorosi de lucruri muritoare, ca de exemplu fiinţele omeneşti, dar pot fi distruse lucruri indestructibile ca Templul de aur. De ce nu şi-a dat nimeni seama de asta ? Originalitatea concluziei mele era

neîndoielnică. Dacă o să dau foc Templului de aur, desemnat Tezaur Naţional în 1897, nu comiteam decît pur şi simplu un act de nimicire, de distrugere ireparabilă, un gest ce va diminua cu-adevărat frumuseţile create pe lumea aceasta de fiinţele omeneşti.

Continuînd să gîndesc astfel, am început să mă bine dispun. Dacă dau foc Templului de aur, îmi spuneam în sinea mea, o să fie un gest cu mare valoare educativă. Pentru că le va arăta oamenilor că n-are rost să-l considere de nedistrus. Vor constata pur şi simplu că existenţa Templului de aur timp de cinci sute cincizeci de ani lîngă lacul Kyoko nu înseamnă nimic, nu reprezintă nici urmă de garanţie în ceea ce-l priveşte. Se vor simţi stînjeniţi cînd îşi vor da seama că adevărul evident, pe care obişnuiau să-l afirme în legătură cu templul, se poate spulbera într-o clipită.

Continuitatea propriilor noastre vieţi se datoreşte faptului că sîntem înconjuraţi de esenţa care se cheamă „timp“ şi care durează o anumită perioadă. Să luăm, de exemplu, un sertar pe care tîmplarul îl face pentru o anume casă. O dată cu trecerea timpului, forma propriu-zisă a sertarului este depăşită de timpul însuşi şi după zeci sau chiar sute de ani, ai impresia că timpul s-a închegat şi a luat forma respectivă. Un anume loc mic, ocupat cîndva de obiect, este ocupat acum de timpul închegat. De fapt a devenit încarnarea unei forme spirituale. La începutul cărţii *Tsukomogami-ki*, o culegere de basme medievale, se

găsește următorul fragment : „În Almanahul zeităților Yin și Yang se scrie că după ce au trecut o sută de ani și obiectele s-au transformat în spirit, sufletele oamenilor sînt amăgite ; acestuia i se dă numele de Tsukumogami, anul spiritului funebru. Se obișnuiește ca lumea să se debaraseze de ustensilele gospodărești în fiecare an înainte de sosirea primăverii și să le arunce în uliță ; obiceiul acesta se numește «măturatul casei». În același mod, o dată la o sută de ani, oamenii trebuie să suporte nenorocirile lui Tsukumogami".

Fapta mea va deschide astfel ochii oamenilor asupra dezastrului provocat de Tsukumogami și-i va salva de la calamitate. Prin fapta mea voi împinge Templul de aur dintr-o lume în care a existat într-una în care n-a existat. Semnificația lumii se va schimba cu siguranță.

Cu cît gîndeam mai mult la asta, cu atît eram mai vesel. Sfîrșitul, prăbușirea lumii — a acelei lumi care mă înconjura și se întindea în fața ochilor mei — nu era departe. Razele amurgului amenințau ținutul. Templul de aur strălucea la lumina lor și lumea în care era inclus Templul de aur aluneca negreșit, clipă de clipă, precum nisipul printre degete.

Șederea mea la hanul Yura luă sfîrșit după trei zile cînd proprietăreasa, care mă privea cam bănuitor din cauza faptului că nu ieșisem deloc din han în tot timpul acesta, s-a dus după un polițist. Cînd l-am văzut intrînd în camera mea, îmbrăcat în uniformă, mi-era teamă ca nu cumva să-mi descopere planul, dar

mi-am dat imediat seama că n-aveam de ce să-mi fac griji în sensul acesta. I-am răspuns la întrebări, i-am spus exact ce s-a întîmplat — am vrut să scap o vreme de viața de la templu și am fugit. I-am arătat legitimația de student și apoi m-am achitat de datoriile pe care le aveam la han în prezența lui. În consecință, polițistul a luat o atitudine protectoare. A telefonat imediat la templu să se asigure că povestea mea era adevărată și apoi mi-a spus că mă va duce el însuși înapoi. Ca să evite orice vătămare a „viitorului" meu, cum îl numea el, s-a deranjat pînă-ntr-atît, încît și-a schimbat și uniforma și și-a luat niște haine potrivite pentru călătorie.

În timp ce așteptam la gara Tango-Yura, se porni o ploaie măruntă și, cum gara n-avea acoperiș, ne-a udat imediat. Polițistul, îmbrăcat acum în haine obișnuite, m-a dus la biroul gării și a ținut să-mi arate că șeful gării și ceilalți funcționari erau prieteni de-ai lui. Și unde mai pui că m-a prezentat tuturor ca fiind nepotul lui de la Kyoto care a venit să-l vadă.

Înțelegeam psihologia lor. Funcționarii aceștia de țară, șeful de gară și polițistul care stăteau de vorbă în jurul cărbunilor roșietici, din vasul de mangal, n-aveau nici cel mai mic presentiment al marii transformări a lumii ce se desfășura chiar sub nasul lor, al distrugerii propriei rînduieli ce se anunța atît de curînd.

După ce Templul de aur va arde pînă-n temelii — dar, după ce va arde de tot, lumea acestor indivizi se va transforma, regula de aur

a vieţilor lor se va întoarce pe dos, mersul trenurilor va fi complet dat peste cap, legile lor vor deveni cu totul inutile. Eram fericit că oamenii aceştia habar n-aveau că tînărul de lîngă ei ce-şi încălzea, senin, mîinile la foc, era un viitor criminal.

Un tînăr funcţionar vesel povestea tuturor în gura mare despre filmul pe care urma să-l vadă a doua zi, cînd era liber ; un film extraordinar, care avea să stoarcă tuturor lacrimi, dar şi plin de acţiune. Acest tînăr, mult mai voinic şi mai plin de viaţă decît mine, mergea la film a doua zi ; va lua prababil şi o fată cu el şi apoi se vor culca. Îl tot tachina pe şeful de gară, făcînd glume şi era dojenit de superiorii lui ; nu şedea locului nici o clipă — tot punea cărbuni pe foc şi scria cifre pe tablă. Pentru un moment am avut impresia că iar mă las furat de vraja vieţii şi de ură. Puteam încă să mă stăpînesc să nu dau foc templului ; puteam să părăsesc templul pentru totdeauna, să renunţ la preoţie şi să mă îngrop în viaţă ca tînărul acesta. Dar mi-am revenit pe loc, au acţionat forţele magiei negre care m-au smuls din astfel de gînduri. Da, trebuie să dau foc Templului de aur pînă la urmă. Numai atunci puteam începe o viaţă nouă, care-mi era destinată mie, în mod special.

Şeful gării răspunse la telefon. Apoi se duse la oglindă şi-şi aranjă cu grijă chipiul cu dungă aurie. Îşi drese glasul, întinse pieptul şi păşi pe peron de parcă intra într-o sală de ceremonii. Ploaia încetase. Se auzi imediat după

aceea zgomotul clar, umed al trenului ce alerga pe şinele tăiate în stînci şi, o clipă mai tîrziu, lunecă uşor în gară.

Am ajuns la Kyoto la opt fără zece minute şi poliţistul mă conduse pînă la poarta principală a templului. Era o seară răcoroasă. Ieşind dintre pinii întunecaţi şi apropiindu-mă de intrarea nesuferită, am văzut-o pe mama. Stătea întîmplător exact lîngă plăcuţa pe care scria : „Orice încălcare a regulamentului se pedepseşte prin lege.“ La lumina lămpii, părul ei ciufulit arăta de parcă fiecare fir alb i se ridicase în parte. Lumina lămpii îl făcea să arate şi mai cărunt decît era. Înconjurată de claia aceasta albă şi răvăşită, faţa-i era inexpresivă.

Trupul mic al mamei părea sinistru de dilatat. În spatele ei se afla o curte întunecată, care se vedea prin poarta deschisă. În întuneric se desprinse silueta ei uriaşă ; era îmbrăcată caraghios, într-un kimono jigărit, legată la mijloc cu cel mai bun brîu el ei brodat cu fir auriu, care însă se uzase de tot. Arăta ca un mort.

Ezitam să mă apropii. Nu-mi dădeam seama ce caută acolo, dar am aflat mai tîrziu că după ce-a descoperit că am fugit, stareţul s-a interesat dacă nu sînt cumva pe la ea ; veştile au afectat-o foarte mult şi a venit la templu imediat, aşteptînd să mă reîntorc.

Poliţistul mă împinse înainte. Ciudat, dar, pe măsură ce mă apropiam de ea, mama se

făcea tot mai mică. Cînd ridică privirile spre mine, mi se păru caraghios de strîmbă.

Instinctul nu mă prea înșela și la vederea ochilor ei mici, șireți, vîrîți în orbite, am înțeles cît era de justificată ura ce i-o purtam. O uram, în primul rînd, pentru că mă adusese pe lume, o uram pentru amintirea jignirii pe care am avut-o de îndurat — jignire care, după cum v-am mai explicat, nu mai lăsa loc pentru a-mi croi un plan de răzbunare, în schimb mă îndepărta și mai mult. Legăturile acelea se rupeau greu. Și totuși acum, cînd era pe jumătate copleșită de supărare, am simțit deodată că m-am eliberat. Nu știu de ce, dar știam că mama n-o să mă mai poată amenința vreodată.

Se auzea un plîns cu suspine de ți se rupea inima. Apoi mama întinse mîna și mă lovi, slab, peste obraz.

— Fiu nerecunoscător ! Nu știi să-ți vezi de treabă ?

Polițistul mă privi tăcut pe cînd încasam palmele. Degetele mamei și-au pierdut coordonarea și puterea părea să-i fi părăsit complet mîna ; de aceea vîrfurile unghiilor ei zăngăniră parcă pe obrajii mei, ca niște pietricele de grindină. Și în timp ce mă lovea, se citea implorarea în ochii ei, așa că eu mi-am întors privirile.

A schimbat tonul apoi.

— Ai fost... ai făcut atîta drum, spuse. De unde ai avut bani ?

— Bani ? Am împrumutat de la un prieten, dacă vrei să știi.

— Zău ? spuse mama. Nu i-ai furat ?

— Nu, nu i-am furat.

Mama răsuflă ușurată ca și cînd acesta ar fi fost singurul lucru din pricina căruia era îngrijorată.

— Zău ? Deci n-ai făcut nimic rău ?

— Nu, nimic.

— Da ? Atunci e bine. Bineînțeles că va trebui să-ți ceri iertare stareţului. Eu mi-am cerut, dar e rîndul tău să te duci la el și să-l rogi din tot sufletul să te ierte. E un om deștept și cred că o să treacă peste asta. Dar e cazul să te faci băiat de treabă sau mă bagi în mormînt ! Zău, pe onoarea mea, fiule ! Mă omori dacă nu te schimbi. Și trebuie să devii un preot mare... Dar mai întîi du-te și cere-ți scuze.

Polițistul și cu mine am mers în urma mamei tăcuți. Mama era atît de emoționată, încît a uitat să-l salute pe polițist. Mergea cu pași mici, repezi. Privindu-i brîul cum îi atîrna la spate, mă întrebam de ce era oare atît de urîtă. Am înțeles apoi. Ceea ce o făcea să fie urîtă era speranța. Speranța incurabilă — ca rîia încăpățînată ce sălășluiește umedă și roșiatică în pielea infectată, provocînd o mîncărime permanentă, refuzînd să cedeze la forțe exterioare.

Sosi iarna. Eram din ce în ce mai hotărît. A trebuit să-mi tot amîn planul, dar amînarea aceasta neîntreruptă nu m-a obosit cîtuși

de puțin. Ceea ce m-a îngrijorat în perioada aceasta de jumătate de an a fost cu totul altceva. Kashiwagi îmi cerea la fiecare sfîrșit de lună să-i plătesc datoria. Îmi anunța mereu suma totală și îmi arunca tot soiul de vorbe de ocară. Dar eu nu mai aveam de gînd să-i restitui banii. Atîta timp cît nu mergeam la universitate, n-aveam de ce să mă întîlnesc cu Kashiwagi.

S-ar putea să pară ciudat că nu dau nici o socoteală de faptul că, de îndată ce am luat hotărîrea aceasta, am început să stau la îndoială, să am ezitări. Adevărul este că aceste șovăieli țineau de trecut. În această jumătate de an privirile-mi fură ațintite asupra unui singur punct din viitor. Foarte posibil ca exact în perioada aceasta să fi înțeles ce înseamnă fericirea.

În primul rînd, îmi deveni mai plăcută viața la templu. Cînd mă gîndeam că orice s-ar întîmpla, Templul de aur o să ardă, lucrurile insuportabile deveneau chiar suportabile. Exact ca unul care-și presimte moartea, eu am început să intru-n voia celorlalți de la templu. Eram cuviincios și încercam să mă împac cu orice. M-am împăcat pînă și cu natura. În fiecare dimineață cînd păsărelele veneau să ciugulească resturile de mîncare, le priveam piepturile pufoase cu prietenie chiar.

Am uitat și de ura ce i-o purtam stareţului ! Mă eliberasem de mama, de colegi, de totul. Dar nu eram atît de prost ca să nu-mi dau seama că noua mea tihnă era rezultatul faptului că am schimbat lumea fără măcar s-o ating cu propriile-mi mîini. Totul pare scuzabil dacă privești din punctul de vedere al rezultatului. Reușind să ajung să privesc lucrurile din unghiul rezultatului, sentimentul că hotărîrea de a provoca acest rezultat se află în mîinile mele — aici se afla punctul de plecare al senzației mele de libertate.

Deși hotărîrea mea de a da foc Templului de aur a fost atît de bruscă, mi se potrivea perfect, ca un costum făcut cu grijă pe măsură. Era ca și cînd o plănuisem încă de la naștere. Cel puțin așa mi se părea — ca și cînd ideea luase proporții în mine, așteptînd ziua înfloririi depline, din clipa în care vizitasem Templul de aur pentru prima dată împreună cu tata. Simplul fapt că templul a produs o impresie atît de puternică asupra unui băiat tînăr cuprindea toate motivele spre a-l duce în cele din urmă la incendiere premeditată.

Pe 17 martie 1950 s-au terminat cursurile la universitate. Două zile mai tîrziu împlinisem douăzeci și unu de ani. Rezultatele au fost *superbe !* Am ocupat locul șaptezeci și nouă din șaptezeci și nouă. Cel mai prost punctaj l-am obținut la japoneză : patruzeci și două de puncte [1]. Absentasem două sute optsprezece ore din șase sute șaisprezece — de fapt mai mult de o treime. Dar deoarece totul la universitate își avea la bază doctrina budistă a milei, nu existau repetenți sau exmatriculări,

[1] Notarea se face pînă la o sută (n. tr.).

așa că am fost lăsat să-mi continui studiile. Stareţul și-a dat acordul tacit în această privință.

Continuam să neglijez învăţătura și în frumoasele zile de sfîrșit de primăvară, pînă la începutul verii, mi-am petrecut timpul vizitînd templele budiste și shintoiste unde se intra gratuit. Umblam cît mă ţineau picioarele. Îmi amintesc de o astfel de zi.

Mă plimbam prin faţa templului Myoshin, cînd, deodată, am zărit un student mergînd la pas cu mine. S-a oprit la o tutungerie dintr-o clădire cu cornișele vechi și i-am privit profilul cu chipiul de student, pe cînd își cumpăra ţigări. Era un profil ascuţit, alb, cu sprîncene înguste. Purta chipiul studenţilor de la Universitatea Kyoto. Mă privi cu coada ochiului. Am avut senzaţia îngrămădirii unor umbre întunecate. Am intuit imediat că e piromaniac.

Era ora trei după-amiază — nu tocmai un moment potrivit pentru incendiu. Un fluture zbură dinspre drumul asfaltat pe unde treceau autobuzele și se agăţă de o camelie ofilită din vaza ce se afla în faţa tutungeriei. Părţile ofilite ale florii albe arătau de parcă ar fi fost arse de un foc maroniu. Am așteptat mult autobuzul. Ceasul de pe stradă se oprise.

Nu știu de ce, dar eram convins că studentul se îndreaptă, pas cu pas, spre incendiu. Cred că tocmai de aceea semăna atît de mult cu un piromaniac. Își alesese intenţionat lumina zilei, cel mai nepotrivit moment pentru incendiu și acum își îndrepta, încet, pașii spre

destinaţia pentru care se hotărîse categoric: în spatele lui se afla lumea ordinii pe care o abandonase. Uniforma lui avea ceva rigid, care mă făcu să gîndesc astfel. Poate pentru că-mi imaginasem multă vreme că așa trebuie să arate spatele unui tînăr piromaniac. Serjul negru, pe care soarele își coborîse razele, părea tare nefericit și mînios.

Am încetinit pasul, hotărîndu-mă să-l urmăresc pe student. Mergînd în spatele lui, am observat că avea un umăr mai jos decît celălalt și am simţit că spatele lui este, de fapt, al meu. Era mult mai frumos decît mine, dar nu mă îndoiam cîtuși de puţin că a fost forţat să comită aceeași faptă ca și mine din cauza aceleiași singurătăţi, aceleiași nefericiri, aceleiași păreri confuze despre frumuseţe. Urmărindu-l, începui să simt că eram martorul propriei mele fapte, cu anticipaţie.

E posibil să se întîmple astfel de lucruri într-o după-amiază de sfîrșit de primăvară, din cauza aerului strălucitor și moleșitor. Celălalt eu îmi imita faptele cu anticipaţie, arătîndu-mi limpede eul pe care eram incapabil să-l văd în clipa în care îmi puneam planul în aplicare.

Autobuzul tot nu veni. Nu mai era nimeni pe drum. Poarta de sud a templului Myoshin se apropia treptat. Ușile erau larg deschise și poarta părea să fi absorbit în ea tot soiul de fenomene. Cadrul ei minunat, după cîte vedeam din unghiul din care priveam, era o îmbinare de întretăieri de stîlpi din Poarta Me-

sagerilor Imperiali și Poarta Sanmon cu două caturi, cărămizi ale Sălii Budiste, pini numeroşi, un petec de cer albastru izolat vizibil de restul și smocuri de nori palizi. Pe măsură ce mă apropiam de poartă, se mai adăugau și alte elemente — cărările pietruite în lung și-n lat din incinta templului, zidurile pagodei și multe altele. O dată ce-ai trecut de poartă, realizai că această clădire misterioasă cuprinde întregul cer albastru în ea însăși și orice nor de pe cer. Cam așa arăta templul.

Studentul intră pe poartă. A înconjurat Poarta Mesagerilor Imperiali și s-a oprit lîngă lacul cu lotuși din fața Porții Sanmon. Se opri apoi pe podul de piatră în stil chinezesc construit peste lac și-și ridică privirile spre Poarta Sanmon care se înălța în fața lui. Poarta aceea, gîndeam eu, este probabil ținta incendiului lui premeditat.

Minunata Poartă Sanmon era cu-adevărat făcută pentru a fi cuprinsă de flăcări. Într-o după-amiază atît de senină, focul nici nu s-ar vedea. Fumul s-ar încolăci în jurul porții și s-ar ridica în aer ; dar singura posibilitate pentru a putea afirma că flăcările acelea invizibile mîngîiau cerul era să observi cum se apleacă și tremură puterile cerești. Studentul se apropia de Poarta Sanmon iar eu m-am dat mai la o parte, să nu fiu văzut, și-l urmăream atent. Era ora la care se întorceau călugării la templu și am zărit un grup de trei venind pe cărare. Pășeau pe alee, unul lîngă altul ; purtau sandale de pai și-și duceau pălăriile

împletite în mînă. După ce-au trecut de mine au luat-o la dreapta. Mergeau fără să scoată o vorbă, supunîndu-se ordinului călugăresc care prevedea să nu privească decît la cîțiva pași înainte pînă în clipa în care se întorceau în chilie.

Studentul dădea în continuare tîrcoale Porții Sanmon. În cele din urmă se rezemă de unul din stîlpi și scoase din buzunar un pachet de țigări. Privi nervos în jur. M-am gîndit că o să dea foc templului pretextînd că a vrut să fumeze o țigară. După cum prevăzusem, își băgă o țigară în gură, întinse puțin capul și aprinse chibritul.

Flacăra chibritului fu, pentru o clipă, mică și deslușită. Aveam impresia că și culoarea flăcării era invizibilă pentru student. Poate din cauză că în clipa aceea soarele cuprinse trei părți ale porții, lăsînd în urmbră doar porțiunea unde mă aflam eu. Chibritul produse, pentu o fracțiune de secundă, o bulă de foc care străluci lîngă obrazul studentului, așa cum stătea rezemat de stîlpul de lîngă lacul cu lotuși. Scutură apoi mîna și-l stinse.

Studentul nu se liniști nici după ce se stinse chibritul. Îl aruncă pe o piatră și-l călcă bine cu piciorul. Apoi, fumîndu-și vesel țigara, trecu podul și depăși Poarta Mesagerilor Imperiali, ignorînd cu totul dezamăgirea căreia mă lăsasem pradă, singur și părăsit. În cele din urmă dispăru prin poarta dinspre sud, de unde se vedea drumul principal și se distingea un șir de case în zare.

Nu era deloc piromaniac, ci pur și simplu un student care ieșise la plimbare. Foarte probabil un tînăr cam plictisit și destul de sărac.

I-am privit toate mișcările în cele mai mici amănunte și pot să spun că nimic nu mi-a plăcut la el, — lașitatea care-l făcea să pară atît de nervos —, nu pentru că avea de gînd să incendieze ceva, ci pur și simplu pentru că încălca regulile fumînd o țigară ; plăcerea nerușinată, atît de caracteristică studenților, care provenea din faptul că a încălcat un regulament ; grija cu care a călcat chibritul deși acesta era stins ; și, mai presus de orice, „precauția" lui. Flacăra aceasta mică a fost atent controlată tocmai datorită acestei precauții de duzină. Era probabil foarte mîndru de ideea de a controla el însuși chibritul, un controlor perfect, ager, care apăra societatea de pericolele focului.

Un mare avantaj al măsurilor luate îl constituia faptul că, de la restaurația Meiji [1], nu au mai ars temple în Kyoto și prin împrejurimi. Chiar și cînd mai izbucneau, rareori, incendii, fălcările erau izolate imediat și ținute sub control. Lucrul acesta nu se petrecuse însă și în trecut. Templul Chion a ars pînă în temelii în 1431 și a mai avut parte de cîteva incendii. Clădirea principală a templului Nanzen a luat foc în 1393, cîteva săli arzînd complet : Sala lui Buddha, Sala de Ceremonii, Sala Diamantului, Chilia cea Mare și altele.

[1] 1868.

Templul Enryaku s-a transformat în cenușă în anul 1571. Templul Kenjin a fost devastat de foc în războiul din 1552. Clădirea Sanjusangen a ars complet în anul 1249. Templul Honno a fost distrus de foc în timpul bătăliei din 1582.

Incendiile se înțelegeau parcă între ele pe vremea aceea. Ele nu erau scindate în fragmente mici și privite cu dispreț, ca în zilele noastre ; li se permitea să-și dea mîna, astfel încît nenumăratele incendii separate se uneau într-o singură mare vîlvătaie. Poate și oamenii de atunci erau tot așa. Oriunde era foc, acesta putea să cheme alt foc și vocea lui se auzea imediat. Motivul pentru care focurile de la temple n-au fost niciodată atribuite incendierii premeditate, ci au fost întotdeauna socotite întîmplătoare, răspîndite sau provocate de război, îl constituia faptul că, chiar dacă se găsea și pe vremuri unul ca mine, n-avea decît să se ascundă undeva și să-și țină suflarea. Orice templu trebuia să ardă mai devreme sau mai tîrziu. Focurile erau abundente și neînfrînate. Dacă nu făcea altceva decît să izbucnească fără greș, un incendiu dădea mîna cu altul și împreună își atingeau ținta. Este adevărat că Templul de aur a avut șansa să nu ardă, pentru că principiile budiste și legea guvernaseră foarte sever lumea. Focurile țîșneau natural, distrugerea și negarea erau la ordinea zilei, marile temple construite au ars innevitabil. Chiar dacă existau piromaniaci, ei trebuiau neapărat să recurgă la forța focului, în așa fel încît nici un istoric să nu poată do-

vedi că distrugerile provocate s-au datorat incendierii.

Era greu să trăiești liniștit în vremurile acelea. Acum, în 1950, nu era nimic mai ușor. Presupunînd că diversele temple arseseră din cauza acestei neliniști, ce motive avea Templul de aur să nu ardă și el ?

Deși nu prea participam la cursuri, mergeam însă destul de des la bibliotecă și, într-o zi din luna mai, m-am întîlnit întîmplător cu cu Kashiwagi, pe care-l evitasem cu multă grijă. Cînd m-a văzut că încerc să-l ocolesc, a pornit-o după mine, amuzat. Dîndu-mi seama că, dacă fug de el, nu mă poate ajunge din urmă din cauza picioarelor lui strîmbe, n-am mai făcut nici un pas. Kashiwagi mă bătu pe umăr. Respira greu. Se terminaseră cursurile în ziua aceea și cred că era cam cinci și jumătate. Ca să nu mă întîlnesc cu Kashiwagi, o luasem prin spatele clădirii universității, după ce-am plecat de la bibliotecă, pe cărarea dintre zidul înalt de piatră și clădirea în care erau sălile de clasă. Răsăriseră din belșug crizanteme sălbatice pe pămîntul sterp ; ici-colo, împrăștiate, bucăți de hîrtie și cutii goale. Cîțiva copii se strecuraseră pe teren și băteau mingea. Vocile lor răgușite contrastau cu clasele goale pe care le puteai vedea prin ferestrele sparte. Plecaseră toți studenții și rîndurile de bănci prăfuite rămăseseră tăcute, pe loc.

Am trecut de clase și am ajuns de partea cealaltă a clădirii. M-am oprit lîngă o magherniță pe care secția de *ikebana* atîrnase un afiș : „Studio". Soarele strălucea puternic pe copacii de camfor care se înălțau de-a lungul zidului și umbra delicată a frunzelor se reflecta pe acoperișul magherniței pînă la zidul de cărămidă roșie al clădirii principale. Cărămizile roșii sclipeau în razele amurgului.

Kashiwagi se rezemă de zid. Respira greu. Umbra frunzelor îi învălui obrajii, ce păreau mai sălbatici ca niciodată, dîndu-le o senzație de mișcare deosebit de vioaie. Era poate reflectarea zidului de cărămidă roșie, atît de nepotrivit lui, care lăsa această impresie.

— Să știi că-s cinci mii o sută de yeni ! spuse el. Cinci mii o sută de yeni la sfîrșitul lunii. O să-ți fie din ce în ce mai greu să mi-i mai dai înapoi !

Scoase din buzunarul de la piept notița cu evidența datoriilor mele și mi-o puse în fața ochilor. Apoi, fiindu-i vădit frică să nu-ntind mîna după document și să-l fac bucățele, s-a grăbit să-l împăturească și să-l bage la loc în buzunar. Îmi stăruia încă în ochi imaginea nesuferită a amprentei degetului mare. Părea cumplită amprenta aceea a mea.

— Achită-mi repede datoria ! spuse Kashiwagi. E spre binele tău. De ce nu plătești din taxa de instrucție sau din ce vrei tu ?

Nu i-am răspuns. Ești obligat să plătești o datorie neînsemnată cînd te așteaptă o catastrofă mondială ? Am fost tentat să-i fac lui Kashiwagi o aluzie cît de mică la ceea ce aveam eu de gînd, dar m-am oprit.

— Nu te înțeleg dacă nu scoți nici o vorbă, spuse Kashiwagi. Ce s-a întîmplat ? Ți-e rușine de bîlbîială ? Te-ai fi obișnuit cu gîndul ăsta pînă acum ! Toți știu că ești bîlbîit — chiar și asta. Da, chiar și asta !

Lovi zidul roșu din cărămidă pe care se reflecta soarele-apune. Pumnul lui prinse o nuanță galben-maronie de la praful cărămizii.

— Pînă și clădirea asta știe. Nu e ființă în universitate care să nu știe !

Continuam să-l privesc tăcut. În clipa aceea, unul din copii scăpă mingea, care veni, rostogolindu-se, spre noi. Kashiwagi se aplecă, cu greu, s-o ridice și să le-o arunce înapoi. Am simțit dorința răutăcioasă de a-l vedea mișcînd mingea cu picioarele lui strîmbe, de acolo de unde era, cam la treizeci și cinci de centimetri, astfel ca s-o poată lua apoi în mîini. Privirile mi se îndreptară, fără să vreau, spre picioarele lui Kashiwagi. Și-a dat seama de lucrul acesta cu o viteză uluitoare. Înainte să fi realizat dacă s-a aplecat sau nu, se îndreptă de tot și mă privi cu niște ochi ce aruncau săgeți de ură, ceea ce nu-i stătea în fire. Unul din copii se apropie de noi, timid, luă mingea și fugi. Kashiwagi îmi spuse :

— Bine ! Dacă așa-nțelegi tu să te porți, știu ce am de făcut. Înainte de a pleca acasă luna viitoare, o să-mi iau cît pot înapoi din bani. O să vezi ! Să te pregătești !

În luna iunie studenții începură să lipsească de la cursuri, pregătindu-se să se întoarcă pe

la casele lor. Zece iunie a fost o zi pe care n-o voi uita niciodată. Începuse să plouă de dimineață, iar seara ploua torențial. După cină am intrat în camera mea să citesc. Pe la ora opt am auzit pași apropiindu-se pe coridor, între sala pentru musafiri și Bibliotecă. Era una din serile în care starețul n-a plecat în oraș ; rareori se întîmpla așa ceva. Era limpede că avea musafiri. Pașii aceia sunau ciudat, ca niște picături de ploaie care cădeau pe o ușă de lemn. Pașii celui care conducea musafirul în apartamentul starețului erau liniștiți și regulați și păreau înghițiți de pașii apăsați ai musafirului, care făceau ca scîndurile vechi de lemn să scîrțîie foarte straniu.

Templul era plin parcă de răpăitul ploii. Ploaia cădea pe templul mare și vechi și nenumăratele camere, goale și învechite, răsunau de răpăitul ei. Nu se auzea decît ploaia peste tot : în bucătărie, în locuința diaconului, în camerele paraclisierului, în sala pentru musafiri... Mă gîndeam la ploaia care cucerise Templul de aur. Am întredeschis ușa de la camera mea. Curtea mică centrală, în care nu se găseau decît pietre, era inundată de ploaie și vedeam șuvoiul negru, sclipitor, de apă curgînd din piatră-n piatră.

Ucenicul se întoarse de la apartamentul starețului și-și băgă capul pe ușa de la camera mea.

— A venit la stareț un student pe nume Kashiwagi. Nu-i prieten de-al tău ?

Începusem să mă neliniștesc. Ucenicul, care purta ochelari și care lucra ca învățător peste

zi, era pe punctul de a pleca, dar l-am oprit și l-am poftit să intre. Îmi imaginam tot soiul de lucruri despre felul cum decurgea conversația din bibliotecă și nu suportam să fiu singur.

Trecură cîteva minute. Se auzi imediat clopoțelul starețului. Clinchetul lui străpunse ropotul ploii ; se opri brusc. Ne uitarăm unul la altul.

— E pentru tine, spuse el.

Am făcut un efort să mă ridic.

Cînd am ajuns în dreptul camerei starețului, am îngenuncheat afară. Pe birou se vedea documentul cu amprenta mea. Starețul ridică un colț al hîrtiei și mi-o arătă. M-a ținut în genunchi, afară.

— E într-adevăr amprenta ta ?

— Da.

— Bravo ție ! Dacă îmi mai dai de furcă măcar o dată, nu te mai țin aici. Trezește-te odată ! Nu e prima oară...

Poate pentru că era și Kashiwagi acolo, starețul se întrerupse. Apoi continuă :

— Plătesc eu banii ăștia, așa că poți pleca.

Auzindu-i cuvintele, m-am putut uita la Kashiwagi în sfîrșit. Stătea jos și părea că se purtase în modul cel mai lăudabil posibil. Îmi evită, totuși, privirea. Cînd făcea ceva ce nu se cuvenea, Kashiwagi avea întotdeauna un aer nevinovat ca și cînd, fără voia lui, îi fusese stoarsă întreaga esență a firii. Numai eu știam lucrul acesta.

Întorcîndu-mă în camera mea, m-am simțit în seara aceea, în sunetul aprig al ploii, în singurătatea mea, eliberat.

„N-o să te mai pot ține aici“ — era pentru prima oară că-l auzeam pe stareț spunîndu-mi lucrul acesta, era pentru prima oară cînd mă avertiza astfel. Starețul avea deci în cap excluderea mea de la templu. *Trebuie să-mi duc hotărîrea la bun sfîrșit mai repede.*

Dacă n-ar fi făcut Kashiwagi ceea ce făcuse în seara aceea, n-aș fi avut probabil ocazia să aud cuvintele acelea din partea starețului și planul meu ar fi fost iar amînat. La gîndul că tocmai Kashiwagi a fost cel care mi-a dat tărie să ies din somnolență, îi purtam în gînd o recunoștință stranie.

Ploaia nu se oprea. Era răcoare pentru luna iunie, și cămăruța mea dosnică, înconjurată de scînduri de lemn, părea pustie la lumina palidă a becului. Aceasta era locuința mea, din care voi fi izgonit probabil în curînd. Nu era nici o podoabă în cameră. Marginea neagră a rogojinii era uzată și îndoită și stătea să se deșire. De multe ori cînd intram în cameră și aprindeam lumina, mă împiedicam de marginea rogojinii, dar nu m-am străduit cîtuși de puțin s-o repar. Dorința mea de a-mi trăi viața n-avea nimic comun cu rogojinile de paie.

Se apropia vara și mirosul înțepător al propriului meu trup se simțea prin cămăruță. Ciudat că, deși eram preot, trupul meu mirosea ca al unui tînăr obișnuit. Acest miros pă-

trunsese în stîlpii negri, lucioși din cele patru colțuri ale camerei și chiar și în pereții de lemn. Mirosul neplăcut de tînăr se infiltrase în fibra lemnului asupra căruia anii își puseseră amprenta. Pilonii și pereții se transformaseră în lucruri însuflețite, nemișcate, emanînd însă miros rece, dubios.

Apoi s-au apropiat iar pașii ciudați pe care-i auzisem pe coridor. M-am ridicat și am ieșit. Kashiwagi era acolo, ca un dispozitiv mecanic care s-a oprit brusc. Din spatele lui lumina pătrundea dinspre apartamentul stareţului pînă la Pinul-barcă din grădină, căruia îi vedeam ›rora umedă, de un verde-negricios, ridicîndu-se în întuneric.

Îmi flutură un zîmbet pe față și am fost foarte satisfăcut cînd am văzut că zîmbetul meu avu un efect neașteptat asupra lui Kashiwagi ; reușisem pentru prima oară să-i inspir teamă.

— Nu vrei să intri puțin ? i-am propus eu.

— Bine, bine. Dar să nu încerci să mă sperii. Tare ești ciudat !

Kashiwagi intră în cameră și reuși în cele din urmă să se așeze cu mișcarea aceea a lui înceată, care-ți dădea impresia că vrea să facă sluj. Își roti privirile prin cameră. De afară se auzea ploaia, mai aproape, ca o perdea groasă. Picăturile de ploaie de pe verandă ricoșau de pe *shoji* [1] în toate părțile.

— Să știi că n-ai de ce să-mi porți pică, spuse Kashiwagi. La urma urmei tu ești de

[1] Ușă glisantă (n. tr.).

vină că am ajuns să procedez astfel. Ei și atîta pagubă !

Scoase din buzunar un plic pe care am văzut antetul templului și a numărat bancnotele dinăuntru. Erau doar trei mii de yeni — nou nouți, scoși în ianuarie.

— Bancnotele de la templu sînt frumoase și curate, nu ? Stareţul nostru e atît de cusurgiu, că-l aleargă pe bietul diacon la bancă o dată la trei zile să ia bani noi în locul măruntișului.

— Ia uite ! spuse Kashiwagi. Numai trei mii. Ce preot zgîrcit vă conduce templul ! Spune că nu admite dobînzi între studenți, deși o fi profitat și el destul din astfel de lucruri.

M-a uns pe inimă cînd l-am văzut pe Kashiwagi dezamăgit. Am rîs cu poftă și Kashiwagi împreună cu mine. A existat, pentru moment, un fel de armonie între noi, dar Kashiwagi s-a oprit brusc și, fixîndu-mi cu privirea un punct de undeva de pe frunte zise de parcă se lepăda de mine :

— Știu. Ai un plan distrugător în minte... și încă repede, zilele acestea, nu ?

I-am suportat cu greu privirea. Apoi mi-am dat seama că ceea ce înțelegea el prin „distrugător“ era cu totul altceva decît ce plănuisem eu și mi-am revenit. Nici urmă de bîlbîială în răspunsul meu :

— Nu, nimic.

— Zău ? Ești un tip ciudat. Ești cel mai straniu om pe care l-am întîlnit vreodată.

S-a simţit încurajat de zîmbetul meu cînd a făcut astfel de remarcă. Eram aproape sigur că el n-o să-şi dea niciodată seama de recunoştinţa pe care i-o purtam şi la gîndul acesta m-am înveselit şi mai tare.

— Te-ntorci în oraşul tău, nu ? l-am întrebat eu pe un ton normal, prietenos.

— Da, plec mîine. Vara la Sannomiya. Deşi cam plictisitor şi acolo.

— Deci nu ne mai vedem o vreme pe la universitate.

— Ce ? Tu oricum nu dai pe-acolo.

Pe cînd vorbea, îşi descheie repede nasturii de la uniformă şi întinse mîna după ceva în buzunarul interior.

— Mă hotărîsem să ţi le aduc înainte de a pleca acasă, spuse el. Ştiam că o să-ţi facă plăcere. Aveai aşa o părere bună despre el, nu ?

A aruncat pe masă o legăturică de scrisori. Am rămas cu gura căscată citind pe plic numele expeditorului.

— Te rog, citeşte-le, spuse Kashiwagi sec. Amintiri de la Tsurukawa.

— Erai prieten cu Tsurukawa ? am întrebat.

— Ei da, să zicem. Da, am fost prieteni într-un fel. Nici lui Tsurukawa nu-i plăcea să fie considerat prietenul meu. Şi totuşi sînt singura persoană căreia i s-a confesat. A murit de trei ani, aşa că eu consider că pot de-acum să-i arăt scrisorile. Erai aşa de bun prieten cu el, încît am considerat că ar fi mai

bine să ţi le arăt ţie şi nu altcuiva. Oricum aveam de gînd să ţi le arăt într-o bună zi.

Toate scrisorile erau datate cam prin mai 1947, înaintea morţii lui. Fuseseră scrise de la Tokyo, aproape zilnic, şi erau adresate lui Kashiwagi. Mie nu mi-a trimis nici măcar un rînd, dar i-a scris lui Kashiwagi cu regularitate din ziua în care a ajuns la Tokyo. Scrisorile erau cu siguranţă de la Tsurukawa — nu-i puteai confunda scrisul ascuţit, copilăresc. Am simţit că mă cuprinde invidia. Tsurukawa, care n-a făcut niciodată nici cel mai mic efort să-şi ascundă sentimentele faţă de mine, care-l vorbea uneori de rău pe Kashiwagi şi care a încercat să pună beţe-n roate prieteniei mele cu Kashiwagi — ei bine, tocmai el era capabil de o astfel de prietenie secretă.

Am început să citesc scrisorile în ordinea în care fuseseră scrise. Semne mici, pe foiţă subţire de caiet. Stilul era deosebit de greoi. Aveai impresia că nu se putea aduna deloc şi-ţi era foarte greu să-l urmăreşti. Dar din propoziţiile lui încîlcite emana o suferinţă confuză, iar cînd am ajuns la ultimele scrisori, suferinţa prin care trecuse Tsurukawa mi se dezvăluia întru totul. Pe cînd citeam, lacrimile-mi curgeau nestăvilite şi eram uimit în acelaşi timp de banalitatea nefericirii lui Tsurukawa.

Nu era vorba decît de o banală poveste de dragoste — dragostea nefericită a unui tînăr fără experienţă pentru o fată ai cărei părinţi se opuneau. Apoi mi-a atras atenţia un frag-

ment din scrisoare. Poate fusese o exagerare neintenţionată din partea lui Tsurukawa în descrierea sentimentelor lui, dar efectul a fost oricum neaşteptat.

„Cînd mă gîndesc în urmă, scria el, această dragoste nefericită a mea a fost probabil rezultatul direct al firii mele nefericite. M-am născut să fiu mereu trist. Nu cred că am avut vreodată parte de veselie şi tihnă."

Ultima scrisoare m-a izbit prin neliniştea ce respira din ea şi am avut o bănuială pe care nu o avusesem pînă atunci.

— Nu cumva... am început eu.

Kashiwagi aprobă din cap şi mă întrerupse :

— Da, aşa e. S-a sinucis. Sînt sigur de asta. Familia lui a muşamalizat probabil lucrurile, de dragul aparenţelor şi de aceea au scornit povestea cu camionul.

— I-ai răspuns la scrisoare, nu ? m-am bîlbîit eu indignat.

— Da, dar am înţeles că a sosit după ce murise.

— Ce i-ai scris ?

— I-am scris că nu trebuie să moară. Asta a fost tot.

Convingerea mea nestrămutată că instinctul nu mă înşela se dovedi falsă. Kashiwagi îi dădu acestei iluzii o lovitură de graţie.

— Ei, ce părere ai ? Ţi-au schimbat scrisorile acestea concepţia despre viaţă ? Toate planurile ţi s-au năruit, nu ?

Acum îmi era limpede de ce mi-a arătat Kashiwagi scrisorile după trei ani. Şi totuşi,

în ciuda şocului persista o anumită amintire — amintirea soarelui de dimineaţă ce se strecura printre copaci, împestriţînd cămaşa albă a tînărului ce stătea întins în iarba deasă. Tsurukawa a murit, şi după trei ani îl vedeam astfel. S-ar fi părut că ceea ce-i încredinţasem a dispărut o dată cu moartea lui, în schimb, în clipa aceea, Tsurukawa renăştea, aducînd cu el un nou tip de realitate. S-ar fi zis că simbolul amintirii era mai important decît însăşi amintirea. Aveam convingerea că dacă încetez să mai cred în această amintire, însăşi viaţa se prăbuşeşte automat. Privindu-mă dispreţuitor, totuşi, pe chipul lui Kashiwagi se citea satisfacţia de a-mi fi ciopîrţit cu atîta îndrăzneală sentimentele.

— Ce e ? spuse. S-a fărîmat ceva în tine chiar în clipa asta, nu ? Nu pot suporta să-mi văd un prieten ducînd în interiorul lui povara unei imagini atît de casabile. Dorinţa mea este să distrug astfel de lucruri.

— Şi dacă nu s-a spart încă ? întrebai eu.

— Termină cu mîndria asta prostească ! spuse Kashiwagi cu un zîmbet dispreţuitor. Voiam doar să te fac să înţelegi. Cunoaşterea este cea care transformă lumea. Înţelegi ce vreau să spun ? Nimic altceva nu poate schimba nimic pe lumea asta. Doar cunoaşterea este în stare să transforme lumea, lăsînd-o în acelaşi timp exact aşa cum este. Cînd priveşti cu astfel de ochi lumea, îţi dai seama că lucrurile sînt neschimbătoare şi, în acelaşi timp, în continuă transformare. Te-ai putea întreba la ce

ne servește. Hai s-o luăm așa: ființele omenești sînt înzestrate cu arma cunoașterii în scopul de a face viața suportabilă. Animalele n-au nevoie de așa ceva. Animalele n-au nevoie de cunoaștere, și alte lucruri dintr-astea, ca să-și facă viața suportabilă. Dar ființele omenești au nevoie de ceva și cu această cunoaștere ele fac din caracterul intolerabil al vieții o armă, deși, în același timp, această insuportabilitate nu se ușurează cîtuși de puțin. Asta-i toată filozofia.

— Nu crezi că mai există și altă cale de a suporta viața?

— Nu, nu cred. În afară de asta nu există decît nebunie și moarte.

— Cunoașterea nu poate transforma lumea, i-am trîntit-o eu, la un pas de destăinuire. Numai fapta transformă lumea. Și nimic altceva.

Exact cum mă și așteptasem, Kashiwagi mi-a parat vorbele cu un zîmbet, rece, ca o mască.

— Ei, poftim! Faptă, spui tu? Dar tu nu vezi că frumusețea acestei lumi, care înseamnă atît de mult pentru tine, cere cu stăruință somnul și ca să poți dormi trebuie să-l protejezi prin cunoaștere? Îți amintești, sper, de povestea „Nansen ucide pisicuța" despre care ți-am mai vorbit cîndva. Pisica din poveste era extraordinar de frumoasă. Motivul pentru care preoții din cele două tabere se certau pentru pisică este că ei voiau s-o protejeze, să aibă grijă de ea, s-o lase să doarmă tihnit, în chiar mantiile cunoașterii. Ei, vezi tu, părintele Nansen a fost un om de acțiune, așa că el a omorît pisicuța cu secera și a scăpat de ea. Dar cînd a venit Choshu, el și-a scos pantofii și i-a pus pe cap. Iată ce înțelegea Choshu prin gestul său: era conștient de faptul că frumusețea este ceva care trebuie să doarmă și, în somn, ea trebuie să fie protejată de cunoaștere. Dar nu e vorba de o cunoaștere *individuală*, o cunoaștere *anume* ce aparține unei singure persoane sau unui grup. Cunoașterea este *marea* umanității, *cîmpia* umanității, *condiția esențială* a existenței omenești. Eu cred că el asta a vrut să spună. Tu vrei să joci rolul lui Choshu acum, nu? Ei bine, frumusețea — frumusețea pe care tu o iubești atît de mult — este o iluzie a ceea ce a rămas, de fapt, o rămășiță din ce fusese încredințat cunoașterii. Este o iluzie a „celuilalt mod de a suporta viața" despre care vorbeai tu adineauri. S-ar putea de fapt spune că nu există frumusețe. Ceea ce face să pară atît de puternică, ceea ce-i conferă sentimentul puternic al realității este chiar cunoașterea. Din punctul de vedere al cunoașterii, frumusețea nu poate fi considerată alinare. Dar din îmbinarea frumuseții care nu e alinare, pe de-o parte și a cunoașterii, pe de altă parte, se naște ceva, ceva efemer ca un balon de săpun și fără de speranță. Totuși, se naște ceva. Acel ceva se numește artă.

— Frumusețea... am început eu și m-am oprit din cauza bîlbîielii nestăvilite. Era un gînd nesfîrșit. Începeam să realizez că s-ar putea ca tocmai concepția mea despre frumusețe să fi dat naștere bîlbîielii.

— Frumusețea, lucrurile frumoase, am continuat eu, tocmai acestea sînt dușmanii mei de moarte.

— Frumusețea e dușmanul tău de moarte? spuse Kashiwagi deschizînd ochii mari. Mă privi iar vesel, oarecum filozofic; fața-i era îmbujorată. Nu mă așteptam la așa ceva din partea ta! Trebuie să-mi revizuiesc punctul de vedere.

Am mai stat de vorbă un timp. Era pentru prima oară, după atît amar de vreme, că schimbam idei, prietenește. Ploaia tot nu încetase. Kashiwagi îmi vorbi, înainte de a pleca, de Sannomiya și portul Kobe. Nu le văzusem niciodată și îmi zugrăvi și imaginea vapoarelor care părăsesc portul, vara. Nu-mi fu deloc greu să mi le conturez în mine, deoarece îmi era proaspătă amintirea portului Maizuru. Părerile noastre au coincis o clipă. Doi studenți amărîți împărtășeau același vis, cu ochii deschiși, recunoscînd că nimic pe lumea aceasta — nici înțelegerea, nici acțiunea — nu se putea compara cu bucuria de a naviga departe, departe...

CAPITOLUL IX

EXACT CÎND MĂ AȘTEPTAM ca stareţul să mă mustre pentru isprava mea, el îmi făcea o favoare. La cinci zile după ce venise Kashiwagi să-și încaseze ce i se cuvenea de fapt,

stareţul m-a chemat la el și mi-a dat trei mii patru sute de yeni, ce reprezentau taxa de studii pentru trimestrul întîi, trei sute cincizeci de yeni pentru transport și cinci sute de yeni pentru rechizite. Regula era să ne plătim taxele la universitate înainte de începerea vacanței de vară, dar, după cele întîmplate, nu mi-am imaginat nici o clipă că stareţul o să-mi mai dea banii. Sau chiar dacă era hotărît să-mi plătească taxele, credeam că, realizînd cît de puțină încredere mi se poate acorda, o să trimită banii direct la universitate.

Eu știam mai bine decît el că, deși-mi dădea banii-n mînă, încrederea lui în mine era artificială. Într-un fel, această favoare pe care mi-a acordat-o stareţul fără să scoată o vorbă, îmi amintea de carnea lui moale, trandafirie, plină de minciună, ce se încrede în ceea ce ar merita să fie trădat și trădează ceea ce ar merita încredere, carne pe care desfrîul nu o distruge, carne caldă, trandafirie ce se propagă în tăcere.

Exact ca atunci cînd îl văzusem pe polițist la hanul Yura și începuse să-mi fie teamă să nu mi se ghicească gîndurile, așa și acum — mi-era frică, teribil de frică, să nu-mi citească stareţul intențiile și să încerce să mă determine să renunț la planul meu categoric oferindu-mi bani. Simțeam că-mi este absolut imposibil să-mi adun tot curajul ca să-mi pun planul în aplicare, sub povara banilor. Trebuia să găsesc cît de curînd posibil un mod de a cheltui banii, dar în așa fel încît atunci cînd

stareţul o să afle ce-am făcut să se înfurie cumplit şi să mă dea pe loc afară din templu.

Eram de serviciu la bucătărie în ziua aceea. În timp ce spălam vasele după masa de seară, mi-am aruncat întîmplător privirile spre sufragerie. Toată lumea plecase şi era linişte. La intrare, un stîlp negricios, puţin lucios avea lipit un afiş aproape decolorat de vreme :

A-TA-KO SEMN SFÎNT
Feriţi-vă de foc !

Vedeam cu ochii minţii forma palidă a focului captiv, prins în acest semn amuletic. Plana ceva acum, palid, şters, în spatele acestui semn, ceva care fusese cîndva vesel şi dornic de viaţă. Nu ştiu dacă o să fiu crezut cînd o să spun că în zilele acelea imaginea focului nu-mi inspira decît sete de viaţă. Dar era oare normal ca şi voinţa de a trăi, şi setea de viaţă să se îndrepte în aceeaşi direcţie ? Dorinţa mea se mlădie precum limbile focului ; şi flăcările, ştiind bine că vor fi văzute de mine prin stîlpul negru strălucitor, s-au împodobit cu graţie pentru eveniment. Erau cam fragile — mîinile, membrele, pieptul focului.

Pe 18 iunie seara, am şters-o din templu cu banii-n buzunar şi m-am îndreptat spre noul cartier nordic Gobancho. Auzisem că e ieftin pe-acolo şi se purtau frumos cu cei de la templu şi, în general, cu clienţii. Gobancho se afla la o distanţă de jumătate de oră de templu. Era o seară umedă. Luna strălucea palid pe cerul acoperit de nori. Eram îmbrăcat cu

un pulover, nişte pantaloni kaki şi aveam saboţi de lemn în picioare. Aveam să mă întorc probabil după cîteva ore îmbrăcat la fel. Cum puteam să mă conving că eu, care eram îmbrăcat astfel, voi fi cu totul altul ?

Plănuisem să dau foc Templului de aur ca să pot să trăiesc, dar ceea ce făceam eu acum semăna cu pregătirea pentru moarte. Pornisem spre cartierul de distracţii exact ca unul care are de gînd să se sinucidă şi care înainte de-a o face vizitează o casă de toleranţă. Fiţi liniştiţi însă, cînd un astfel de om vizitează o prostituată e ca şi cînd şi-ar pune semnătura pe un formular scris dinainte şi chiar dacă-şi pierde virginitatea, nu va deveni „un altul". Nu mă mai temeam acum — acea năruire a planurilor de care avusesem parte de atîtea ori, în momente de răscruce, cînd Templul de aur intervenea între mine şi femeie. Pentru că nu mai năzuiam să particip la viaţă prin intermediul unei femei. Propria mea viaţă se baza pe cu totul altceva ; toate faptele mele de pînă acum fuseseră crude şi sumbre şi ele mă aduseseră în starea asta.

Aşa-mi spuneam în sinea mea, pe cînd mă îndreptam spre Gobancho. Apoi mi-am amintit de cuvintele lui Kashiwagi : „Profesionistele nu se culcă cu clienţii lor pentru că-i iubesc. Ele au tot felul de clienţi : bătrîni senili, cerşetori, bărbaţi cu un singur ochi, bărbaţi arătoşi, chiar şi leproşi, atîta vreme cît ele nu ştiu lucrul acesta. Această egalitate în drepturi îi face pe majoritatea bărbaţilor să

se simtă-n largul lor, să cumpere prima femeie care le iese-n cale. Pe mine nu m-a atras însă deloc egalitatea aceasta. Eu nu mă împăcasem cu ideea că o femeie se poate purta la fel cu un bărbat normal și cu unul ca mine. Mie mi se pare o autopîngărire de nedescris“.

Nu mi-a făcut nici o plăcere amintirea acestor cuvinte. Eu nu mă asemănam, totuși, cu Kashiwagi. Lăsînd la o parte bîlbîiala mea, nu mai aveam nici o meteahnă fizică și deci n-aveam de ce să nu-mi consider lipsa de farmec pur și simplu o urîțenie convențională.

Mă întrebam dacă intuiția n-o ajuta pe femeie să recunoască pe fruntea mea urîtă semnele unui criminal înnăscut? gîndul acesta prostesc îmi dădu un soi de neliniște și-nceti-nii pasul. Am obosit pînă la urmă de atîta cugetare și nici eu nu mai știam dacă intenționam să-mi pierd fecioria ca să pot să dau foc Templului de aur sau voiam să incendiez Templul de aur ca să-mi pierd fecioria. Apoi, fără nici o rimă sau vreun motiv mi-au venit în minte cuvintele *tempo kannan* („necazurile care așteaptă lumea“) și am continuat să le murmur: *tempo kannan, tempo kannan.* Nu după mult timp, am ajuns într-un loc unde străzile împînzite de saloane cu jocuri mecanice și bărulețe, făceau loc unei întinderi de întuneric liniștit, iluminat la intervale regulate de lanterne din hîrtie albă, cu o lumină palidă, fluorescentă. Din clipa în care am plecat de la templu am avut impresia că Uiko

trăia încă și stătea undeva, izolată, pe-aici. Această plăsmuire a mea îmi dădu forțe noi. De cînd mă hotărîsem să dau foc Templului de aur mă întorsesem la starea mea pură, neprihănită, din fragedă pruncie și simțeam că acum o să pot să dau peste oameni și lucruri cu care am mai avut de-a face la începutul vieții.

De acum încolo trebuie *să trăiesc.* Și totuși, ciudat, tot soiul de gînduri care nu prevesteau nimic bun se acumulau în mine, zi de zi, și aveam senzația că în orice clipă-mi va bate moartea la ușă. Mă rugam să mă cruțe pînă dau foc Templului de aur. Nu prea am fost bolnav în viața mea și nici acum nu dădeam semne de boală. Cu toate acestea, simțeam tot mai puternic în fiecare zi că ceea ce mă mai ținea în viață se sprijinea doar pe propriii mei umeri; trebuia să port singur răspunderea continuării de a trăi.

Cu o zi în urmă, pe cînd măturam, m-am lovit la deget cu mătura de bambus și chiar și durerea aceea de o clipă m-a făcut să nu mă simt în largul meu. Mi-am adus aminte de poetul căruia i s-a tras moartea dintr-o înțepătură la deget într-un ghimpe de trandafir. Oamenii obișnuiți din jurul meu n-o să moară niciodată de așa ceva. Dar eu devenisem o persoană prețioasă și nu se știe ce moarte inevitabilă mă aștepta. Din fericire nu mi s-a infectat degetul și acum, cînd apăs, simt doar o mică jenă.

Am intrat pe o străduță lăturalnică mărginită de felinare de hîrtie. Cele o sută de case sau chiar mai multe de pe această stradă erau toate construite în același stil. Se spune că dacă un fugar se dă pe mîna celei ce conduce acest cartier, el poate fi ascuns cu ușurință. Bineînțeles că atunci cînd șefa apăsa pe buton, suna un clopoțel în fiecare casă și criminalul era avertizat de venirea poliției.

Fiecare casă, cu un singur etaj, avea fereastra dinspre intrare zăbrelită. Acoperișurile din țiglă veche, greoaie, care se întindeau sub luna umedă aveau toate aceeași înălțime. La fiecare intrare atîrnau perdele albastru închis, pe care scria cu alb *Nishijin*, și dincolo de ele se vedeau matroanele caselor respective, purtînd șorțuri albe și aplecîndu-se să vadă cine trece pe stradă.

Nu aveam nici cea mai vagă idee de plăcere. Aveam impresia că rînduiala normală a lucrurilor m-a abandonat, ca și cînd aș fi fost izolat de ceilalți ; și acum îmi tîram picioarele obosite printr-o zonă pustie. Dorința care mă năpădise dispăruse, dezvăluindu-și partea mohorîtă. „Acum mi-e totuna, îmi spuneam trebuie să cheltuiesc banii aici. Trebuie să folosesc toți banii pe care i-am primit pentru taxa la universitate, dîndu-i astfel starețului posibilitatea de a avea o scuză rezonabilă pentru excluderea mea din templu. „Nu mi-am dat seama că mă contraziceam puțin ; dacă acesta era adevăratul motiv, atunci înseamnă că țineam la stareț.

Poate era încă prea devreme pentru o vizită la Gobancho pentru că erau neașteptat de puțini oameni pe stradă. Saboții mei de lemn răsunau clar în aerul înserării. Vocile monotone ale matroanelor ce salutau cîte un trecător ocazional păreau să se strecoare prin umezeală, prin aerul înăbușitor al anotimpului ploios. Degetele mele strîngeau tare cureaua saboților care se cam lărgise. Mă gîndeam că printre diferitele luminițe la care am privit de pe vîrful muntelui Fudo, atunci, la sfîrșitul războiului, trebuie să le fi văzut și pe cele de pe strada aceasta.

În locul unde mă duceau acum picioarele trebuie să aștepte Uiko. La o intersecție am văzut o clădire ce se chema Otaki. Am ales-o la întîmplare și am trecut de perdeaua albastră. Camera în care am intrat era pardosită cu plăci de ceramică. În capătul celălalt al camerei stăteau trei fete. Aveai impresia că așteaptă, plictisite, trenul. Una dintre ele era îmbrăcată în kimono, cu o legătură în jurul gîtului. Celelalte două erau îmbrăcate europenește. Una dintre fete era aplecată ; își scosese ciorapul și-și scărpina gamba. Uiko era plecată. M-am simțit în largul meu că nu am dat de ea acolo.

Fata care se scărpina își ridică privirile ; arăta ca un cîine prins. Era exagerat de pudrată și rujată ; numai în desenele copiilor poți să vezi așa ceva. Și totuși, deși pare ciudat, se uita la mine foarte binevoitoare. Era exact privirea pe care i-o arunci cuiva pe lîn-

gă care treci la colț de stradă. În ochii ei n-am citit nici cel mai mic semn de dorință.

Dacă Uiko nu era acolo, n-avea importanță care dintre fete urma să fie a mea. Aveam superstiția că orice alegere sau anticipație din partea mea însemna eșec. Așa cum fetele nu-și puteau alege clienții, era mai bine să nu-mi aleg nici eu fata. Trebuie să mă asigur că n-o să intervină între mine și intenția mea conceptul înspăimîntător de frumusețe, care-i face pe oameni incapabili să mai acționeze.

— Pe care dintre fete o doriți ? întrebă matroana.

Am arătat spre fata care se scărpinase. Mîncărimea aceea de pe piciorul fetei — mîncărime care se datora probabil pișcăturii vreunui țînțar — era ceea ce mă lega de ea. Datorită mîncărimii ea-și va cîștiga dreptul de a servi ca martor cînd se va investiga oficial cazul meu. Fata se ridică și veni spre mine. Mi-a atins mîneca. Am observat că zîmbea ușor.

În timp ce urcam treptele vechi, mohorîte, m-am gîndit iar la Uiko. Mi-am amintit cum a dispărut din timp, din lumea care exista în acest timp și întrucît ea a părăsit-o, n-o voi găsi oricît aș căuta-o. Aveam impresia că ea ne-a părăsit ca să facă o baie.

Pe cînd trăia, simțeam că ea poate pleca și veni nestingherită într-o lume ca aceasta. Chiar și în clipa tragicului incident, chiar cînd părea că respinge lumea, ea o mai acceptase o dată. Poate pentru Uiko moartea a însemnat doar un incident trecător. Sîngele pe care-l lăsase

pe coridorul templului Kongo fusese poate ceva asemănător pulberii de pe aripile unui fluture cînd deschizi brusc fereastra, dimineața, și el zboară.

La etaj, o porțiune era împrejmuită de o balustradă și aerisirea se făcea aici direct din curte ; o frînghie era întinsă de la un capăt la altul și pe ea atîrna un combinezon roșu și alte cîteva articole de lenjerie de corp și o cămașă de noapte. Era foarte întuneric și conturul nedeslușit al cămășii de noapte părea o ființă omenească.

O fată cînta într-una din camere. Cîntecul fetei se revărsa lin ; din cînd în cînd i se alătura o voce falsă, bărbătească. Cîntecul se termină și se lăsă tăcerea pentru scurt timp. Apoi fata începu să rîdă ca și cînd s-ar fi rupt o coardă.

— E Haruko, spuse fata care era cu mine, întorcîndu-se spre matroană.

— Întotdeauna face așa, întotdeauna.

Își întoarse furioasă spatele lat spre camera de unde veneau rîsetele. Am fost poftit într-o cămăruță lipsită de bun gust. În locul alcovului era un fel de suport pe care aruncaseră parcă la întîmplare statuia zeului norocului Hotei și un bibelou ce reprezenta o pisică. Pe perete lipiseră un regulament de ordine interioară și un calendar. Camera era luminată de un singur bec slab. Prin fereastra deschisă se auzeau pașii trecătorilor de pe stradă, în căutare de plăceri.

Matroana mă întrebase dacă vreau să stau puțin sau toată noaptea. O vizită scurtă costa patru sute de yeni. Am cerut și niște *saké* și niște biscuiți. Matroana coborî să-mi aducă ce-i cerusem, dar fata nu se apropia de mine. Numai după ce s-a întors matroana cu *saké* și i-a spus fetei să se așeze lîngă mine, aceasta s-a mișcat mai aproape pe rogojină. Acum, că o puteam privi mai bine, am zărit că-și ștersese buza de sus de ruj. M-am gîndit apoi că s-ar putea ca acest roșu slab ce i se zărea să nu fie altceva decît resturile rujului gros de adineauri. Să nu vă surprindă că observam totul atît de amănunțit. La urma urmei, era prima oară cînd călcam într-o astfel de casă și voiam să găsesc probe ale plăcerii în orice-mi întîlnea privirile. Vedeam totul la fel de limpede ca-ntr-o gravură ; fiecare detaliu se contura limpede, la o oarecare distanță, în fața ochilor mei.

— Ne-am mai întîlnit, domnule, nu ? spuse fata care se prezentase Mariko.

— Știi, eu sînt prima oară...

— Zău ? E prima oară cînd vii într-un astfel de loc ?

— Da, prima oară.

— Da, s-ar putea să fie așa. De aceea-ți tremură mîna.

Pînă nu mi-a spus ea, nu mi-am dat seama că mîna în care țineam ceșcuța cu *saké* tremura puternic.

— Dacă-i așa, Mariko, spuse bătrîna, ești norocoasă astă seară.

— Aflu eu imediat dacă-i așa sau nu, spuse Mariko indiferentă.

Nu era nimic senzual în modul ei de a vorbi și am constatat că o amuza ceva care n-avea nici o legătură cu trupul meu sau cu trupul ei, exact ca un copil care s-a despărțit de tovarășii lui de joacă. Mariko purta o bluză de un verde pal și o fustă galbenă. I-am privit mîinile și am văzut că sînt vopsite doar unghiile de la degetul mare. Împrumutase probabil niște ojă de la vreuna din prietenele ei și și le-a vopsit numai pe cele două, în joacă.

Am intrat apoi în dormitor. Mariko întinse așternutul pe rogojină și trase de cordonul ce atîrna lîngă abajur. Culorile strălucitoare ale plăpumii de bumbac imprimat apărură clar în lumină. În alcovul elegant era dosită o păpușă franțuzească.

M-am dezbrăcat jenat. Mariko își puse pe umeri un halat de un roz deschis și-și scoase hainele de sub el cu multă îndemînare. Lîngă așternut era o cană cu apă așa că am înghițit cîteva pahare. Mariko, care stătea cu spatele, a auzit gîlgîitul :

— Aha, deci ești băutor de apă ! spuse rîzînd.

M-am băgat în așternut. Ducîndu-și degetul la vîrful nasului meu, spuse :

— Chiar prima oară ? Rîse.

Nici la lumina palidă a lampadarului n-am neglijat să privesc la tot ce era în jurul meu. Privitul era o dovadă a faptului că existam. În plus, era pentru prima oară cînd ochii mei vedeau atît de aproape. Legea distanței care

reglementa lumea mea fusese încălcată. O străină atentă fără teamă la propria-mi existență. Căldura corpului străin și mirosul parfumului ieftin pe pielea lui m-a inundat treptat, pînă m-am simțit complet absorbit. Era pentru prima oară cînd *vedeam* lumea altcuiva topindu-se în felul acesta.

Mă manevra ca pe un bărbat care e o părticică a unității universale. Nu-mi imaginasem niciodată așa ceva. După ce-mi scosesem hainele, am fost despuiat și de alte straturi — bîlbîiala, urîțenia, sărăcia. Nu-mi venea să cred că eu eram cel care căutase astfel de satisfacții. Un sentiment care mă ocolise parcă atîta amar de vreme țîșni acum deodată și imediat se spulberă. M-am îndepărtat de trupul fetei și mi-am lipit bărbia de pernă. M-am simțit apoi copleșit de singurătate, dar nu suficient ca să pot plînge.

Stăteam de vorbă acum. Am auzit-o vag pe fată spunîndu-mi că s-a mutat aici de la Nagoya. Dar toate gîndurile mele erau îndreptate spre Templul de aur. Erau reflectări cu totul abstracte, complet diferite de inerția mea obișnuită, gînduri încărcate de senzual.

— Mai vii pe-aici, nu ? întrebă Mariko și după felul cum îmi vorbea am realizat că este mai mare decît mine cu cîțiva ani. Da, era sigur mai bătrînă. Sînii ei erau acolo, în fața mea, acoperiți de broboane de sudoare. Așa cum arătau nu se vor transforma niciodată în Templul de aur. I-am atins, timid, cu vîrful degetului.

— Ți se par ciudați, nu ? spuse Mariko.

Se ridică și privind unul dintre ei fix, îl scutură ușor de parcă se juca cu un animal mic. Clătinarea ușoară a cărnii ei îmi aduse în minte apusul de soare de deasupra golfului. Maizuru. Modul în care se schimbă soarele atît de repede părea să se amestece în mintea mea cu schimbarea cărnii fetei. Mă consola gîndul că exact cum soarele s-a îngropat în nenumăratele straturi de nori, și această carne ce se ondula în fața ochilor mei va zace în curînd în străfundurile întunecate ale nopții.

Am venit a doua zi și am solicitat aceeași fată. Nu numai pentru că-mi rămăseseră încă destui bani. Actul în sine mi s-a părut prima dată chiar jalnic în comparație cu extazul pe care mi-l imaginasem și vroiam să mai încerc o dată să mă apropii de culmi. Unul din lucrurile prin care mă deosebesc de alți oameni îl constituie faptul că ceea ce întreprind în realitate tinde să sfîrșească, asemenea unei copii fidele, cu ceea ce există în imaginația mea. Sau să-i spun mai degrabă nu imaginație, ci memoria propriilor mele surse. Nu pot să nu simt că fiecare experiență din viața mea a fost trăită, mai înainte, mai strălucitor. Chiar și de data aceasta, aveam impresia că odată, undeva, nu-mi amintesc deslușit cînd și unde — poate cu Uiko —, eu am mai avut parte de plăcerea trupească, parcă mai puternică, ce mă toropise de tot. Aceasta fusese sursa bucuriilor mele ulterioare și într-adevăr acele plăceri erau neegalate.

Aveam impresia că odată, în trecutul îndepărtat, fusesem undeva martorul unui apus de soare incandescent, de o splendoare nemaiîntîlnită. Era vina mea că apusurile de soare pe care le-am văzut pe urmă erau mai mult sau mai puțin șterse ?

Fata s-a purtat ieri cu mine de parcă eram un client obișnuit, așa că astăzi am luat o carte și am băgat-o în buzunar. Făcea parte dintr-o colecție și o cumpărasem de la anticariat cu cîteva zile în urmă. Cartea era *Crimă și pedeapsă* de Bequaria. Acest criminalist italian din secolul al optsprezecelea se dovedi a fi un fel de *meniu fix* format din porții standard de iluminism și raționalism, și am aruncat-o după ce-am citit cîteva pagini. M-am gîndit că s-ar putea s-o intereseze pe fată titlul.

Mariko m-a primit cu același zîmbet ca și ieri. Zîmbetul a fost același, dar *ieri* n-a lăsat nici o urmă. Prietenia ei față de mine era prietenia celor ce aruncă pe furiș o privire unui străin, la vreun colț de stradă. Poate pentru că însuși trupul fetei era un colț de stradă.

Am stat cu matroana și cu Mariko într-o cameră mică. Am băut *saké* și eu m-am dovedit foarte îndemînatic la întoarcerea ceșcuțelor, așa cum cerea vechiul obicei.

— Întorci ceșcuța foarte frumos cînd o dai partenerei, spuse matroana. Ești tu tînăr, dar văd că ții la etichetă !

— Dacă vii aici în fiecare zi interveni Mariko, n-o să te certe stareţul ?

„M-au dibuit deci, mi-am zis ; știau că sînt de la templu."

— Să nu-ţi imaginezi că nu mi-am dat seama, spuse Mariko, văzîndu-mă surprins. Tinerii de azi își poartă părul lung, stil Regență. Cînd vezi un tip cu părul tuns ca al tău îţi dai imediat seama că vine de la vreun templu. Noi de-aici știm totul despre ei. Pentru că aici veneau, cînd erau tineri, și bărbații care acum sînt preoți bine cunoscuți. Ei, ce-ai zice de un cîntec ?

Mariko începu să cînte un cîntec popular despre faptele unei femei din port.

Am intrat imediat după aceea în dormitor și m-am descurcat binișor de data aceasta, în ambianța aceea care-mi devenise familiară. Am simțit o oarecare plăcere și totuși nu plăcerea pe care mi-o imaginasem ; era mai degrabă un soi de vagă satisfacție pentru că reușesc să mă adaptez plăcerii trupești.

După ce totul s-a terminat, Mariko mi-a ținut un logos sentimental, atrăgîndu-mi atenția că este mai bătrînă decît mine. Mă străbătură fiori reci, dar n-au ținut mult.

— Cred c-ar fi mai bine pentru tine să nu vii prea des prin astfel de locuri, spuse Mariko. Tu ești un tip serios. Sînt convinsă că-i așa. Nu trebuie să te lași absorbit de astfel de lucruri, să știi. Trebuie să-ți canalizezi toată energia în muncă. Ar fi mult mai bine pentru tine. Bineînțeles că-mi pare bine că vii aici

să mă vezi, dar înțelegi de ce-ți vorbesc astfel, nu ? Te consider fratele meu mai mic.

Mariko spicuise probabil povestea aceasta ieftină în vreo revistă pentru femei. Nu rostise deloc cuvintele cu convingere. Născocea pur și simplu o istorioară, eu fiindu-i ținta, și-și imagina că o să mă prind în jocul creat de ea. Din punctul ei de vedere, ideal ar fi fost să mă emoționez și să izbucnesc în lacrimi.

Dar eu n-am făcut așa ceva. În schimb, am înșfăcat repede cartea pe care i-o adusesem și i-am vîrît-o sub nas. Mariko a răsfoit-o cuminte. Apoi, fără nici un cuvînt, o puse la loc, lîngă pat, de unde o luasem. Uită imediat de ea.

Aș fi vrut ca Mariko să presimtă importanța întîlnirii noastre. Aș fi vrut să fie cît de cît conștientă de faptul că dădea și ea o mînă de ajutor la distrugerea lumii. La urma urmei n-ar trebui să-i fie indiferent nici măcar ei. Începusem să-mi pierd răbdarea și pînă la urmă, mi-au ieșit din gură niște vorbe pe care n-aș fi vrut să le rostesc.

— Într-o lună — da, într-o lună — o să se scrie despre mine în ziare. Te rog să ții minte asta !

Inima îmi bătea puternic cînd am terminat de vorbit. Mariko însă izbucni în rîs. Rîdea atît de tare, încît i se scuturau sînii ; apoi mi-a aruncat o privire și a încercat să se abțină să nu-și muște mîneca dar avu un nou acces de rîs de se scutura toată. Eram sigur că nici ea nu putea să-mi explice de ce se amuza atît

de tare. Mi-a citit probabil gîndurile pe chip și încetă să mai rîdă.

— Ce e atît de amuzant ? am întrebat eu. Ce întrebare prostească !

— Ești un mare mincinos ! Oh, zău că-i amuzant ! Ce mincinos ești !

— Nu spun nici o minciună.

— Hai, termină ! spuse Mariko, izbucnind iar în rîs. Mă faci să mor de rîs ! Ce minciuni gogonate ! Și nu ți se clintește nici un mușchi pe față cînd spui astfel de gogomănii.

M-am uitat la ea amuzat. Poate pe ea a distrat-o bîlbîiala mea ciudată cînd i-am atras atenția asupra viitorului. Cert e că n-a crezut o iotă din tot ce i-am spus.

Mariko nu credea nimic. Dacă s-ar fi pornit un cutremur sub ochii noștri, ea tot n-ar fi crezut. Dacă s-ar întîmpla ca lumea să se prăbușească, atunci fata aceasta ar fi cruțată. Mariko credea numai în lucruri care se petreceau conform logicii ei și această logică nu admitea nici o prăbușire a lumii și deci orice argumente îi aduceai, Mariko nu putea concepe așa ceva. Din punctul acesta de vedere se asemăna cu Kashiwagi. Mariko era un Kashiwagi-femeie, un Kashiwagi care nu gîndea.

Terminînd de vorbit, Mariko se ridică în șezut, goală pînă la mijloc și începu să fredoneze o melodie. Fredonatul ei se amesteca cu bîzîitul unei muște ce se rotea deasupra capului ei. Musca se așeză apoi pe unul din sîni.

— Oh, mă gîdilă ! dar n-a făcut nici un gest s-o alunge.

Odată ajunsă pe pieptul ei, musca nu se mai clinti. Spre surprinderea mea, lui Mariko nu i se părea deloc neplăcut să fie mîngîiată astfel de o insectă.

Auzeam ploaia în streașină. Aveai impresia că numai în locul acela. În urechile mele, ploaia suna de parcă era înlemnită de groază : o luase prin partea aceasta a orașului și se rătăcise de tot. Asta era senzația mea. Răpăitul ploii părea izolat în noaptea de necuprins ca și mine de altfel ; era un sunet ce aparținea unei lumi circumscrise, ca lumea măruntă iluminată de lumina vagă a veiozei.

Dacă muștelor le plăcea descompunerea, oare intra și Mariko în stare de putrefacție ? Oare lipsa totală de credință a fetei însemna putrefacție ? Lucrul acesta se întîmpla pentru că fata avea o lume a ei. Îmi era greu să pricep.

Apoi am observat că Mariko adormise. Zăcea acolo, ca un cadavru și musca părea să fi ațipit și ea, acolo, pe rotunjimea pieptului ei.

Nu m-am mai dus la Otaki. Realizasem ceea ce aveam de realizat. Nu mai rămînea decît să constate starețul că-mi cheltuisem banii pentru taxă și să mă izgonească.

Cu toate acestea nu făcusem nici o aluzie la felul cum îmi terminasem banii. Nu simțeam nevoia să-i mărturisesc starețului ; el trebuie să-mi descopere fapta singur, fără nici o aluzie din partea mea.

Mi-era greu și mie să-mi explic de ce țineam atît de mult să-i încerc puterea starețului. De ce voiam să împrumut tăria asta a lui ? De ce țineam oare ca decizia mea finală să depindă de izgonire ? Pentru că, după cum v-am mai spus, mi-am dat seama de mult timp de lipsa lui de putere.

La cîteva zile după cea de a doua vizită a mea la casa Otaki, am avut iar ocazia să-mi confirm acest aspect al firii starețului. Dimineața devreme, înainte de deschidere, el dădu o raită prin templu. Era ceva cu totul neobișnuit. Veni la mine și la ceilalți preoți tineri care măturam pe-acolo și ne mulțumi convențional pentru tot ce făceam. Apoi, în mantia lui albă, ce-ți lăsa impresia de rece, urcă treptele de piatră ce duceau la Yukatei. Era limpede că voia să stea singur acolo, să-și prepare ceaiul și să mediteze nestingherit.

Se mai zăreau pe cer urmele răsăritului incandescent. Cîțiva nori, ici-colo, răsfrîngînd o strălucire roșiatică, alergau pe fundalul albastru. Aveai senzația că norii nu reușiseră să-și învingă timiditatea.

După ce-am terminat cu măturatul, ceilalți din grupul nostru se întoarseră la clădirea principală a templului. Numai eu o luasem pe cărarea care ducea la Yukatei, în spatele Bibliotecii. Mie îmi revenea sarcina să mătur terenul de acolo. Mi-am luat mătura și am urcat scările din piatră, mărginite de un gard din bambus. Treptele duceau pînă aproape de casa ceaiului. Copacii erau încă uzi de ploaia din seara precedentă. Strălucirea dimineții se reflecta în stropii de rouă presărați din abun-

dență pe tufișurile din jur și aveai impresia că răsăriseră cireșe roșii acolo, înainte de vreme. Pînza de păianjen ce se întindea de la un strop de rouă la altul era și ea roșiatică parcă și am observat că tremura.

Privind la toate acestea, am fost pur și simplu uimit constatînd că obiectele de pe pămînt pot răsfrînge atît de fidel culorile cerului. Pînă și umezeala de la ploaie care învăluia totul își trăgea seva în întregime din cerul de deasupra. Peste tot erau stropi ca și cînd totul ar fi primit binecuvîntarea mărinimoasă a cerului și emana un miros de putred amestecat cu proaspăt. Pentru că obiectele de pe pămîntul acesta nu știau ce-nseamnă neacceptarea.

Lîngă pavilionul Yukatei se afla Turnul Steaua Nordului, al cărui nume se trage din fragmentul : „Steaua Nordului rămase pe aceste meleaguri și puzderia de stele o slujesc". Actualul turn nu mai era însă același ca cel de pe vremea lui Yoshimitsu. Fusese reconstruit cu cîteva sute de ani în urmă, în forma aceasta rotundă, obișnuită pavilioanelor de ceai. Deoarece starețul nu se vedea prin Yukatei, era probabil în turn.

Nu vroiam să-l înfrunt singur pe stareț. Am luat-o, tăcut, de-a lungul gardului viu, aplecîndu-mă ca să nu fiu văzut de partea cealaltă.

Turnul Steaua Nordului era deschis. În alcov se vedea obișnuitul sul de pergament al lui Maruyama Okyo. Alcovul mai conținea și

un altar mic, budist, lucrat cu multă migală, din lemn de santal, dar care se înnegrise în sutele de ani care trecuseră de cînd a fost adus din India. În stînga se vedea raftul în stil Rikyu, din lemn de dud ; am văzut și pictura de pe ușa glisantă. Totul era la locul lui, așa cum mă și așteptasem de altfel, dar nici urmă de stareț. Mi-am ridicat instinctiv privirile peste gard și am privit în jur.

Într-un ungher întunecat al camerei de lîngă pilon, am văzut ceva ce semăna cu un pachet mare alb. Privind mai atent, mi-am dat seama că este starețul. Trupul înveșmîntat în mantia-i albă era plecat de tot, ghemuit, cu capul între genunchi și fața acoperită de mînecile-i lungi.

Starețul rămase în aceeași poziție. Era complet nemișcat. Privindu-l, am încercat diverse sentimente.

Primul meu gînd a fost că i s-a făcut brusc rău și are o criză. Voiam să mă ridic imediat și să mă duc să-l ajut. Ceva mă reținu însă. Nu-i purtam nici un pic de afecțiune starețului și apoi, oricum, într-una din zilele acestea îmi duceam la bun sfîrșit planul de a da foc Templului de aur. Ar fi curată ipocrizie să-i ofer ajutorul meu în condițiile acestea. Mai mult, exista pericolul ca, dacă-l ajutam, să devin obiectul recunoștinței și dragostei lui și astfel să-mi slăbească hotărîrea.

Dacă mă uitam bine la stareț, nu mi se părea totuși că ar fi bolnav. Orice i s-ar fi întîmplat, așa cum stătea el ghemuit acolo, în pa-

vilionul ceaiului, părea complet lipsit de mîndrie și demnitate. Era un soi de umilire, parcă era un animal adormit. Am observat că-i tremură mînecile ușor, ca și cînd l-ar fi apăsat pe spate o greutate invizibilă.

Ce să fie oare — această greutate invizibilă ? Suferea ? Sau conștiința insuportabilă a neputinței ?

Obișnuindu-mă cu liniștea din jur, am realizat că starețul murmura ceva, cu o voce stinsă. Părea a fi o rugă, dar nu am recunoscut-o. M-a izbit brusc un gînd care mi-a mai spulberat mîndria : gîndul că starețul nostru ducea o viață spirituală necurată, de care noi nu știam nimic, și că în comparație cu aceasta, micile mele fapte rele, păcatele și greșelile provocate de lipsa de atenție erau chiar banale.

Am înțeles apoi. Poziția starețului era exact ca a „așteptării la grădină", adică ca a preotului călător căruia i s-a refuzat cererea de a intra în templu și care stă pe sacul lui toată ziua așteptînd la intrare cu capul plecat. Dacă un prelat de rangul starețului nostru imita cu adevărat regulamentul căruia trebuie să i se supună un preot călător, atunci trebuie că este exagerat de decent. Dar oare în ce scop ? Așa cum decența firicelelor de iarbă, a vîrfurilor frunzelor copacilor, a stropilor de rouă ce se lăsară pe pînza de păianjen — toate se îndreptau deci spre strălucirea dimineții, înspre ceruri, tot așa poate și starețul își îndrepta intențiile decente spre păcatele originare și păcatele lumii, care nu erau ale lui de fapt ; poate că lăsa ca toate acestea să se reflecte natural în persoana lui, așa cum stătea chircit ca un animal.

Dar nu, decența lui nu este îndreptată spre o forță universală. Pentru mine, mi-am dat eu seama brusc, pentru mine o făcea. Nu exista nici o îndoială. Știa că o să trec pe aici și-și luase poziția aceasta de dragul meu. Și-o fi dat seama de propria lui neputință și se decise pînă la urmă pentru această metodă, teribil de ironică, pentru a mă mustra, pentru a-mi sfîșia inima-n bucățele, pentru a trezi mila în mine, pentru a mă face să-mi îndoi genunchii și să mă rog.

Pe cînd îl priveam cum stătea acolo, ghemuit, în poziția aceea pe care o luasem drept decență, am făcut toate eforturile să nu mă las copleșit de emoție. Deși încercam din răsputeri s-o resping, adevărul este că era să mor de dragul lui. Dar gîndul că se așezase în poziția respectivă pentru mine, a întors totul pe dos și-mi oțeli parcă și mai tare inima.

În clipa aceea mă hotărîsem să-mi văd mai departe de planurile mele, fără să mai aștept nici un alt motiv, cum ar fi izgonirea. Starețul și cu mine devenisem locuitorii a două lumi complet diferite și nu mai aveam nici o înrîurire unul asupra celuilalt. Mă eliberasem de toate oprelistile. Acum puteam să-mi duc la bun sfîrșit hotărîrea pe care o luasem, după pofta inimii și cînd aveam chef, fără să mai aștept nimic din afară.

Strălucirea dimineții păli; pe cer se adunară nori și lumina soarelui se retrase din Turnul Steaua Nordului. Stareţul rămase acolo mai departe, ghemuit. Am plecat repede.

Pe data de 25 iunie izbucni războiul din Coreea. Presentimentul meu că lumea se va duce de rîpă se adeverea. Trebuia să mă grăbesc.

CAPITOLUL X

A DOUA ZI DUPĂ VIZITA MEA la Gobancho am și făcut o încercare. Am scos cîteva cuie de vreo cinci centimetri din ușa de lemn de la intrarea din dos a Templului de aur.

Sînt două intrări în Hosui-in. Ambele sînt uși cu două canaturi, una la est și alta la vest. Bătrînul ghid obșinuia să dea o raită Templului de aur în fiecare seară. Mai întîi închidea ușa dinspre vest pe dinăuntru, apoi o încuia pe dinafară pe cea dinspre est. Știam însă că pot să intru în Templul de aur fără cheie: pe o ușă veche de lemn, din dos, care nu mai era de mult folosită. Se putea îndepărta ușor dacă scoteai cîteva cuie de sus și cîteva de jos. Cuiele abia se mai țineau și tocmai de aceea scosesem cîteva, de probă. Le-am înfășurat într-o bucată de hîrtie și le-am pus cu grijă în fundul sertarului meu. Au trecut cîteva zile. Nimeni n-a observat nimic. A trecut o săptămînă. Nimeni nu sesizase lipsa cuielor. În seara de douăzeci și opt, m-am strecurat pe furiș și le-am pus la loc.

În ziua în care l-am văzut pe stareț ghemuit în pavilionul ceaiului, am înțeles că nu o să mai depind de nimeni, că nimeni nu-și va mai impune forța asupra mea, așa că m-am dus la farmacia de lîngă secția de poliție din partea de vest a cartierului Chimoto Imaidegawa și am cumpărat niște arsenic. Mi-au dat mai întîi o sticluță mică ce nu putea conține mai mult de treizeci de pastile. Am cerut una mai mare și am plătit o sută de yeni pentru o sticluță cu o sută de pastile. Am intrat apoi într-o fierărie la sud de secția de poliție și mi-am cumpărat un cuțit de buzunar, cu o lamă de vreo zece centimetri. M-a costat nouăzeci de yeni cu cutie cu tot.

M-am învîrtit cîtva timp prin fața secției de poliție. Era seară și cîteva ferestre erau puternic luminate. Am zărit un polițist intrînd grăbit. Purta o cămașă deschisă la gît și avea o servietă în mînă. Nimeni nu-mi acorda nici o atenție. Nimeni nu-mi acordase nici o atenție în ultimii douăzeci de ani și starea aceasta părea să continue. Așa cum stăteau lucrurile în momentul de față, eram o persoană complet lipsită de importanță. În Japonia sînt milioane, zeci de milioane de oameni izolați prin colțuri, cărora nu le acordă nimeni nici o atenție. Și eu făceam parte dintre aceștia. Lumii puțin îi păsa dacă aceștia trăiesc sau mor și de aceea ei aveau ceva de natură

să te liniștească. Și detectivul-polițist părea liniștit în felul lui și nu s-a sinchisit să-mi acorde și o a doua privire. Lumina roșiatică, fumurie, a lămpii ilumina secția de poliție Nishijin, din care semnul *jin* căzuse fără ca cineva să se gîndească să-l mai pună la loc.

În drum spre templu mă gîndeam la cumpărăturile pe care le-am făcut în seara aceea. Erau cumpărături interesante. Deși cumpărasem medicamentul și cuțitul pentru eventuala mea dispariție de pe pămînt, eram foarte încîntat că le am și mă gîndeam dacă nu așa se simte unul ce-și cumpără casă nouă și-și face planuri de viitor. După ce-am ajuns la templu, iar m-am uitat la cele două achiziții ale mele. Am scos cuțitul din cutiuță și i-am lins lama. Lama de oțel s-a aburit imediat și răceala pe care am simțit-o pe limbă a fost urmată de o senzație vagă de prospețime. Această prospețime se reflecta vag pe limba mea, de undeva, din interiorul oțelului, din miezul de neatins al oțelului. Claritatea formei, lustrul culorii indigo a adîncurilor mării — tocmai acestea-i dădeau acea prospețime diafană care-mi învălui vîrful limbii. Farmecul dispăru însă, în cele din urmă. Îmi imaginam, fericit, ziua în care mă va ameți cu totul, fizic, acea explozie de prospețime. Cerul morții era strălucitor și mi se părea că seamănă cu cerul vieții. Nu mă mai străfulgera nici un gînd negru. Lumea aceasta scăpase de suferință.

După terminarea războiului s-a instalat la Templul de aur un sistem de alarmă, automat, contra incendiilor. Era astfel conceput, încît în momentul în care temperatura din interiorul templului ajungea la un anumit punct, suna un clopoțel de avertizare pe coridorul unde locuiam noi. În seara de 29 iunie s-a defectat ceva la sistemul de alarmă. Bătrînul ghid descoperise defecțiunea. Eram întîmplător în bucătărie în clipa aceea și l-am auzit cum îi raporta diaconului situația. Aveam senzația că aud o îmbărbătare din ceruri.

A doua zi dimineața însă, diaconul a telefonat la fabrica ce instalase sistemul de alarmă și i-a rugat să ne trimită un depanator. Blajinul ghid îmi povesti și mie cum stau lucrurile. Mi-am mușcat buzele. Noaptea trecută avusesem o ocazie absolută, minunată, ca să-mi duc planul la bun sfîrșit, dar am ratat-o.

Depanatorul veni seara. Ne-am adunat cu toții în jurul lui și l-am privit, curioși, cum repară sistemul. Se pare că nu-i dădea de capăt defecțiunii. Înclină ușor capul, descurajat, și noi, gură-cască, plecarăm unul cîte unul să ne vedem de-ale noastre. Am plecat și eu. Trebuia să aștept să termine cu reparația și să aud semnalul acela de disperare — sunetul clopoțelului prin tot templul, pe cînd se verifica dacă funcționează. Noaptea se lăsă asupra Templului de aur ca fluxul ce asaltează malul și am văzut luminița depanatorului în interiorul clădidirii. Nici urmă de alarmă. Re-

nunță și el să mai facă ceva și plecă spunînd că vine a doua zi ca să-și termine treaba.

Nu s-a ținut de cuvînt și deci n-a venit pe 1 iulie. Conducerea templului n-avea nici un motiv special pentru a grăbi reparațiile.

Pe data de 30 iunie m-am dus iar în Chimoto Imaidegawa și mi-am cumpărat pîine dulce și pișcoturi cu gem. Pentru că nu ni se dădea nici o gustare între mese, mai veneam din cînd în cînd aici să-mi cumpăr dulciuri, din puținii bani de buzunar pe care-i aveam.

Dar nu-mi făcusem cumpărăturile pentru că-mi era foame. Și nici n-am cumpărat pîinea ca să pot înghiți arsenicul. Dacă trebuie să-mi motivez gestul în vreun fel, ei bine, atunci recunosc că neliniștea din mine mă făcuse să-mi cumpăr de mîncare.

Legătura dintre mine și sacoșa aceea plină pe care o duceam în mînă. Legătura dintre fapta aceea perfectă și izolată pe care eram pe punctul de a mi-o asuma și amărîta aia de pîine din sacoșă. Soarele străpunse cerul înnorat și învălui casele vechi de pe stradă ca o pîclă înăbușitoare. Îmi curgea sudoarea șiroaie pe spate, de parcă aș fi fost atins cu un fir de ață rece. M-am simțit îngrozitor de obosit. Legătura dintre mine și pîinea dulce. Oare ce putea fi? Îmi imaginam că în momentul în care mă voi găsi față-n față cu propria-mi faptă, voi fi susținut, spiritual, de tensiunea și concentrarea de care va trebui să dau dovadă în clipele acelea, dar stomacul meu, care va rămîne mai departe în izolarea

lui, își va cere și el drepturile, o răsplată pentru această izolare. Aveam impresia că organele mele interne erau ca un prăpădit de cîine ce nu poate fi dresat ca lumea. Știam. Știam că indiferent de starea minunată de spirit în care m-aș fi aflat, stomacul și intestinele — acele organe tîmpe și neghioabe din trupul meu — își puteau cere drepturile lor, tînjind după banalități.

Știam că stomacul meu o să viseze. O să viseze pîine dulce și pișcoturi. Pe cînd spiritul meu o să viseze bijuterii, stomacul meu o să viseze cu încăpățînare pîine dulce și pișcoturi. În orice caz, mîncarea aceasta o să servească drept indiciu celor ce-și vor stoarce creierii cu mobilul crimei. „Bietul de el, era flămînd", o să se spună. „E foarte firesc".

Sosi ziua cea mare. 1 iulie 1950. După cum am mai spus nu era nici o speranță ca sistemul de alarmă să se repare în ziua aceea, lucru ce s-a confirmat la ora șase după-amiaza. Bătrînul ghid a telefonat la fabrică și i-a rugat să grăbească reparațiile. Mecanicul a răspuns că, din nefericire, era foarte ocupat în seara aceea dar va termina treaba negreșit a doua zi.

În ziua aceea vizitaseră templul vreo sută de persoane, dar, deoarece porțile se închiseră la șase și jumătate, valurile de oameni începură să se retragă. După ce telefonă, bătrînul ghid rămase la intrarea bucătăriei cu privirile ațintite undeva, în zare. Își terminase treburile pe ziua respectivă.

Ploua mărunt. Răpăise de cîteva ori de dimineață pînă acum. Vîntul adia ușor și nu era o căldură înăbușitoare cum ar fi fost de așteptat în perioada aceea. Am văzut flori de dovleac împrăștiate ici-colo, prin ploaie. Soia, care fusese semănată cu o lună în urmă, începuse să încolțească în straturile negre, lucioase, de partea cealaltă a cîmpului.

De cîte ori cădea pe gînduri, ghidul obișnuia să clănțăne din dinții lui falși, prost lucrați. În fiecare zi el relata turiștilor exact aceleași lucruri despre templu, dar din cauza danturii lui false era din ce în ce mai greu să-l înțelegi. Nu acorda nici cea mai mică atenție sugestiei de a și-i repara. Bătrînul bombănea ceva. Se opri o clipă din bolborosit și i-am auzit dinții clănțănind. Apoi porni iar să bîiguie ceva. Era probabil nemulțumit de întîrzierea reparației sistemului de alarmă contra incendiilor. Ascultîndu-i murmurul de neînțeles, am avut impresia că spune că-i prea tîrziu pentru reparații — nu știu dacă se referea la dinți sau la sistemul de alarmă.

Starețul avu în seara aceea un oaspete neașteptat. Era părintele Kuwai Zenkai, starețul templului Ryuho din prefectura Fukui, un fost prieten de-al lui de pe vremea studenției. Fiind prieten cu starețul, părintele Zenkai fusese prieten și cu tata.

Starețul era plecat cînd a venit părintele Zenkai. I-a telefonat cineva și i-a spus că are musafiri ; a spus că se întoarce cam într-o

oră. Părintele Zenkai venise la Kyoto să stea o zi-două la Templu.

Tata vorbise deseori despre acest preot și avea o părere foarte bună despre el. Arăta ca un adevărat bărbat, și ca aspect și în ce privește caracterul, și era un model de preot Zen. Avea un metru optzeci și doi înălțime, pielea măslinie, sprîncene stufoase și vocea ca tunetul.

Cînd a venit un *jiso* să-mi spună că părintele Zenkai vrea să-mi vorbească pînă se întoarce starețul, am șovăit puțin. Mi-era teamă ca nu cumva ochii lui limpezi și puri să-mi dibuiască planul, care era acum pe punctul de a fi dus la îndeplinire.

L-am găsit stînd cu picioarele încrucișate în sala de oaspeți din clădirea principală. Își bea liniștit *saké*-ul și mesteca niște pește uscat adus de diacon. Îl servise colegul meu pînă să vin eu, dar acum i-am luat locul și, așezîndu-mă politicos în fața preotului, i-am turnat eu *saké*. Stăteam cu spatele la ploaia mohorîtă, așa că părintele Zenkai avea în fața ochilor o priveliște cam tristă — grădina întunecată îmbibată de apă și chipul meu. Nu era el însă omul care să se lase prins în astfel de mreje. Deși era prima noastră întîlnire, mi-a vorbit vesel și deschis. Remarcă :

— Semeni cu tatăl tău ! Ce-ai mai crescut ! Ce păcat că a murit tatăl tău !

Părintele Zenkai avea o candoare care-i lipsea starețului nostru și o forță cu care tata nu fusese niciodată înzestrat. Fața îi era arsă

de soare, nările foarte lungi, cute adînci între sprîncene. Privindu-i chipul ai fi zis că ai în fața ochilor o mască *Obeshimi* pe care o foloseau spiritudușii din piesele *No*.

Nu avea trăsături regulate, dar emana o forță interioară cu totul ieșită din comun. Părintele Zenkai dezvăluia însă forță numai cît era necesar să anihileze orice simetrie posibilă. Pomeții obrajilor erau proeminenți precum munții stîncoși pictați de artiștii chinezi ce aparțin Curentului Sudic.

Și era totuși o blîndețe în vocea bubuitoare a părintelui care-și găsea ecou în inima mea. Nu o blîndețe obișnuită — semăna parcă cu rădăcinile aspre ale unui copac mare ce se înălță la marginea satului oferindu-i adăpost călătorului obosit, ci o blîndețe aspră la pipăit. Trebuia să fiu atent, să nu mă las furat de ea, să nu-mi zădărnicească planul tocmai în noaptea aceasta. Am avut o secundă bănuiala că starețul l-a chemat special pe părintele Zenkai pentru mine, dar mi-am dat imediat seama că nu bătea el atîta drum tocmai din prefectura Fukui numai pentru mine. Nu, preotul acesta era un oaspete deosebit, care avea, din întîmplare, să fie martorul unui cataclism cu totul și cu totul ieșit din comun. Sticluța din ceramică avusese în ea cam un sfert de litru de saké dar părintele o și golise. M-am scuzat cu o plecăciune adîncă și m-am dus la bucătărie să aduc alta. Pe cînd mă întorceam cu saké-ul încălzit, am avut o senzație pe care n-o mai cunoscusem pînă atunci. N-am simțit

niciodată nevoia să fiu înțeles, dar acum voiam ca părintele Zenkai să mă înțeleagă. Probabil a observat și el că în timp ce îngenuncheam și-i turnam saké-ul, în ochii mei se putea citi o sclipire de sinceritate care-mi era străină.

— Ce părere aveți despre mine ? am întrebat eu.

— Hm, aș spune că pari un student serios și muncitor. Bineînțeles că n-am cum să știu dacă pe ascuns îți faci de cap. Dar era să uit ! Lucrurile nu mai sînt ca pe vremuri, nu ? Am impresia că tinerilor de azi nu le mai ajung banii și pentru destrăbălare. Cînd tatăl tău, starețul și cu mine eram tineri, făceam tot soiul de pozne.

— Vă place un student obișnuit ? l-am întrebat.

— Da, răspunse părintele Zenkai, și așa e și bine să arăți. Cel mai bun lucru e să fii ca toți ceilalți. Lumea nu te mai suspectează în felul acesta.

Părintele Zenkai nu era deloc îngîmfat. Preoții superiori, cărora li se cere părerea în legătură cu cîte ceva, pictură sau obiecte vechi de artă, cad de obicei în păcatul de a nu avea niciodată o părere bună de teamă să nu se rîdă de ei mai tîrziu, în cazul în care au făcut vreo greșeală. Apoi, mai sînt preoții Zen, care-și spun pe loc părerea, convențional, avînd însă grijă să se exprime în așa fel, încît răspunsul să fie ambiguu. Părintele Zenkai însă nu era dintre aceștia. El spunea exact ce vedea și ce gîndea. Nu căuta niciodată să găseas-

că vreun sens special lucrurilor care se reflectau în ochii lui puternici, puri. Pe el nu-l interesa dacă există sau nu vreo semnificație. Ce mă impresiona însă cel mai mult la părintele Zenkai era că, atunci cînd privea un obiect — de exemplu pe mine —, nu încerca să se afirme observînd ceva ce n-a mai văzut nimeni ; privea totul exact ca toți ceilalți. Scopul în sine nu avea nici o semnificație pentru acest preot. Am înțeles ce voia să-mi spună și m-am destins încet-încet. Atîta vreme cît le păream altora un om obișnuit, eram într-adevăr așa, și orice fapte ciudate aș comite, banalitatea rămîne precum orezul vînturat.

Fără să fac nici cel mai mic efort, am reușit să mă imaginez ca pe un copăcel stufos, plantat în fața părintelui Zenkai.

— Considerați, părinte, că e bine să procedezi exact așa cum se așteaptă lumea de la tine ?

— Nu e întotdeauna ușor. Dar dacă te comporți altfel, lumea o să considere imediat că așa e normal în cazul tău. Să știi că se uită repede.

— Și ce e mai de durată ? Ce-ți preconizezi tu însuți sau modul în care ești considerat ?

— Ambele se vor sfîrși într-o bună zi. Oricît ai încerca tu să te convingi că personalitatea ta este mai trainică, se sfîrșește cu siguranță odată. Cînd trenul merge, pasagerii sînt în repaus, dar cînd trenul se oprește, pasagerii sînt cei care se pun în mișcare. Și mișcarea și repausul se sfîrșesc la un moment dat.

Moartea pare să fie repausul de pe urmă, dar n-ai cum să știi cît mai durează.

— Vă rog să mă priviți cu atenție, am spus eu în cele din urmă. Nu sînt cum vă imaginați dumneavoastră. Vă rog să citiți în inima mea.

Părintele își duse ceșcuța cu *saké* la gură și mă privi atent. Tăcerea mă apăsa precum acoperișul mare, negru al templului, îmbibat de apă. M-au trecut fiori. Părintele Zenkai spuse apoi rîzînd :

— Nu e nevoie să te pătrund. Se citește totul pe fața ta.

Aveam impresia că m-a înțeles bine, pînă în cele mai adînci unghere ale ființei mele. Pentru prima oară în viața mea mă simțeam complet despuiat sufletește. Și exact ca apa care pătrunde cu ușurință în locurile goale, parcă eram inundat de curajul de a comite fapta.

S-a întors starețul. Era ora nouă. Ca de obicei, un grup de patru porni să facă ultimul rond al templului. Nu era nimic neobișnuit. Starețul se așeză să bea *saké* cu părintele Zenkai. Pe la douăsprezece și jumătate, unul din colegii mei îl conduse pe oaspete în camera lui. Starețul făcu baie apoi, — sau „intrarea în ape“, cum se spunea la templu —, și pe la ora unu noaptea templul se liniști de tot. Continua să plouă încet.

Așternutul meu era întins pe rogojină. Stăteam de unul singur și contemplam noaptea ce se lăsa asupra templului — tot mai neagră

și mai apăsătoare. Stîlpii mari și ușa din lemn a cămăruței mele păreau parcă și mai întunecați în noaptea străveche.

M-am bîlbîit, liniștit, în sinea mea. Spre furia mea, nu-mi apăru pe buze decît un singur cuvînt ; era exact ca atunci cînd cauți zadarnic ceva într-o socoșă dînd mereu peste altceva, de care nu ai nevoie. Povara și opacitatea propriei mele lumi interioare se asemăna foarte bine cu cea a nopții și cuvintele mele scîrțîiau în exterior ca o găleată grea, scoasă din puțul adînc al nopții.

„Nu mai e mult, gîndeam eu. Să mai am puțină răbdare." Cheia plină de rugină care a deschis ușa ce despărțea lumea exterioară de cea interioară se va răsuci lin în broască. Lumea mea se va aerisi, adierea va pătrunde nestingherită în cele două lumi. Găleata se va ridica, balansîndu-se ușor în vînt și totul mi se va deschide sub forma unei întinderi mari... cămăruța secretă va fi distrusă... E în fața ochilor, și mîinile mele se întind gata-gata să ajungă la...

Inima mi s-a umplut de bucurie în ora cînd am stat singur, în întuneric. Poate n-am fost în viața mea atît de fericit. M-am desprins brusc de întuneric.

M-am furișat în spatele bibliotecii și mi-am încălțat sandalele din pai pe care mi le pregătisem cu grijă dinainte. Am luat-o, prin ploaia măruntă, de-a lungul șanțului din spatele templului înspre atelier. Nu era deloc cherestea acolo, dar dușumeaua era plină de rumeguș

îmbibat de ploaie, al cărui miros se răspîndea puternic în jur. Atelierul acesta era folosit și pentru depozitarea paielor. Se cumpărau de obicei cîte patruzeci de snopi, dar nu mai rămăseseră decît trei în noaptea aceea.

Am luat cei trei snopi și m-am întors. În bucătărie era liniște deplină. Am luat-o spre colțul clădirii și am ajuns în spatele apartamentului diaconului. Unul din geamurile closetului se lumină brusc. M-am ascuns.

Am auzit pe cineva tușind. Mi s-a părut că e diaconul. Apoi l-am auzit ușurîndu-se. Aveam impresia că a durat o veșnicie.

Mi-era teamă să nu se ude paiele de la ploaie și, cum stăteam ghemuit, încercam să le protejez cu pieptul meu. Mirosul ce venea dinspre closet era și mai puternic din cauza ploii și părea să se fi așternut pe mănunchiul de ferigi. Cineva trase apa și apoi l-am auzit lovindu-se de perete. Bineînțeles că diaconul nu era treaz complet și nu avea siguranță pe picioare. Lumina se stinse. Am luat cei trei snopi și m-am îndreptat spre bibliotecă.

Bunurile mele personale erau un coș de nuiele în care-mi țineam lucrurile și o valijoară veche. Aveam de gînd să ard totul. Seara devreme îmi înghesuisem în cele două obiecte toate cărțile, hainele, straiele preoțești și alte nimicuri. Sper că va recunoaște lumea că am avut grijă de toate. Obiecte ca stinghiile de la plasa împotriva țînțarilor cu care puteam să fac zgomot pe cînd le căram, precum și obiectele neinflamabile ca : scrumiera, cana,

călimara de cerneală, care puteau atesta fapta mea, le-am pus între perne moi și le-am înfășurat în pînză. Le-am lăsat oricum separat. În plus, trebuia să mai ard o saltea și două plăpumi. Am cărat tot bagajul acesta voluminos, bucată cu bucată, în spatele bibliotecii și l-am îngrămădit acolo. M-am dus apoi la Templul de aur să scot ușa de care vă spusesem mai înainte.

Cuiele au ieșit foarte ușor, unul după altul, de parcă ar fi fost implîntate într-un strat de pămînt moale. Am rezemat ușa înclinată de trupul meu și suprafața umedă a lemnului putred se bombă și se frecă ușor de gîtul meu. Nu era chiar atît de grea pe cît mă așteptasem. După ce-am scos ușa, am pus-o jos. Pot să privesc acum interiorul Templului de aur. E întuneric beznă.

Ușa era destul de îngustă, dar se putea intra. M-am lăsat absorbit de întunericul Templului de aur. Îmi apăru un chip straniu în față și mă făcu să tremur de spaimă. Avînd un chibrit aprins în mînă, fața mea se reflecta pe cutia din sticlă ce conținea macheta templului.

Nu era chiar momentul potrivit pentru astfel de activități, dar eu m-am oprit și am privit atent miniatura din casetă. Acest templu mic era luminat de flacăra palidă a chibritului, umbra lui pîlpîi și scheletul de lemn părea tare agitat. Imediat fu însă înghițit de întuneric. Chibritul se stinse.

Ciudat, dar mă neliniști capătul incandescent al chibritului pe care l-am călcat ca studentul pe care-l văzusem odinioară la templul Myoshin. Am mai aprins un chibrit. L-am trecut prin fața altarului și a celor trei Buddha și am ajuns cu el în fața ofertoriului. Acesta avea numeroase șipci de lemn printre care se aruncau monezile și, la luminița chibritului, șipcile se unduiau ca valurile. În ofertoriu se găsea statueta din lemn a lui Ashikaga Yoshimitsu, intrată în patrimoniul național. Era un individ în poziție șezîndă, îmbrăcat în mantie preoțească și cu un sceptru în mînă. Capul ras, ochii larg deschiși și gîtul îngropat în mînecile largi ale mantiei. Ochii-i sclipeau la lumina chibritului dar nu-mi era teamă. Era oribilă statueta aceea a lui Yoshimitsu. Deși se păstra cu sfințenie într-un colț al clădirii pe care el însuși a construit-o, părea neîngrijită de multă vreme.

Am deschis ușa dinspre vest care dădea spre Sosei. După cum am mai spus, era o ușă pe balamale ce se deschidea dinspre interior. Cerul acoperit de ploaie părea oricum mai luminos decît interiorul Templului de aur. Ușa cedă, scîrțîind, în noaptea întunecată.

„Ochii lui Yoshimitsu“, mi-am zis ieșind repede pe ușă și luînd-o la fugă spre bibliotecă. Ochii aceia a lui Yoshimitsu. Se poate face orice în prezența acelor ochi. În fața acelor ochi care nu văd, ai unui martor fără viață.

Pe cînd alergam, mi-am dat seama că ceva din buzunarul meu făcea zgomot. Era cutia cu chibrituri. M-am oprit și am îndesat un șervețel sub capacul cutiei. Zgomotul se po-

toli. Nu se auzea nimic dinspre celălalt buzunar, în care se afla sticluța cu arsenic și cuțitul, înfășurate bine într-o batistă. Nici un sunet de la pîinea, pișcoturile și țigările din buzunarul puloverului.

Mi-am reluat activitatea mecanic. Am făcut patru drumuri ca să pot transporta toate lucrurile adunate lîngă bibliotecă pînă la locul de destinație, în fața statuii lui Yoshimitsu din Templul de aur. Am cărat mai întîi salteaua și plasa împotriva țînțarilor, de la care scosesem stinghiile. Apoi cele două plăpumi, valijoara și coșul de nuiele și, în sfîrșit cei trei snopi de paie. Le-am aruncat la întîmplare, punînd paiele între plasă și așternut. Plasa aceea părea să ia foc cel mai ușor, așa că am întins-o peste restul bagajelor.

În final m-am întors la bibliotecă și am luat legăturica în care băgasem lucrurile care nu ardeau și le-am dus, de data aceasta, spre marginea lacului, la est de templu. De aici se vedea, drept în față, stînca Yohaku. Stăteam sub niște pini și abia reușeam să mă feresc de ploaie.

Reflectarea cerului pe suprafața lacului îl făcea să aibă o culoare ștearsă. Lintița deasă de la suprafață îți lăsa impresia că e vorba de pămînt pur și simplu și doar spațiile dintre ele te lăsau să ghicești că dedesubt ar fi apă. Unde stăteam eu nu ploua suficient de tare ca să clipocească apa. Lacul se evapora în ploaie și părea să se-ntindă spre zarea îndepărtată. Aerul era umed.

Am luat o pietricică și am aruncat-o în apă. Făcu bîldîbîc! dar cu așa zgomot încît am crezut că a plesnit aerul din jurul meu. Am stat o vreme chircit, nemișcat în întuneric, sperînd ca astfel să atenuez zgomotul pe care-l provocasem fără să vreau.

Am băgat mîna în apă și lintița călduță mi se lipi de degete. Am dat drumul în lac mai întîi stinghiei de la plasa împotriva țînțarilor, apoi scrumierei — ca și cînd aș fi vrut s-o clătesc. Am lăsat să cadă încetișor și ceașca și călimara. Am terminat cu toate lucrurile ce trebuiau aruncate în apă. A mai rămas lîngă mine perna și pînza în care fuseseră învelite. Nu mi-a mai rămas decît să duc și aceste două obiecte în fața lui Yoshimitsu și să dau foc templului.

Faptul că atunci mi s-a făcut brusc foarte foame corespundea exact anticipărilor mele și departe de a mă simți măgulit, aveam sentimentul că am fost trădat. Mai aveam la mine pîinea și pișcoturile pe care le începusem cu o zi în urmă. Mi-am șters mîinile ude de un colț al puloverului și am devorat totul cu lăcomie. Nu le simțeam gustul. Stomacul meu a țipat după mîncare și nu se sinchisea deloc dacă mie-mi place sau nu. Noroc că am reușit să-mi îndes în gură, în mare grabă, niște pîine. Inima-mi bătea puternic. După ce-am terminat de înghițit mîncarea, am scos niște apă din lac și am băut.

Eram pe punctul de a trece la fapta cea mare. Terminasem cu toate pregătirile și nu-mi ră-

mînea decît să sfîrșesc odată. Nici nu-mi trebuia un efort prea mare.

Nu mi-am dat seama pentru moment că între mine și ceea ce aveam de gînd să fac se deschidea o prăpastie mare, gata să-mi înghită și viața.

Pentru că în clipa aceea mă uitam fix la Templul de aur și-mi luam rămas-bun de la el. Templul de aur era șters în întunericul nopții ploioase și nici măcar conturul nu i se distingea clar. Stătea acolo, în beznă, ca și cînd era o cristalizare a însăși nopții. Încordîndu-mi privirile, am reușit să deslușesc Kukyocho, etajul superior al templului, unde întreaga clădire se îngusta, precum și păduricea de stîlpi înguști ce înconjurau nivelele Choondo și Hosui-in. Dar diversele detalii ale templului, care m-au impresionat atît de mult în trecut, s-au topit în întunericul monocrom.

Cum amintirile mele legate de frumusețe se împrospătau tot mai mult, tocmai întunericul fu cel care-mi oferi fundalul potrivit visării. Întreaga mea concepție despre frumusețe se ascundea în această formă sobră, adunată la pămînt. Datorită puterii amintirii, diversele detalii estetice începură să sclipească, unul cîte unul, în întunericul înconjurător, sclipirea se întindea tot mai mult, pînă cînd întreg templul răsări în fața mea în însăși lumina stranie a timpului, care nu e nici zi nici noapte. Niciodată nu mi s-a mai părut Templul de aur atît de perfect ca formă, nu l-am văzut niciodată sclipind în felul acesta, pînă în cel

mai mic detaliu. Aveam impresia că-mi însușisem viziunea unui orb. Lumina care emana chiar din templu făcu clădirea să pară transparentă și, de acolo, de pe malul lacului, distingeam foarte bine picturile sfinților de pe acoperișul din interiorul nivelului Choondo, precum și rămășițele de folii aurite de pe pereții nivelului Kukyocho. Exteriorul plăcut al Templului de aur se contopea strîns cu interiorul. Cuprinzînd întreaga priveliște cu ochii, am reușit să remarc bine clădirea, linia clară a motivului, repetarea migăloasă a detaliilor oriunde revenea motivul respectiv, am perceput efectul contrastului și al simetriei. Nivelele inferioare, Hosui-in și Choondo, aveau cam aceeași lățime și, deși era o oarecare diferență între ele, aveau aceeași cornișă ; un nivel se odihnea pe vîrful semenului său, astfel încît arătau ca o pereche foarte strînsă de vise sau ca niște amintiri ale unor plăceri similare pe care le-am gustat cîndva, în trecut. Aceste două etaje surori gemene au fost încununate de un al treilea, Kukyocho, care se îngusta brusc. Și sus, pe acoperiș, pasărea din bronz aurit înfrunta noaptea, noaptea cea fără de lumină.

Numai acestea nu l-au satisfăcut pe arhitect. La vest de Hosui-in a mai adăugat gingașul Sosei, care se proiecta din templu ca un pavilion ieșit în afară. Parcă își dăduse toată osteneala să distrugă simetria clădirii. Rolul lui Sosei în arhitectura globală era de împotrivire metafizică. Deși nu se întindea mult

peste lac, îți lăsa totuși impresia de îndepărtare vagă de centrul Templului de aur. Sosei era ca o pasăre ce se înalță în zbor dinspre clădirea principală, ca o pasăre care își întinde aripile cu cîteva clipe în urmă și vrea să scape de suprafața lacului spre tot ce era lumesc. Semnificația lui Sosei era asigurarea unei punți între rînduiala ce guverna lumea și acele lucruri — ca de exemplu dorința trupească — ce erau în mare neorînduială. Da, asta era. Sufletul Templului de aur începea cu acest Sosei ce semăna cu un pod rupt la jumătate ; forma apoi un turn cu trei nivele și iar fugea de pod. Pentru că puterea imensă a dorinței trupești ce pîlpîia la suprafața acestui lac era sursa forței ascunse ce înălțase Templul de aur ; dar după ce fusese rînduită această putere și terminat turnul cu trei nivele, n-a mai suportat să sălășluiască acolo și nu i-a mai rămas decît să scape o dată cu Sosei înapoi la suprafața lacului, înapoi la pîlpîirea nesfîrșită a dorinței senzuale, înapoi la locul de baștină. Mai demult, ori de cîte ori priveam pîcla dimineții și a serii abătîndu-se deasupra lacului, mă frămînta mereu același gînd — gîndul că aici sălășluia imensa forță senzuală care a construit Templul de aur.

Și frumusețea a sintetizat luptele și contradicțiile, și nearmoniile din fiecare părticică a clădirii — mai mult chiar, frumusețea era cea care le domina ! Templul de aur fusese construit cu praf de aur în lunga noapte fără lumină, exact ca o sutră înscrisă cu multă osteneală, cu praf de aur pe paginile întunecate ale cărții. Eu nu știam însă dacă *frumusețea* se identifica, pe de o parte, cu Templul de aur sau, pe de altă parte, se unea cu noaptea neantului ce înconjura templul. Poate ambele. Și fiecare parte separată, și întreaga clădire, și Templul de aur, și noaptea ce învăluia Templul de aur. La gîndul acesta, am simțit că misterul frumuseții Templului de aur, care m-a chinuit atît de mult pe vremuri, era pe cale de a se desluși. Dacă examinai frumusețea fiecărui detaliu în parte — pilonii, balustradele, jaluzelele, ușile înrămate, ferestrele împodobite, acoperișul piramidal — Hosui-in, Choondo, Kukyocho, Sosei — umbra templului pe lac, insulițele în miniatură, pinii, dar chiar și locul pentru ancorarea bărcilor templului — frumusețea nu era desăvîrșită în nici unul din detaliile templului ; deoarece fiecare detaliu umbrea frumusețea celui care-l urma. Din frumusețea unui singur detaliu se desprindea numai neliniște, tulburare. El visa la perfecțiune dar nu știa ce înseamnă împlinirea și era mereu prins în mrejele frumuseții detaliului următor, frumusețe necunoscută. Umbrirea frumuseții unui detaliu se înlănțuia cu umbrirea următoare, astfel că diversele umbriri ale unei frumuseți *care nu exista* de fapt deveniseră ideea dominantă a Templului de aur. Umbririle acestea reprezentau neantul. Neantul era însăși structura frumuseții. De aceea, din neîmplinirea diverselor detalii ale acestei frumuseți se ivea automat o umbrire a neantului și

clădirea aceasta atît de minunată, lucrată din lemn de cea mai bună calitate, tremura la gîndul existenţei neantului, ca un colier în bătaia vîntului.

Dar n-a existat nici o clipă în care frumuseţea Templului de aur să pălească! Frumuseţea lui îşi găsea mereu ecou pe undeva. Exact ca o persoană căreia îi ţiuie urechile, eu auzeam neîncetat sunetul frumuseţii Templului de aur oriunde mă aflam şi mă obişnuisem cu el. Dacă comparai această frumuseţe cu sunetul, templul era ca un clopoţel de aur care suna încontinuu de cinci secole şi jumătate sau chiar ca o harpă mică. Ce se întîmpla însă dacă sunetul înceta?

Mă simţeam teribil de obosit.

Dincolo de Templul de aur ce se înălţa în întuneric, distingeam limpede Templul de aur din imaginaţia mea. Nu încetase să strălucească. Balustrada nivelului Hosui-in dinspre malul apei se retrăgea sfioasă, pe cînd cea de la Choondo, sprijinită pe console de tip indian, îşi întindea pieptul visătoare spre lac. În cornişe se reflecta, incert, lacul, însăşi licărirea apei. Cînd Templul de aur reflecta soarele-apune sau strălucea la lumina lunii, lumina apei făcea ca întreaga clădire să arate de parcă plutea şi dădea din aripi misterios. Legăturile puternice ale templului slăbeau în vibraţiile apei şi, în astfel de momente, aveai impresia că Templul de aur era făcut din vînt, apă, flăcări — ce sînt în permanentă mişcare.

Frumuseţea Templului de aur este de nedescris. Ştiam acum de unde mi se trage oboseala. Frumuseţea aceea încerca pentru ultima oară să-şi exercite forţa asupra mea şi să mă lege de neputinţa care m-a asaltat de atîtea ori în trecut. Mîinile şi picioarele-mi tremurau de ceea ce vedeam în faţa mea. Cu cîteva clipe în urmă, eram la un pas de a săvîrşi fapta, iar acum mă afundasem iar undeva, departe.

— Am făcut toate pregătirile, bîiguiam eu, eram la un pas de a săvîrşi ce-mi propusesem. După ce am visat atîta, chiar mai e nevoie să şi acţionez? Oare nu este complet lipsită de valoare fapta mea în stadiul acesta?

Probabil că avea Kashiwagi dreptate cînd spunea că nu fapta schimbă lumea ci cunoaşterea. Şi mai era şi tipul de cunoaştere care încerca să imite fapta pînă la exagerare. Cunoaşterea mea intră în această categorie. Şi acesta este tipul de cunoaştere care face fapta cu totul neputincioasă. Oare motivul tuturor pregătirilor mele nu constă tocmai în realizarea faptului că *nu trebuie să-mi iau rolul în serios?*

Da, asta trebuie să fie. Acţiunea este, în ceea ce mă priveşte, cu totul de prisos acum. Ea s-a născut din viaţă, din propria mea voinţă şi acum stă în faţa mea, ca un mecanism aparte, din oţel rece, aşteptînd să fie pus în mişcare. Am impresia că nu există nici cea mai mică legătură între mine şi fapta mea. *Pînă în punctul acesta* am fost EU, de-acum încolo nu mai sînt EU. Dar cum de îndrăznesc să nu nu mai fiu eu însumi?

M-am rezemat de trunchiul pinului. M-a vrăjit scoarţa umedă şi rece a copacului. A-

veam impresia că această senzație, această răcoare sînt eu însumi. Lumea se oprise pe loc; nu mai exista nicăieri nici o dorință și chiar și eu eram mulțumit.

Ce să fac cu oboseala aceasta îngrozitoare? Aveam impresia că am febră, sînt moleșit și mîinile nu mi se mișcă cum vreau eu. Sînt bolnav probabil.

Templul de aur strălucea sub ochii mei, exact ca priveliștea oferită de Jissokan văzută de Shuntokumaru. În noaptea neagră a orbirii, Schuntokumaru văzuse razele jucăușe ale apusului de soare pe Marea Naniwa. Văzuse și Awaji Eshima, Suma Akashi și chiar și Marea Kii reflectînd soarele serii sub cerul senin.

Trupul meu părea paralizat și-mi curgeau lacrimi într-una. Nu-mi păsa nici dacă stăteam așa pînă dimineață și mă găseau acolo. N-o să mă scuz în nici un fel.

V-am vorbit mult despre cît de neputincioasă mi-a fost memoria încă din fragedă copilărie, dar trebuie să subliniez că o dată ce reînvie, este foarte puternică. Trecutul nu ne trage înapoi spre trecut numai. Sînt amintiri legate de trecut care au resorturi puternice și cînd cel care trăiește în prezent le atinge, ele se întind brusc și ne împing înainte, în viitor.

Îmi simțeam trupul amorțit, dar mintea mea orbecăia pe undeva, prin amintiri. Cîteva cuvinte plutiră la suprafață, dar dispărură și ele. Am avut impresia că le ajung cu ghearele sufletului, dar s-au ascuns iar. Cuvintele acelea mă chemau. Încercau să se apropie de mine, ca să vadă de ce sînt în stare.

„Atenție la spate, atenție la exterior, dacă vă întîlniți, ucideți pe loc!“

Da, așa suna prima frază a binecunoscutului paragraf din capitolul „Rinsairoku“. Celelalte cuvinte au ieșit apoi curgător: „Cînd îl întîlnești pe Buddha, ucide-l pe Buddha! Numai astfel te vei salva.“

Cuvintele acestea m-au scos din moleșeala în care căzusem. M-am simțit brusc puternic. O parte a minții îmi tot spunea că acum nu mai are rost să-mi pun planul în aplicare, dar noua mea forță nu se speria de inutilitate. Trebuia să trec la faptă tocmai pentru că era atît de inutilă.

Am strîns pînza întinsă lîngă mine și am băgat-o sub braț împreună cu perna. M-am ridicat. Am aruncat o privire Templului de aur. Strălucirea templului din imaginația mea începuse să pălească. Balustrada era înghițită încet-încet de noapte și pădurea de piloni subțiri își pierdu din puritate. Lumina de la suprafața apei dispăru și o dată cu ea și reflectarea ei pe cornișe. În curînd, toate detaliile s-au ascuns în întuneric și Templul de aur n-a mai lăsat în urmă decît un contur nedeslușit, negru.

Am fugit. Am luat-o la fugă spre nordul templului. Picioarele mi se reobișnuiră și am reușit să nu mă împiedic. Întunericul se deschidea, treptat, în fața mea și îmi arăta drumul.

De pe marginea lui Sosei am sărit drept în Templul de aur prin ușa de la intrarea vestică, pe care o lăsasem deschisă. Am aruncat

perna și pînza peste grămada care mă aștepta acolo, pregătită.

Vibram de emoție și mîinile mele umede tremurau. Pe lîngă toate acestea, mi s-au udat și chibriturile. Primul n-a vrut să se aprindă. Al doilea era pe punctul de a se aprinde, dar s-a rupt. Din al treilea a țîșnit flacăra, și, cum îl țineam în bătaia vîntului, îmi lumina spațiile dintre degete.

Am căutat snopii de paie. Pentru că, deși i-am tîrît eu însumi aici, i-am pus în trei locuri diferite; am uitat complet unde. Pînă i-am găsit, chibritul s-a stins. M-am ghemuit pe vine lîngă paie și am aprins două chibrituri deodată.

Focul contura umbrele încîlcite ale grămezilor de paie și degajînd o lumină strălucitoare, se răspîndi încet-încet în toate direcțiile. Pe cînd fumul se ridica în aer, focul se ascunse în mormanul acela alb. Apoi, neașteptat, departe de locul în care stăteam eu, flăcările au țîșnit în sus, lansînd rotocoale verzi ale plasei împotriva țînțarilor. Aveam senzația că totul în jurul meu a prins viață.

Capul mi se limpezi complet. Nu aveam prea multe chibrituri la dispoziție. Am dat fuga la alt colț al camerei și, aprinzînd cu grijă chibritul, am mai dat foc unui snop de paie. Flăcările proaspete mi-au ridicat moralul. Și pe vremuri, cînd ieșeam cu prietenii și făceam focuri de tabără, eu eram întotdeauna cel mai priceput.

Se înălță o umbră mare, care pîlpîia, în Hosui-in. Statuile celor trei Buddha, ale lui Amida, Kannon și Seishi erau luminate în roșu. Ochii statuii lui Yoshimitsu scăpărară; umbra pîlpîia în spate.

Nici nu prea simțeam căldura. Cînd am văzut că flăcările ascultătoare au ajuns pînă la ofertoriu, mi-am spus că totul este în ordine.

Uitasem de arsenic și de cuțitul din buzunar. Îmi veni subit ideea să mor în Kukyocho, înconjurat de flăcări. M-am îndepărtat de foc și am luat-o la fugă în sus, pe scara îngustă. Nu mi-a dat prin minte să-mi pun întrebarea de ce este deschisă ușa care ducea la Choondo. Bătrînul ghid uitase să închidă ușa de la etajul doi.

Fumul se încolăcea spre mine. Am tușit. Am privit statuia lui Kannon atribuită lui Keishin și îngerii-cîntăreți pictați pe tavan. Fumul cuprinse tot nivelul Choondo. Am luat-o la fugă spre următorul nivel și am încercat să deschid ușa de la Kukyocho. N-a vrut să se deschidă. Era bine încuiată.

Am bătut în ușă. Bătaia a fost puternică probabil, dar zgomotul nu se ciocni de urechile mele. Am bătut cu toată forța. Simțeam că trebuie să-mi deschidă cineva ușa dinăuntru. Visam să găsesc în Kukyocho un loc în care să mor, dar pentru că fumul porni pe urmele mele, băteam vehement, de parcă-mi căutam un loc de refugiu. Dincolo de ușă nu se putea afla altceva decît o cameră mică. În clipa aceea visam că pereții camerei sînt acoperiți în întregime cu foiță aurie, deși știam că de fapt era aproape complet jupuită. Nu sînt în stare

să explic cît de disperat tînjeam după cămăruța aceea strălucitoare pe cînd băteam cu forță-n ușă. „Dac-aș putea ajunge la ea, gîndeam eu, totul ar fi în ordine. De-aș putea ajunge la cămăruța aceea aurie!"

Am bătut cît am putut. Mîinile mele nu erau destul de puternice, așa că m-am izbit cu tot trupul de ușă. N-a vrut să se deschidă.

Choondo se umpluse de fum. Auzeam sub picioarele mele pîrîitul focului. M-am înecat din pricina fumului și era gata-gata să-mi pierd cunoștința. Tușeam și băteam în ușă. Ușa nu se deschidea.

În clipa în care mi-am dat însă seama că sînt respins, n-am mai ezitat. M-am strecurat pe trepte în jos. Am fugit pînă la Hosui-in prin vîrtejurile de fum; cred că am trecut și prin foc. Cînd am ajuns în final la ușa dinspre vest, am țîșnit pur și simplu afară. Am luat-o la fugă ca săgeata, neștiind încotro am apucat-o.

Fugeam. Cît de departe am ajuns fără să-mi trag sufletul măcar! Nu-mi amintesc pe unde am trecut. Am ieșit probabil pe poarta mică de lîngă Turnul Kyohoku dinspre nord, apoi oi fi trecut și pe lîngă Pavilionul Myo, am luat-o pe cărarea de munte mărginită de iarbă și azalee și am ajuns în vîrful colinei Hidari Daimonji. Da, sigur pe colina Hidari Daimonji am reușit să mă întind și eu, în mijlocul desișului de bambuși, la umbra pinilor roșiatici, să-mi domolesc puțin bătăile nebunești ale inimii. Colina aceasta veghea partea de nord a Templului de aur

Țipetele unor păsări speriate m-au făcut să-mi revin în simțiri. O pasăre zbură chiar pe lîngă fața mea, fîlfîind puternic din aripi.

Întins pe spate, am privit cerul în noapte. O mulțime de păsări s-au ridicat peste ramurile pinilor roșiatici și scînteile focului, care începură să se rărească, pluteau pe cer, deasupra capului meu.

M-am ridicat și am privit departe, spre Templul de aur. Se auzea un zgomot ciudat dintr-acolo, ca niște pocnitori. Aveai senzația că pîrîie în același timp încheieturile a nenumărați oameni.

Nu se vedea Templul de aur de unde stăteam eu. Nu se vedea decît un vîrtej imens de fum și flăcări mari, îndreptate spre cer. Scînteile se risipiră, iar printre copaci, și cerul Templului de aur părea presărat cu nisip auriu.

Mi-am încrucișat picioarele și am rămas cu privirile ațintite într-acolo.

Mi-am dat apoi seama că tot corpul îmi este numai bășici și răni și sîngeram tare. Degetele-mi erau și ele pătate de sînge; m-am lovit probabil cînd am bătut în ușă. Mi-am lins rănile ca un animal care a scăpat de urmăritori. Am scos din buzunar sticluța cu arsenic înfășurată în batistă și cuțitul. Le-am aruncat în vale.

Am simțit pachetul cu țigări în buzunar. Am scos o țigară și am început s-o fumez. Mă simțeam ca unul care se așază la o țigară după ce-a terminat o treabă grea.

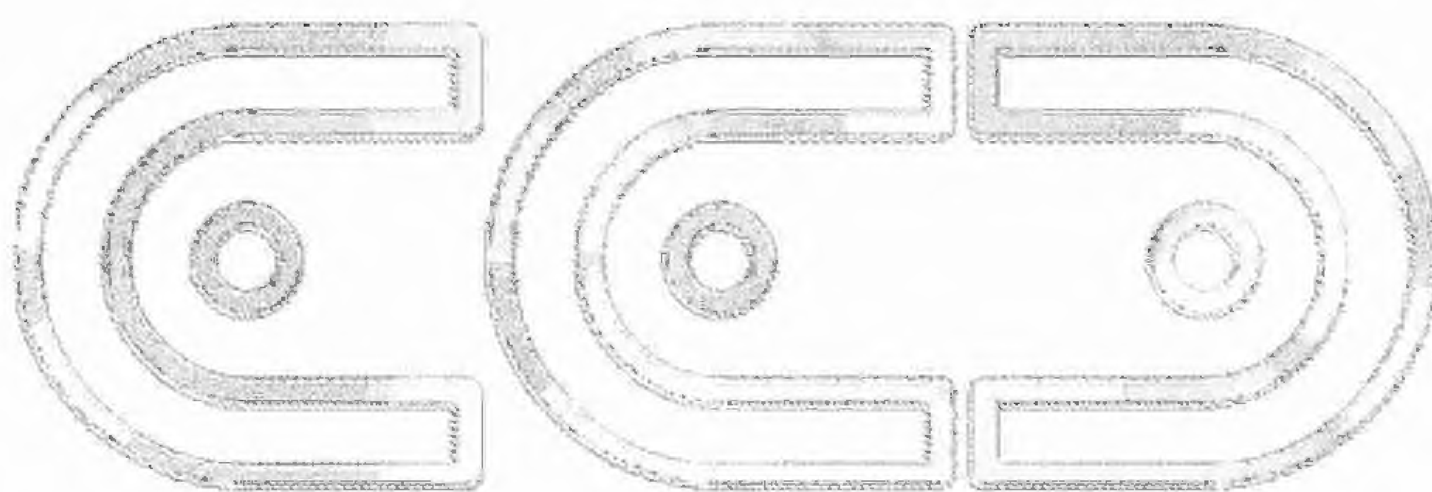
Voiam să trăiesc.

Lector : ROXANDRA VASILESCU-POTLOG
Tehnoredactor : ELENA DINULESCU

Bun de tipar : 20.XI.1985. Coli tipo 10,25

Tiparul executat sub cd. 5178/985 la
ÎNTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ
BACĂU
Str. Mioriței nr. 27

Scanare și prelucrare digitală

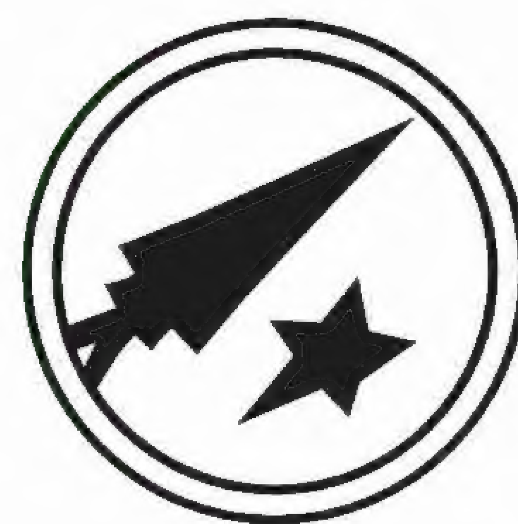

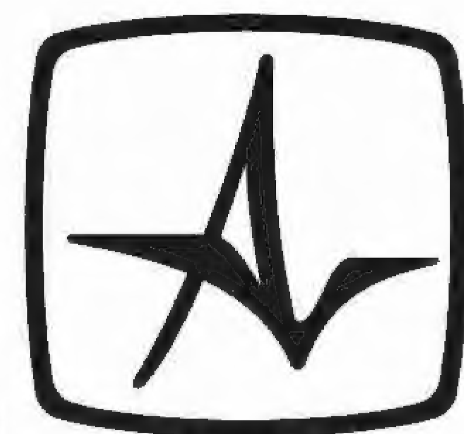
de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

